

ROČENKA
ZAHRANIČNEJ POLITIKY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
2015

VÝSKUMNÉ CENTRUM
SLOVENSKEJ SPOLOČNOSTI PRE ZAHRANIČNÚ POLITIKU

BRATISLAVA 2016

- © VÝSKUMNÉ CENTRUM
SLOVENSKEJ SPOLOČNOSTI PRE ZAHRANIČNÚ POLITIKU, N.O.
- © AUTORI

EDITOR

PETER BREZÁNI

EDIČNÁ RADA

VLADIMÍR BILČÍK, PETER BREZÁNI, JURAJ BUZALKA, ALEXANDER DULEBA,
PETER HOLÁSEK, JURAJ MARUŠIAK, TOMÁŠ STRÁŽAY, JÁN ŠOTH

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ
A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ROČENKA VYCHÁDZA S PODPOROU MINIS-
TERSTVA ZAHRANIČNÝCH VECÍ A EURÓP-
SKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY.

NÁZORY UVEDENÉ V PUBLIKÁCIÍ SÚ OSOBNÝMI NÁZORMI AUTOROV
A NEMUSIA KOREŠPONDOVAŤ S NÁZORMI VYDAVATEĽA.

ISBN 978-80-89356-44-7

A large, light gray, stylized graphic of a globe is positioned on the left side of the page. It features a grid of latitude and longitude lines and is partially cut off by the left edge of the frame.

ROČENKA ZAHRANIČNEJ POLITIKY SLOVENSKEJ REPUBLIKY 2015

VÝSKUMNÉ CENTRUM
SLOVENSKEJ SPOLOČNOSTI PRE ZAHRANIČNÚ POLITIKU

- © VÝSKUMNÉ CENTRUM
SLOVENSKEJ SPOLOČNOSTI PRE ZAHRANIČNÚ POLITIKU, N.O.
BRATISLAVA 2016
- © AUTORI

STAROMESTSKÁ 6/D
811 03 BRATISLAVA
TEL.: +421 2 5443 3151
FAX: +421 2 5443 3161
WWW.SFPA.SK

EDITOR
PETER BREZÁNI

EDIČNÁ RADA
VLADIMÍR BILČÍK, PETER BREZÁNI, JURAJ BUZALKA, ALEXANDER DULEBA,
PETER HOLÁSEK, JURAJ MARUŠIAK, TOMÁŠ STRÁŽAY, JÁN ŠOTH

RECENZENTI
VLADIMÍR BENČ, NORA BEŇÁKOVÁ, VLADIMÍR BILČÍK, PETER BREZÁNI,
ALEXANDER DULEBA, ZSOLT GÁL, SAMUEL GODA, MATÚŠ KORBA, PATRIK
KOVÁČ, TOMÁŠ STRÁŽAY

JAZYKOVÁ REDAKTORKA
DOROTA BERECOVÁ

188 STRÁN, VYDANIE PRVÉ

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ
A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ROČENKA VYCHÁDZA S PODPOROU MINISTERSTVA ZAHRANIČNÝCH VECÍ A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY.

NÁZORY UVEDENÉ V PUBLIKÁCIÍ SÚ OSOBNÝMI NÁZORMI AUTOROV
A NEMUSIA KOREŠPONDOVAŤ S NÁZORMI VYDAVATEĽA.

ISBN 978-80-89356-44-7

OBSAH

Predhovor	5
<i>Miroslav Lajčák</i> Zahraničná politika Slovenska v roku 2015.....	9
I. Slovenská republika v medzinárodnom prostredí	
<i>Aneta Világi</i> Slovensko v krízami poznačenej Európskej únii	19
<i>Martin Vlachynský</i> Rok nových problémov	35
<i>Dušan Fischer</i> Bezpečnostná politika SR v roku 2015.....	47
II. Prioritné oblasti zahraničnej politiky	
<i>Tomáš Strážay</i> # V4 2015: neľahké hľadanie odpovedí na európske výzvy	59
<i>Július Lőrincz</i> Západný Balkán – zabudnutý región?.....	69
<i>Alexander Duleba</i> Tri tváre slovenskej východnej politiky v roku 2015	85
III. Nástroje slovenskej zahraničnej politiky	
<i>Peter Brezáni</i> Rok rozvoja, rok nevyužitých príležitostí	101

IV. Z histórie slovenskej zahraničnej politiky

Juraj Marušiak

Slovenský politik Ľudovít Štúr v siločiarach európskeho vývoja.

Hľadanie „slovenského záujmu“ 115

V. Prílohy

Chronológia dôležitých udalostí v Slovenskej zahraničnej politike v roku 2015..... 129

Zmluvy, dohody a dohovory publikované v roku 2015..... 143

Štruktúra orgánov štátnej správy pôsobiacich v oblasti medzinárodných vzťahov a európskych záležitostí v roku 2015 149

Zoznam zastupiteľských úradov krajín EÚ, NATO a niektorých ďalších krajín v Slovenskej republike 157

Zoznam konzulárnych úradov vedených honorárnymi konzulmi v Slovenskej republike 166

Zoznam zastupiteľských úradov Slovenskej republiky, stálych misií, generálnych konzulátov a slovenských inštitútov 169

Zoznam konzulárnych úradov Slovenskej republiky vedených honorárnymi konzulmi 175

Počty príslušníkov OS SR v súčasných misiách na podporu mieru..... 182

IV. O autoroch 183

PREDHOVOR

Bezpečnostné hrozby a migrácia. Aj tak možno prostou vetou a veľmi zjednodušene charakterizovať dominantné témy uplynulých 12 mesiacov. Terorizmus sa ozýval v Európe. Asi častejšie ako po iné roky a ešte aj nahlas. Vojna u nášho východného suseda neprestala, i keď ju z mediálneho priestoru vytláčali boje v Sýrii, z ktorej boli zasa vytláčaní jej obyvatelia. Situácia na Blízkom východe, ale i na tom trochu vzdialenejšom, či „nátlak“ klímy v Afrike výrazne zvýšili intenzitu migračných vln, ktoré z európskej, ale aj tej slovenskej verejnej debaty vytisli ostatné témy aj rozumné argumenty a ostali v nej často len emócie a dojmy. Ani s dlhovou krízou sa nepodarilo príliš pohnúť vpred.

Všetko ostatné s memoárnym a oslavným podtónom aj v roku 2015, podobne ako v roku 2014 – i napriek úprimnej snahe zainteresovaných –, ostávalo v úzadí. Či už išlo o 70. výročie konca druhej svetovej vojny, 70. výročie založenia OSN alebo 40. výročie OBSE, prípadne o novú dohodu na trvalo udržateľnom rozvoji zo samitu OSN v New Yorku či témy súvisiace s Európskym rokom rozvoja (aj keď možno nechcene nám to v druhom polroku pripomínali migranti). A pritom išlo o výročia udalostí a organizácií či témy, ktoré by nás mali pred podobnými scenármi uchrániť, varovať a predchádzať im.

Migračná kríza, ktorá v slovenskom aj európskom priestore všetko ostatné odsunula nabok a stala sa jednoznačne najdiskutovanejšou témou druhého polroka, len potvrdila, že sa treba v rozmyšľaní o riešeníach pohnúť vpred, a to asi veľmi rýchlo. Ani migračnú krízu neminul osud vojny na Ukrajine – i tá sa ako zahraničnopolitická téma stala témou slovenskej predvolebnej kampane. Tentoraz však pre ňu nebola typická rôznorodosť názorov, ale vzácna zhoda medzi politickými stranami. Snáď jedinou výnimkou bol v rétorickej rovine prezident.

V minulom roku som na tomto mieste napísal, že vďaka Ukrajine sme pochopili, že je potrebné reštartovať kritickú debatu nielen o domácej a európskej, ale najmä bezpečnostnej politike. Nie som si istý, že sa to podarilo, vecnú diskusiu opäť nahrádzajú

preteky o politicky najkrajšie a nie odborné riešenia. Ostáva len zopakovať, že na reštart kritickej debaty a hľadanie i presadzovanie odborných riešení je stále priestor.

Rok 2015 bol teda pre zahraničnú politiku SR opäť príliš náročný a rok 2016 nebude o nič jednoduchší. V neposlednom rade to vo svojom hodnotení naznačujú aj niektorí z autorov nasledujúcich strán. Čoraz náročnejšie finančné podmienky nám nedovoľujú z ročenky urobiť komplexnú publikáciu, ktorá by uchovávala čo najviac zo zahranično-politickej diskusie a reality, preto Vám na nasledujúcich stranách ponúkame primárne to, čo spolu s edičnou radou považujeme v uplynulom roku za to najpodstatnejšie. Zámerom tejto publikácie je kritická debata a hľadanie lepších riešení. Aj preto je v našom výbere skupina autorov, ktorí sa pohybujú hlavne v mimovládnom či akademickom priestore a majú určitý odstup od samotnej realizácie zahraničnej politiky (a zrejme aj vplyvov, ktoré na jej realizáciu pôsobia či už priamo, alebo nepriamo).

Pohľad tých, ktorí sú za výkon politiky zodpovední, tu napokon prezentuje minister zahraničných vecí a európskych záležitostí. Ten vo svojom texte prezentuje problémy a aspekty slovenskej zahraničnej politiky z pohľadu inštitúcie zodpovednej za realizáciu a koordináciu zahraničnej a európskej politiky.

Expertná časť ročenky je, ako už býva zvykom, rozdelená do 4 blokov. Prvý bilancuje a hodnotí slovenské pôsobenie a úspechy pri presadzovaní našich záujmov v medzinárodnom prostredí, druhý analyzuje našu politiku v prioritných oblastiach, resp. regiónoch a tretí diskutuje o kvalite a efektívite nástrojov na realizáciu zahraničnej a európskej politiky SR. Ani v tomto roku nechýba časť pripomínajúca si významné výročia súvisiace s dôležitými osobnosťami alebo udalosťami slovenskej zahraničnej politiky.

Prvá časť sa začína príspevkom Anety Világiovej z Katedry politológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského, ktorý analyzuje podstatné udalosti v európskej politike Slovenska počas roka 2015, vrátane krízy na Ukrajine a politiky EÚ voči Rusku, debatu o Grexite či Brexite a, samozrejme, hodnotí diskusiu o riešení migračnej krízy. Martin Vlachynský, analytik Inštitútu ekonomických a spoločenských analýz (INESS), sa zaoberal situáciou v eurozóne, jej pozitívami, no aj výzvami, resp. rizikami, ktoré na EÚ a eurozónu čakajú v ďalších rokoch, vrátane referenda o vystúpení Spojeného kráľovstva. Svoj pohľad na bezpečnostnú politiku Slovenska v roku 2015, ktorý uzatvára časť o pôsobení SR v medzinárodnom prostredí, spracoval Dušan Fischer zo Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku. Rok 2015 sa podľa jeho tézy niesol v európskej (i slovenskej) bezpečnostnej politike v duchu hrozieb nekonvenčného charakteru, najmä medzinárodného terorizmu, migračných vln a pokračujúcej nestability na Ukrajine, ktorá súvisí s ruskou anexiou Krymu a pokračujúcimi bojmi na Donbase.

Druhú časť ročenky, ktorá sa venuje prioritným oblastiam našej zahraničnej politiky, otvára príspevok Tomáša Strážaya, vedúceho výskumného programu Stredná a juhovýchodná Európa v Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, ktorý analyzuje stredoeurópsku spoluprácu v roku 2015. Trochu vytratenú tému západného Balkánu (i keď najmä z mediálneho priestoru) už tradične hodnotil nezávislý novinár Július Lőrincz. Alexander Duleba zo Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku sa sústreď hlavne na realizáciu slovenskej východnej politiky. Argumentuje, že apriórna nedôvera voči Ukrajine, rovnako ako apriórna dôvera voči Rusku, patria k dvom základným chorobám slovenskej východnej politiky od roku 1993. A Slovensko nevyzdrazilo ani v roku 2015.

Tretia časť hodnotí fungovanie a efektivitu slovenskej rozvojovej spolupráce. Autor textu Peter Brezáni zo Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku svoju pozornosť upriamil na hodnotenie aktivít slovenskej rozvojovej pomoci vo významnom roku zásadných rozvojových reforiem na úrovni OSN, roku, ktorý EÚ vyhlásila za rok rozvoja. V záujme skvalitnenia a zefektívnenia ODA predložil – aj na základe minulých analýz – niekoľko návrhov a odporúčaní.

Nadalej pokračujeme v rubrike Z histórie slovenskej zahraničnej politiky. Keďže v roku 2015 sme si pripomenuli 200. výročie narodenia Ľudovíta Štúra, Juraj Marušiak z Ústavu politických vied SAV pripomenul politické aktivity jedného z najvýznamnejších predstaviteľov slovenského národného života a obrodenia v 19. storočí.

Expertnú časť tradične dopĺňajú prílohy – chronológia dôležitých zahraničnopolitických udalostí, zoznam medzinárodných zmlúv, informácie o štruktúre a predstaviteľoch orgánov štátnej správy pôsobiacich v zahraničnej politike, zoznam diplomatických misií a predstaviteľov SR v zahraničí, diplomatického zboru v SR, informácie o vojenských misiách v zahraničí a podobne.

Naozaj dúfam, že si aj takto limitovaná verzia ročenky nájde svojich čitateľov a poslúži všetkým, ktorí sa zaujímajú o minulosť, prítomnosť i budúcnosť Slovenska a jeho zahraničnej politiky. Opäť by som chcel na záver poďakovať Ministerstvu zahraničných vecí a európskych záležitostí SR za spoluprácu na tomto projekte a za to, že vďaka tejto podpore sme v budovaní tejto veľmi potrebnej tradície mohli aspoň v tomto formáte pokračovať.

Peter Brezáni
editor

ZAHRANIČNÁ POLITIKA SLOVENSKA V ROKU 2015

MIROSLAV LAJČÁK

Už niekoľko rokov na tomto mieste bilancujem výkon našej zahraničnej politiky, jej hlavné úspechy, ale aj výzvy a prekážky. Retrospektívne hodnotenia si vyžadujú odstup, dávku sebareflexie a rozlišovaciu schopnosť postrehnúť malé zmeny a vyzdvihnúť tie významné.

Zahraničná politika je neustále kontinuum presadzovania našich záujmov za hranicami Slovenska a jej reakcia na čoraz dynamickejší vývoj vo svete. Za uplynulé obdobie sme si akosi zvykli, že konštantou vývoja na medzinárodnej scéne je jeho čoraz väčšia nepredvídateľnosť a asymetria. Čoraz častejšie je presadzovanie našich záujmov ovplyvňované vývojom v našom blízkom susedstve a širšej Európe i fenoménmi globálneho dosahu. Tento nový dnes už štandard kladie bezprecedentné nároky na zahraničnú politiku SR a jej službu, na naše schopnosti plánovať a predvídať a predovšetkým posúvať našu krajinu vpred, budovať jej postavenie v medzinárodnej politike. Čím viac si uvedomujeme, ako sa nás týka vývoj v globalizovanom svete, či už ide o otázky medzinárodného mieru a bezpečnosti alebo hospodárskej konkurencieschopnosti až po udržanie a ďalší rozvoj humanitárnych a environmentálnych štandardov, tým skôr si môžeme priznať svoj podiel zodpovednosti na riešení veľkých otázok medzinárodnej politiky. V tomto smere môže byť určitým meradlom príbeh našej vlastnej krajiny a právom aj úspechy, ktoré sa nám podarilo dosiahnuť.

Uplynulý rok potvrdil negatívne tendencie v medzinárodnom bezpečnostnom prostredí, kde pás nestability tiahnuci sa od pahorkov Hindukúšú cez Arabský polostrov a Blízky východ až po nepokojné oblasti severnej Afriky čoraz viac vplýva na pocit bezpečnosti v európskych krajinách. Najhmatateľnejším dôsledkom je masívna vlna utečencov, ktorá za pomoci pašeráckych sietí dorazila na brehy Európy, ako aj do jej

hlavných miest a v súčasnosti tvorí jednu z vrcholových tém našej agendy. Obdobne naše východné susedstvo, sprevádzané krízou na Ukrajine a čoraz zložitejším vzťahom Ruska a Európy, ukazuje, aký krehký môže byť mier na európskom kontinente a aké náročné je úsilie o jeho udržanie. Z nekonvenčných hrozieb je to predovšetkým fenomén terorizmu a nárast extrémizmu, ktoré nekompromisne útočia na naše demokratické hodnoty a spôsob života. Tieto krízy na hraniciach Európy a vo svete znásobujú naše domáce európske problémy, akými sú dlhová kríza v Grécku a úsilie na jeho udržanie v eurozóne, otázka zotrvania Spojeného kráľovstva v EÚ a jej budúceho smerovania, zachovanie schengenskej ochrany hraníc, ale aj slobôd a výhod, ktoré nám prináša naše členstvo v Európskej únii. Keď si uvedomíme, aký polarizačný náboj obsahuje riešenie týchto otázok, veľakrát sa dostávame k podstate európskeho projektu, kde –pochopiteľne – nájdeme aj rozdielne pohľady. Hľadanie odpovedí na súčasné problémy európskej politiky má však jednu spoločnú charakteristiku, a tou je potreba konsenzu a jednoty členských štátov EÚ spojených so snahou o dobré fungovanie európskych inštitúcií. Zlyhanie pri tvorbe konsenzu v európskej politike sa totiž môže stať aj zlyhaním jej členských krajín.

Slovenská republika sa v kontexte týchto medzinárodných problémov snaží profilovať ako dôveryhodný, zodpovedný a solidárny partner uznávajúci záväzky, ktoré na seba prevzal. Zároveň chápe, akú dôležitosť má dodržiavanie noriem a princípov medzinárodného práva a aké dôležité je dobré fungovanie medzinárodných inštitúcií. Osobitne takých, akými sú EÚ, NATO a OSN, s kľúčovou úlohou pre udržanie mieru, bezpečnosti a hospodárskeho rozvoja v Európe.

EURÓPSKA POLITIKA A POSTOJE SR

Slovensko v roku 2015 spĺňalo ambíciu zotrvať v jadre európskej integrácie, byť aktívnym partnerom pri formovaní budúcnosti EÚ a podporovať konštruktívne návrhy v medziach existujúceho rámca primárneho práva Unie. Formulovalo svoje pozície vo vzťahu k EÚ na základe princípov zodpovednosti a solidarity, zdôrazňujúc, že podmienkou solidárneho prístupu je dôsledné plnenie prijatých záväzkov na strane členských krajín, ako aj na úrovni EÚ. Prejavilo sa to pri rokovaní hneď o niekoľkých európskych prioritách. Začiatkom roka 2015 sme ako člen eurozóny presadzovali zachovanie jej celistvosti a udržanie stability spoločnej meny. Grécka dlhová kríza sa zďaleka nekončí. Avšak kľúčom k jej prekonaniu bude neustála a pevná snaha Atén spĺňať podmienky veriteľov, ako aj zodpovedne presadzovať proreformnú hospodársku politiku s cieľom spätne získať dôveru medzinárodného spoločenstva.

Ťažko skúšaný Peloponézsky polostrov sa v polovici roka 2015 stal bránou pre zástupy utečencov z krízových oblastí, ale aj ekonomických migrantov z tretieho, prevažne moslimského sveta. Škála a masovosť nelegálnej migrácie do Európy sa stali ozajstným testom európskeho integračného modelu bezprostredne spojeného so zaťažkávacou skúškou pre bezpečnostné zložky. Zneužitie migračnej vlny formou infiltrácie bojovníkov bujnejším Islamským štátom sa za daných okolností stalo reálnym rizikom pre európske obyvateľstvo. Napriek rozdielnym postojom členských štátov k migračnej kríze SR prejavila solidaritu poukazovaním na prednostné riešenie

jej príčin, nielen následkov formou stanovenia kvót na ich prerozdelenie v rámci EÚ. Našou snahou bolo dodržiavanie pravidiel ochrany hraníc schengenského priestoru, ako aj dodržiavanie záväzkov vychádzajúcich z tzv. dublinského nariadenia. Tento prístup SR, ale aj ostatných východoeurópskych krajín sa ukázal ako správny, pretože pomohol zrealizovať postoje ostatných európskych partnerov i diskusiu v Bruseli. Okrem toho Slovensko iniciatívne ponúklo svoje zdroje – finančné aj ľudské – na ochranu hraníc najviac postihnutých štátov a substantívne prispelo do fondov OSN a EÚ (celkovo 5,3 mil. eur) na riešenie dôsledkov a príčin migračnej krízy spolu so snahou zmierniť ľudské utrpenie v krízových oblastiach sveta.

Ďalšou veľkou výzvou pre slovenskú a zároveň európsku diplomaciu predstavuje kríza na Ukrajine, jej európske smerovanie a budúcnosť vzťahov Európy s Ruskou federáciou. Vďaka septembrovému prímeriu došlo k zmierneniu vojnového konfliktu na východe Ukrajiny, avšak vzťahy medzi EÚ, NATO a Ruskom zostali naďalej napäté. V tomto geopolitickom konflikte sa krížia záujmy Ruska so záujmami Ukrajiny a medzinárodného spoločenstva. Svoju úlohu tu pritom zohráva aj SR, keď ako dobrý sused podporuje mierové riešenie konfliktu, rešpektujúc suverenitu a teritoriálnu integritu Ukrajiny, t. j. princípy, pri podporovaní ktorých čerpáme aj z vlastnej historickej skúsenosti. Ukrajinská kríza však nie je definovaná len ozbrojeným konfliktom, ale aj urgentnou potrebou uskutočniť hlbokú transformáciu ukrajinskej spoločnosti a jej hospodárstva. Opäť vychádzajúc z vlastných transformačných skúseností, Slovensko iniciovalo na Ukrajine spustenie nového spoločného projektu krajín V4 (Road Show) zahŕňajúceho sériu zasadnutí za okrúhlym stolom zameraných na jednotlivé oblasti reformnej agendy. SR poskytla pomoc v celkovej výške 2,9 mil. eur a podporovala reformné procesy, ktoré Ukrajinu v rámci implementácie asociačnej dohody približujú k štandardom EÚ. Naším cieľom je zdynamizovať vzťahy s Ukrajinou, zintenzívniť spoluprácu v pohraničí, v oblasti hospodárstva a energetiky, a to nielen pri tranzite plynu a ropy, ale aj pri účasti slovenských firiem v projektoch na Ukrajine.

Pretrvávajúca ukrajinská kríza negatívne zasiahla aj naše vzťahy s Ruskom. Slovensko v roku 2015 podporovalo jednotnú pozíciu EÚ v oblasti sankčného režimu voči Rusku, čo malo dôsledky pre bilaterálnu obchodnú výmenu. V otázke sankcií však bola SR pripravená flexibilne reagovať v závislosti od pozitívneho angažovania sa Ruska v prospech vyriešenia konfliktu na Ukrajine, vrátane plnej implementácie minských dohôd. Slovenská republika si je vedomá, že Rusko má zásadný vplyv na bezpečnosť v Európe, je kľúčovým hráčom tak z hľadiska riešenia ukrajinskej krízy, ako aj mnohých globálnych otázok. Okrem toho vníma Rusko ako dôležitého hospodárskeho partnera, predovšetkým v oblasti energetiky, kde je naším dôležitým záujmom zachovávať stabilné dodávky energetických surovín pri maximálnom využití prepravného potenciálu SR, ale aj tranzitu cez existujúcu infraštruktúru Ukrajiny. V tomto ohľade nie sme osamotení, pretože ide aj o záujem ostatných stredoeurópskych štátov, ktoré sa cítia obídené pri zámeroch projektu označovanom ako Nord Stream 2. Jeho realizácia by negatívne ovplyvnila ich postavenie na energetickej mape Európy, nehovoriac o našich snahách budovať energetickú úniu na princípoch diverzifikácie dodávok.

Pokiaľ ide o koordináciu a hľadanie podpory, chcel by som vyzdvihnúť veľmi aktívne predsedníctvo SR vo V4, ktoré sme ukončili v polovici roka 2015. Fungovanie formátu V4 počas jeho 25-ročnej existencie jasne dokazuje blízkosť záujmov a pragmatizmus jeho členov pri koordinácii v otázkach európskej agendy a pri riešení dlhodobých

cieľov vyšehradskej spolupráce v prioritných oblastiach, ako sú energetika, doprava, obrana a vonkajšie vzťahy. V nich sa nám podarilo dosiahnuť pokrok a vniesť aj nové prvky regionálnej spolupráce do oblastí digitálnej agendy a inovácií. Jedným z hmatateľných výsledkov je príprava jednotiek rýchleho nasadenia EÚ - spoločnej bojovej skupiny V4 (EU BG V4).

Keď hovoríme o európskej politike, nemôžeme zo svojich hodnotení vypustiť úlohu Severoatlantickej aliancie, ktorá má hlavnú zodpovednosť v oblasti bezpečnosti a obrany európskych štátov. V tomto smere sme aj v roku 2015 podporili implementáciu záväzkov zo samitu NATO vo Walese, predovšetkým v oblasti zvyšovania prostriedkov na obranu (nárast o 0,1 % HDP), modernizácie vojenskej techniky a rozvoja výskumu. V rámci Akčného plánu pripravenosti (RAP) SR prispievala do síl veľmi rýchleho nasadenia NATO (VJTF). Podporili sme tiež vytvorenie nových styčných tímov NATO (NFIU) na východnom krídle Aliancie u nás a v Maďarsku, ktoré boli schválené počas októbrovej schôdze ministrov obrany. Naša bezpečnosť je aj o odolnosti našich partnerov a rozširovaní pásma stability v Európe. V tejto oblasti bola SR jednou z najaktívnejších členských krajín zasadzujúcich sa o pozvanie Čiernej Hory do Aliancie, ktoré nakoniec na decembrovom zasadnutí ministrov zahraničných vecí aj získala. V otázke rozširovania dlhodobu podporujeme individuálny prístup Aliancie k trom ďalším kandidátskym krajinám – Bosne a Hercegovine, Gruzínsku a Macedónsku –, a to v závislosti od ich pokroku v plnení prístupových kritérií. Na poli medzinárodného krízového manažmentu (MKM) sme naďalej pokračovali v podpore Afganistanu prostredníctvom našej účasti v poradenskej alebo bojovej misii pod vedením NATO Rozhodná podpora (Resolute Support Mission) vo forme výcviku a vzdelávania afganských bezpečnostných síl. Pôsobenie našich vojakov v misiách MKM v roku 2015 vychádzalo tak z presadzovania našich záujmov, ako aj z plnenia požiadaviek medzinárodných organizácií, predovšetkým OSN v misii UNFICYP na Cypre a misii UNTSO na Golanských výšinách a pod velením EÚ v misii EUMM v Gruzínsku a operácii EUFOR ALTHEA v Bosne a Hercegovine, kde sme prítomní aj v rámci veliteľstva NATO. Po novembrových teroristických útokoch v Paríži sme na žiadosť Francúzska vyslali vysoko špecializovaných vojenských expertov do výcvikovej misie EÚ v Mali (EUTM Mali).

GLOBALNA POLITIKA, SLOVENSKO VO SVETE

Nie všetky konflikty a problémy možno riešiť vojenskou silou. Osobitne to platí tam, kde je potrebný komplexný prístup medzinárodného spoločenstva, prevencia, ale aj dôraz na riešenie primárnych príčin sporov, dialóg a aktívne zapojenie Organizácie Spojených národov (OSN). Počas 70. zasadnutia Valného zhromaždenia OSN sme sa prihlásili k sedemnástim cieľom udržateľného rozvoja (SDG) na obdobie po roku 2015 a k dohode o globálnych opatreniach v oblasti klímy, ktoré budú v platnosti do roku 2030. Predstavujú jedinečnú globálnu dohodu, ako naplniť dnešné potreby ľudstva bez toho, aby bola ohrozená udržateľnosť života pre ďalšie generácie. Ako poznamenal generálny tajomník OSN Pan Ki-mun, „sme prvou generáciou, ktorá môže odstrániť extrémnu chudobu na Zemi, a zároveň poslednou, ktorá môže urobiť niečo, aby zabránila najhorším dôsledkom globálneho otepľovania, než bude neskoro“. V decembri bola

na 21. zasadnutí konferencie zmluvných strán Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy (COP21) prijatá univerzálna dohoda o zmene klímy (tzv. parížska dohoda), ktorá ukladá povinnosti súvisiace so znížením emisií skleníkových plynov všetkým stranám dohovoru OSN o zmene klímy. Samotnou dohodou sa práca na novom globálnom klimatickom režime len začína. Na rozdiel od miléniových rozvojových cieľov (MDG) budú ciele udržateľného rozvoja platiť nielen pre rozvojové krajiny, ale pre všetky štáty sveta. Ide o volanie s dôrazom na vytváranie demokratických inštitúcií, dobrej vlády a rešpektovanie ľudských práv, bez ktorých rozvoj nie je možný. Prepojenie bezpečnosti a rozvoja v logike bez bezpečnosti niet rozvoja a naopak vytvára priestor na lepšie presadenie našej vrcholovej agendy v medzinárodných organizáciách – reformy bezpečnostného sektora (SSR). Tá sa práve usiluje o stabilitu v krajinách v postkonfliktnej fáze, kde sa končia aktivity na udržanie mieru (peacekeeping) a začínajú sa rozvíjať aktivity na budovanie mieru (peacebuilding). Budovanie demokratických bezpečnostných inštitúcií prostredníctvom SSR tak vytvára prostredie na realizáciu rozvojových cieľov, keďže jeden z nich definuje mier, právny štát a fungujúcu justíciu ako základný predpoklad udržateľného rozvoja. Slovensko v spolupráci s Juhoafrickou republikou vo februári v OSN v New Yorku usporiadalo zasadnutie na vysokej úrovni Skupiny priateľov OSN pre SSR. Výsledkom boli odporúčania na zintenzívnenie prístupu OSN k SSR, vrátane rozvojových aspektov. Obdobne sme túto agendu začali presadzovať v OBSE, kde slovenské predsedníctvo Skupiny priateľov SSR intenzívne spolupracovalo so srbským predsedníctvom organizácie formou zvyšovania povedomia o agende SSR a vypracovaním vnútorných smerníc OBSE k SSR.

Za týmto úsilím nezaostáva ani naša snaha o rozvojovú spoluprácu – Národná rada SR schválila 18. novembra 2015 nový zákon o rozvojovej spolupráci. SR sa ním hlási k medzinárodným záväzkom spojeným so znižovaním chudoby vo svete, ako aj s presadzovaním udržateľného rozvoja a efektívnej pomoci SR na globálne krízy. V tomto smere sme sa v roku 2015 prioritne sústredili na programové krajiny – Afganistan, Keňu a Moldavsko. Navýšením pomoci sme operatívne reagovali na krízy, ktoré prepukli v roku 2015 na Blízkom východe, v Afrike a v súvislosti s migráciou. Na projekty v Afganistane bolo poskytnutých 199 960 eur, v Moldavsku 435 452 a v Keni 1 429 311 eur. Z prostriedkov SlovakAid na Južný Sudán (krajina s mimoriadnymi humanitárnymi potrebami) bolo poskytnutých 199 473 eur. Na projekty v krajinách Východného partnerstva bolo poskytnutých 750 659 (z tohto na Ukrajinu 389 414) a v krajinách západného Balkánu 89 909 eur. Celkovo však bolo na bilaterálnu rozvojovú spoluprácu všetkých rezortov vlády SR v roku 2015 určených 15 833 508 eur.

EKONOMICKÁ DIPLOMACIA A PODPORA VEDOMOSTNEJ EKONOMIKY A INOVÁCIÍ

Čoraz významnejším rozmerom našej zahraničnej politiky je ekonomická diplomacia. V roku 2015 sme úspešne pokračovali v implementácii Stratégie vonkajších ekonomických vzťahov na obdobie rokov 2014 – 2020, kde sme kládli dôraz na oblasť obchodu, znalostnej ekonomiky, výskumu a inovácií. Najvýznamnejším výsledkom v oblasti in-

vestícií sa stalo podpísanie dohody s firmou Jaguar Land Rover o vytvorení jej závodu v SR, ako aj rozhodnutie leteckej spoločnosti Ryanair vytvoriť v Bratislave regionálnu centrálu. SR zintenzívňovala ekonomickú spoluprácu s rýchlou sa rozvíjajúcimi krajinami Latinskej Ameriky a Ázie, kde vidíme veľký potenciál aj s ohľadom na pretrvávajúce dobré meno našich tovarov ešte z čias bývalého Československa. Slovenským podnikateľom pomáhame presadiť sa prostredníctvom organizovania podnikateľských fór a obchodných misií, ale aj pomocou Podnikateľského centra a portálu Podnikajme v zahraničí. Významným úspechom bolo zriadenie Styčného inovačného úradu vo Fínsku. Ide o prvý takýto úrad SR v zahraničí.

Budúcnosť patrí pripraveným, a preto vážne berieme aj investície do vedeckého výskumu a vedomostnej ekonomiky, kde sme sa podieľali na implementácii Stratégie výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR. Aj v roku 2015 sme pokračovali v organizovaní inovačných fór (Spojené štáty, Spojené kráľovstvo, Írsko, Spolková republika Nemecko, severské a pobaltské štáty, Turecko a ďalšie) za účasti najvyšších ústavných činiteľov SR s cieľom propagovať výsledky slovenskej vedy a výskumu, napojiť ich na zahraničné centrá a podporiť rozvoj efektívneho startupového ekosystému (We4Startups, rokovania B2B). Súčasná veda nepozná hranice a v tomto zmysle SR aktívne pôsobila vo formáte V4 a V4+ v oblasti podpory vedy, výskumu a inovácií (Memorandum o porozumení V4 pre regionálnu spoluprácu v oblasti inovácií a startupov). Podobne sa angažovala vo formáte Čína + 16 (druhé sympóziu o inováciách, technologickej spolupráci a transfere technológií v Bratislave, podpísanie Deklarácie o spolupráci v oblasti podpory transferu technológií medzi Čínou a krajinami SVE, vytvorenie Virtuálneho centra transferu technológií partnerstva 16 + 1 v Bratislave). MZVaEZ SR sa zapojilo do spolupráce v Rámcovom programe EÚ pre vedu a výskum Horizont 2020 a podporovalo projekty prepojené na priority SR a EÚ vo výskume, vývoji a v inováciách. Toto úsilie vyústilo do projektov SAV s Fínskom a Tureckom.

V oblasti spoločnej obchodnej politiky EÚ presadzujeme lepší prístup k najväčším a najrýchlejšie rastúcim ekonomikám sveta prostredníctvom dohôd o voľnom obchode, hlavne Dohody o transatlantickom partnerstve v oblasti obchodu a investícií (TTIP), kde našou snahou naďalej zostáva dosiahnuť vyváženú dohodu v prospech občanov EÚ. S cieľom zvýšiť exportnú výkonnosť SR v tradičných (automobily, spotrebná elektronika, hutníctvo), ako aj v iných odvetviach (energetika, služby, doprava) sa podieľame na rokovaníach o dohodách o voľnom obchode s Japonskom a krajinami MERCOSUR a ASEAN.

SLUŽBA OBČANOM A NAŠA KONZULÁRNA POMOC

Jedným z hlavných faktorov, ktorý vplýva na prácu ministerstva, je pohyb a aktivity našich občanov, ktorí cestujú alebo žijú v zahraničí. Ministerstvo reagovalo na tento vývoj novými formami konzulárnej asistencie, a to v podobe výjazdových tzv. konzulárnych dní. Novela zákona o zahraničnej službe a dokončenie elektronizácie konzulárnych služieb rovnako prispeli k zefektívneniu asistencie občanom SR v cudzine. Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí, ktorý je rozpočtovo napojený na MZVaEZ SR, sa okrem tradičných aktivít podpory krajanov zamerlal na prípravu Koncepcie štátnej politiky

vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na roky 2016 – 2020. Uchovanie a rozvoj hodnôt, jazykovej a národnej identity, generačný prenos spoločného kultúrneho dedičstva nie je len jednostranný akt štátnej starostlivosti o menšiny v zahraničí, ale ide o spoločné úsilie a aktivity, ktoré posilňujú význam a zodpovednosť aj krajanských spolkov a organizácií.

NIEKOĽKO SLOV NA ZÁVER

Aj keď bol tento predhovor zameraný na hodnotenie uplynulého roka, nedá mi nespomenúť nadchádzajúce predsedníctvo SR v Rade EÚ (SK PRES) a stručné zhodnotenie našich priprav. Na sklonku roka 2015 sme sa posunuli viditeľne dopredu – máme novú budovu Stáleho zastúpenia v Bruseli, zvýšili sme počet našich zamestnancov viac než dvojnásobne, posunuli sme sa dopredu v obsahovej príprave predsedníctva aj v logistickej príprave formou verejných obstarávaní. SK PRES bude testom a zaťažkávacou skúškou nielen pre slovenskú diplomaciu, ale celú našu krajinu. Verím však, že staré známe „ťažko na cvičisku, ľahko na bojisku“ sa nám vráti, a to najmä úspešným priebehom predsedníctva, ale aj vo forme zhodnotenia investícií do ľudského kapitálu. V konečnom dôsledku by tak v dlhodobom horizonte malo dôjsť aj k ďalšiemu skvalitneniu výkonu zahraničnej a európskej politiky Slovenska.

I.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA
V MEDZINÁRODNOM PROSTREDÍ

SLOVENSKO V KRÍZAMI POZNAČENEJ EURÓPSKEJ ÚNII

ANETA VILÁGI

Rok 2015 bol v Európskej únii poznačený krízami. Bolo ich hneď niekoľko naraz – menová, migračná, kríza solidarity, integračná kríza – a počas celého roka vytvárali nestabilné politické prostredie, v rámci ktorého členské štáty vrátane Slovenska museli pôsobiť. V tomto kontexte a pod tlakom okolností sa postoje členských štátov značne rôznili.

V roku 2015 možno v prípade Slovenska hovoriť o zvýšenej asertivite krajiny v otázkach európskej politiky. V rámci takmer dvanásťročného pôsobenia ako členská krajina Slovensko nikdy nezohrávalo takú výraznú rolu vo formovaní opozície voči európskym iniciatívam. Išlo najmä o migračnú krízu, v rétorickej rovine to bola aj kritika reštriktívnych opatrení EÚ voči Rusku. Pri nemenej dôležitej situácii s hroziacim bankrotom Grécka a možnosťou jeho vystúpenia z eurozóny Slovensko zastávalo jedno z najstriktnějších stanovísk, tentoraz však v súlade s postojmi väčšiny členských štátov.

Ďalšou charakteristickou črtou slovenskej európskej politiky v roku 2015 bolo pomerne konsenzuálne stanovisko slovenských politikov k európskym témam. Vzhľadom na charakter väčšinovej vlády Smeru-SD boli všetci ministri nominanti jednej strany, čo eliminovalo riziká protichodných politických postojov medzi členmi kabinetu a premiérom. Zároveň väčšinu poslancov vrátane predsedu Výboru NR SR pre európske záležitosti tvoria nominanti tej istej strany (Smer-SD). Kritiku parlamentných opozičných strán, pokiaľ ide o európske politiky krajiny, možno považovať za pomerne miernu, keďže v zásadných líniách sa zhodovali s vládnyim postojom. Zrejme najvýraznejšie protichodné stanoviská k politike slovenskej vlády zastával prezident republiky Andrej Kiska.

KRÍZA NA UKRAJINE A SANKCIE EÚ VOČI RUSKU

Ukrajinská kríza, ktorá pre Úniu a Slovensko predstavuje bezprostredné ohrozenie v najbližšom susedstve, pretrváva a v jej dôsledku došlo v roku 2015 k zhoršeniu vzťahov medzi EÚ a Ruskom. Dôvodom bolo sprísnenie sankcií uložených Rusku Európskou úniou¹ v dôsledku udalostí spätých s postupnou dezintegráciou ukrajinského územia a rolou, ktorú v tomto procese Rusko zohrávalo.

Európsky samit v marci 2015 spojil odvolanie sankcií voči Rusku s plnou implementáciou záväzkov vyplývajúcich z minských dohôd a s aktívnou snahou Ruska prispieť k riešeniu ukrajinskej krízy.² V dôsledku negatívneho postoja Ruska došlo vo februári k sprísneniu sankcií zo strany EÚ a následne sa reštriktívne opatrenia voči Rusku posilňovali aj v júni a septembri. To vyvolalo recipročné sankcie Ruska, medzi inými aj uvalenie embarga na dovoz potravín z EÚ. Členské štáty Únie však v prípade uloženia sankcií voči Rusku neboli jednotné. Medzi najväčších kritikov patrili Maďarsko, Bulharsko či Grécko.

Pozícia slovenskej diplomacie k situácii za našimi východnými hranicami ostala nejednoznačná aj v roku 2015. Slovenská vláda na jednej strane plne podporovala ukrajinské proeurópske ambície a odsudzovala dezintegračný proces v krajine, na druhej strane zároveň kritizovala sankcie voči Rusku za rolu, ktorú zohralo pri destabilizácii regiónu. Na dôvažok, kým predstavitelia slovenskej diplomacie konzistentne hlasovali v súlade s európskymi iniciatívami, premiér tieto iniciatívy (reštriktívne opatrenia) konzistentne kritizoval ako nepotrebné, kontraproduktívne, škodiace slovenským záujmom. Výstižne túto dvojkoľajnosť charakterizuje vyjadrenie premiéra pre agentúru Reuters, keď spomenul, že sankcie nepomôžu budovaniu prímeria na Ukrajine, avšak „v konečnom dôsledku nemám žiadny dôvod ísť proti jednote Európskej únie ako takej“³. Krajina sa tak pridala k politike EÚ, ktorá zaviedla reštriktívne opatrenia voči Rusku a následne ich niekoľkokrát sprísnila. Slovensko tiež praktickým spôsobom pomohlo Ukrajine čeliť dôsledkom konfliktu s Ruskom, keď v septembri 2014 spustilo reverzný tok plynu na Ukrajinu. Na jednej strane teda Slovensko ako člen EÚ a NATO akceptovalo uloženie sankcií Rusku či posilnenie prítomnosti NATO na východnej hranici, na druhej strane však pokračovalo v budovaní nadštandardných vzťahov s Moskvou či priam ich zintenzívnilo. Slovenský premiér sa v máji zúčastnil na oslavách ukončenia druhej svetovej vojny v Kremli, ktoré väčšina európskych lídrov diplomaticky bojkotovala⁴. Na júnovej oficiálnej návšteve Moskvy Robert Fico

1 EÚ uložila Rusku sankcie v marci 2014 po anexii Krymu, keď nepodniklo žiadne kroky, ktoré by viedli k upokojeniu silnejúceho konfliktu na Ukrajine. Sankcie sa týkali zavedenia cestovných obmedzení a zmrazení aktív osôb zapojených do konfliktu. Následne v júli a septembri boli tieto opatrenia sprísnené a zaviedli sa aj ekonomické sankcie.

2 *European Council conclusions*, 19. – 20. marec 2015, <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/03/20-conclusions-european-council/> (prístup 1. 2. 2016).

3 Slovak PM: Sanctions against Russia would not help Ukraine ceasefire. In: *Reuters*, 13. 3. 2015, <http://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-sanctions-slovakia-idUSKBN0M917920150313> (prístup 1. 2. 2016).

4 Popri slovenskom premiérovi sa na oslavách spomedzi politikov členských krajín EÚ zúčastnili český a cyperský prezident a grécky premiér.

opakovane odsúdil sankcie ako nepotrebné⁵, ktoré nepomáhajú riešiť krízovú situáciu a škodia ekonomickým záujmom Slovenska, najmä v oblasti energetiky a obchodných vzťahov.

Vláda SR čelila za svoj postoj k sankciám EÚ voči Rusku kritike nielen slovenských médií, ale aj politickej opozície. Ludovít Kaník (SDKÚ-DS) obvinil premiéra z toho, že „sa opakovanie chová ako Putinov agent a nie ako predstaviteľ členskej krajiny EÚ a NATO“⁶. Dlhodobo jednoznačný postoj k ukrajinskému konfliktu a role, ktorú v ňom zohralo Rusko, zaujal prezident Andrej Kiska, ktorý požadoval zachovanie sankcií: „Bez ruskej podpory by sa tento konflikt na Ukrajine nikdy ani nezačal, takže našou povinnosťou ako demokratických krajín je, aby sme jasne prejavili svoj postoj.“⁷ Kritizoval aj to, aké signály Slovensko svojím dvojkoľajným prístupom k Rusku vysiela politickým partnerom v Európe.⁸

Minister zahraničných vecí a európskych záležitostí v súvislosti so sankciami voči Rusku dlhodobo vyzdvihuje najmä jednotu EÚ, ktorej pevnou súčasťou je podľa neho aj Slovensko. Premiérov postoj a rozvíjanie vzťahov s Ruskom komentoval poukázaním na dôležitosť ekonomických väzieb s Ruskou federáciou a najmä záujmami Slovenska v oblasti energetiky.⁹ Slovensko však dlhodobo systematicky diverzifikuje svoje energetické zdroje, aby sa znížila jeho závislosť od Ruska v tejto oblasti, a problémy so solventnosťou ruských firiem zvyšujú riziko podnikania na východnom trhu. Slovenská ekonomika navyše nepatrí medzi krajiny výrazne naviazané na export do Ruska. Jeho podiel na celkovom exporte je navyše menší než 4 % a od roku 2012 kontinuálne klesá.¹⁰ Avšak vzhľadom na zložitosť bilaterálnych obchodných vzťahov medzi dvoma krajinami premiérov argument o potrebe ochrany slovenských ekonomických záujmov v prípade Ruska vyvoláva v značnej časti slovenskej verejnosti¹¹ pozitívnu odozvu. Slovenská politika v prípade sankcií EÚ voči Rusku predstavovala v roku 2015 hru na dvoch úrovniach: európskej, v ktorej nevybočuje z radu, a domácej, v ktorej odmietavý postoj spája s ekonomickými záujmami Slovenska.

5 Novotný, P.: Fico vyvolal v Moskve veľký záujem, kritizoval sankcie voči Rusku. In: *Hospodárske noviny*, 2. 6. 2015, <http://hn.hnonline.sk/svet-120/fico-vyvolal-v-moskve-velky-zaujem-kritizoval-sankcie-voci-rusku-786954> (prístup 1. 2. 2016).

6 Citované podľa TASR, 22. 2. 2015.

7 Citované podľa TASR, 5. 2. 2015.

8 *Prezident vystúpil s príhovorom pred poslancami v Národnej rade*, <https://www.prezident.sk/article/prezident-vystupil-s-prihovorom-pred-poslancami-v-narodnej-rade/> (prístup 1. 2. 2016).

9 *Pre boje na východe Ukrajiny sú v hre ďalšie protiruské sankcie, tvrdí Lajčák*, <https://www.expres.sk/43624/v-hre-su-pre-boje-na-vychode-ukrajiny-dalsie-protiruske-sankcie-tvrdi-lajcak/> (prístup 1. 2. 2016).

10 *Informačný materiál na rokovanie Rady vlády SR pre podporu exportu a investícií*, Ministerstvo hospodárstva SR, 18. 2. 2015.

11 Z prieskumu RC SFPA, ktorý realizovala agentúra Focus v októbri 2014, vyplynulo, že sankcie EÚ voči Rusku neschvaľuje 49 % populácie. Pozri Duleba, A.: *Kríza na Ukrajine ako impulz pre východnú politiku SR a EÚ*. Bratislava: Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, 2014, <http://www.sfpa.sk/publication/kriza-na-ukrajine-ako-impulz-pre-vychodnu-politiku-sr-a-eu/> (prístup 1. 2. 2016); prípadne Duleba, A.: *Ambiguity in action*. In: Forbrig, J. (ed.): *A region disunited? Europe Policy Paper*. GMF, 2015.

GRÉCKY A BRITSKÝ „EXIT“

Koncom januára si Grécko zvolilo novú vládu na čele s ľavicovou Syrizou a premiérom sa stal Alexis Tsipras. Predvolebnú kampaň staval na sľuboch skončiť s úspornými opatreniami, ktoré od krajiny vyžadovali medzinárodní veritelia. Grécka vláda si od rokovaní na pôde EÚ sľubovala zmiernenie úsporných opatrení a ústupky pri štrukturálnych reformách, ktoré predstavovali podmienky „trojky“¹² na poskytnutie ďalšej finančnej pomoci Grécku. Tá mala slúžiť aj na zaplatenie približne 1,6 miliardy, ktorú malo Grécko uhradiť Medzinárodnému menovému fondu (MMF) do konca júna.

S blížiacim sa termínom splátky prebehla séria rokovaní medzi Gréckom a predstaviteľmi krajín eurozóny, ktorej výsledkom bol návrh Európskej komisie o ďalšej finančnej pomoci Grécku. Kľúčovou z pohľadu poskytnutia záchranej pôžičky Grécku však bola spolupráca vlády na ekonomických opatreniach, ktoré by konsolidovali verejné výdavky. V prípade odmietnutia návrhu hrozil Grécku bankrot. Tsipras v reakcii na návrh Komisie prekvapivo vyhlásil v krajine referendum, v ktorom väčšina Grékov odmietla návrh veriteľov. V dôsledku vyhlásenia referenda však v Grécku došlo k patovej ekonomickej situácii – boli zatvorené banky a obmedzené výbery hotovosti či realizácia zahraničných platieb. Grécko sa z ekonomického hľadiska dostalo do najväznejšej situácie od roku 2012. Nekonečná grécka odysea rokovaní a (ne)ústupkov pokračovala. Zatiaľ čo viacerí aktéri sa vyjadrili, že prípadný „Grexit“ nie je nepredstaviteľný¹³, a preto nie je potrebné Grécku ustupovať, šéf Európskej komisie Jean-Claude Juncker varoval pred stratou dôvery v euro, ktorá by mohla ovplyvniť prílev investícií.¹⁴ Aj slovenský premiér považoval zotrvanie Grécka v eurozóne za lepšiu možnosť, aj keď nie za každú cenu.¹⁵ „Nie je iné riešenie... na ťahu je Grécko. Grécko musí šetriť, musí si urobiť doma poriadok, musí urobiť reformy, lebo žije nad pomery. Až potom sa dá uvažovať o ďalšej pomoci tejto krajine.“¹⁶ V tomto duchu sa vyjadroval premiér Fico aj minister financií Kažimír zúčastňujúci sa na rokovaní: „Odmietnutie reforiem Gréckom nemôže znamenať, že získajú peniaze jednoduchšie.“¹⁷ V tomto prípade zastával stanovisko zhodné so slovenskou vládou aj prezident Kiska: „Ak chce byť Grécko prosperujúcou a stabilnou krajinou, reformy potrebuje... Rešpektujem rozhodnutie gréckych voličov, ale aj oni musia rešpektovať záujem občanov ostatných 18 krajín eurozóny, aby bola ich

12 Európska komisia, Európska centrálna banka a Medzinárodný menový fond.

13 Pozri napr. vyjadrenie šéfky MMF: Odchod Recka z eurozóny je možný, euro to nepoloží, pripustila šéfka MMF. In: *iDnes.cz*, 29. 5. 2015, http://ekonomika.idnes.cz/odchod-recka-z-eurozony-je-mozny-podle-mmf-fiu-/eko_euro.aspx?c=A150529_090512_eko_euro_fih (prístup 1. 2. 2016), ale aj slovenského ministra financií Kažimíra: Slovak Finance Minister Kazimir: Greece leaving euro zone seems realistic scenario. In: *Reuters*, 5. 7. 2015, <http://www.reuters.com/article/us-eurozone-greece-slovakia-idUSKCN0PF11W20150705> (prístup 1. 2. 2016).

14 Pozri TASR, 3. 6. 2015.

15 Grécko je bližšie k dohode s veriteľmi, ponúklo viaceré reformy. In: *TA3*, 22. 6. 2015, <http://www.ta3.com/clanok/1064303/grecko-je-blizsie-k-dohode-s-veritelmi-ponuklo-viacere-reformy.html> (prístup 1. 2. 2016).

16 Pozri TASR, 22. 6. 2015.

17 *Slovak Finance Minister Kazimir: Greece leaving euro zone seems realistic scenario*, c. d.

mena spoľahlivá a rešpektovaná. Na tom výsledok referenda nič nezmenil.“¹⁸ Tvrdý postoj Slovenska voči nevyhnutnosti Grécka dodržiavať všetky stanovené podmienky výmenou za finančnú pomoc bol nemenný počas celého obdobia rokovaní. Jednou z mála výnimiek v rámci slovenskej politickej scény bol postoj predsedu Výboru NR SR pre európske záležitosti Ľuboša Blahu (Smer-SD), ktorý sa po zverejnení výsledkov gréckeho referenda vyjadril: „Dnešok sa zapíše do dejín ako deň, keď demokracia zvíťazila nad neoliberalnou totalitou. Grécko sa vzoprelo, Grécko povstalo. ... EÚ mučila roky Grékov krutými nesociálnymi reformami. Pre každého ľavičiara v Európe aj vo svete to hrozne veľa znamená: ďakujeme a držíme vám všetkým palce! Syriza! Sloboda! Grécko!“¹⁹

Začiatkom augusta sa Grécku podarilo dohodnúť sa s EÚ a MMF o novom balíku pomoci v celkovej hodnote 86 miliárd eur²⁰, čím odvrátilo bankrot a odchod z eurozóny. V konečnom dôsledku sa Grécko zaviazalo realizovať reformy, ktorými finančnú pomoc podmienili veritelia.

Otázku zotrvania alebo odchodu Veľkej Británie z Únie aktivizovalo víťazstvo Konzervatívnej strany v britských parlamentných voľbách v máji 2015. Súčasťou volebného manifestu konzervatívcov bol aj prísľub uskutočniť referendum o budúcnosti krajiny v Európskej únii najneskôr do konca roka 2017. Prístup premiéra Camerona v otázke britského zotrvania v Únii bol postavaný na požiadavke reformy EÚ a renegociácií britského členstva. Na júnovom samite predstavil premiér štyri kľúčové oblasti, v ktorých je potrebná zmena: zachovanie suverenity členských štátov a postavenia národných parlamentov v rámci Únie, férový prístup k členom, ako aj nečlenom eurozóny, podpora konkurencieschopnosti v rámci jednotného trhu a prístup k imigrácii v rámci členských krajín EÚ.²¹ Zatiaľ čo britské požiadavky v prvých troch oblastiach našli pochopenie medzi mnohými partnermi na európskej úrovni, požiadavky súvisiace s reštrikciou sociálnych benefitov pre pracovníkov prichádzajúcich do Británie z iných členských štátov vzbudzovali oveľa väčšiu polemiku. Lídri európskych inštitúcií považovali najmä princíp nediskriminácie a zachovanie slobody pohybu v rámci spoločného trhu za pomyslenú „červenú čiaru“, za ktorú by ústupky v negociáciách ísť nemali. Vzhľadom na pretrvávajúce rozdiely, pokiaľ ide o sociálne benefity, dohoda nebola dosiahnutá počas decembrového samitu a v negociáciách sa plánovalo pokračovať vo februári 2016.

Postoj slovenskej vlády voči britským iniciatívam bol ústretový a slovenský premiér ho prezentoval už v júni počas návštevy Camerona v Bratislave: „Máme plné pochopenie pre postoj Británie. Nemáme žiadne kategorické vyjadrenia typu, že toto nejde a toto sa nedá. Máme rovnaký názor ohľadom zneužívania sociálneho systému.“²² V priebehu druhej polovice roka a so spresňovaním britských požiadaviek sa však

18 Struhárik, F.: Nočná mora alebo víťazstvo nad neoliberalnou totalitou (reakcie politikov na grécke referendum). In: *DenníkN*, 6. 7. 2015, <https://dennikn.sk/180082/nocna-mora-alebo-vitazstvo-nad-neoliberalnou-totalitou-reakcie-politikov-na-grecke-referendum/> (prístup 1. 2. 2016).

19 Tamže.

20 *Financial assistance to Greece*, http://ec.europa.eu/economy_finance/assistance_eu_ms/grek_loan_facility/index_en.htm (prístup 1. 2. 2016).

21 *European Council June 2015: David Cameron's speech*, <https://www.gov.uk/government/speeches/european-council-june-2015-david-camersons-speech> (prístup 1. 2. 2016).

22 Fico a Cameron sa zhodli, že kvóty na rozdelenie utečencov nie sú riešením. In: *Pravda*, 19. 6. 2015, <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/358964-fico-a-cameron-sa-zhodli-ze-kvoty-na-rozdele-nie-utecencov-nie-su-riesenim/> (prístup 1. 2. 2016).

postoj slovenskej vlády najmä k opatreniam týkajúcim sa migrácie v rámci EÚ zmenil. V spoločnom vyhlásení krajín V4 pred decembrovým samitom sa Slovensko pridalo k negatívnemu stanovisku: „Nepodporíme žiadne riešenia, ktoré by boli diskriminačné alebo obmedzovali voľný pohyb.“²³ Premiér Fico pripustil, že si vie predstaviť kompromis na vytvorenie preventívneho mechanizmu proti zneužívaniu sociálneho systému, avšak nie v podobe, v ktorej ju v novembri prezentoval britský premiér. Tá podľa slovenskej vlády ohrozovala veľký počet Slovákov pracujúcich vo Veľkej Británii. „Urobili by sme z nich občanov Európskej únie druhej kategórie,“²⁴ zdôraznil premiér v decembri. Naopak V4 uvítala snahu Británie modernizovať Úniu, najmä čo sa týka posilnenia konkurencieschopnosti a silnejšej úlohy národných parlamentov.

MIGRAČNÁ KRÍZA

Migračná kríza v Európe v roku 2015 postupne naberala na intenzite a míľnikmi v jej vývoji boli najmä aprílové potopenie lode s utečencami v Stredozemnom mori, otvorenie macedónskych hraníc v polovici roka, vyhlásenie politiky otvorených dverí zo strany nemeckej vlády začiatkom septembra, parížske bombové útoky z novembra a v neposlednom rade zhoršujúca sa bezpečnostná situácia v Sýrii v priebehu roka.

Situácia na vonkajších hraniciach EÚ začiatkom roka naznačovala, že prílev utečencov sa môže zintenzívniť, avšak málokto predpokladal, že bude mať až taký dramatický rozsah. Kým v roku 2014 žiadalo o azyl v EÚ 626 000 ľudí²⁵, v roku 2015 sa ich počet viac než zdvojnásobil²⁶. Prvú výraznejšiu mobilizáciu európskych inštitúcií vyvolala aprílová tragédia v Stredozemnom mori, pri ktorej sa utopilo viac než 700 utečencov smerujúcich k talianskemu pobrežiu. Ako bezprostrednú reakciu na túto udalosť predložila Európska komisia na mimoriadnom spoločnom zasadnutí ministrov zahraničných vecí a vnútra EÚ desaťbodový plán okamžitých opatrení, ktorý získal plnú podporu²⁷, vrátane Slovenska. Plán okrem posilnenia kontroly vonkajších hraníc predpokladal aj systém krízového dobrovoľného prerozdeľovania utečencov medzi členské krajiny EÚ či výzvu na vytvorenie nového programu, ktorý by uľahčoval urýchlený návrat nelegálnych migrantov z hraníc členských štátov. V máji vypracovala Európska komi-

23 Matišák, A.: Najst' primeranú dohodu s Britmi bude ťažké. In: *Pravda*, 19. 12. 2015, <http://spravy.pravda.sk/svet/clanok/377565-najst-primeranu-dohodu-s-britmi-bude-tazke/> (prístup 1. 2. 2016).

24 Fico: Nemôžeme súhlasiť s vytvorením občanov druhej kategórie v EÚ. In: *Pravda*, 17. 12. 2015, <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/377385-fico-nemozeme-suhlasit-s-vytvorenim-obcانو-v-druhej-kategorii-v-eu/?sc=art-377397> (prístup 1. 2. 2016).

25 Eurostat Newsrelease, *Asylum in the EU*, <http://ec.europa.eu/eurostat/document-s/2995521/6751779/3-20032015-BP-EN.pdf/35e04263-2db5-4e75-b3d3-6b086b23ef2b> (prístup 2. 2. 2016).

26 Prepočítané podľa Eurostatu: *Asylum quarterly report*, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_quarterly_report (prístup 2. 2. 2016).

27 *Joint Foreign and Home Affairs Council: Ten point action plan on migration*, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-4813_en.htm (prístup 2. 2. 2016).

sia dokument Európska migračná agenda²⁸, ktorý detailnejšie spracovával pôvodný desaťbodový plán. V tomto dokumente sa presne opisuje aj systém prerozdelenia utečencov a azylantov, ktorý kritizovali viaceré členské krajiny vrátane Slovenska, pretože dokument vypracovaný Komisiou ukladal štátom povinnosť implementovať systém kvót. Mechanizmus počítal s prerozdelením (relokáciou) 40 000 utečencov z členských krajín „prvej línie“ (Taliani, Grécko) medzi ostatné krajiny EÚ. Zároveň zavádzal členským štátom povinnosť presídliť 20 000 utečencov hľadajúcich útočisko v tretích krajinách (t. j. najmä v tých, ktoré susedia s konfliktnými zónami). Kľúč k prerozdeleniu utečencov, k určeniu tzv. kvót zohľadňoval kritériá ako počet obyvateľov cieľovej krajiny, jej celkový HDP, mieru nezamestnanosti a počet udelených azylův či presídlených utečencov v minulosti.

Voči iniciatíve Európskej komisie sa ostro ohradili najmä krajiny strednej a východnej Európy. Česko, Maďarsko a Slovensko koordinovali svoj postup v rámci V4 a počas ostrej diskusie na júnovom zasadnutí Európskej rady sa jednotne postavili proti systému povinných kvót.

„Nikto nebude prikazovať Slovenskej republike, koľko a akých migrantov má prijať. Na dobrovoľnom základe budeme viesť dialóg s Európskou komisiou a povieme, aký bude príspevok Slovenska. Bude to naše slobodné rozhodnutie, a nie diktát, ktorý na Slovensku nemal absolútne žiadnu podporu ani vo verejnosti, ani v Národnej rade SR,“²⁹ komentoval výsledky samitu premiér Robert Fico.

Slovenský parlament vo vyhlásení týkajúcom sa migračných kríz, ktorým čelí EÚ, odmietol „zavedenie povinných kvót ako nesystémového riešenia v súvislosti s presídľovaním alebo premiestňovaním migrantov“³⁰. Slovenská diplomacia sa sústredila na zdôrazňovanie potreby striktnejšie dodržiavať už existujúcu platnú legislatívu (dublinké azylové pravidlá³¹), dôrazne odmietaf ekonomických migrantov, posilniť vonkajšie hranice EÚ a podporiť riešenie konfliktův v domovských krajinách, odkiaľ utečenci prichádzajú. Závery júnového zasadnutia Európskej rady schválili záväzky vyplývajúce z Európskej migračnej agendy, avšak systém povinných kvót neprešiel. Dokument počítal s dobrovoľným, presnejšie nešpecifikovaným mechanizmom.

Vzhľadom na reálne počty utečencov (785 osôb na obdobie dvoch rokov), ktorí by podľa návrhu Komisie mali byť presídlení na Slovensko, nemožno postoj slovenskej vlády vnímať ako obavu z nedostatočných kapacít. Ani finančná záťaž v tomto prípade nezohrávala rolu, najmä ak z rozpočtu Únie bola vyčlenená dotácia takmer 6 000 eur na osobu. Slovenská vláda pri odmietaní povinného mechanizmu prerozdelenia utečencov argumentovala najmä bezpečnostnými rizikami a obavou, že takýto precedens by v budúcnosti umožnil prílev oveľa väčšieho počtu utečencov do krajiny, a to bez

28 *Európska migračná agenda*, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_sk.pdf (prístup 2. 2. 2016).

29 Fico ohlásil koniec debaty o utečeneckých kvótach. In: *TASR*, 26. 6. 2015, <http://domov.sme.sk/c/7881550/fico-ohlasil-koniec-debaty-o-povinnych-uteceneckych-kvotach.html#ixzz404cmZzEM> (prístup 2. 2. 2016).

30 Uznesenie NR SR č. 1837 z 24. júna 2015 k Vyhláseniu NR SR k riešeniu migračných výziev, ktorým aktuálne čelí Európska únia (tlač 1628).

31 Podľa nich musí utečenec požiadať o azyl v prvej krajine EÚ, do ktorej sa pri úteku dostane.

reálnej možnosti Slovenska regulovať tieto toky. Pri bezpečnostných rizikách vláda, ale aj opoziční politici upozorňovali na možnosti teroristických hrozieb a tiež na „iné kultúrne návyky a iné náboženstvo“³², ktoré by mohli narúšať homogenitu slovenskej spoločnosti. Vládny postoj v podstate odzrkadľoval všeobecne negatívny postoj slovenskej spoločnosti voči cudzincom aj európskym iniciatívam v tejto oblasti. Podľa zistení Eurobarometra z jari 2015³³ len 17 % Slovákov malo pozitívny postoj voči imigrantom z tretích krajín (mimo EÚ), čo predstavuje tretí najnegatívnejší postoj v celej Unii. Len o niečo lepší mala slovenská spoločnosť k imigrantom v rámci členských krajín. Pozitívne ich vnímalo 37 % (priemer v EÚ bol 51 %), čo Slovensko zaradilo medzi päť krajín s najnegatívnejším vnímaním. Európsku migračnú politiku hodnotilo pozitívne 65 % populácie, zatiaľ čo priemer v rámci EÚ bol 73 %. SR taktiež dlhodobo patrí medzi krajiny s veľmi prísnou azylovou politikou, čo sa každoročne odráža na počte udeľených azylov³⁴. Podľa rebríčka MIPEX³⁵, ktorý hodnotí pripravenosť krajín na integráciu zahraničných migrantov, skončilo Slovensko v roku 2015 na 34. mieste z 38 hodnotených krajín. Postoj vlády voči migračnej kríze tak odrážal realitu dlhodobého prístupu krajiny k cudzincom a rezoval s očakávaniami veľkej časti populácie.

Skutočný masový prílev migrantov nastal v druhej polovici roka. So zlepšujúcim sa počasím a otvorením macedónskych hraníc³⁶ stúpol počet žiadateľov o azyl z počiatkových približne 70 000 na viac než 140 000 mesačne. Prílev migrantov akceleroval aj prístup nemeckej vlády, ktorá v auguste vyhlásila pripravenosť ústretovo prijať utečencov a upustila od dublinských azylových pravidiel. V dôsledku týchto udalostí deklarované záväzky vyplývajúce z júnového zasadnutia Európskej rady o mimoriadnej a dočasnej relokácii 40 000 osôb stratili na opodstatnení. Po prvé, cieľové krajiny ako Nemecko, Švédsko, ale aj tranzitné krajiny ako napríklad Maďarsko začali rovnako ako pohraničné krajiny pociťovať vlastné kapacitné limity. Po druhé, relokácia 40 000 osôb z pohľadu aktuálneho počtu prichádzajúcich migrantov bola zanedbateľná a nepostačujúca. Prílev utečencov do Európy vyvolal rôzne reakcie od stavania plotov až po obnovenie hraničných kontrol. Individuálne riešenia zo strany členských krajín uprednostnené pred spoločným postupom EÚ si vyslúžili vlnu kritiky nielen z radov európskych inštitúcií.³⁷ Minister M. Lajčák zhodnotil situáciu takto: „Niektorí tu stavia plot, niektorí to spája s eurofondmi, niektorí zdvihne ruky a tvári sa, že nevidí, ako mu cez jeho územie

32 Jancová, D.: Fico utečencov nechce, bojí sa terorizmu a inej kultúry. In: *SITA*, 27. 5. 2015, <http://domov.sme.sk/c/7828909/fico-utecencov-nechce-boji-sa-terorizmu-a-inej-kultury.html#ixzz3zmln7Jlq> (prístup 2. 2. 2016).

33 Štandardný Eurobarometer č. 83, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb83/eb83_publ_en.pdf (prístup 2. 2. 2016).

34 Najvyšší počet azylov (80) pridelo Slovensko v roku 1995. Viac pozri na <http://www.minv.sk/?statistiky-20>.

35 Viac pozri na <http://www.mipex.eu/slovakia> (prístup 2. 2. 2016).

36 V polovici júna Macedónsko otvorilo svoje hranice a umožnilo migrantom na základe krátkodobého tranzitného azylu prejsť jeho územím a pokračovať v ceste na sever do EÚ. Týmto spôsobom vznikol ekonomicky menej náročný koridor (tzv. balkánska cesta) pre migrantov z Ázie cez Turecko, Grécko, Macedónsko, Srbsko, Maďarsko, Rakúsko až do Nemecka, príp. ďalej na sever.

37 Pozri napr. rozhovor predsedu EP M. Schulza: Martin Schulz warns of failure of Europe in the refugee crisis. In: *Panteres*, 5. 9. 2015, <http://panteres.com/2015/09/05/martin-schulz-warns-of-failure-of-europe-in-the-refugee-crisis/> (prístup 2. 2. 2016).

pochodujú tisícky utečencov. Takto Európska únia nemôže fungovať.⁴³⁸ Začiatkom septembra sa predseda Európskej komisie Jean-Claude Juncker, ale aj nemecká kancelárka Angela Merkel čoraz intenzívnejšie začali pri otázke prerozdelenie utečencov medzi členské krajiny EÚ odvolávať na princíp európskej solidarity. „Ak Európa má solidaritu a my sme tiež preukázali solidaritu voči iným, tak potom potrebujeme, aby nám preukázali solidaritu teraz.“⁴³⁹ Riešenie navrhované Európskou komisiou a podporované Nemeckom, Francúzskom, ale aj inými štátmi Únie predstavovalo systém prerozdelenia utečencov na základe povinných kvót. Potrebné bolo tiež prehodnotiť počet utečencov, ktorí majú byť relokovaní. Reakcia slovenského premiéra k návrhu Komisie bola jednoznačná: „Kým som ja premiérom, povinné kvóty sa nebudú implementovať na území Slovenska.“⁴⁴⁰ Stanovisko opäť podporil aj slovenský parlament (115 z celkovo 119 prítomných poslancov), keď 17. septembra zaviazal vládu hlasovať na pôde inštitúcií v súlade so svojím pôvodným júnovým uznesením (č. 1837), a teda nepodporiť systém povinných kvót.

Na mimoriadnom samite Rady ministrov pre spravodlivosť a vnútro bolo 22. septembra kvalifikovanou väčšinou odsúhlasené dočasné prerozdelenie 120 000 utečencov (k pôvodným, už schváleným 40 000)⁴⁴¹ na základe povinných kvót. Tieto kvóty mali platiť pre väčšinu členských štátov⁴⁴² na obdobie dvoch rokov od prijatia rozhodnutia. Proti kvótam sa otvorene postavilo Slovensko, Česko, Maďarsko a Rumunsko. Hlasovanie však malo záväzný charakter a závery platia aj pre štáty, ktoré hlasovali proti. Následne sa 23. septembra konalo mimoriadne, neformálne zasadnutie Európskej rady, ktoré sa venovalo iným aspektom európskej migračnej agendy, nie kvótam. Rada podporila navýšenie finančnej pomoci pre tretie krajiny ponúkajúce pomoc utečencom a posilnenie spolupráce s týmito krajinami, hovorila aj o posilnení vonkajších hraníc EÚ, vytvorení „hotspotov“⁴⁴³ a potrebe zintenzívniť boj proti príčinám migračnej krízy vrátane ukončenia konfliktu v Sýrii. Reakciu slovenskej vlády k rozhodnutiu Rady ministrov o povinných kvótach možno považovať za najráznejší prejav opozície voči európskym iniciatívam v histórii členstva krajiny v EÚ. Vláda odmietla právne záväzný akt, ktorý schválila Rada ministrov vnútra, implementovať na území SR⁴⁴⁴, čím sa dostala

38 Utečenci rozhádali Európu. Rakúšania by Slovákom škrtli eurofondy. In: *Aktuálne.sk*, 3. 9. 2015, <http://aktualne.atlas.sk/utecenci-rozhadali-europu-rakusania-by-slovakom-skrtili-eurofondy/zahranicie/europa/> (prístup 2. 2. 2016).

39 Germany wants other European nations to take in more refugees. In: *Reuters*, 30. 8. 2015, http://www.huffingtonpost.com/entry/germany-refugees-migrant-crisis_us_55e301a2e4b0aec9f3538e7b (prístup 3. 2. 2016).

40 This East-West split over EU refugee quotas will have long-lasting consequences. In: *The Telegraph*, 24. 9. 2015, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/eu/11887390/This-East-West-split-over-EU-refugee-quotas-will-have-long-lasting-consequences.html> (prístup 3. 2. 2016).

41 Pozri závery Rady ministrov spravodlivosti a vnútra z 22. 9. 2015 dostupné na <http://www.eu2015lu.eu/en/actualites/conclusions-reunions-conseil/2015/09/22-conseil-jai/> (prístup 3. 2. 2016). Podľa týchto kvót pripadalo na Slovensko zhruba 1 500 utečencov.

42 Výnimku z implementácie rozhodnutia má Veľká Británia, Írsko a Dánsko.

43 Registračné centrá prvého kontaktu, v ktorých utečencov identifikujú, zaregistrujú a vezmú im odtlačky prstov. Migranti, ktorým neprináleží medzinárodná ochrana, budú z týchto centier okamžite deportovaní. Ostatní sa môžu zapojiť do systému relokácie.

44 *Slovensko podáva žalobu voči EÚ, rozhodnutie Rady ministrov vnútra neakceptujeme*, <http://www.vlada.gov.sk/slovensko-podava-zalobu-voci-eu-rozhodnutie-rady-ministrov-vnutra-neakceptujeme/> (prístup 3. 2. 2016).

do otvoreného konfliktu s Európskou úniou. Na dôvažok v decembri Slovensko oficiálne podalo žalobu na Súdny dvor EÚ v Luxemburgu. Podstata žaloby spočíva najmä v procesných výhradách. Podľa premiéra „rozhodnutie, ktoré Rada ministrov vnútra prijala, je v rozpore s rozhodnutím európskej rady, ktorá jasne konštatovala, že sa nebudú prijímať povinné kvóty“⁴⁵. Podľa názoru slovenskej vlády došlo k pochybeniu aj v spoločnosti hlasovania (väčšinovo) a v stanovení právnej povahy rozhodnutia (nelegislatívne opatrenie). Predseda Výboru NR SR pre európske záležitosti označil prijatie kvót za „najväčší nezmysel“, ktorým podľa neho „EÚ reagovala na svoje absolútne zlyhanie pri utečeneckej kríze, kedy do Európy Nemecko nezodpovedne zavolalo milióny ľudí a až potom nemeckej kancelárke napadlo, že to Európa nemôže zvládnuť“⁴⁶. Postoje slovenských opozičných politikov v téme povinných kvót podporovali postoj vlády. To, v čom sa líšili, bol názor na odmietnutie Slovenska implementovať nariadenie Rady. Richard Sulík, predseda SaS a jeden z najväčších kritikov Únie, to zhrnul takto: „... odmietnutie [povinných kvót na utečencov] nás do určitej miery izoluje v očiach západnej Európy, no v tomto prípade je to nevyhnutné, pretože odmietnutie kvót je ďaleko dôležitejšie. Povedať však, že nebudeme súhlasiť so závermi väčšinového hlasovania nás izoluje extrémne, pretože tým spochybňujeme celé fungovanie únie.“⁴⁷

Spôsob, akým slovenská vláda dlhodobo komunikovala problém utečeneckej krízy na Slovensku, a príspevok krajiny k jej riešeniu⁴⁸ voči zahraničným partnerom kritizoval aj prezident republiky Andrej Kiska. Vyzdvihoval najmä humanitárne aspekty krízy. Vo svojom októbrovom prejave na pôde parlamentu varoval pred presadzovaním egoistických záujmov pred potrebou prejavíť solidaritu s utečencami, ako aj s inými členskými štátmi. „Akoby sa zo slovenskej pozície vytratil človek – a hodnota ľudskej bytosti. Bez ohľadu na pôvod, národnosť, vierovyznanie, vek alebo sociálne postavenie človeka.“ Práve spôsob komunikácie tejto témy a pomoc, ktorú Slovensko bolo ochotné poskytnúť, vyvolali podľa prezidenta celkový negatívny obraz o krajine a podkopali váhu niektorých aj rozumných návrhov na európskej pôde.⁴⁹

Slovenské postoje vyvolali v Európe vlnu kritiky. Francúzsky prezident Hollande nepriamo spochybnil miesto SR v EÚ, belgický premiér vyzval na sankcie pre krajiny, ktoré sa postavili proti kvótam a nepreukázali tak dostatok solidarity s ostatnými členskými štátmi.⁵⁰ V reakcii na dlhodobé postoje premiéra Fica k migračnej kríze Giani Pittella,

45 Slovensko podalo na EÚ žalobu pre kvóty, oznámil Fico, <http://www.info.sk/sprava/79745/slovensko-podalo-na-eu-zalobu-pre-kvoty-oznamil-fico/> (prístup 3. 2. 2016).

46 Ľuboš Blaha o Európe v roku 2016: Bude rušno, sakramentsky rušno. In: *Európske noviny*, 16. 1. 2016, <http://europskenoviny.sk/2016/01/16/lubos-blaha-o-europe-v-roku-2016-bude-rusno-sakramentsky-rusno/> (prístup 3. 2. 2016).

47 Richard Sulík: Slovensko sa v EÚ zbytočne izoluje. In: *EurActiv*, 15. 2. 2016, <http://euractiv.sk/buducnost-eu/slovensko-sa-v-eu-zbytocne-izoluje/> (prístup 3. 2. 2016).

48 Slovenský premiér v júli vyhlásil, že z celkovo 40 000 utečencov, ktoré chcela EÚ relokovať, je krajina pripravená prijať 100 kresťanských rodín. Slovensko sa tiež dohodlo s Rakúskom na vzájomnej pomoci, v rámci ktorej počas trvania azylovej procedúry (max. 6 mesiacov) dočasne ubytuje 500 žiadateľov o azyl registrovaných v Rakúsku.

49 Prezident vystúpil s príhovorom pred poslancami v Národnej rade, <https://www.prezident.sk/article/prezident-vystupil-s-prihovorom-pred-poslancami-v-narodnej-rade/> (prístup 3. 2. 2016).

50 Francúzsky prezident Hollande tvrdo kritizoval odporcov kvót. In: *TASR*, 23. 9. 2015, <http://svet.sme.sk/c/8012792/francuzsky-prezident-hollande-tvrdo-kritizoval-odporcov-kvot.html> (prístup 3. 2. 2016).

šéf Skupiny progresívnej aliancie socialistov a demokratov v Európskom parlamente, navrhol pozastavenie členstva Smeru-SD v Strane európskych socialistov.⁵¹ Ani táto kritika však nezmenila postoj slovenskej vlády.

Po teroristických útokoch v Paríži vzrástla v Európe diskusia o terorizme a migrantoch, najmä z islamských krajín. Európska únia popri prejavoch solidarity s Francúzskom reagovala najmä zintenzívnením protiteroristických opatrení, o ktorých ministri vnútra diskutovali už dlhší čas. Predseda Európskej komisie Juncker priamo konfrontoval to, čo viacerí spomínali v náznakoch. „Nesnažme sa zmiešať tých, čo sú zodpovední za útoky v Paríži, so žiadateľmi o azyl, čiže s migrantmi, ktorí majú dosť dobré dôvody na to, aby klopali na naše dvere. Nemali by sme si zamieňať páchatelov týchto ohavných činov s tými, ktorí utekajú pred svetonázorom a mentalitou poskytujúcou inšpiráciu pre teroristické činy,“ varoval.⁵²

Naproti tomu slovenský premiér a minister vnútra migračnú krízu s teroristickým ohrozením Európy a Slovenska spájali pravidelne.⁵³ V dôsledku útokov začiatkom decembra prijala NR SR (78 poslancov Smeru-SD a Mostu-Híd) balíček protiteroristických zákonov, ktoré rozširovali právomoci polície a tajných služieb s cieľom lepšie mapovať prípadné bezpečnostné hrozby na území SR. Proti týmto opatreniam sa zdvihla vlna kritiky z radov opozície (s výnimkou Mostu-Híd) aj mimovládneho sektora, ktorí sa obávali zavedenia policajného štátu. Zo všetkých opatrení, ktoré súviseli s migračnou krízou, práve toto vzbudilo najväčší odpor na domácej scéne. Prezident Kiska súbor opatrení vetoval s odôvodnením, ktoré vystihovalo námietky väčšiny odporcov. Podľa prezidenta vláda „nepreukázala, že bezpečnostná situácia na Slovensku je taká, aby bol dôvod schváliť rozsiahly balík noviel 16 zákonov v skrátenom legislatívnom konaní. Ani to, že existujúce zákony sú na riešenie prípadných hrozieb nedostatočné“⁵⁴. Koncom roka poslanci Smeru-SD v parlamente prelomili prezidentovo veto, ten však napriek tomu zákony nepodpísal. Protiteroristický balíček opatrení tak vstúpil do platnosti bez prezidentovho podpisu.

Posledným dôležitým míľnikom v riešení európskej migračnej krízy bol operatívne zvolaný samit Európskej rady a Turecka koncom novembra. Cieľom tohto stretnutia bolo vytvorenie spoločného akčného plánu medzi Tureckom a EÚ na riešenie dôsledkov konfliktu v Sýrii. Únia sa zaviazala v období dvoch rokov finančne (3 miliardy eur) aj materiálne pomôcť Turecku s utečencami na jeho území a prispieť k posilneniu dynamiky prístupového procesu Turecka. Turecko zas prisľúbilo aj naďalej ponúkať útočisko pre utečencov zo Sýrie a kontrolovať tak ich toky do EÚ. Zároveň dohoda obsahovala záväzok ráznejšie pristupovať k migrantom, ktorí nepotrebujú medzinárodnú ochranu a migrujú z iných dôvodov, ako aj k pašerákom, ktorí organizujú nelegálnu migráciu.

51 Refugee crisis reveals fundamental splits in European political parties. In: *EurActiv*, 24. 9. 2015, <http://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/refugee-crisis-reveals-fundamental-splits-in-european-political-parties/> (prístup 3. 2. 2016).

52 Juncker: Nespájajme útoky z Paríža s utečencami hľadajúcimi ochranu. In: *TASR*, 16. 11. 2015, <http://svet.sme.sk/c/8073977/juncker-nespajajme-utoky-z-pariza-s-utecencami-hladajucimi-ochranu.html#ixzz404ucPgy6> (prístup 3. 2. 2016).

53 Pozri napr. <http://domov.sme.sk/c/8073409/fico-spaja-teror-a-utecencov-chce-este-viac-branit-bezpecnost.html>.

54 Pozri <https://dennikn.sk/minuta/326352/> (prístup 3. 2. 2016).

O akčnom pláne sa rokovalo aj na poslednom decembrovom samite Európskej rady. Slovensko označilo Turecko za kľúčového hráča, bez ktorého pomoci EÚ nezvládne migračnú vlnu, a to najmä s ohľadom na rok 2016. Slovensko rovnako pozitívne ocenilo návrh na vytvorenie európskej pohraničnej a pobrežnej stráže, ktorá by mala pomôcť krajinám v prvej línii, najmä Grécku, ktoré podľa slovenského premiéra zlyhalo v ochrane schengenských hraníc.⁵⁵ Iniciatívy na posilnenie ochrany vonkajších schengenských hraníc a zintenzívnenie spolupráce s Tureckom boli plne v súlade s tým, ako slovenská vláda navrhovala pristupovať k riešeniu krízy.

Hoci Slovensko v roku 2015 nebolo ani tranzitnou, ani cieľovou krajinou pre migrantov, ktorí vstúpili na pôdu Európskej únie, patrilo medzi najagilnejšie členské štáty a zásadným spôsobom odmietalo návrhy európskych partnerov na riešenie utečeneckej krízy. V roku 2015 požiadalo o azyl na Slovensku 330 osôb, čo je najmenej za posledných päť rokov, a azyl bol udelený len ôsmim.⁵⁶ Napriek tomu sa riešenie migračnej krízy v Európe a jej spájanie s teroristickými hrozbami stalo významnou súčasťou predvolebnej kampane k blížiacim sa parlamentným voľbám (marec 2016). Z hľadiska dlhodobého pôsobenia Slovenska v Európskej únii ide o najvýraznejšie negatívne stanovisko našej krajiny k európskej iniciatíve, ktoré bude mať presah aj do budúcnosti, a to minimálne pri dohre na Súdnom dvore v Luxemburgu.

NORD STREAM 2

V jeseni sa pre slovenskú zahraničnú politiku vynoril ďalší z dôležitých ekonomických, ale aj geopolitických problémov posledných rokov: spolupráca ruských a nemeckých partnerov na budovaní infraštruktúry umožňujúcej priamy transfer ruského zemného plynu. A keďže diplomatické návštevy Ruska z prvej polovice roka sa neukázali v tomto smere prínosné, Slovensko spolu s ďalšími krajinami strednej a východnej Európy využilo európsku pôdu na prezentáciu záujmov, ktoré sú strategicky dôležité aj pre jeho ekonomiku a geopolitické postavenie.

V septembri 2015 podpísalo zmluvu o spustení projektu Nord Stream 2 konzorcium západoeurópskych firiem a ruského Gazpromu. Plynovodný projekt Nord Stream 2 ráta do roku 2019 s vybudovaním nového paralelného plynového potrubia k existujúcemu Nord Stream. To spája bohaté ložiská zemného plynu na severe Ruska cez Baltické more so severom Nemecka a odtiaľ putuje ruský plyn ďalej do Európy. Realizácia projektu Nord Stream 2 by umožnila zdvojnásobiť objem súčasných dodávok plynu na 55 miliárd metrov kubických ročne.⁵⁷ Zároveň by to Rusku umožnilo dodávať plyn do Európskej únie takmer výlučne prostredníctvom tohto plynovodu a vynechať tak z celej transakcie Ukrajinu. V konečnom dôsledku by však takýto krok tiež poškodil ekonomické záujmy, a to nielen Ukrajiny, ale aj ostatných stredoeurópskych tranzitných krajín, vrátane Slovenska.

55 Fico: Grécko nemá čo v Schengene robiť. In: *Pravda*, 29. 11. 2015, <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/375365-fico-grecko-nema-co-v-schengene-robot/> (prístup 3. 2. 2016).

56 Bližšie pozri oficiálne štatistiky MV SR na <http://www.minv.sk/?statistiky-20> (prístup 3. 2. 2016).

57 *The Pipeline*, <http://www.nord-stream.com/the-project/pipeline/> (prístup 3. 2. 2016).

Počas decembrového samitu Európskej rady vyvolal diskusiu k tomuto projektu protest siedmich krajín strednej a východnej Európy⁵⁸ proti realizácii projektu. S námietskou, že projekt ide proti záujmom EÚ, sa obrátili na Európsku komisiu. Pre viaceré krajiny tohto regiónu je strategicky dôležité, aby ruský plyn aj naďalej smeroval do západnej Európy cez Ukrajinu a ony tak nestratili pozíciu dôležitého tranzitného partnera. Slovenská diplomacia namietala, že projekt ohrozí energetickú úniu a obídenie Ukrajiny oslabí jej geopolitickú aj ekonomickú pozíciu, čo je v protiklade so záujmami EÚ. Prezident Kiska taktiež podporil argument slovenskej vlády, že projekt ohrozuje bezpečnosť Ukrajiny⁵⁹. Opozičný líder OĽaNO Igor Matovič označil projekt Nord Stream 2 za trest Nemecka za postoj Slovenska k utečeneckej kríze.⁶⁰

Iniciatívu spomínaných krajín strednej a východnej Európy počas rokovaní podporil aj predseda Európskej rady Donald Tusk⁶¹ a Európska komisia sa zaviazala preskúmať opodstatnenie podanej sťažnosti. Názory na projekt sa líšia. Realizátori projektu argumentujú posilnením európskej energetickej únie a zvýšením energetickej bezpečnosti EÚ. Niektoré členské štáty zase namietajú, že je to „iba“ obchodný projekt súkromných spoločností a nemala by sa do neho miešať politika. Vzhľadom na protichodné stanoviská a emotívnu debatu počas rokovania Rady sa stanovisko k Nord Stream 2 nedostalo do jej záverov. Doriešenie tohto problému preto na európskych lídrov čaká v nadchádzajúcom roku.

PRÍPRAVA PREDSEDNÍCTVA

Rok 2014 bol prvým prípravným rokom na slovenské predsedníctvo v Rade EÚ.⁶² Rok 2015 sa stal z pohľadu príprav kľúčový, čomu zodpovedá aj množstvo a rozsah prípravných prác realizovaných počas neho. Celkovo ich možno rozdeliť do troch oblastí: posilňovanie administratívnych kapacít, príprava obsahových dokumentov a logistická príprava.

Z hľadiska prípravy administratívnych kapacít bola v januári na ministerstve zriadená nová sekcia Sekretariát pre prípravu predsedníctva SR v Rade EÚ, ktorý zodpovedá za koordináciu príprav a realizácie slovenského predsedníctva. Taktiež bola zriadená funkcia splnomocnenca vlády SR pre prípravu predsedníctva SR v Rade EÚ, do ktorej bol v júli vymenovaný štátny tajomník Ivan Korčok. Úlohou splnomocnenca je politicky riadiť a koordinovať aktivity, ktoré súvisia s prípravou a výkonom funkcie predsedníctva

58 Slovensko, Maďarsko, Poľsko, pobaltské krajiny a Rumunsko.

59 *Andrej Kiska: Projekt Energetickej únie si zaslúži podporu*, <https://www.prezident.sk/article/andrej-kiska-projekt-energetickej-unie-si-zasluzi-podporu/> (prístup 3. 2. 2016).

60 Matovič: Nord Stream 2 je trest Nemecka za náš postoj ku kríze. In: *TASR*, 10. 1. 2016, <http://www.ta3.com/clanok/1076052/matovic-nord-stream-2-je-trest-nemecka-za-nas-postoj-ku-krize.html> (prístup 3. 2. 2016).

61 Tusk joins „Visegrad Four“ in attack on Nord Stream 2. In: *EurActiv*, 18. 12. 2015, <http://www.euractiv.com/section/energy/news/tusk-joins-visegrad-four-in-attack-on-nord-stream-2/> (prístup 3. 2. 2016).

62 Bližšie pozri Gábrizová, Z.: Slovensko v EÚ 2014. Výročie v tieni slovenského paradoxu. In: Brezání, P. (ed.): *Ročenka zahraničnej politiky Slovenskej republiky 2014*. Bratislava: Výskumné centrum slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, 2015.

v Rade EÚ. Aj v tomto roku dochádzalo k postupnému zvyšovaniu personálnych kapacít Stáleho zastúpenia SR v Bruseli (o 46 diplomatov), ako aj v ústredí rezortov a iných orgánov štátnej správy (celkovo o 84 zamestnancov).⁶³ Ukončili sa aktivity spojené so vzdelávaním a s odbornou prípravou pracovníkov ústredných orgánov štátnej správy v rámci príprav predsedníctva, ktoré sa zameriavali najmä na posilnenie jazykových, komunikačných a procedurálnych schopností.

Z hľadiska obsahovej prípravy slovenského predsedníctva boli realizované viaceré kroky. Definitívne znenie priorít slovenského predsedníctva bude prezentované až v júni 2016, tak ako je to zaužívané. Orientačné dlhodobé priority v rámci tria⁶⁴ boli definované v dokumente Východiská 18-mesačného programu predsedníctva v Rade EÚ – národný príspevok SR, ktorý vláda schválila v júli. Dokument upriamuje pozornosť na oblasti, ako je dobudovanie jednotného digitálneho trhu či pre Slovensko veľmi dôležitá energetická bezpečnosť a infraštruktúra. Napriek tomu, že predsedníctvo bude musieť byť schopné reagovať na aktuálny vývoj situácie v EÚ, vláda SR by chcela prispieť k otázkam ďalšieho rozširovania, a to najmä o krajiny západného Balkánu. Keďže sa predpokladá pokračovanie migračnej krízy, v tejto oblasti chce slovenské predsedníctvo „klásť dôraz na prijímanie jednotných celoeurópskych opatrení a krokov smerujúcich k udržateľným a všeobecne akceptovateľným riešeniam tejto krízy s dôrazom na adresovanie príčin, nielen následkov migrácie“.⁶⁵

V rámci logistickej prípravy bol v decembri 2015 skompletizovaný kalendár formálnych aj neformálnych podujatí v rámci slovenského predsedníctva. Na Ministerstve vnútra SR bol zriadený štáb, ktorý bude počas týchto podujatí riadiť oblasť dopravy a bezpečnosti, a počas roka sa realizovali aj viaceré verejné obstarávania a prípravy súvisiace s vybavením konferenčných priestorov a technickým zabezpečením pripravovaných podujatí či reklamných materiálov a služieb.

Úspešnosť prípravných prác na slovenskom predsedníctve bude možné zhodnotiť až počas jeho realizácie, prípadne po jej skončení. Ako však uviedol šéf slovenskej diplomacie, už dnes vieme, že by malo ísť o „najúspornejšie“ predsedníctvo v rámci krajín V4, keďže plánované výdavky by nemali prekročiť limit 70 miliónov eur⁶⁶.

NA ZÁVER

Európskej politike Slovenskej republiky v roku 2015 výrazne dominovali národné záujmy. Takýto charakter vzťahov voči Európskej únii nie je medzi jej členskými štátmi nový ani neštandardný. Netradičný je možno len pre Slovenskú republiku, ktorá doposiaľ patrila

63 *Správa o stave pripravenosti SR na výkon predsedníctva SR v Rade EÚ za rok 2015*, MZVaEZ SR, 2015.

64 Trio: Holandsko – Slovensko – Malta.

65 Vláda predstavila priority i rozpočet príprav predsedníctva v Rade Európskej únie. In: *TASR*, 16. 12. 2015, <http://domov.sme.sk/c/20067174/vlada-predstavila-priority-i-rozpocet-priprav-predsednictva-v-rade-europskej-unie.html#ixzz41SIH16HZ> (prístup 3. 2. 2016).

66 *Tlačová konferencia Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR o prípravách na predsedníctvo SR v Rade Európskej únie*, <http://www.vlada.gov.sk/tlacova-konferencia-ministerstva-zahranicnych-veci-a-europskych-zalezitosti-sr-o-pripravach-na-predsednictvo-sr-v-rade-europskej-unie/> (prístup 3. 2. 2016).

skôr k tichým podporovateľom európskych iniciatív. Hodnotiť, či je súčasný asertívny postoj prejavom dozrievania v role členského štátu (po takmer dvanásťročnej skúsenosti), alebo skôr dôsledkom nasledujúcich národných volieb, by bolo zrejme predčasné. Avšak vzhľadom na blížiaci sa predsedníctvo Slovenska v Rade EÚ získanie pozornosti európskej verejnosti a politickej elity nie je zlým politickým ťahom. V roku 2016 čaká Európsku úniu a Slovensko ako jednu z jej predsedajúcich krajín viacero vážnych výziev. Popri pretrvávajúcej migračnej kríze to budú najmä rokovania o zotrvaní či vystúpení Veľkej Británie z EÚ a debata o budúcej podobe štrukturálnej politiky.

ROK NOVÝCH PROBLÉMOV

MARTIN VLACHYNSKÝ

Rok 2015 mal byť znova o Grécku, ale nakoniec ekonomika pripravila aj iné prekvapenia. Od prvého januára 2015 získala eurozóna 19. člena – Litva sa napriek čoraz vlažnejšej podpore eura medzi obyvateľmi akýmsi samospádom do eurozóny dostala. Oveľa väčšie napätie však bolo cítiť v súvislosti so zmenou počtu členov smerom dole.

VOLEBNÁ TROJKA

V Grécku sa totiž stalo to, čo sa predpokladalo. Po neúspešných decembrových prezidentských voľbách bol grécky parlament rozpustený a na 25. januára boli vyhlásené predčasné parlamentné voľby. Grécky akciový trh okamžite zaznamenal dvojciferný (neskôr čiastočne korigovaný) prepad a úroky na gréckych dlhopisoch sa priblížili 10 %¹, čo ich ešte väčšmi vzdialilo z oblasti, v ktorej by Grécko mohlo dúfať vo financovanie na trhu. Krajina mala do konca februára 2015 7,2-miliardovú pôžičkovú tranžu z druhého balíka pomoci odloženú tzv. Trojkou. Dovtedy sa malo pokročiť v reformách pracovného trhu, penzijného a daňového systému. Bez týchto zdrojov hrozil krajine okamžitý pád do akútnych finančných problémov, s nimi (ale bez možnosti získať ďalšie peniaze z trhu) by ten pád prišiel aj tak, ale neskôr. Vrátiť sa na trhy bolo kľúčovým bodom roka 2015.

1 Pozri webovú stránku Bloomberg, <http://www.bloomberg.com/quote/GGGB10YR:IND> (prístup 1. 2. 2016).

Problém spojený s voľbami sa volal SYRIZA. Marxistická strana (resp. skôr koalícia rôznych ultraľavicových strán) mala podľa prieskumov najväčšie šance vyhrať voľby. Ich program², ktorý strašil Trojku aj investorov, obsahoval body ako minimálna mzda vo výške 875 eur (čo je takmer priemerná čistá mzda v Grécku), zrušenie gréckeho dlh a dlhové moratórium aj pre občanov. Takéto kroky by boli pre zvyšok eurozóny pravdepodobne neakceptovateľné.

V Európe sa opäť začalo hovoriť o možnom vystúpení Grécka z eurozóny. Podľa neoficiálnych informácií nemecká vláda pripravila plány na zamedzenie jeho dôsledkov. Nemecko si náklady takéhoto kroku vyrátalo na 76 miliárd eur.³ Vyjadrenia z iných štátov sa niesli v podobnom duchu. Podľa francúzskeho prezidenta Hollande⁴ je opustenie eurozóny na rozhodnutí samotného Grécka, ale záväzky vraj treba dodržiavať. Podľa vtedajšieho španielskeho ministra pre Európu by opustenie eurozóny Grécku poškodilo, ale pre Európu by nepredstavovalo systémové riziko.

Grécko sa tak v januári, na piaty rok záchrany, ocitlo tam, kde bolo v roku 2010. Eurozóna nie. Kým v roku 2010 sa problémy šírili rýchlo, v roku 2015 bola situácia trochu iná. Ostatné problémové štáty mali svoje záchranné programy a rovnako infúzie pre bankový sektor boli pripravené na okamžité podanie v prípade potreby. To, že Grécko už nie je Európa, naznačovala aj situácia na trhoch. Kým výnosy na gréckom dlhu prudko stúpili, španielske či talianske dlhopisy na rozdiel od prvých rokov dlhovej krízy spokojne ostali na rekordných minimách.

Tabuľka 1. Výnos 10-ročných štátnych dlhopisov

	1/2012	1/2014	1/2015
Grécko	35 %	8,2 %	8,5 %
Taliansko	7,2 %	3,9 %	1,7 %
Španielsko	5,3 %	3,9 %	1,5 %
Portugalsko	14,6 %	5,6 %	2,4 %
Írsko	7,3 %	3,3 %	1,14 %

Zdroj: *Markets, Rates & Bonds*, Bloomberg, <http://www.bloomberg.com/markets/rates-bonds> (prístup 1. 2. 2016).

2 V angličtine dostupný napr. na webovej stránke *LINKS international journal of socialist renewal*, <http://links.org.au/node/4209> (prístup 1. 2. 2016).

3 Bankrot Grécka bez opustenia eurozóny by Nemecko vyšiel 40 miliárd eur. German economists: Greek debt haircut cheaper than Grexit... for Germany. In: *Keep Talking Greece*, 7. 1. 2015, <http://www.keeptalkinggreece.com/2015/01/07/german-economists-greek-debt-haircut-cheaper-than-grexit-for-germany/> (prístup 1. 2. 2016).

4 Hollande: „Les Grecs sont libres de décider“ de leur appartenance à la zone euro. In: *Le Monde*, 5. 1. 2015, http://www.lemonde.fr/politique/article/2015/01/05/hollande-les-grecs-sont-libres-de-decider-de-leur-appartenance-a-la-zone-euro_4549101_823448.html (prístup 1. 2. 2016).

V samotnej Helénskej republike však nervozita pred voľbami stúpala. Na povolebnú neistotu zareagovali obyvatelia „behom“ na banky.⁵ Kým v novembri 2014 odtieklo z bánk nevýznamných 200 miliónov eur depozitov, v decembri to už boli tri miliardy eur a v priebehu niekoľkých dní pred januárovými voľbami až 4,2 miliardy eur pri celkovom objeme vkladov v gréckych bankách asi 160 miliárd eur. Banky odlivu kontrovali len intenzívnym čerpaním núdzovej likvidity (Emergency Liquidity Assistance, ELA). Boli tak vydané na milosť a nemilosť ECB, ktorá mohla rast tohto čerpania kedykoľvek zastaviť.

Prekvapenie sa neudialo, voľby presvedčivo vyhrala SYRIZA. Získala 149 kresiel v 300-člennom parlamente. Na rozdiel od dvojitých volieb na jar 2012 sa nová vládna koalícia zrodila expresne. Nový premiér Alexis Tsipras za koaličného partnera prizval maličkú nacionalistickú stranu Nezávislí Gréci s 13 poslancami a za dva dni od volieb v podstate vytvoril novú vládu.

Popri novom premiérovi sa do popredia rýchlo dostala druhá postava vlády – minister financií Yannis Varoufakis. Ten si svojím nekonvenčným správaním a ostrým verejným vystupovaním voči Trojke v priebehu roka 2015 postupne vybudoval status blízky až rokovej hviezde. A bol to práve on, kto nastolil hlavný bod diskusií o budúcnosti Grécka – odpis gréckeho dlhu.

So slovom „odpis“ sa, samozrejme, narábalo len v kuloároch, oficiálne grécke návrhy hovorili o dlhopisovom swape, keď by sa existujúce dlhopisy vymenili za také, ktorých výplata by bola naviazaná na dosiahnutie určitého hospodárskeho rastu, prípadne na perpetuálne dlhopisy. Rezolútne „nie“ zmene podmienok dlhu však povedali nemecký minister financií Wolfgang Schäuble, Angela Merkel, francúzsky minister financií Michel Sapin aj predseda Komisie Jean-Claude Juncker. Podporu nachádzala iba u niektorých opozičných strán v európskych štátoch, najmä španielskej strany Podemos.

Grécko malo v priebehu roka 2015 vrátiť Medzinárodnému menovému fondu 8 miliárd a eurozóne 7 miliárd eur.⁶ Otázka dlhu bola teda viac ako akútna. Vážnosť situácie podčiarklo aj rozhodnutie ECB, ktorá 11. februára zrušila výnimku pre grécke dlhopisy, ktoré viac nemohli byť použité ako kolaterál pri refinančných operáciách. Gréckym bankám ostala už len likvidita z ELA.

Na jar sa už síce neoficiálne, ale hlasno hovorilo⁷ o treťom záchrannom balíku pre Grécko, ktorého potrebná veľkosť sa spočiatku odhadla na 30 – 50 miliárd eur. S hroziacim bankrotom narastali aj obavy vkladateľov. Kým teda v marci 2015 Cyprus po takmer dvoch rokoch definitívne zrušil všetky kapitálové kontroly (ktoré mali pôvodne trvať len niekoľko týždňov) a „cyperské euro“ tak zaniklo, v Grécku sa možnosť kapitálových kontrol naopak začala preberať.

Februárový termín ukončenia druhého balíka pomoci sa podarilo odsunúť až na koniec júna, no dohoda nie a nie prísť. V podstate ani nemala aká – bez odpisu istiny

5 Greek bank deposits plunge to lowest point since 2005. In: *Eakthimerini*, 26. 2. 2015, <http://www.ekathimerini.com/167730/article/ekathimerini/business/greek-bank-deposits-plunge-to-lowest-point-since-2005> (prístup 1. 2. 2016).

6 Aktualizovaný prehľad splátok v Greece's Debt Due: What Greece Owes When. In: *WSJ*, <http://graphics.wsj.com/greece-debt-timeline/> (prístup 1. 2. 2016).

7 Does Greece need a THIRD bailout?, In: *CNBC*, 27. 2. 2015, <http://www.cnbc.com/2015/02/27/does-greece-need-a-third-bailout.html> (prístup 1. 2. 2016).

alebo nového balíka pomoci bola situácia neriešiteľná. Okrem splátok v roku 2015 čakali Grécko pokladnicu v rokoch 2016 – 2020 splátky vo výške cca 36 miliárd eur⁸, na ktoré jednoducho nemalo kde vziať prostriedky.

Už v máji sa vedelo, že sa blíži niečo nevídané. Premiér Tsipras oznámil, že ďalšiu splátku MMF krajina už nezaplatí. Po zapojení všetkých hláv v eurozóne sa nakoniec na zaplatenie použil rezervný účet Grécka v rámci MMF. Začiatkom júna miesto zaplatenia ďalšej splátky krajina požiadala o spojenie štyroch júnových splátok do jednej veľkej, splatnej na konci júna. Bol to neštandardný krok, ale pravidlá MMF ho umožňujú.

Napokon sa to stalo 30. júna 2015. Po víkende ostali v pondelok 29. júna grécke banky zavreté a v utorok Grécko nezaplatilo MMF splátku 1,6 miliardy eur. Bol to historický moment. Krajina ekonomického zoskupenia, ktoré ešte pred niekoľkými rokmi malo ambíciu byť svetovým ekonomickým lídrom, sa dostala do skupiny so Zimbabwe a Sudánom. Zároveň sa v eurozóne opäť objavili dve oficiálne meny – euro a grécke euro. Kým s normálnym eurom ste si mohli kúpiť limuzínu v Nemecku či dovolenku vo Francúzsku, s gréckym eurom sa to nedalo. Ostalo uväznené v krajine. Kapitálové kontroly znamenali obmedzenie výberu hotovosti z bankomatov na 60 eur denne a striktnú kontrolu transferu peňazí za hranice. Obyvatelia začali obliehať bankomaty a podnikatelia obtelefonovávať zahraničných obchodných partnerov. Grécke firmy už neboli štandardným partnerom na biznis.

Situácia akcelerovala. Vláda vyhlásila referendum, ktorého obsahom bol súhlas so záchranným programom, a hneď aj odporučila voliť „nie“. Európa odmietla konať predtým, ako budú známe výsledky referenda. Voči gréckemu postupu sa vyprofiloval až nečakane tvrdý odpor. Prekvapujúco jednými z vedúcich kritikov boli aj slovenskí predstavitelia⁹.

Dôvody takéhoto obratu môžu byť rôzne, jeden zásadný by sa však našiel. Expozícia členských štátov voči Grécku v čase jeho tretej balíčkovkej krízy bola už značná a Slovensko hralo prím. V júli 2015 bola naša expozícia (v pomere k HDP) po maličknej Malte druhá najvyššia v eurozóne, s celkovou výškou asi 3,2 miliardy eur¹⁰.

Výsledkom referenda bolo očakávané „nie“ podporené 61 % hlasujúcich¹¹. Tentoraz však neutrpla šok Európa, ale Gréci. Premiér Tsipras, ktorý bol do poslednej chvíle za zápornú odpoveď, najskôr vyhodil svoju pravú ruku, ministra financií Varoufakisa, a následne dohodol tretí záchranný balík. Ten má hodnotu 86 miliárd eur, trvá do júna 2018 a v tvrdosti sa viac ako vyrovná dvom doterajším.

Za dva mesiace sa naťahovanie o 7 miliárd postupne vyvinulo v takmer 90-miliardový balík. Dohoda znamenala akútne vydýchnutie, pretože zabránila Grexitu doslova

8 Greece's Debt Due: What Greece Owes When. In: *WSJ*, 19. 2. 2015, <http://graphics.wsj.com/greece-debt-timeline/> (prístup 1. 2. 2016).

9 Kažimír: Grécko môže opustiť eurozónu. In: *TA3*, 6. 7. 2015, <http://www.ta3.com/clanok/1065163/kazimir-grecko-moze-opustit-eurozonu.html> (prístup 1. 2. 2016).

10 Barclays Research, zverejnené napríklad v *The Greek debt: what creditors may stand to lose*. In: *The Guardian*, 19. 6. 2015, <http://www.theguardian.com/world/datablog/2015/jun/19/the-greek-debt-what-creditors-may-stand-to-lose> (prístup 1. 2. 2016).

11 Greek referendum: full results. In: *The Guardian*, 6. 7. 2015.

Tabuľka 2. Výška garancií Grécku podľa nástrojov a krajín, stav k júlu 2015

	Spolu		Členské štáty		Eurosystém	
	V mld. eur	% HDP	GLF	EFSF	Dlhopisy ECB	TARGET2
Rakúsko	10,1	3,1	1,6	4,3	0,8	3,4
Belgicko	12,4	3,1	1,9	5,2	1	4,3
Cyprus	0,5	2,6	0,1	0	0,1	0,3
Estónsko	0,8	4,2	0	0,4	0,1	0,3
Fínsko	6,4	3,1	1	2,7	0,5	2,2
Francúzsko	72,4	3,4	11,4	30,9	5,6	24,5
Nemecko	94,6	3,3	15,2	41,2	7,1	31,1
Grécko	4,3	2,4	0	0	0,8	3,5
Írsko	2,8	1,5	0,3	0	0,5	2
Taliansko	63,3	3,9	10	27,2	4,8	21,3
Malta	0,4	5,1	0,1	0,2	0	0,1
Holandsko	20,4	3,1	3,2	8,7	1,6	6,9
Portugalsko	4,8	2,8	1,1	0	0,7	3
Slovensko	3,2	4,3	0	1,6	0,3	1,3
Slovinsko	1,5	4	0,2	0,6	0,1	0,6
Španielsko	43,6	4,1	6,7	18,1	3,5	15,3
Spolu	341,4	3,4	52,9	141,9	27,7	120

Zdroj: Barclays Research, c. d.

Vysvetlenie: GLF – Greek Loan Facility, prvé kolo pomoci z roku 2010. EFSF – tzv. dočasný euroval. Dlhopisy ECB – grécke dlhopisy nakúpené Európskou centrálnou bankou. TARGET2 – zúčtovací systém medzi krajinami eurozóny, ktorý umožňuje vytvárať vzájomné deficity a prebytky medzi národnými centrálnymi bankami a ECB.

niekoľko dní pred jeho uskutočnením. Nadšený ním však nebol v podstate nikto¹². Samotný MMF vyhlásil, že grécke vyhliadky sú aj po dohode mizivé, keďže krajina v roku 2017 dosiahne dlh 200 % HDP¹³ (ešte dva týždne pred pomocou bol odhad 177 %) a v roku 2022 bude mať stále neudržateľných 170 % HDP dlhu. MMF ako riešenie videl len odpis dlhu¹⁴ a na pomoci sa odmietol zúčastniť.

12 Finland throws support behind Greek bailout it says won't work. In: *Ekathimerini*, 10. 8. 2015, <http://www.ekathimerini.com/200405/article/ekathimerini/business/finland-throws-support-behind-greek-bailout-it-says-wont-work> (prístup 1. 2. 2016); *Greece's Preliminary Bailout Deal Faces German Turbulence*, Bloomberg, 11. 8. 2015, <http://www.bloomberg.com/news/articles/2015-08-11/greece-s-preliminary-bailout-deal-faces-german-turbulence> (prístup 1. 2. 2016).

13 Athens to vote as IMF warns Greece needs extra debt relief above bailout. In: *The Guardian*, 14. 7. 2015.

14 IMF stuns Europe with call for massive Greek debt relief. In: *The Telegraph*, 14. 7. 2015, <http://www.telegraph.co.uk/finance/economics/11739985/IMF-stuns-Europe-with-call-for-massive-Greek-debt-relief.html> (prístup 1. 2. 2016).

Ešte menej nadšení boli voliči a s nimi aj časť strany SYRIZA. Nespokojenci sa od strany začali v lete postupne odtrhávať. To Tsipras využil na druhý krok, ktorý môžeme spätne hodnotiť ako prinajmenšom šikovný politický ťah: na september 2015 vyhlásil predčasné voľby. Keďže nová platforma odporcov z radov jeho bývalých kolegov sa ešte nestihla sformovať, víťazstvo si zaistila opäť SYRIZA, tentoraz však už pevne pod kontrolou svojho predsedu.

Európska únia medzitým použila „kreatívne účtovníctvo“, aby Grécko prekonalo obdobie, kým sa schváli hlavný balík pomoci. Trvalý euroval (ESM) totiž peniaze poskytnúť podľa svojich pravidiel nemohol pred definitívnym podpísaním balíka, čo trvalo takmer dva mesiace. Využil sa teda starší, takmer zabudnutý nástroj EFSM z roku 2010, ktorý bol už istý čas zmrazený. Peniaze sa získali predajom jeho dlhopisov na trhu – kde jediným kupcom bol ESM. Ten pravidelne „investuje“ voľnú hotovosť do portfólia investičných nástrojov. Takto elegantne euroval zafinancoval preklenováciu pôžičku Grécku bez toho, aby bol najskôr podpísaný program, a zároveň bez toho, aby boli oficiálne porušené jeho vlastné pravidlá.

Dohodnutých 86 miliárd by mohlo stačiť na splátky starého dlhu zhruba do roku 2022. Skutočne len „mohlo“ – posledná pomoc vo výške viac ako 140 miliárd eur bola krajine udelená na jar 2012 a vydržala ani nie tri a pol roka. A to vtedy ešte Grécko reštrukturalizovalo zhruba tretinu svojho dlhu. Posledný trimester však bol v Grécku vzhľadom na dovedajší vývoj až neveriteľne pokojný. Nová vláda začala schvaľovať reformy, peniaze z pomoci začali plynúť. Nechýbali pravidelné škriepky, ale tie už akosi patria k rutine Trojky a Grécka. Kontroly kapitálu ostali v platnosti, no uvoľnili sa aspoň najväčšie reštrikcie, takže ľudia sa vedeli dostať prinajmenšom k nejakej hotovosti. Úvahy nad cyperským bail-in scenárom, teda zahrnutím vkladateľov do reštrukturalizácie bánk (na Cypre si to odniesli Rusi a schránkové firmy, v Grécku by to boli najmä malí podnikatelia a domáca stredná vrstva), postupne ustali a reštrukturalizácia prebiehala po starom, teda z európskych peňazí. Grécka kríza sa opäť zdala zažehnaná, hoci ekonomická kríza v krajine sa oproti optimistickému roku 2014 zásadne prehĺbila.

Grécke voľby mali rok 2015 odštartovať, dvojce iné ho mali zakončiť. Portugalsko bolo ako-tak vzorným žiakom záchranných prác, až na občasné rušenie reforiem ústavným súdom. V októbrových voľbách síce vyhrala dovtedy vládnuca stredopravá vládna strana, ale väčšinu v parlamente získať nedokázala. Portugalský prezident Silva jej síce dal mandát na zostavenie (menšinovej) vlády, tá však prežila len po prvú hlasovanie o dôvere. Dvere ku vláde sa tak po prvýkrát od pádu diktatúry v roku 1974 otvorili socialistom. Ich líder António Costa sa stal premiérom menšinovej vlády. Podporujú ju komunisti, zelení a radikálny Ľavý blok.

Costa od začiatku prizvukoval, že „nebudú žiadnu Syrizou“ (ešte v tom pôvodnom význame rebelov proti Trojke). No pri pohľade na doterajšiu rétoriku nových spojencov socialistov boli obavy na mieste. Prakticky všetky tri strany podporujúce vládu dlhodobo a jednoznačne odmietajú doterajšie reformy, bailouty, kontrolu Trojkou a samotné zotrvanie v eurozóne.

Prvý test nastal v podstate okamžite po voľbách – bývalá vláda meškala s prípravou rozpočtu na rok 2016. Nová vláda prisľúbila¹⁵ zvýšenie platov úradníkom, navrátenie

15 Portugal's Socialists face tough task pleasing hard left, markets, EU. In: *Reuters*, 11. 11. 2015, <http://www.reuters.com/article/portugal-government-spending-idUSL8N1364VY20151111> (prístup 1. 2. 2016).

štyroch štátnych sviatkov, zvýšenie minimálnej mzdy a ďalšie chuťovky pre krajinu s gigantickým dlhom, ktorá sa len pomaly dvíha z kvázi bankrotu v roku 2011. V prvej skúške vláda zlyhala, do konca roka 2015 sa rozpočet na nový rok predstaviť nepodarilo. Aby toho nebolo málo, koncom roka sa hlásili vážne problémy v Banco Internacional de Funchal (Banif) a takisto v Banco Novo, čo je pozostatok Banco Espírito Santo skrachovanej v roku 2014. Že to v Portugalsku pre investorov už nepôjde tak ľahko, potvrdila vláda svojím rozhodnutím zvrátiť privatizáciu silne zadlženého národného leteckého prepravcu TAP, za ktorého investor už zaplatil 10 miliónov eur a ďalších 338 miliónov sa zaviazal preinvestovať.

Španielsko má väčšiu ekonomiku, a teda aj dôsledok jeho volieb pre eurozónu je zaujímavejší. Pre niektorých boli decembrové parlamentné voľby najočakávanejšími voľbami roka. Prieskumy sľubovali ukončiť 30-ročný vládny duopol socialistov a konzervatívcov a posunúť do zaujímavej pozície stranu Podemos, ktorá sa ku gréckej Syrize plne hlási ako ku vzoru.

Ešte predtým sa však odohrali regionálne voľby v Katalánsku¹⁶. Tento španielsky región so separatistickými chůtkami už usporiadal neoficiálne referendum, ktoré však nepriťahlo významný záujem voličov. Teraz však regionálne voľby s rezervou (72 zo 135 kresiel) vyhrali strany s výrazným príklonom k nezávislosti – strana „Spolu za áno“ dostala 40 % hlasov a 62 zo 135 kresiel. Ihneď tiež predstavili veľké plány¹⁷ – vybudovanie vlastného daňového systému, vlastní sudcovia a dokonca aj katalánska centrálna banka. Nová miestna vláda oficiálne začala s prípravami odtrhnutia regiónu od Španielska. Prípadný vznik nového štátu by pre EÚ znamenal zaujímavý precedens a najmä mnoho komplikácií. Z Únie by zo dňa na deň zmizol významný región, pričom nové Katalánsko by muselo prejsť celým mnohoročným predstupovým procesom. No okrem jasného odporu centrálnej vlády budú musieť prekonať aj výrazné vzájomné ideologické spory. Výsledok volieb tak na papieri zatiaľ znamenal viac ako v skutočnosti.

Podstatnejší bol výsledok decembrových parlamentných volieb v Španielsku. Rok 2015 bol pre krajinu vcelku úspešný – nezamestnanosť klesala, ekonomika zaznamenávala rast a dôvera v lepšiu budúcnosť narastala. No španielsky deficit sa aj v roku 2014 priblížil 6 % HDP. V októbri 2015 Komisia varovala tamojšiu vládu, že predpokladaný deficit v roku 2015 bude 4,5 % HDP, o 0,3 percentuálneho bodu viac, ako bolo dohodnuté. Nakoniec to bolo až 4,8 %¹⁸. Podobne v roku 2016 je reálnejších skôr 3,5 % než pôvodne dohodnutých 2,8 %. Úroveň dlhu atakovala hranicu 100 % HDP. Štátna pokladnica na svoje financovanie musí na trhu každoročne získať gigantický balík peňazí, v roku 2016 to bude zhruba 230 miliárd eur¹⁹. Aj v Španielsku tak nová vláda mala úlohu pripraviť upravený rozpočet na rok 2016.

16 Catalan pro-independence parties win majority in regional election. In: *The Telegraph*, 27. 9. 2015, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/spain/11894762/Catalan-election-Record-breaking-turnout-expected-in-most-important-ballot-in-generations.html> (prístup 1. 2. 2016).

17 How an independent Catalonia plans to keep the euro. In: *The Telegraph*, 28. 9. 2015, <http://www.telegraph.co.uk/finance/economics/11895968/How-an-independent-Catalonia-plans-to-keep-the-euro.html> (prístup 1. 2. 2016).

18 Európska komisia, http://ec.europa.eu/economy_finance/eu/countries/spain_en.htm.

19 Spain cuts 2016, 2015 debt-to-GDP forecasts slightly: Treasury document. In: *The Economic Times*, 4. 8. 2015, http://economictimes.indiatimes.com/articleshow/48343142.cms?utm_source=contentofinterest&utm_medium=text&utm_campaign=cppst (prístup 1. 2. 2016).

Európa tam už asi dva roky pozorne sledovala vývoj volebných preferencií strany Podemos, ktorá sa (aj podľa vlastných slov²⁰) stala akousi španielskou Syrizou. Po úvodnom mohutnom nástupe (strana vznikla len v marci 2014) však začali jej preferencie zaostávať za vedúcou dvojkom a doťahovala sa na ňu aj ďalšia nová strana, umiernenjšia, ale stále „antiestablishmentová“ Ciudadanos. Nakoniec však Podemos splnila pôvodné očakávania. Vo voľbách tretí decembrový víkend 2015 získala tretie miesto s veľmi slušnými 21 %. Sekundoval jej umiernenjšia Ciudadanos so 14 %. Víťaz volieb, Ľudová strana dovtedajšieho premiéra Rajoya, tak do konca roka vstúpila s vidinou ťažkých rokovanií o budúcej vláde, keďže druhí socialisti hneď odmietli podporu prípadnej Rajoyovej vlády. Jedinou možnosťou ku koncu roka vyzeralo vytvorenie krehkej menšinovej vlády s podporou nováčikov z Ciudadanos.

Trojica kľúčových volieb v roku 2015 tak síce priniesla politické komplikácie, keď vo všetkých troch krajinách oslabilo alebo úplne vyradila politické strany spolupracujúce s Trojkou, no zároveň ani v jednej z nich rétorický obrat zatiaľ nesprevádzalo aj reálne odvrátenie od základného trendu nastúpeného v rokoch 2010 – 2012.

Zásadnejšia zmena však nastala na poli monetárnej politiky. ECB spustila dlho zvažovaný, diskutovaný a kritizovaný krok.

KVANTITATÍVNE UVOĽNENÝ ROK

Začiatkom roka 2015 dosiahol kurz eura voči doláru najnižšiu hodnotu od roku 2006. Reflektovalo to očakávaný rozbeh politik Fed-u a ECB opačným smerom. Kým očakávaného uťahovania monetárnej politiky Fed-u formou zvyšovania úrokovej miery sa analytici nakoniec dočkali až na konci roka, rovnako očakávané ďalšie zvoľnenie menovej politiky ECB vo forme spustenia kvantitatívneho uvoľňovania prišlo podľa predpovedí.

Hoci politiku ECB od začiatku krízy sotva môžeme nazvať utiahnutou, peniaze sa do ekonomiky liali napríklad cez rozsiahle programy krátkodobých pôžičiek LTRO a kvantitatívne uvoľňovanie v štýle Fed-u (teda nákup širokého spektra aktív na sekundárnom trhu za novovytvorené peniaze) absentovalo.

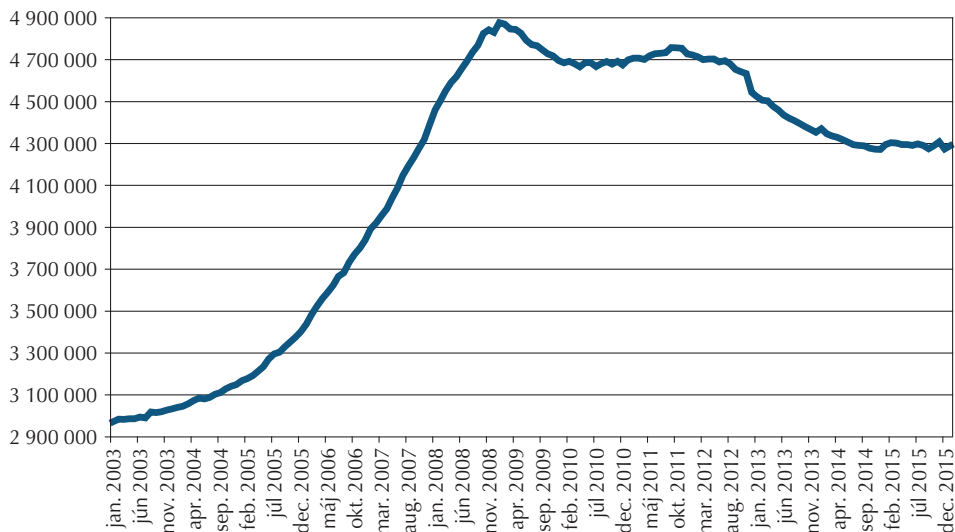
Koncom januára bolo schválené kvantitatívne uvoľňovanie (quantitative easing, QE) a 9. marca 2015 sa reálne rozbehlo. Objem bol nastavený na 60 miliárd eur mesačne²¹ a trvanie s minimálnou hranicou do septembra 2016. Oprávnené aktíva boli najmä dlhopisy členských štátov a európskych inštitúcií, podľa kľúča podielu jednotlivých centrálnych bánk v ECB. Najviac nových peňazí by teda malo tiecť do Nemecka, potom do Francúzska a tak ďalej. QE smeruje primárne cez národné centrálné banky, ale na 20 % nakúpených dlhopisov nesie eurosystém riziko.

Zástancovia európskeho QE²² argumentovali príkladom USA (kde po troch kolách QE postupne utlmujú v nadväznosti na zlepšujúce sa ekonomické ukazovatele) a nie

20 Spain's Podemos: We Stand With Syriza. In: *teleSUR*, 16. 7. 2015, <http://www.telesurtv.net/english/news/Spains-Podemos-We-Stand-With-Syriza-20150716-0026.html> (prístup 1. 2. 2016).

21 ECB announces expanded asset purchase programme. In: *ECB Press Release*, 22. 1. 2015, https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2015/html/pr150122_1.en.html (prístup 1. 2. 2016).

22 To QE or not to QE, 21. 1. 2015. In: *The Economist*, <http://www.economist.com/blogs/freeexchange/2015/01/quantitative-easing-and-euro-zone-0>.

Graf 1. Úvery v eurozóne pre nefinančné korporácie (v miliónoch eur)

Zdroj: dátová séria BSI.M.U2.Y.U.A20.A.1.U2.2240.Z01.E, ECB Statistical Data Warehouse

Japonska (kde prebehlo už zhruba 12 kôl QE a ekonomika sa stále zmieta v stagnácii). S vnímaním príbuznosti amerického a európskeho QE je však od začiatku niekoľko problémov.

Prvý problém predstavuje skutočnosť, že americké QE sa spustilo v čase vysokých úrokov. Desafročné americké dlhopisy niesli v roku 2008 úrok cez 4 %²³, hypotéky boli úročené nad šiestimi percentami. V eurozóne sa v čase spustenia QE pohybovali úrokové miery na dlhopisoch blízko nuly, podobne úroky na hypotékach dosahovali rekordné minimá. Rovnako akciový trh v USA bol v roku 2008 po prasknutí bubliny na dne. Naopak európsky akciový trh bol na jar 2015 na 7-ročných maximách, a to so stagnujúcou európskou ekonomikou. Vínou nebolo možno zvažovať ani na „prisilné“ euro, keďže s ohlásením QE klesol jeho kurz na 11-ročné minimum.

Problémom pre ECB neboli úroky, ale ochota úverovať. Objem úverov nefinančným inštitúciám v rokoch 2011 až 2015 vytrvalo klesal. Problematická ostala najmä periféria. Kým úroky na štátnych dlhopisoch PIIGS dramaticky, až absurdne poklesli na historické minimá, rozdiel medzi úrokmi pre nefinančné inštitúcie v PIIGS a Nemecku naopak narástol z nuly až ku 4 %²⁴.

Tu je však druhý problém. Pretečú nové peniaze nejakým spôsobom do ekonomiky? Pochybnosti vyvoláva už len to, že najväčšia časť peňažného kapitálu podľa všetkého smeruje do Nemecka, kde bol aj pred spustením QE prebytok likvidity.

23 Resource center, US Treasury Department, <https://www.treasury.gov/resource-center/data-chart-center/interest-rates/Pages/TextView.aspx?data=yieldYear&year=2008> (prístup 1. 2. 2016).

24 Kvôli tomuhle grafu se Draghimu nespí nejlépe. In: *kurzy.cz*, 28. 7. 2014, <http://www.kurzy.cz/zpravy/369320-kvůli-tomuhle-grafu-se-draghimu-nespí-nejlépe/> (prístup 1. 2. 2016).

Zásadný rozdiel je aj v tom, že americké QE bolo postavené na uniformných amerických dlhopisoch. V eurozóne nič také nie je. Po tlaku Bundesbank sa pri tvarovaní pravidiel QE rozhodlo, že problematické dlhopisy PIIGS nebudú končiť v bilancii ECB, ale v národných centrálnych bankách. Čo ak to však niektorá centrálna banka (napríklad práve tradične konzervatívna Bundesbank) odmietne? Nakoniec sa to nestalo, ale nepríjemných otázok bolo viac ako dosť. Už len ten paradox, že grécka CB má kupovať grécke dlhopisy, o ktorých vládna strana svojho času vyhlasovala, že ich nechá zdefaultovať. ECB podmienila nákupy gréckych a cyperských dlhopisov zotrvaním v záchrannom programe. Iné problémy majú Litva, Lotyšsko, Estónsko či Luxembursko, ktoré majú extrémne malý trh s vlastnými dlhopismi.

Najväčšia otázka však je, čo spraví prítok nových desiatok miliárd mesačne s trhom aktív. Samotná Bundesbank ešte v lete 2014, teda pred spustením QE, varovala pred možnou realitnou bublinou v Nemecku.²⁵ Dohodnuté pravidlá QE neumožňujú nakupovať dlhopisy s výnosom nižším, ako je sadzba ECB na depozity (do decembra 2015 -0,2 %, potom -0,3 %), pretože investori by tak mohli robiť jednoduchý carry trade²⁶ výmenou dlhopisov za hotovosť v ECB. Nemecké dlhopisy sa pritom rýchlo prepádali pod túto úroveň. Keď sa QE v marci 2015 začalo, spadalo pod hranicu -0,2% len 28 % nemeckých dlhopisov, po mesiaci už 42 %.

ECB však do pravidiel QE zakomponovala kľúčové slovíčko – flexibilita. To jej umožňuje reagovať zmenou pravidiel podľa potreby. Už po pol roku uvoľňovania sa začalo nahlas šepkať o rozšírenom QE²⁷.

Napokon zmena nastala 3. decembra. Prezident ECB Mario Draghi ohlásil plán predĺžiť QE minimálne do marca 2017. Okrem toho došlo k rozšíreniu portfólia oprávnených aktív, ktoré národné centrálné banky v rámci QE nakupujú. Po novom tak mohli na sekundárnom trhu kúpiť aj regionálne či municipálne dlhopisy²⁸. Zároveň sa ďalej znížili kľúčové úrokové miery.

Paradoxne práve v tom období americký Fed prvýkrát po deviatich rokoch úrokovú mieru zvýšil a signalizoval tak síce opatrné, ale predsa len postupné sprísňovanie monetárnej politiky. V Európe je však momentálne dvíhanie úrokových sadzieb ťažko predstaviť. Pritvrdenie monetárnej politiky by mohlo veľmi rýchlo opäť poslať verejné financie členských štátov do špirály problémov. Na konci roka 2015 sa tak monetárne ekonomiky dvoch najvýznamnejších mien formálne vybrali dvoma rôznymi smermi.

25 Bundesbankchef warnt vor Immobilienblase in Deutschland. In: *Focus.de*, 15. 6. 2014, http://www.focus.de/finanzen/banken/cc-bundesbankchef-warnt-vor-immobilienblase_id_3922212.html (prístup 1. 2. 2016).

26 Carry trade je investičná stratégia, pri ktorej sa na dlh kupujú cenné papiere s vyšším výnosom, než je úrok na dlhu.

27 Fund Managers Prepare for ECB QE Expansion. In: *WSJ*, 24. 9. 2015, <http://www.wsj.com/articles/fund-managers-prepare-for-ecb-qe-expansion-1443107888> (prístup 1. 2. 2016).

28 ECB pledges to extend easing until March 2017 „or beyond“. In: *Financial Times*, 3. 12. 2015, <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/88d23588-99b6-11e5-987b-d6cdef1b205c.html#axzz3yG8V7EkF> (prístup 1. 2. 2016).

ROK NOVÝCH VÝZIEV

Každý z pokrízových rokov sa dal ukončiť zoznamom ekonomických výziev toho nadchádzajúceho. Kým po minulé roky sa všetko točilo okolo eurozóny a prežitia rozpočtov členských štátov, či rovno celého zoskupenia, v roku 2015 sa veľká časť pozornosti nasmerovala za hranice eurozóny.

Veľmi zaujímavým momentom pre celú Úniu bude referendum o zotrvaní Spojeného kráľovstva v EÚ. To by sa mohlo teoreticky uskutočniť už v druhej polovici roka 2016 a prieskumy naznačujú, že podpora vystúpenia z Únie je reálnou možnosťou. Prípadná podpora vystúpenia by znamenala explóziu precedensov v rámci Únie. Absolútne nejasný je status nového exčlena voči zvyšku Únie, ale aj efekt na ďalšie členské štáty, v ktorých je podpora EÚ skôr na tenkom ľade – či už je to Fínsko²⁹, Holandsko, alebo hypotetické budúce Francúzsko pod vedením Marine Le Penovej. Odchod z Únie však nepodporuje ani hlavná línia v rámci samotnej Konzervatívnej strany, preto už od jesene 2015 sme svedkami intenzívneho tlaku predstaviteľov britskej vlády na zadefinovanie a vyrokovanie reforiem fungovania EÚ.

Minimálne v otázke imigrácie bude veľmi veľa uší ochotných počúvať. Už v apríli 2015 bili na poplach Taliansko a Grécko, keďže od začiatku roka sa do Grécka, na Maltu a do Talianska doplavilo 36-tisíc utečencov. Vtedy ešte Európa netušila, že je to len slabá predohra zvyšku roka. Do Schengenu postupne dorazilo viac ako milión utečencov, najväčšia vlna od druhej svetovej vojny. Bezradnosť EÚ v hľadaní riešenia bola očividná a problém sa riešil vytvorením koridoru na cestu utečencov do Nemecka. Práve v čase, keď Nemecko prvýkrát zavádza univerzálnu minimálnu mzdu³⁰, si ekonomika bude musieť poradiť so zamestnaním stotisícov až miliónov ľudí, z ktorých značná časť (minimálne z dôvodu jazykovej bariéry) je nateraz schopná vykonávať len nízko kvalifikovanú prácu.

So zlepšením počasia môže Európa čakať návrat imigrantskej vlny a všetkých problémov s tým spojených. Okrem priamych finančných nákladov to je aj rastúce napätie medzi členskými krajinami a hroziace riziko rozpadu schengenského systému.

Aby toho nebolo málo, ku koncu roka sa v Európe začali prejavovať aj narastajúce problémy mimo hraníc EÚ. Dramatický pád cien ropy a ďalších komodít výrazne zamával s viacerými ekonomikami, ruskou počnúc a latinskoamerickými končiac. Paradoxne najväčšie obavy vyvolalo zdravie ekonomiky, ktorá by z nízkych cien komodít mala naopak profitovať – Číny.

Už ku koncu roka bolo zrejmé, že rast HDP v tejto krajine bude najnižší za posledné dve dekády. Tri čínske burzy do leta 2015 vykazovali veľmi silný rast (za rok o zhruba 150 %), no následne sa situácia otočila a napriek stimulu vo výške 800 miliárd dolárov na jeseň 2015 stratili tieto burzy do konca roka niekoľko desiatok percent hodnoty.

29 To sa v roku 2015 oficiálne stalo najnovším „hriešnikom“ v porušení pravidiel výšky deficitu verejných financií, keď sa mu za predchádzajúci rok (2014) po prvýkrát od zavedenia eura „podarilo“ porušiť pravidlo 3 % deficitu, keďže finálne čísla ukázali deficit 3,2 % HDP. Hoci krajina v krízových rokoch pôsobí skôr nenápadne a radí sa ku krajinám „jadra“, fínsky rast HDP sa posledné tri roky drží okolo nuly či skôr pod ňou.

30 Začiatkom roka MMF odporučil neuplatňovať pravidlá o minimálnej mzde na utečencov z dôvodu ich začlenenia do pracovného procesu – *IMF recommends paying refugees below the minimum wage*, EurActiv.

Európa tak dokázala v priebehu roka obratne premanévrovať ďalšou, asi najväčšou gréckou krízou. No v porovnaní s problémami, ktoré sa začali kopíť počas roka, to bol nakoniec jeden z tých menších. Čo je najhoršie, k ekonomickým obavám o prežitie eurozóny sa pridružila obava, s ktorou ešte pred rokom sotva kto ráatal – o prežitie Schengenu.

Aj preto sa do nového roka vstupuje s pesimizmom. Ako na októbrovom kongrese Európskej ľudovej strany povedal šéf Komisie Jean-Claude Juncker: „EÚ sa príliš nedarí... V porovnaní s tým, čo dosahujú iní, zažívame z ekonomického hľadiska koniec skvelých rokov v Európe. Musíme zaistiť, aby naše nádeje a sny o Európe ostali zachované.“³¹

31 Europe's glory days at an end, warns Juncker. In: *The Telegraph*, 22. 10. 2015, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/eu/11949038/Europes-glory-days-at-an-end-warns-Juncker.html> (prístup 1. 2. 2016)

BEZPEČNOSTNÁ POLITIKA SR V ROKU 2015

DUŠAN FISCHER

Rok 2015 sa v európskej bezpečnostnej politike niesol v duchu hrozieb nekonvenčného charakteru, najmä medzinárodného terorizmu, migračných vln a pokračujúcej nestability na Ukrajine, ktorá súvisí s inváziou ruských ozbrojených síl počas rokov 2014 a 2015. Na domácej scéne išlo o čiastkové pokroky v oblasti vyzbrojovania a akvizície vojenského materiálu a systematické odkladanie strategických rozhodnutí v kľúčových oblastiach obrany a bezpečnosti, najmä bezpečnostných dokumentov a regionálnej spolupráce.

Táto štúdia sa venuje hodnoteniu bezpečnostnej politiky SR za rok 2015. Hlavnými ukazovateľmi, ktoré ovplyvnili politiku, boli bezpečnostné krízy a výzvy a reakcie na ne, rovnako ako snaha SR o vytvorenie spôsobilostí, ktoré sú nevyhnutné na ich odvrátenie a riešenie.

ZMENA BEZPEČNOSTNÉHO PROSTREDIA A REAKCIA SLOVENSKA

Prvou bezpečnostnou výzvou roku 2015 bola hrozba medzinárodného terorizmu. Pätnásť rokov po útokoch 11. septembra sa bezpečnostná dimenzia v Európe pretransformovala z apatie do aktívnej politiky. Rok terorizmu sa začal aj skončil vo Francúzsku. Po januárových útokoch v parížskej redakcii francúzskeho satirického magazínu *Charlie Hebdo* sa v novembri odohralo šesť koordinovaných útokov v centre mesta. Teroristické činy boli zaznamenané aj v Turecku a iných častiach Európy. V porovnaní s ruskou anexiou Krymu a následnou eskaláciou bojov na Ukrajine, ktorá si vyžiadala zvýšenú

pozornosť médií v roku 2014, vnímalo Slovensko teroristické útoky v Európe oveľa intenzívnejšie – práve pre ich spontánnosť a neschopnosť útoky predvídať a vytvoriť zaručený mechanizmus na ich prevenciu.

Druhou bezpečnostnou výzvou, ktorej Slovensko a krajiny strednej Európy čelili, bola vlna ľudí na úteku z vojnových oblastí Sýrie, Iraku a Afganistanu. Migrácia nie je nový fenomén, ale doteraz ho Európa nevnímala intenzívne. Diskutovať o migrácii ako o bezpečnostnej výzve pre Európu sa začalo, až keď sa objavili tisíce ľudí na úteku na hraniciach kontinentu. Vlny migrantov spustila občianska vojna v Sýrii a pokračujúca nestabilita, ktorú rozpútal na konci Arabskej jari sýrsky diktátor Baššár al-Asad. Pokračujúca nestabilita prispela ku vzniku ozbrojenej opozície voči režimu a teroristických skupín, ktoré si začali uzurpovať moc v Sýrii. Najznámejšia a najsilnejšia z týchto skupín vznikla ešte z Al-Káidy operujúcej v Iraku, ktorá sa neskôr pretransformovala do hnutia Daš (Islamský štát). Táto situácia je dlhodobo neriešená na medzinárodnej úrovni a občianska vojna v Sýrii v kombinácii s pôsobením Daš v Iraku a Sýrii vytvára státisícové vlny ľudí, ktorí pred vojnu utekajú smerom do Európy. V roku 2015 dosiahol počet utečencov zo Sýrie 4 milióny. Ku koncu roka 2014 sa do Európy presunulo 6,7 milióna z celkového počtu ľudí na úteku.¹ Situácia, ktorá tam v dôsledku toho vznikla, vyvolala vášnivé debaty a jej potenciálne zhoršenie môže naštrbiť vzťahy medzi jednotlivými členskými štátmi EÚ a viesť k obmedzeniu voľného pohybu osôb ako jednej zo základných slobôd.

Slovensko sa napriek hrozbám útokov v Európe v roku 2015 nedostalo do vážneho bezpečnostného ohrozenia. Nestalo sa terčom teroristického útoku a nebolo ani vystavované prílišnému náporu vyplývajúcejmu z vysokého počtu migrantov pochádzajúcich z ázijských krajín alebo krajín západného Balkánu.² Napriek týmto faktom sa však z pozície vlády ozývali vyjadrenia, ktoré priamo spájali tému žiadateľov o azyl s potenciálnou hrozbou teroristického útoku.

Jedna z tém, ktorá sa napriek zmene bezpečnostného prostredia nepohla na Slovensku ďalej ani v odbornej, ani v politickej oblasti, je dlhodobo odkladaná aktualizácia bezpečnostných dokumentov. Posledné dokumenty boli prijaté pred viac ako desiatimi rokmi a už nereflektujú stále meniace sa bezpečnostné prostredie v SR a v jej geopolitickej blízkosti. Všetky krajiny V4, teda najbližšie štáty, ktoré majú potenciál spolupracovať so Slovenskom na projektoch obrany a bezpečnosti, majú novšie dokumenty.³ Slovenská republika však na aktualizáciu stále čaká. Tento fakt môže viesť k niekoľkým problémom. Jedným z nich je, že sa dokumenty neprispôbili technologickému pokroku za posledných desať rokov, ktorý postupne preniká do obrany a bezpečnosti (kybernetické hrozby, propaganda). V druhom rade môže ísť o nečitateľnosť slovenských stratégií a záujmov v zahraničí. Napriek tomu, že Slovensko na svetové dianie nemá obrovský vplyv vzhľadom na svoju veľkosť, jeho geografická poloha a fakt, že tvorí hranicu EÚ a NATO, ho stavia do polohy potenciálneho ohrozenia pri prípadnom konvenčnom útoku. Bezpečnostná a obranná stratégia tvoria piliere bezpečnostnej hierarchie štátu. V tejto oblasti by teda vláda SR mala vyvíjať väčšiu

1 *Worldwide displacement hits all-time high as war and prosecution increase*. UNHCR, 18. 6.2015, <http://www.unhcr.org/558193896.html> (prístup 10. 2. 2016).

2 Do Nemecka v roku 2015 prišiel 1 milión žiadateľov o azyl.

3 Česko prijalo novú bezpečnostnú stratégiu v roku 2015, Poľsko v roku 2014 a Maďarsko v roku 2012.

snahu a úsilie zabezpečiť debatu medzi rezortom a bezpečnostnou komunitou, ktorá by viedla k vytvoreniu dokumentov bez politických prídavkov a skutočne reflektujúcich záujmy SR v bezpečnostnom prostredí.

Pozitívne sa dajú vnímať kroky, ktoré vláda robí v rámci medzinárodného spoločenstva na boj proti terorizmu. Slovensko bolo v roku 2015 jednou z krajín poskytujúcich humanitárnu pomoc vo výške 20 000 eur pre obyvateľov severnej časti Iraku.⁴ Vláda v štátnom rozpočte na rok 2016 vyhradila na oficiálnu rozvojovú pomoc (ODA) celkovo sumu 77 miliónov eur, z toho 16 miliónov eur na bilaterálnu rozvojovú pomoc SR.⁵ Pôsobenie Slovenska by však nemalo byť obmedzené len na humanitárnu pomoc a malo by zvažovať zapojenie sa aj iným spôsobom. Pozitívne sa dajú vnímať i predpoklady, že ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí zaradí Sýriu medzi cieľové krajiny rozvojovej pomoci. Situácia si totiž vyžaduje aktívny prístup na vyriešenie súčasnej krízy v krajine a hľadanie konsenzu a politického riešenia v rámci čo najširšej koalície.

Ministerstvo obrany v súvislosti s bojom proti terorizmu prisľúbilo zvýšiť počet príslušníkov Ozbrojených síl SR o 800 vojakov do konca roka 2017. Ich úlohou bude „spoločné hliadkovanie pod velením PZ SR“.⁶ Takýto krok si však bude vyžadovať navyšenie obranného rozpočtu na pokrytie personálnych nákladov, nákladov na výcvik a vyzbrojenie skupiny. Na domácej scéne vláda predstavila protiteroristický balíček opatrení, ktorý parlament schválil napriek vetovaniu zo strany prezidenta A. Kisku. Novela platná od januára 2016 zvyšuje právomoci polície a spravodajských služieb a zvyšuje minimálnu sadzbu odňatia slobody za tzv. teroristické trestné činy. Novela si vyslúžila množstvo kritiky od Kancelárie prezidenta SR tak pre obsah, ako aj pre skrátený legislatívny proces, počas ktorého ju NR SR schválila.⁷ V súvislosti s meniacim sa prostredím a potrebou zvýšiť počet pripravených a vytrénovaných príslušníkov OS SR prijala NR SR novelu zákona o vojenskej službe, ktorý rozšírila o dobrovoľnú službu. Ide o splnenie záväzku o „skvalitňovaní, udržiavaní a dopĺňovaní vojenského personálu“⁸.

Vláda počas mimoriadnej novembrovej schôdze schválila vyslanie príslušníkov OS SR do afrického Mali (uznesenie č. 646/2015). Podľa vyhlásení ministra M. Glváča tak reagovala na požiadavku Francúzska a zároveň rozhodnutím vyjadrovala solidaritu s Francúzmi po teroristických útokoch v Paríži. Francúzsko je najväčším prispievateľom do misie. Vláda SR vyhradila „do päť“ vojakov, ktorí sa pridali k misii

4 Slovakia Launches Aid for Displaced Civilians in Northern Iraq. In: *The Wall Street Journal*, 14. 8. 2014, <http://blogs.wsj.com/emerging europe/2014/08/14/slovakia-launches-aid-for-displaced-civilians-in-northern-iraq/> (prístup 21. 1. 2016).

5 Zameranie bilaterálnej rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky v roku 2016, Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, http://www.slovakaid.sk/sites/default/files/zameranie_bilateralne_oda_2016_vlastny_materila_final_17_12_2015.pdf (14. 3. 2016).

6 M. Glváč: *V rámci protiteroristických opatrení sa zvýši potenciál využitia ozbrojených síl v boji proti terorizmu*, Ministerstvo obrany SR, 17. 12. 2015, <http://www.mosr.sk/36369-sk/m-glvac-v-ramci-protiteroristicky-opatreni-sa-zvysi-potencial-vyuzitia-ozbrojenych-sil-v-boji-proti-terorizmu/> (prístup 21. 1. 2016).

7 Kiska nepodpísal protiteroristický balíček, aj napriek tomu nadobudne platnosť. In: *SITA*, 22. 12. 2015, <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/377860-kiska-nepodpisal-protiteroristicky-balicek-aj-napriek-tomu-nadobudne-platnost/> (prístup 21. 1. 2016).

8 *Biela kniha o obrane Slovenskej republiky*, Ministerstvo obrany SR, 2013, s. 99.

EUTM. Ide o cvičiacu a poradenskú misiu pre ozbrojené sily Mali, ktorá v krajine prebieha na základe rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 2085/2012 od roku 2013. Rozhodnutie vlády možno vnímať pozitívne z pohľadu vyjadrenia solidarity. No na pomer síl poslala v porovnaní s najbližšími spojencami vo V4 len nízky počet vojakov.⁹ Predkladacia správa hovorí, že „Slovenská republika opakovane deklaruje potrebu riešiť bezpečnostné výzvy vyplývajúce z aktuálnej geopolitickej situácie priamo v mieste ich vzniku“. V tomto prípade by sa vláda mala viac sústrediť na krajiny, odkiaľ boli útočníci z Paríža regrutovaní a kde získali prípadný tréning a vyzbrojenie (Sýria, Irak).

POLITIZÁCIA BEZPEČNOSTI A VEREJNÁ DIPLOMACIA MO SR

V roku 2015 sme boli svedkami zlyhávajúcej komunikácie Ministerstva obrany SR a politizácie bezpečnosti, ktorá mala často za následok skôr čiastkové, krátkodobé a skratové riešenia nereflektujúce závažnosť situácie, ale skôr pripomínajúce vytváranie atmosféry strachu a paniky. Po novembrových útokoch v Paríži zvolal premiér Fico zasadnutie Bezpečnostnej rady SR. Počas tlačovej debaty po zasadnutí rady upozornil na to, že útoky priamo súvisia s migračnou vlnou.¹⁰ Toto pozorovanie, ktoré neznelo špecificky len z úst premiéra SR, bolo viackrát vyvrátené v iných štátoch.¹¹ Väčšina útočníkov totiž pochádzala z regiónu, v ktorom sa udalosti odohrali, boli držiteľia pasov EÚ, a teda nešlo o migrantov. Počas tlačovej konferencie premiér dokonca vyhlásil, že bude na Slovensku monitorovať moslimov a moslimské komunity. Toto tvrdenie neskôr zdôraznil, keď hovoril o zabránení „vytváraní ucelených moslimských komunit“¹². Ešte v lete sa Robert Fico na túto tému vyjadril, že ak Slovensko prijme nejakých utečencov, tak len kresťanov. Podobné vyjadrenie vylučujúce príslušníkov iného vierovyznania kritizovali mimovládne organizácie aj zahraničné médiá.¹³ Premiér Fico viac ako kedykoľvek predtým zoberal na seba úlohu lídra v bezpečnostných témach a svojich silových ministrov posielal nepriamo do úzadia. Tento postupný monopol premiéra krajiny na bezpečnostné a obranné témy treba vnímať s istou skepsou. Rovnako opatrne treba vnímať spôsob vyjadrovania o bezpečnostných témach. Vytváranie umelého strachu totiž môže viesť k posilneniu postavenia práve tých osôb a hnutí, ktoré ponúkajú skratové a nesystémové riešenia.

9 Z krajín V4 vyslala SR do misie najmenej príslušníkov (ČR 38, Poľsko 20 a Maďarsko 10).

10 Fico: Útoky v Paríži potvrdili riziká spojené s migračnou vlnou. In: *Pravda*, 15. 11. 2015, <http://spravy.pravda.sk/svet/clanok/373948-fico-utoky-v-parizi-potvrdili-rizika-spojene-s-migracnou-vlnou/> (prístup 21. 1. 2016).

11 *Myth and facts: resettling Syrian refugees*, U.S. Department of State, 25. 11. 2015, <http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2015/11/250005.htm> (prístup 21. 1. 2016).

12 R. Fico: Musíme zabrániť vytvoreniu ucelenej moslimskej komunity. In: *TASR*, 7. 1. 2016, <http://www.teraz.sk/slovensko/r-fico-musime-zabranit-vytvoreniu-u/174982-clanok.html> (prístup 21. 1. 2016).

13 Slovakia will take in 200 Syrian refugees, but they have to be Christian. In: *The Washington Post*, 19. 8. 2015, <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2015/08/19/slovakia-will-take-in-200-syrian-refugees-but-they-have-to-be-christian/> (prístup 21. 1. 2016).

Kľúčovým problémom obrany a bezpečnosti naďalej ostáva nízka informovanosť verejnosti o krokoch ministerstva obrany či zapojenia OS SR v zahraničných misiách. Rovnako chýba verejná debata o bezpečnostnom postavení SR na hraniciach východnej Európy a v širšom regióne spolu so západným Balkánom, teda vo vzťahu ku dvom čoraz menej stabilným regiónom. Štáty v oboch oblastiach majú problém s vnútropolitickou nestabilitou. Napriek mediálnemu odklonu od ukrajinského konfliktu je situácia v krajine stále nebezpečná a vysoko nestála. K bezpečnostným problémom východnej Európy súvisiacim s destabilizáciou hraníc vojenskými zásahmi sa pridávajú aj problémy na domácej politickej scéne, ktoré neponúkajú žiadne dlhodobé riešenie na ustálenie krajiny a potenciálnu integráciu do Európskej únie alebo NATO. Ide predovšetkým o nezhody medzi členmi vlády, pokračujúcu korupciu či neschopnosť zreformovať verejnú a regionálnu správu.

Od roku 2014 sa Slovensko nepodieľa na projekte Transatlantické trendy, ktorý vydával German Marshall Fund of the United States, a preto je takmer nemožné „zmerať“ spoločenskú náladu v otázkach obrany a bezpečnosti. Ozbrojené sily SR si vďaka zahraničným misiám a práci vnútri hraníc v minulosti zachovávali najlepšie hodnotenie o dôvere zo všetkých štátnych inštitúcií.¹⁴ Problémom však je, že podobné prieskumy sa dnes už nerobia a o dôležitosti OS SR často informujú mimovládne organizácie venujúce sa obrane a bezpečnosti, čím v podstate supľujú úlohu štátu.

Z úst predsedu vlády Roberta Fica navyše často vyznievali slová kritické voči NATO. Tieto výroky nemali iný cieľ než uspokojiť svoj elektorát. V troch prípadoch išlo o nedostatočnú informovanosť – prejazd spojeneckého konvoja cez územie SR smerujúceho na medzinárodné cvičenie Brave Warrior v septembri 2015, vybudovanie sídla pre styčný tím (NATO Force Integration Unit, NFIU) a návrh zo strany SR na vybudovanie logistického centra, ktoré by malo slúžiť ako sklad munície v Poprade.¹⁵ Premiér Fico odmietol prítomnosť spojeneckých vojsk na slovenskom území. V roku 2014 o nich hovoril ako o „cudzích“ a prirovnával ich prítomnosť k sovietskej okupácii roku 1968.¹⁶ Vyjadril sa tiež, že by bol proti prítomnosti vojsk aj za cenu odchodu z politiky a že v prípade tlaku by zvolal referendum.¹⁷ V októbri 2015 vyhlásilo ministerstvo obrany správu o vzniku NFIU na Slovensku.¹⁸ NFIU bude vo svojej podstate základňou NATO pre spojeneckých vojakov. Premiér Fico však svoje tvrdenia o odchode z politiky a referende premlčal. Vo všetkých troch spomínaných prípadoch išlo o projekty, pri ktorých by dostatočne zvolená komunikačná stratégia pomohla zamedziť vznikajúcim dezinformáciám a prítomným protestom nezakladajúcim sa na pravde. Zlyhávanie

14 *Dôveryhodnosť ozbrojených síl SR*, Ministerstvo obrany SR, <https://www.mosr.sk/doveryhodnost-ozbrojenych-sil-sr/> (prístup 15. 2. 2016).

15 Kiska z útoku viní Rusov, NATO sme ponúkli sklad munície. In: *SME*, 5. 9. 2014 <http://svet.sme.sk/c/7369073/kiska-z-utoku-vini-rusov-nato-sme-ponukli-sklad-municie.html> (prístup 14. 5. 2016).

16 Fico si nevie predstaviť, že by u nás boli cudzí vojaci. In: *SITA*, 4. 6. 2014, <http://www.webnoviny.sk/slovensko/clanok/830336-fico-si-nevie-predstavit-ze-by-u-nas-boli-cudzi-vojaci/> (prístup 16. 2. 2016).

17 Fico by základňu NATO na Slovensku nepripustil. In: *Pravda*, 13. 9. 2014, <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/329856-fico-by-zakladnu-nato-na-slovensku-nepripustil/> (prístup 16. 2. 2016).

18 *Ministri obrany na rokovaní v Bruseli potvrdili, že na Slovensku vznikne styčný integračný tím NATO*, Ministerstvo obrany SR, 8. 10. 2015, <http://www.mosr.sk/ministri-obrany-na-rokovani-v-bruse-li-potvrdili-ze-na-slovensku-vznikne-styчны-integracny-tim-nato/> (prístup 16. 2. 2016).

v informovanosti má za následok i vznik živnej pôdy pre protizápadnú propagandu, ktorá ovplyvňuje myslenie a vyjadrovanie sa niektorých ľudí. V situácii, keď sú spochybňované medzinárodné inštitúcie a fakty sa považujú za výmysly, leží na pleciach politických predstaviteľov z dlhodobého hľadiska obrovské bremeno v podobe širšieho dozvedávania obyvateľstva prostredníctvom zmenených osnov alebo mimoškolských aktivít.

Jedným z možných riešení tejto situácie by malo byť dlhodobé vzdelávanie verejnosti o témach obrany a bezpečnosti, rozšírenie grantových schém MO SR, ktoré sú dnes nastavené na jedno výberové kolo za rok. Ministerstvo by sa malo aktívne zapájať do podujatí organizovaných s cieľom zvýšiť informovanosť o účasti SR v medzinárodných organizáciách.¹⁹ Okrem toho by sa vybrané projekty nemali venovať najmä vojenskej histórii a tradičným témam, ale skôr sa sústrediť na vzdelávanie žiakov a študentov stredných škôl v regiónoch o postavení Slovenska v euroatlantickom priestore, dôležitosti medzinárodných organizácií a pôsobení príslušníkov OS SR v misiách medzinárodného krízového manažmentu. Propagačné materiály ako filmy *Sám vojak v poli* (2004) alebo v roku 2015 uvedený film *5. pluk: Misia Afganistan* pomáhajú rozšíriť verejné povedomie o fungovaní MO SR a práci OS SR na misiách medzinárodného krízového manažmentu za hranice rodiny a blízkych samotných príslušníkov.

MEDZINÁRODNÉ ZÁVÄZKY

V júni 2015 sa skončilo ročné predsedníctvo Slovenska vo V4. Slovenské predsedníctvo sa začalo ešte v roku 2014 a jeho priority pre obranu boli interoperabilita a koordinácia spoločných projektov, bezpečnostná situácia v susedstve V4, energetická bezpečnosť a kybernetická bezpečnosť. Ďalšou prioritou, ktorá je v dlhodobom záujme všetkých krajín V4, je integrácia krajín západného Balkánu a východnej Európy do NATO (tzv. Open Door Policy). V4 má unikátne skúsenosti s reformou bezpečnostného sektora a môže ich odovzdať kandidátskym krajinám. V tomto smere bude najväčšou výzvou Čierna Hora, ktorá dostala v roku 2015 oficiálne pozvanie na prístupové rokovania o vstupe do NATO. Krajiny, ktoré majú prax so sprostredkovaním skúseností krajinám západného Balkánu z vlastnej euroatlantickej integrácie (vrátane Slovenska), teraz budú pre Čiernu Horu zohrávať kľúčovú úlohu.

Obranná spolupráca vo V4 vyvrcholila spustením bojovej skupiny EÚ (EU Battlegroup) začiatkom roka 2016. Účelom skupiny je byť schopná nasadenia v prípade akútnych kríz. Jej úlohy sú zamerané na „oddelenie strán konfliktu, stabilizáciu, rekonštrukciu, a poradenstvo tretím krajinám“²⁰. Slovensko sa na jednotke s veľkosťou 3 900 vojakov podieľa počtom 538. Po vytvorení a spustení projektu bojovej skupiny

19 Na jedinú veľkú konferenciu pri príležitosti 10. výročia vstupu SR do NATO v roku 2014 prišiel na otvorenie konferencie štátny tajomník MO SR. V žiadnom z troch panelov konferencie MO SR napriek pozvánkam nebolo zastúpené.

20 MO SR: Bojová skupina Európskej únie krajín V4 je v pohotovosti. In: TASR, 17. 1. 2016, <http://www.teraz.sk/slovensko/mo-sr-bojova-skupina-europskej-unie/176772-clanok.html> (prístup 21. 1. 2016).

by sa však nemalo zabúdať na pokračujúcu neschopnosť dohodnúť dlhodobejšiu spoluprácu v oblasti obrany a bezpečnosti medzi najbližšími spojencami Slovenska.

Ďalším výsledkom regionálnej spolupráce bolo vytvorenie centra výnimočnosti (Center of excellence) s Poľskom nazvaného Centrum pre kontrarozvedkové činnosti. V poradí 24. centrum výnimočnosti NATO pozitívne prijal veliteľ pre transformáciu a bolo spečatené podpísaním memoranda porozumenia medzi slovenskou a poľskou stranou ako tzv. framework nations, pričom ďalších osem krajín figuruje ako tzv. sponsoring nations.²¹

Okrem bojovej skupiny a centra nedošlo k žiadnym rozhodnutiam mimo deklarátornej úrovne. Jednou z príčin nevyužitia potenciálu na obrannú spoluprácu v regióne je nedostatok politickej vôle. Druhá príčina, súvisiaca s tou prvou, sú finančné dôvody. Všetky krajiny V4 dlhodobo trpia na poddimenzované obranné rozpočty, ktoré neposkytujú potrebný priestor na manévrovanie. Obranná spolupráca vo forme spoločných nákupov a spravovania techniky je totiž z krátkodobého hľadiska nákladná, no dokáže ušetriť finančné prostriedky z dlhodobej perspektívy. Takáto politika si vyžaduje vodcovskú úlohu a nazeranie na súčasné hrozby cez dlhodobý rámec, nie cez prizmu povonšaj a krátkodobých a čiastkových riešení bez vízie.

Slovensko sa v roku 2015 zúčastnilo na niekoľkých medzinárodných cvičeniach. Jedným z nich bolo spojenecké cvičenie s názvom Trident Juncture, najväčšie cvičenie NATO od konca studenej vojny, ktoré sa naraz odohrávalo v niekoľkých členských krajinách a malo za cieľ preskúšať spoluprácu medzi ozbrojenými silami spojencov a partnerov. V septembri sa uskutočnila séria cvičení pod názvom Slovenský štít 2015, ktoré preverilo „schopnosť Generálneho štábu OS SR plánovať operácie na strategickej úrovni na udržanie bezpečnosti SR“²². Na cvičení sa zúčastnili jednotky z Česka, Poľska, Maďarska a USA. Jednou z jeho súčastí bol presun americkej ťažkej techniky cez územie SR. Akékoľvek zapojenie OS SR do cvičení s medzinárodnou účasťou sa dá vnímať pozitívne. Pravidelné precvičenie a preškolenie udržiava príslušníkov ozbrojených síl v pohotovosti, no napriek tomu je počet týchto cvičení stále nízky. Slovenská strana by mala prevziať iniciatívu a razantnejšie sa uchádzať o väčší počet medzinárodných vojenských cvičení na svojom území. Zapojenie iných krajín do cvičení dáva možnosť OS SR porovnať si navzájom svoje sily a je to i príležitosť zlepšiť ich pôsobenie.²³

V roku 2015 došlo k výraznému zníženiu počtov nasadených príslušníkov OS SR. Vyplyva to najmä z ukončenia rozsiahlej misie ISAF v Afganistane, v ktorej bolo zapojených viac ako tristo vojakov, k 31. decembru 2014. Do pokračujúcej misie Resolute Support, ktorá má za úlohu cvičiť afganské ozbrojené sily, radiť a asistovať im, vyslala Slovenská republika 36 vojakov. Toto bol zo strany SR dôležitý krok, ktorý priamo posilňuje našu spoluprácu s Alianciou. K 1. januáru 2016 však Slovensko tento mandát

21 NATO Welcomes its 24th Centre of Excellence, NATO, 30. 9. 2015, <http://www.act.nato.int/nato-welcomes-its-24th-centre-of-excellence> (prístup 21. 1. 2016).

22 Zelená vlna 2015 odštartovala, Ozbrojené sily SR, 25. 5. 2015, <http://www.mil.sk/53320/> (prístup 21. 1. 2016).

23 Generál Macko: Americký presun je výcvikovou príležitosťou pre OS SR, Ministerstvo obrany SR, 11. 9. 2015, <http://www.mosr.sk/generalmajor-macko-americky-presun-je-vycvikovou-prilezitostou-pre-os-sr/> (prístup 21. 1. 2016).

naplňa len z polovice.²⁴ Sťahovanie vojakov z medzinárodných misií je vždy vynikajúcou príležitosťou pokračovať v ich výcviku. Po niekoľkých rotáciách sú vojaci jazykovo aj odborne vybavení a zároveň majú unikátnu skúsenosť z neznámeho prostredia s medzinárodným velením.

Slovensko sa v súčasnosti podieľa na šiestich zahraničných operáciách – Resolute Support v Afganistane (s počtom 36 vojakov), veliteľstve NATO v Bosne a Hercegovine (1 vojak) (obe pod velením NATO), EUFOR ALTHEA v Bosne a Hercegovine (38 vojakov), EUMM v Gruzínsku (1 vojak) (obe pod velením EÚ), UNFICYP na Cypre (159 vojakov) a UNTSO v Izraeli a Sýrii (2 vojaci) (obe pod velením OSN). Príslušníci OS SR sa zúčastňujú aj na už spomínanej misii v Mali.²⁵

Jednou z najdôležitejších udalostí spojených so Severoatlantickou alianciou bola výmena veliteľov na dôležitých aliančných postoch. Na Veliteľstve pre transformáciu (HQ SACT) došlo k výmene veliacich generálov a bol vymenovaný nový náčelník vojenského výboru, český generál Petr Pavel. V roku 2016 sa pripravuje samit vo Varšave, na ktorom sa budú vyhodnocovať kroky dohodnuté vo Walese, najmä v oblasti uisťujúcich opatrení (assuring measures), medzi ktoré patrí aj rozmiestnenie vojenských jednotiek vo východnej Európe pod priamym velením NATO. Slovensko by malo na ďalšom samite potvrdiť svoje doterajšie záväzky a naďalej sa aktívne zapájať do aktivít Aliancie, vrátane budovania informačnej kampane, ktorá bude protiváhou dezinformáciám a propagande pôsobiacim v strednej Európe. Dôležitým rozhodnutím v tomto smere by mal byť návrh Poľska na rozmiestnenie vojakov a techniky členských štátov NATO na východnej hranici NATO.

MODERNIZÁCIA

Snaha ministerstva obrany pokračovať v modernizácii ozbrojených síl sa dá vnímať pozitívne. Proces modernizácie však dlhodobo kritizuje odborná verejnosť. *Biela kniha o obrane SR*, ktorú vydalo MO SR v roku 2013, citovala fakt, že 70 % pozemnej techniky je po dobe životnosti a že vojenské objekty sú v zlom technickom stave a morálne zastarané. Projekty modernizácie sa v roku 2015 týkali najmä nákupu vrtuľníkov Black Hawk. Dňa 29. apríla 2015 vláda SR schválila uznesením č. 225 nákup deviatich viacúčelových vrtuľníkov UH-60M, ako aj spôsob ich financovania. Vrtuľníky by mali do roku 2019 nahradiť dožívajúce stroje sovietskej výroby Mi-17, ktorými v súčasnosti Vzdušné sily SR disponujú takisto v počte deväť kusov. Ešte predtým tento nákup schválil Kongres USA, keďže ide o nákup prostredníctvom mechanizmu americkej vlády, ktorý umožňuje spoluprácu pri nákupe vojenského materiálu. Prezident Andrej Kiska pri prehliadke vojenskej techniky vo februári povedal, že najdôležitejšími prvkami nákupu

24 *Operácia Resolute Support, Afganistan*, Ministerstvo obrany SR, 15. 1. 2016, <https://www.mosr.sk/operacia-resolute-support-afganistan/> (prístup 21. 1. 2016).

25 *Počty príslušníkov OS SR v operáciách medzinárodného krízového manažmentu*, Ministerstvo obrany SR, 15. 1. 2016, <https://www.mosr.sk/pocty-prislusnikov-os-sr-v-operaciach-medzinarodneho-krizoveho-manazmentu/> (prístup 15. 2. 2016).

by mali byť „čitateľnosť a transparentnosť“²⁶. Problémom pri nákupoch vrtuľníkov Black Hawk bol v prvom rade nedostatok detailov, ktoré sa verejnosť dozvedela o nákupe z úst politických predstaviteľov. Navyše celý projekt vošiel do platnosti veľmi rýchlo. Minister M. Glváč oznámil obchod v januári 2015 a už v marci bol schválený americkou stranou. Druhou témou je počet zakúpených strojov. Náčelník generálneho štábu gen. Milan Maxim vyhlásil, že počet vrtuľníkov plní úlohy, ktoré vzdušné sily vyžadujú.²⁷ Pravda však je, že slovenské letectvo potrebuje viac strojov, ktoré budú mať spôsobilosti presahujúce bežný neozbrojený transport. Problémom navyše ostávajú niektoré nezodpovedané otázky týkajúce sa samotnej dlhodobej stratégie modernizácie vzdušných síl. Naďalej utajená je cena za jeden Black Hawk. Vláda poverila ministerstvo financií alokovať zdroje vo výške 240 miliónov eur²⁸, čo vychádza v prepočte 27 miliónov eur za jeden, čo je však vyššia suma než bežne uvádzaná cena za jeden kus.²⁹

Zlyhaním ministerstva bola modernizácia nadzvukového letectva. Koncom roka 2015 ministerstvo obrany ohlásilo, že Slovensko nenahradí Mig-29 švédskymi stíhačkami značky Gripen. Slovensko sa tak stalo jedinou krajinou vo V4, ktoré má nadzvukové letectvo závislé od opráv a náhradných súčiastok dovezených z Ruska.³⁰ Spolupráca s týmito krajinami pri cvičeniach a údržbe by znížila celkové prevádzkové náklady stíhacích lietadiel. Ministerstvo predĺžilo zmluvu s Ruskom do roku 2019 a opäť tak odložilo dôležitú modernizačnú ambíciu.

V oblasti pozemných síl plánuje vláda spolupracovať s Poľskom, čo potvrdila na spoločnom rokovaní v júli.³¹ Podľa dohody by malo ísť o nákup 30 kusov obrnených vozidiel Rosomak, ktoré Poľsko poskytne Slovensku. Celkovú cenu však ministerstvo nezverejnilo, čo opäť vyvoláva neistotu a pocit zahmlievania.

S modernizáciou neodmysliteľne súvisia finančné zdroje MO SR. V roku 2014 sa Slovenská republika na samite vo Walese okrem iného zaviazala spolu s ďalšími členskými krajinami zvýšiť rozpočet na obranu na úroveň 1,6 % do roku 2020. Najkonzervatívnejší Model 2020 prezentovaný v bielej knihe predpokladal udržateľnosť obranného rozpočtu na úrovni 1,53 %, ktorý v súčasnosti nie je na takej úrovni. Existuje však snaha o zvýšenie obranného rozpočtu na rok 2016 na úroveň 1,10 % HDP.³² Zo 796,8 miliónov eur

26 Kiska a Glváč si pozreli výzbroj Ozbrojených síl SR: Treba modernizovať, ale transparentne. In: *TASR*, 11. 2. 2015, <http://tv.teraz.sk/spravodajstvo/modernizovat-ano-ale-transparentnemp454db78cb94a6f64d29df2d42/2897/> (prístup 21. 1. 2016).

27 Nákup amerických vrtuľníkov je predražený, tvrdí odborník. In: *Noviny.sk*, 5. 5. 2015, <http://www.noviny.sk/c/slovensko/nakup-americkych-vrtulnikov-je-predrazeny-tvrdi-odbornik> (prístup 21. 1. 2016).

28 Uznesenie vlády SR č. 225, http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Uznesenie-14802?prefixFile=u_ (prístup 21. 1. 2016).

29 Údaje z roku 2012 uvádzajú približnú cenu 21,3 milióna dolárov.

30 Západné stíhačky nebudú, Slovensko si v ďalších rokoch nechá ruské migy. In: *Dennik N*, 30. 12. 2015, <https://dennikn.sk/331920/zapadne-stihacky-nebudu-slovensko-dalsich-rokoch-necha-ruske-migy/?ref=in> (prístup 21. 1. 2016).

31 R. Fico v Poľsku dohodol druhú najväčšiu modernizáciu slovenskej armády. In: *TASR*, 3. 7. 2015, <http://www.teraz.sk/slovensko/fico-polsko-modernizacia-armada/144145-clanok.html> (prístup 21. 1. 2016).

32 *Rozpočet verejnej správy na roky 2016 až 2018 – schválený NR SR*, Ministerstvo financií SR, 9. 12. 2015, <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=10397> (prístup 21. 1. 2016).

z roku 2015³³ sa rozpočet na rok 2016³⁴ navýšil na sumu 880,6 miliónov eur. Najväčší nárast zaznamená rozvoj obrany. Napriek zvyšovaniu rozpočtu sa však dá predpokladať, že nestihne splniť hranicu 1,6 %, na ktorú sa vláda zaviazala.³⁵ Dlhodobým riešením problémov spojených s rozpočtom na obranu by bolo schváliť ústavný zákon, ktorý by stanovil rozpočet na 2 % HDP.

Modernizácia je jedným z čiastkových úspechov Ministerstva obrany SR. Z dlhodobého hľadiska ho najviac ovplyvní transparentnosť jednotlivých akvizičných procesov a finančné prostriedky, ktoré na ne boli alokované.

REALISTICKÉ VÝHLADY

Rok 2015 v zahraničnej politike priniesol veľa tém, ktoré rezonovali doma aj v zahraničí. Na rok 2016 budú vplývať zahraničné aj domáce faktory. Zahraničné sa budú týkať predovšetkým pokračujúcich zmien bezpečnostného prostredia konvenčnými aj nekonvenčnými konfliktami a snahy EÚ vyriešiť migračnú krízu.

Na domácej scéne pôjde o parlamentné voľby a následné zostavenie vlády. Dôležitá bude predovšetkým debata o politických programoch strán, ktoré sa môžu dostať do NR SR. Rovnako bude potrebné sledovať, ako sa nová vláda postaví k výzvam spojeným s bezpečnostným prostredím a so samotnou prácou MO SR a OS SR. Vláda, ktorá vznikne po marcových voľbách, by mala v každom smere prehodnotiť doterajšie stratégie, zamerať sa na zjednodušenie akvizičného procesu a zároveň do štruktúr obrany a bezpečnosti silnejšie zapracovať zlepšenú komunikačnú stratégiu. Lepšou komunikáciou svojich krokov odbornej verejnosti a občanom SR dokáže zabrániť rôznym pochybnostiam partnerov a hmlé dezinformácie. Napriek nedostatkom vo verejnej diplomacii rezortu obrany v súvislosti s bezpečnostnou a obrannou politikou SR v roku 2015 ostáva Slovensko stabilným spojencom a partnerom pre krajiny v NATO a EÚ. Naďalej sa prezentujeme ako proatlantická a proeurópska krajina. Toto smerovanie by sa nemalo zmeniť ani po parlamentných voľbách.

33 *Rozpočet rozpočtovej kapitoly Ministerstva obrany SR na rok 2015*, Ministerstvo obrany SR, <https://www.mosr.sk/rozpocet-rozpoctovej-kapitoly-ministerstva-obrany-sr-na-rok-2015/?> (prístup 14. 3. 2016).

34 *Rozpočet rozpočtovej kapitoly Ministerstva obrany SR na rok 2016*, Ministerstvo obrany SR, <https://www.mosr.sk/rozpocet-rozpoctovej-kapitoly-ministerstva-obrany-sr-na-rok-2016/?> (prístup 14. 3. 2016).

35 *Štátny tajomník Miloš Koterec vystúpil na konferencii NATO 2020*, Ministerstvo obrany SR, 20. 10. 2014. http://www.ordinariat.sk/33260-sk/statny-tajomnik-milos-koterec-vystupil-na-konferencii-nato-2020/?day=2016-01-01&_od=2016-02-18&_do=2016-02-18 (prístup 14. 3. 2016).

II.

**PRIORITNÉ OBLASTI
ZAHRANIČNEJ POLITIKY**

V4 2015: NEĽAHKÉ HĽADANIE ODPOVEDÍ NA EURÓPSKE VÝZVY

TOMÁŠ STRÁŽAY

Vyšehradská skupina, tak ako napokon celá Európska únia, čelila aj v roku 2015 výzvam prichádzajúcim z vonkajšieho prostredia a v menšom meradle tiež takým, ktoré súviseli s jeho vnútorným fungovaním. Napriek pokračujúcemu rusko-ukrajinskému konfliktu sa dominantnou témou vo vyšehradskom i európskom (nielen zahraničnopolitickom diskurze) stala migračná a utečenecká kríza. Postoj k nej ovplyvňoval tak vnútornú dynamiku Vyšehradu, ako aj jeho vnímanie v rámci EÚ. Vyšehradské krajiny čelili zhoršenej reputácii v očiach niektorých členských krajín Únie, ktoré kritizovali ich nesolidárny postoj v otázke redistribučných kvót. Prirodzene, značná časť vyšehradskej agendy sa niesla v znamení kontinuity, čo sa týka slovenského aj českého predsedníctva. Významnými oblasťami spolupráce tak boli naďalej napríklad energetika či bezpečnosť a obrana. Spolupráca s krajinami východného susedstva a západného Balkánu tvorili piliere formátu V4 plus, ktorý sa rozšíril o ďalších partnerov. Jedným z významných zadaní pre obe predsedníctva bolo vyvažovať spoluprácu s nevyšehradskými krajinami s vnútornou súdržnosťou V4. Potvrdilo sa, že vyšehradská spolupráca zostáva imúnna voči vnútropolitickému vývoju v jednotlivých krajinách. Hoci májové prezidentské i októbrové parlamentné voľby v Poľsku znamenali diametrálnu zmenu v oblasti poľskej vnútornej politiky, na vzťahoch v rámci V4 sa to neprejavilo.

UKRAJINA A MIGRÁCIA – NAJDÔLEŽITEJŠIE PRIORITY

Slovensko sa ujalo predsedníctva vo V4 v neľahkom období, ktoré charakterizovala eskalácia konfliktu na východnej Ukrajine a takisto otázka prijatia odvetných opatrení voči Rusku. Vo vzťahu k situácii na Ukrajine pokračovali vyšehradské krajiny v nastúpe-
nom trende – na úrovni skupiny sústavne vyjadrovali podporu európskemu smerovaniu Ukrajiny a naopak odsudzovali angažovanie sa Ruska. Urobili to napríklad aj predse-
dovia zahraničných výborov parlamentov V4, ktorí sa zišli vo februári v Bratislave.¹ Na úrovni jednotlivých krajín však bolo možné pozorovať kontinuitu v rozdielnosti postojov voči Rusku, najmä pokiaľ ide o uplatňovanie sankcií. Návšteva ruského prezidenta V. Putina v Maďarsku vo februári a viaceré podpísané dohody o spolupráci, vrátane prísľubu o úvere na výstavbu jadrovej elektrárne PAKS, opätovne vyvolali špekulácie o zblížovaní sa Maďarska s Ruskom.² Vláda Viktora Orbána deklarovala, že Rusko je pre Maďarsko významný partner, najmä pokiaľ ide o dodávky energetických surovín, pričom návštevu prezidenta Putina v Maďarsku sa premiér Orbán snažil vyvážiť svojou návštevou v Kyjeve, ako aj návštevou nemeckej kancelárky Merkelovej v Budapešti. Slovenský premiér Fico sa naďalej zasadzoval o zrušenie sankcií, ich škodlivosť spomenul aj počas svojej návštevy Moskvy začiatkom júna.³ Jeho český náprotivok Bohuslav Sobotka svoj nesúhlas so sankciami vyjadroval miernejšie, ich hlavným odporcom v ČR bol prezident Miloš Zeman.⁴ Konzistentný postoj voči Rusku zastávalo aj Poľsko, ktoré sa však na rozdiel od vyšehradských partnerov vymedzovalo jednoznačne v prospech sankcií ako mechanizmu reagujúceho na neakceptovateľnú expanznú politiku Moskvy. Tento postoj sa ešte posilnil po zmene vlády v Poľsku, ku ktorej došlo po októbrových parlamentných voľbách.

Snahou V4 bolo podporovať reformné úsilie na Ukrajine, a to s dôrazom na „deľbu práce“, ktorú odsúhlasili vyšehradskí ministri zahraničných vecí počas návštevy Kyjeva ešte v roku 2014.⁵ Naproti tomu vyšehradské krajiny čoraz viac čelili realite, ktorú charakterizovala rastúca politická nestabilita, nedostatočná implementácia reforiem a pokračujúca vysoká miera korupcie. Pre nezhody s ukrajinskou stranou bola napríklad v júni zrušená aj konferencia zameraná na otázky energetiky a energetickej efektívnosti, tvoriaca súčasť tzv. Road Show, na ktorej sa zúčastňujú aj štátni tajomníci MZV vyšehradských krajín. Konferenciu, ktorá sa mala uskutočniť v júni v Ivano-Frankovsku, malo pritom organizovať Slovensko ako prvú zo série podujatí. O určitom sklamaní

1 *Conclusion from the Meeting of Foreign Affairs Committees of V4 Parliaments*, Bratislava 25. 2. 2015, <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2015/conclusion-from-the> (prístup 29. 2. 2016).

2 Orbán čaká od Putina plyn. In: *Pravda*, 17. 2. 2015, <http://spravy.pravda.sk/svet/clanok/345877-orban-caka-od-putina-plyn/> (prístup 10. 3. 2016).

3 *Tlačová konferencia predsedu vlády SR Roberta Fica a predsedu vlády Ruskej federácie Dmitrija Medvedeva*, Úrad vlády Slovenskej republiky, 2. 6. 2015, <http://www.vlada.gov.sk/tlacova-konferencia-predsedu-vlady-sr-roberta-fica-a-predsedu-vlady-ruskej-federacie-dmitrija-medvedeva/> (prístup 14. 3. 2016).

4 Sankcie voči Rusku sa čoskoro skončia, ubezpečil Zeman Putina. In: *hnonline.sk*, 9. 5. 2015, <http://dennik.hnonline.sk/svet/502964-sankcie-voci-rusku-sa-coskoro-skonia-ubezpecil-zeman-putina> (prístup 14. 3. 2016).

5 *Slovakia and V4 to assist Ukraine*, <http://www.visegradgroup.eu/slovakia-and-v4-to> (prístup 15. 3. 2016).

z Ukrajiny hovorí aj bývalý minister financií SR Ivan Mikloš, ktorý na Ukrajine pôsobí ako poradca dvoch ministrov.⁶ Ukrajina však naďalej zastávala významné miesto medzi recipientmi grantov Medzinárodného vyšehradského fondu, bola na ňu zameraná aj väčšia časť projektu Civil Servants Mobility Program, ktorý implementuje think-tanková platforma V4 Think Visegrad a ktorý je zameraný na krátkodobé stáže pre ukrajinských štátnych zamestnancov vo vyšehradských krajinách.

Prvou krajinou V4, ktorá bola konfrontovaná s otázkou migrácie, bolo Maďarsko. Už začiatkom roka 2015 čelilo náporu migrantov z Kosova. Tých začali postupne nahrádzať utečenci z vojnových a nestabilných oblastí Afriky a Blízkeho východu, najmä zo Sýrie, ale aj z Iraku či Afganistanu. Migrácia bola pre V4 pomerne nová téma a masívna vlna utečencov ju zastihla nepripravenú. Je to spojené nielen s limitovanou skúsenosťou Vyšehradu s nelegálnou migráciou, ale aj očakávaniami, že k najväčším migračným tokom môže dôjsť z Ukrajiny postihnutej vojnovým konfliktom. Realita však bola iná, pričom Maďarsko sa stalo nárazníkovým štátom pre migrantov prichádzajúcich do Únie z Turecka cez Grécko a Macedónsko a Srbsko. Krajiny V4 sa vo vzťahu k Maďarsku postavili k tejto výzve solidárne, keďže posily na ochranu schengenskej hranice do Maďarska vyslali Česko, Poľsko i Slovensko. Masívny prílev migrantov si žiadal aj riešenia na európskej úrovni. Návrh zavádzania redistribučných kvót, na základe ktorých by boli do jednotlivých krajín alokovaní utečenci, sa však stretol s nesúhlasom všetkých štyroch krajín, pričom dve z nich – Slovensko a Maďarsko – dokonca v tejto súvislosti podali na Súdny dvor EÚ žalobu. Hoci Poľsko napokon na septembrovom samite EÚ o migrácii svoj nesúhlas s kvótami stiahlo, čo viedlo českého ministra vnútra dokonca k vyjadreniam spochybňujúcim zmysel existencie V4⁷, Vyšehradská štvorka sa v niektorých členských krajinách stala synonymom nesolidárnosti a odmietania dohodnutých európskych riešení, čo naštrbilo jej imidž. Zámerom tejto state nie je diskutovať o opodstatnenosti takejto nálepky, faktom však zostáva, že migrácia je naďalej jedna zo zásadných výziev pre V4 i EÚ a dotkne sa aj pripravovaného predsedníctva SR v Rade EÚ. Poľsko po zostavení novej vlády v novembri potvrdilo, že v otázke migrantov sa prikláňa k postojom ostatných vyšehradských krajín, svoj záväzok prijať migrantov na základe redistribučných kvót však nezmenilo. Hoci V4 zostáva voči redistribučným kvótam ako jednému z navrhovaných postupov skeptická, v reáli sa predstavitelia V4 prikláňajú v prvom rade k tzv. európskym riešeniam, s dôrazom na ochranu vonkajšej schengenskej hranice a funkčnosť hotspotov. Potvrdila to aj spoločná pozícia premiérov z decembra minulého roka.⁸ Rozhodnutie vyslať príslušníkov pohraničnej polície do Grécka či podporiť krízový fond EÚ pre Afriku možno vyzdvihnúť ako výsostne pozitívny krok. Krajiny V4 od počiatkov migračnej krízy upozorňovali na potrebu intenzívne komunikovať s krajinami západného Balkánu, ktoré sú súčasťou tzv. balkánskej cesty pre utečencov.

6 Ivan Mikloš o sklamaní z Ukrajiny a Ficovi, ktorý sa podkladal Putinovi a teraz z toho nič nemá. In: *DennikN.sk*, 10. 1. 2016, <https://dennikn.sk/338412/ivan-miklos-sklamani-ukrajiny-ficovi-kto-ry-sa-podkladal-putinovi-teraz-vidi-ze-toho-nic-nema/> (prístup 14. 3. 2016).

7 EÚ presadila kvóty. Poľsko sa ku krajinám V4 nakoniec nepridalo. In: *Pravda*, 22. 9. 2015, <http://spravy.pravda.sk/svet/clanok/368411-ministri-eu-schvalili-kvoty-na-prerozdelenie-120-tisic-utecencov/> (prístup 10. 3. 2016).

8 *Joint Statement of the Visegrad Group countries*, Brusel 17. 12. 2015, <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2015/joint-statement-of-the-151221-1> (prístup 15. 3. 2016).

Ku konkrétnym mechanizmom spolupráce sa vyslovili ministri zahraničných vecí aj v spoločnom vyhlásení, ktoré bolo prijaté pri príležitosti pravidelného ministerského samitu V4 + západný Balkán v novembri v Prahe, teda počas českého predsedníctva.⁹ Predstavitelia krajín V4 sa v rámci tohto vyhlásenia prihlásili ku koordinácii postupov i k spoločným európskym riešeniam. Jedným z výsledkov stretnutia bol list vyšehradských ministrov podporujúcich integráciu krajín západného Balkánu do EÚ. Takúto iniciatívu možno vyzdvihnúť predovšetkým vzhľadom na klesajúci záujem niektorých členských krajín o politiku rozšírenia aj na aktuálne priority či výzvy, ktorými sa EÚ zaoberá, respektíve im čelí. List ministrov, ktorý bol publikovaný aj v mienkotvorných denníkoch na západnom Balkáne, okrem iného vyslal pozitívny signál jednotlivým krajinám regiónu, keďže podporil ich integračné ambície. Takýto signál je obzvlášť potrebný v čase, keď podpora členstva v EÚ vo viacerých krajinách regiónu klesá.¹⁰ Krajiny V4 sa ju však snažia demonštrovať aj na úrovni EÚ¹¹ a pri rokovaníach s inými členskými krajinami. Takýmto prípadom je aj stretnutie vo formáte V4 + Nemecko, na ktorom sa ministri zahraničných vecí vyšehradských krajín stretli s nemeckým ministrom F.-W. Steinmaierom.¹²

V4 + VERZUS UPEVŇOVANIE VNÚTORNEJ SÚDRŽNOSTI V4

V kontexte rozvíjania spolupráce s nevyšehradskými krajinami vo formáte V4 + veľa napovedá už samotné motto slovenského predsedníctva „Dynamický Vyšehrad pre Európu a svet“.¹³ Vyjadruje záujem posilniť postavenie V4 v EÚ, a to prostredníctvom budovania rôznych modelov spolupráce s inými krajinami, aj ambíciu posunúť V4 na globálnu úroveň. Pri zbežnom hodnotení deklarácií a stanovísk prijatých počas slovenského predsedníctva V4 možno konštatovať, že väčšina z nich bola prijatá v spolupráci s tretími krajinami. Výlučne vyšehradských deklarácií bolo objektívne menej.

Slovenské i české predsedníctvo nadviazalo na tradičné formáty, akými je napríklad V4 + Východné partnerstvo a V4 + západný Balkán, ktoré patria dlhodobo medzi teritoriálne priority vyšehradskej spolupráce, či formát V4 + NB8 (Nordic-Baltic Eight), zahŕ-

9 Declaration on the Western Balkans Migration Route Accompanying the Visegrad Group Joint Statement on the Western Balkans, 13. 11. 2015, http://www.mzv.cz/jnp/en/foreign_relations/visegrad_group/events/ministerial_meeting_of_v4_and_the.html (prístup 14. 3. 2016).

10 V4 Ministers to the Western Balkans: We Offer You Our Helping Hand on the EU Path, 13. 11. 2015, <http://www.visegradgroup.eu/v4-ministers-to-the> (prístup 10. 3. 2016).

11 Na pravidelné samity ministrov vo formáte V4 + západný Balkán bývajú vždy prizývaní aj významní zástupcovia relevantných inštitúcií EÚ, na novembrovom stretnutí to bol napríklad prvý viceprezident Európskej komisie Frans Timmermans. Pozri tiež *Ministerial meeting of V4 and the Western Balkans*, 12. – 13. november 2015, http://www.mzv.cz/jnp/en/foreign_relations/visegrad_group/events/ministerial_meeting_of_v4_and_the.html (prístup 10. 3. 2016).

12 V4 + Germany Ministerial Meeting: Ukraine, the Balkans, and Energy, 24. 3. 2015, <http://www.visegradgroup.eu/v4-germany-ministerial> (prístup 14. 3. 2016).

13 *Dynamic Visegrad for Europe and Beyond—Program of the Slovak Presidency in the Visegrad Group (July 2014 – June 2015)*, http://www.visegradgroup.eu/documents/presidency-program-s/20142015-slovak#_8.%20NATURAL%20RESOURCES (prístup 14. 3. 2016).

ňajúci aj tri pobaltské a päť severských krajín. Medzi partnerov sa aktívnejšie zaraďovali napríklad aj Turecko, Francúzsko či Veľká Británia, naďalej však chýbala intenzívnejšia spolupráca s kľúčovým partnerom, teda USA, a okrem iného vzhľadom na odlišnosť postojov k redistribučným kvótam oslaba i spolupráca s Nemeckom. Početný zoznam spolupracujúcich krajín, prirodzene, otvára otázku ich prioritizácie (so všetkými nie je možné spolupracovať rovnako intenzívne), hľadania rovnováhy medzi európskymi a neeurópskymi partnermi (nie sú zriedkavé úvahy o tom, že globálny formát by mal byť iba doplnením toho európskeho) a prináša i určitú obavu, či sa formát V4 + nebude rozvíjať na úkor spolupráce v samotnej V4.

Základom na rozvíjanie spolupráce s ďalšími krajinami by, samozrejme, mala byť účasť všetkých vyšehradských partnerov, ako aj dôraz na posilňovanie koaličného potenciálu V4, primárne v rámci EÚ. V4 sa podarilo na úrovni Únie vytvoriť jadro viacerých koalícií – spomeňme napríklad skupinu priateľov kohéznej politiky či skôr symbolickú skupinu priateľov Schengenu. Na budovanie trvalejších koalícií, ktoré budú potrebné na presadzovanie regionálnych záujmov aj v kontexte zníženia váhy V4 v dôsledku implementácie Lisabonskej zmluvy, bude zrejme potrebné vyvinúť dodatočné úsilie. Na druhej strane preferencia tzv. variabilnej geometrie, ktorá by z formátov spolupráce vylučovala ktorúkoľvek z krajín V4, je pre Vyšehrad škodlivá a ohrozuje jeho základné princípy. Neznamená to, prirodzene, že by vyšehradské krajiny nemali bilaterálne spolupracovať s tretími krajinami, práve naopak, avšak dôraz by mal byť kladený na zreteľnú definíciu, respektíve vymedzenosť cieľov tak, aby nedochádzalo k duplicite či k potenciálnej konfrontácii so záujmami V4. Potrebné je tiež zdôrazniť potrebu adekvátnej komunikácie s ostatnými partnermi v rámci V4. Poľsko i Maďarsko napríklad pomerne citlivo vnímali myšlienku posilnenia trilaterálnej cezhraničnej spolupráce medzi Slovenskom, Českom a Rakúskom, ktorá bola iniciovaná na stretnutí premiérov v moravskom Slavkove. Programové tézy tzv. slavkovského formátu sú výsostne nekonfliktné a dominuje im oblasť cezhraničnej spolupráce v rôznych oblastiach, potreba dopravných prepojení či spolupráce v oblasti energetiky. Záujem však vzbudilo vyjadrenie premiérov na tlačovej konferencii o tom, že budú koordinovať svoje postoje pred zasadnutím Európskej rady¹⁴ – koordinácia stanovísk k politikám EÚ na rôznych úrovniach bola totiž považovaná za privilegium Vyšehradskej štvorky. Tento mechanizmus sa však v skutočnosti nezačal uskutočňovať a pre Slovensko zostala nespochybniteľnou prioritou spolupráca v rámci V4. Svedčí o tom i fakt, že septembrové trilaterálne stretnutie R. Fica, B. Sobotku a W. Faymanna venované problematike migrácie sa uskutočnilo až po mimoriadnom samite V4 na túto tému.¹⁵

Vzájomná dôvera je neodmysliteľným predpokladom na posilňovanie regionálnej súdržnosti v rámci V4. To je zrejme aj dôvod, prečo sa slogan „V4 Trust“ stal základným postulátom aktuálneho českého predsedníctva vo V4.¹⁶ Fakt, že aj napriek rozdielnosti

14 *Robert Fico, Bohuslav Sobotka a Werner Faymann sa stretli v Slavkove u Brna*, 29. 1. 2015, <http://www.vlada.gov.sk/robert-fico-bohuslav-sobotka-a-werner-faymann-sa-stretli-v-slavkove-u-brna/> (prístup 10. 3. 2016).

15 *Slovenský, český a rakúsky premiér rokovali o migrantoch*, 7. 9. 2015, <http://www.vlada.gov.sk/slovensky-cesky-a-rakusky-premier-rokovali-o-migrantoch/> (prístup 10. 3. 2016).

16 *V4 Trust-Program for the Czech Presidency of the Visegrad Group (July 2015 – June 2016)*, <http://www.visegradgroup.eu/documents/presidency-programs/20152016-czech> (prístup 15. 3. 2016).

vyjadrení politických predstaviteľov jednotlivých vyšehradských krajín v otázke sankcií voči Rusku všetky početné deklarácie a vyhlásenia prijaté na úrovni skupiny odsudzovali anexiu krymského polostrova a deklarovali jednoznačnú podporu Ukrajine rozhodnúť o svojej (proeurópskej) orientácii, tiež svedčí o kohézii V4 v oblasti strategických záujmov. Rovnako spomínaný rozdielny postoj Poľska (ešte pod vedením premiérky Ewy Kopaczovej) k otázke redistribučných kvót nemožno považovať za dlhodobý rozkol v rámci V4. Jednak je spolupráca v rámci V4 mnohoveštvá a postoj ku kvótam je iba jednou z tém, jednak sa – odhliadnuc od kvót ako jedného z nástrojov – všetky vyšehradské krajiny prihlásili k preferencii spoločných európskych riešení. Navyše po zmene vlády v Poľsku po októbrových parlamentných voľbách sa najväčšia krajina Vyšehradu v tejto otázke opäť názorovo priblížila k trom vyšehradským partnerom. Skupine prospieva i nízka miera inštitucionalizácie, umožňujúca značnú flexibilitu v prípade „národných“ postojov pri paralelnej existencii spoločného, konsenzuálneho komunikátu V4.¹⁷

Hoci v prípade V4 nie je súdržnosť spolupráce meraná počtom inštitúcií, ale existujúcou politickou vôľou spolupracovať a fungujúcimi mechanizmami spolupráce, nemožno vynechať fakt, že v roku 2015 začala pôsobiť nová vyšehradská kamenná inštitúcia – patentový inštitút. Umožní žiadateľom z krajín V4 jednoduchšie a lacnejšie chrániť svoje inovácie. Ide však o inštitúciu s úzkym a veľmi striktno vymedzeným záberom, na posilnenie vnútornej súdržnosti bude preto mať iba veľmi limitovaný vplyv. Kľúčovú úlohu tak bude naďalej zohrávať Medzinárodný vyšehradský fond, ktorý si v roku 2015 pripomenul pätnáste výročie založenia. Činnosť MVF je nezastupiteľná v oblasti rozvoja kontaktov medzi nepolitickými aktérmi v rámci V4, s dôrazom na mimovládne organizácie, think tanky či akademické inštitúcie. S podporou zahraničných donorov (napríklad Holandsko či Nemecko) podporuje MVF aj spoluprácu s nevyšehradskými krajinami, najmä v regiónoch západného Balkánu a východného susedstva. K zmene došlo v roku 2015 na pozícii riaditeľa fondu – Karlu Wursterovou, ktorú nominovalo MZVaEZ SR, vystriedala Beata Jaczewska nominovaná poľským ministerstvom zahraničných vecí.

V kontexte exportu vyšehradského modelu možno vyzdvihnúť vytvorenie západobalkánskeho fondu, inšpirovaného práve MVF, pre ktorý boli po rokoch príprav vytvorené podmienky na začatie činnosti. Myšlienku iniciovalo ešte predchádzajúce české predsedníctvo vo V4 (2011 – 2012), počas slovenského predsedníctva prechádzala príprava projektu finálnou fázou. K založeniu fondu sa po zložitých rokovaniach napokon prihlásili všetky krajiny západného Balkánu s tým, že za jeho sídlo bola vybratá albánska Tírana. Otázke západobalkánskeho fondu sa venovali aj ministri zahraničných vecí V4 a západného Balkánu, ktorí sa stretli v novembri, pričom na záver stretnutia krajiny západného Balkánu podpísali dohodu o založení fondu.¹⁸

17 Pozri tiež Strážay, T.: Vyšehrad dnes – hľadanie rovnováhy medzi otvorenosťou a súdržnosťou. In: *Zahraničná politika*, 24. 9. 2015, <http://zahranicnapolitika.dennikn.sk/vysehrad-dnes-hladanie-rovnovahy-mezdi-otvorenostou-a-sudrznostou-2/> (prístup 14. 3. 2016).

18 *Visegrádska skupina – Západobalkánský fond realitou*, 16. 11. 2015, http://www.mzv.cz/pristina/cz/bilateralni_a_multilateralni_vztahy/visegradska_skupina_zapadobalkansky_fond.html (prístup 10. 3. 2016).

SEKTOROVÁ SPOLUPRÁCA – VYBRANÉ ASPEKTY

Oblasť bezpečnosti a obrany predstavuje pre V4 jednu z aktuálnych priorít, čo potvrdilo tak slovenské, ako aj české predsedníctvo skupiny. Dôkazom je napríklad prijatie Deklarácie o prehĺbení obrannej spolupráce krajín V4, ktorú podpísali premiéri na sklonku prvého polroka slovenského predsedníctva v decembri 2014.¹⁹ Pozornosť sa sústredila primárne na vytvorenie vlajkovej lode spolupráce v tejto oblasti – bojovej skupiny V4 v rámci EÚ (bola podpísaná aj technická dohoda o jej vytvorení). Bojová skupina bola uvedená do pohotovosti začiatkom januára 2016 na obdobie pol roka a krajiny V4 uvažujú o jej ďalšom aktivizovaní v budúcnosti. Užšej koordinácii v oblasti bezpečnosti nahráva aj nestabilná situácia vo východnom a v južnom susedstve EÚ. Impulzom je tiež fakt, že so stále bojujúcou Ukrajinou hraničia až tri zo štyroch krajín V4, pričom Poľsko má spoločnú hranicu aj s Ruskom. Počas slovenského predsedníctva bol vypracovaný Akčný plán obrannej spolupráce, ako aj Stratégia V4 pre oblasť výcviku a cvičení, Slovensko tiež iniciovalo cezhraničné operácie zamerané na spoločnú ochranu vzdušného priestoru stredoeurópskeho regiónu.²⁰ Česká strana aktívne pokračuje v splňaní priorít, pričom spomenúť treba skutočnosť, že samit NATO v roku 2016 sa bude konať v poľskej Varšave. Bude to príležitosť nielen na prezentáciu celého regiónu strednej Európy, ale aj na prijatie ďalších záväzkov.

Energetiku a energetickú bezpečnosť možno považovať za ďalšiu významnú výzvu pre V4. V tomto kontexte je pozitívnym vývojom uvedenie do prevádzky (hoci po odkladoch) slovensko-maďarského plynového prepojenia, ktoré bude tvoriť významnú časť budúcej energetickej diaľnice sever – juh. Nevyhnutnou súčasťou takéhoto plynovodu je však i vybudovanie slovensko-poľského interkonektora, s ktorým sa počíta reálne až okolo roku 2020. Vytváranie regionálneho trhu s plynom je pritom ešte stále v prípravnej fáze, hoci práve jeho existencia by zvýšila energetickú bezpečnosť krajín V4 a zlepšila by ich vyjednávaciu pozíciu s Ruskom. Vyšehradské krajiny taktiež unisono vyjadrujú podporu projektu energetickej únie.

Naopak určitá rozdielnosť sa dala pozorovať vo vzťahu k projektu Nord Stream 2, ktorý by znamenal zvýšenie dodávok plynu z Ruska do EÚ novým plynovodom vedúcim popod Baltické more. Realizácia takého projektu by fakticky znamenala pozastavenie prepravy plynu cez Ukrajinu a Slovensko, čo by pre obe krajiny, profitujúce z tranzitných poplatkov, malo výrazne negatívne ekonomické dôsledky. Navyše by sa tým nespĺnil ani spoločný cieľ V4 (a napokon aj celej EÚ) o diverzifikácii zdrojov plynu, keďže plyn prepravovaný plynovodom Nord Stream 2 by bol takisto ruského pôvodu. Projekt by tiež negatívne ovplyvnil proces vytvárania energetickej únie. Na podnet SR ministri zodpovední za oblasť energetiky z pobaltských krajín, Maďarska, Poľska, zo Slovenska a z Rumunska odoslali začiatkom decembra do Bruselu spoločný list, v ktorom zhrnuli

19 *Bratlava Declaration of the Visegrad Group Heads of Government on the Deepening V4 Defence Cooperation*, <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2014/bratislava-declaration> (prístup 10. 3. 2016).

20 *Výročná správa o plnení programu predsedníctva Slovenskej republiky vo Vyšehradskej skupine/ V4 (1. 7. 2014 do 30. 6. 2015)*, <http://www.visegradgroup.eu/documents/annual-reports> (prístup 14. 3. 2016).

svoje argumenty proti projektu niekoľkých spoločností z EÚ a ruskej firmy Gazprom.²¹ Česká republika, ktorá naďalej uznáva negatívne (geo)politické konzekvencie Nord Stream 2, sa k listu na úrovni zodpovedného ministra nepripojila, argumentujúc tým, že ide o „komerčný projekt“. Iniciatívu však podporil premiér B. Sobotka, ktorý sa voči projektu ostro vymedzil aj na decembrovom samite EÚ, takže o dlhodobej nejednotnosti názorov v rámci V4 v tejto otázke hovoriť nemožno.

Rozvoj dopravy a dopravnej infraštruktúry sa na bilaterálnych i vyšehradských stretnutiach spomína často ako priorita, medzi strategické politické (teda nielen sektorové) priority sa však táto oblasť dostala iba nedávno. Konkrétnych výsledkov je zatiaľ málo – jediné diaľničné prepojenie, ktoré sa podarilo vybudovať po vstupe V4 do EÚ, je medzi Českom a Poľskom. V koľajovej doprave došlo v porovnaní s minulým obdobím dokonca k regresu, keďže počet osobných cezhraničných vlakov na poľsko-slovenskej a slovensko-maďarskej hranici klesol. Vítanou iniciatívou v tomto kontexte je fungovanie pracovnej skupiny na vysokej úrovni, ktorej úlohou je primárne práve rozvoj dopravných prepojení v rámci V4. Skupinu iniciovalo Maďarsko počas predsedníctva v rokoch 2014 – 2015, pričom Slovensko i Česko počas svojho predsedníctva na túto aktivitu nadviazali.

Slovenské predsedníctvo sa pozitívne zasadilo za rozvoj inovácií a digitálnej agendy, v tom období sa realizovalo viacero podujatí prezentujúcich startupy z krajín V4. Ministerstvo financií SR iniciovalo vytvorenie pracovnej skupiny pre inovácie (V4 Innovation Task Force), ktorá je zameraná práve na podporu aktivít krajín V4 v oblasti digitálnej agendy.²² Medzi úspechy slovenského predsedníctva možno zaradiť i vytvorenie spoločnej pozície krajín V4 k jednotnému digitálnemu trhu EÚ, v ktorej pokračuje aj české predsedníctvo V4.²³

EURÓPSKY VYŠEHRAD, VYŠEHRADSKÁ EURÓPA

V roku 2016 si Vyšehradská skupina pripomína štvrtstoročie svojej existencie, čo možno považovať za významné jubileum. Stala sa mnohovrstevnou regionálnou iniciatívou, ktorá napriek nízkej miere inštitucionalizácie predstavuje efektívny nástroj na presadzovanie regionálnych záujmov, a to aj na úrovni Európskej únie. Z V4 sa postupne vyformovalo akési jadro pre podobne zmyšľajúce krajiny vo viacerých oblastiach európskych politík. Spomeňme napríklad Východné partnerstvo, ku ktorému sa Vyšehrad hlási, či kontinuálnu advokáciu integračného úsilia krajín západného Balkánu. V oboch prípadoch boli dosiahnuté výsledky, v obidvoch je však potrebné vynaložiť ďalšie úsilie. Vyšehradská štvorka však čelí vo zvýšenej miere výzvam, ktoré priamo ovplyvňujú bezpečnosť a stabilitu stredoeurópskeho regiónu, či už ide o rusko-ukrajinský konflikt alebo masívnu migračnú krízu. Ani v jednom z týchto dvoch prípadov však riešenia nemožno nastoliť zo žiadneho hlavného mesta

21 Boj proti Nord Stream 2 sa zintenzívňuje. In: *venergetike.sk*, 2. 12. 2015, <http://venergetike.sk/aktuality/clanok/3501-boj-proti-nord-stream-2-sa-zintenzivnuje/> (prístup 10. 3. 2016).

22 *Výročná správa o plnení programu predsedníctva...*, c. d.

23 *Memorandum of Understanding for Regional Cooperation in the Areas of Innovation and Startups*, <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2015/memorandum-of> (prístup 15. 3. 2016).

V4, ale z Bruselu, ktorý je sídlom tak inštitúcií EÚ, ako aj NATO. Obidve integračné zoskupenia vytvárajú prirodzený priestor na pôsobenie jednotlivých vyšehradských krajín i samotnej Vyšehradskej skupiny. Regionálne riešenia môžu mať špecifiká, zároveň však musia byť riešeniami európskymi (a transatlantickými), inak sa vytesnia do marginálnej pozície. O vyšehradskej Európe budeme môcť hovoriť vždy iba za predpokladu, že aj Vyšehrad bude európsky. Práve pozitívne zameranie V4 a iniciatívy, ktoré aktívne prispievajú k hľadaniu riešení aktuálnych výziev, pomôžu vyšehradskej štvorke nielen napraviť – právom či neprávom – pošramotený imidž, ale aj urobiť z nej atraktívny model spolupráce, ktorým sa budú inšpirovať iné regionálne zoskupenia v EÚ i mimo nej.

ZÁPADNÝ BALKÁN – ZABUDNUTÝ REGIÓN?

JÚLIUS LŐRINCZ

V hektickom roku 2015 sa západný Balkán chvíľami celkom vytratil z pozornosti Európy a sveta. Problémy a konflikty v tejto juhovýchodnej časti európskeho kontinentu prekryli iné, čerstvejšie, dramatickejšie, politicky a mediálne výraznejšie. Začalo sa to už rok predtým v dôsledku rusko-ukrajinského konfliktu, ktorého dôsledky ovplyvnili aj stabilitu politickej, ekonomickej, ale i spoločenskej hladiny diania v Európe a s tým spojenej debaty, čo platí aj naďalej. K tomu sa výrazne pridali európske presahy politického i spoločenského rozkladu na veľkej časti Blízkeho a Stredného východu, čo sa prejavilo nárastom radikalizmu až do foriem terorizmu a nevídaným prílevom utečencov do Európy zo spomínanej krízovej oblasti, ale aj z Afriky a ďalších krajín Ázie (vyše milióna ľudí za jediný rok). A to už nehovoríme o svetovej ekonomike, v ktorej spomalenie rastu v Číne, po USA druhej najväčšej ekonomike sveta, ale najmä 70-percentný pokles cien ropy vyvoláva prinajmenšom neistotu aj nad možnými politickými dôsledkami v správaní sa najväčších svetových producentov a exportérov ropy.

Preto azda ani neprekvapuje, že kapacita medzinárodnej a osobitne európskej politiky už nestačila na sledovanie a spracovanie problémov regiónu západného Balkánu. Z globálneho hľadiska zrejme nie sú až také osudové, ako sú napr. otázky nad miestom a budúcnosťou vzťahov Ruska so Západom, otázky nad vývojom v arabskom svete v susedstve s Iránom a Tureckom alebo týkajúce sa situácie energetických zdrojov aj vo vzťahu s klimatickými problémami sveta. Pravda, to neznamená, že by si napríklad Európa mala a mohla dovoliť podceňovať vývoj na západnom Balkáne, ktorý je nezanedbateľný v súvislostiach bezpečnostných, a teda z hľadiska stability kontinentu a jeho integračných ambícií.

Hrozba z možných dôsledkov podceňovania narástla v súvislosti s otvorením tzv. balkánskej cesty masového prúdu utečencov z Blízkeho východu do Európy počas roka 2015. Až na prechodné konflikty vo vzťahoch medzi štátmi západného Balkánu pre nekoordinovaný presun utečencov cez hranice zvládajú tieto krajiny tranzit utečencov dôstojne a racionálne. Zrejme v tom zohrávajú úlohu aj ich skúsenosti a poučenia z tragických deväťdesiatych rokov minulého storočia, keď rozpad bývalej Juhoslávie a vojna boli takisto spojené z obrovskou vlnou utečencov a vyhnančov. Pomohlo to však prebudiť pozornosť EÚ a ďalších aktérov, napr. USA, pokiaľ ide o otázky stability celej juhovýchodnej Európy. Bolo by dobré, keby to takto aj pokračovalo, lebo pre tamojšie krajiny s ich stále zaostávajúcim hospodárskym a sociálnym potenciálom nie je jednoduché dlhodobo zvládať takéto náročné problémy bez cudzej pomoci. Pritom je pozitívne, že región samotný je nateraz v podstate pokojný, pričom sa nepochybné mení, síce pomaly, ale predsa. Rozvíjajú sa nite spolupráce medzi tamojšími krajinami a pokračuje aj cesta ich približovania k euroatlantickým integračným zoskupeniam a včleňovania do nich.

Stále je však nadostač neistôt. V Macedónsku sa v roku 2015 v dôsledku ostrých sporov medzi vládnuou politickou stranou a opozíciou takmer rozpadol inštitucionálny systém. V Kosove po trnistom procese formovania novej vládnej koalície opozícia v surovom mocenskom zápase ochromila parlament a ohrozuje pozitívne výsledky srbsko-kosovského dialógu vedeného pod patronátom Európskej únie. Negatívne sa prejavuje aj ekonomická stagnácia krajiny, čo spolu s pretrvávajúcou politickou krízou a sociálnymi problémami podnietilo veľkú vlnu emigrácie z Kosova do západnej Európy koncom roka 2014 a v prvom štvrtroku 2015 (niektoré pramene uvádzajú odchod až 100 000 ľudí nielen spomedzi najchudobnejších, ale aj zo stredných vrstiev). V Čiernej Hore, ktorá dostala pozvanie na vstup do Severoatlantickej aliancie, opozícia zaujala ostro konfrontačný kurz a jej časť sa usiluje aj s podporou konzervatívnych síl zo susedného Srbska a oficiálnych kruhov Ruska zvrátiť zahraničnopolitickú orientáciu krajiny. Bosna a Hercegovina ešte v júni 2008 podpísala s EÚ Dohodu o stabilizácii a pridružení (SAA), ale platnosť nadobudla až v júni 2015, čiže sedem rokov sa neuplatňovala, lebo BaH si neplnila záväzky vyplývajúce z dohody a kritériá prístupového procesu do Únie. Tento proces je stále váhavý, lebo domáce politické elity sú zaujaté najmä svojimi mocenskými zápasmi viac než skutočnými záujmami štátu a jeho občanov.

V zabehaných demokratických štátoch a systémoch to nie sú až také zložité problémy a konflikty, ktoré by mohli ohroziť samotnú podstatu spoločnosti, ale situácia štátov západného Balkánu je predsa len odlišná. Po krvavých vojnových deväťdesiatych rokoch rany ešte nie sú zahojené, chýba skutočné zmierenie medzi národmi, lebo im aj vinou tamojších politikov chýba vôľa k sebareflexii pri pohľade na vinu za zločiny. Demokratické inštitúcie stoja na krehkých nohách, vláda zákona a práva sa takpovediac nescelo derie do ciev a žíl spoločnosti masívne zasiahnutej organizovaným zločinom a korupciou. O to dôležitejšie je, aby EÚ so svojimi hodnotami a ekonomickou silou ani v ťažších a zložitejších časoch nezačala na svoj projekt rozširovania na juhovýchod Európy schválený ešte v roku 2003 ma samite Únie v Solúne. Je to projekt nádeje pre tamojšie krajiny, pre ich demokratizáciu a rozvoj, takisto ako je začleňovanie do štruktúry Severoatlantickej aliancie zábezpeku ich bezpečnosti a stability.

SLOVENSKO NEZABUDLO NA JEDNU Z PRIORÍT

Ku chvále slovenskej zahraničnej politiky patrí, že napriek tomu, že aj na Slovensku v roku 2015 celkom pochopiteľne dominovali v debata o medzinárodnej politike a mieste nášho štátu v nej iné témy takpovediac globálneho charakteru, nezabudla ani na jednu zo svojich tradičných priorít – západný Balkán. V dokumente schválenom parlamentom a nazvanom Zameranie zahraničnej a európskej politiky Slovenskej republiky na rok 2015 sa o tom dosť obsiahlo a konkrétne hovorí.¹

Konkrétne, čo sa týka približovania štátov západného Balkánu k Únii, tento dokument hovorí o presných cieľoch, ktorých dosiahnutie je aj medzi prioritnými úlohami slovenskej zahraničnej politiky.²

AKO SA VYMANÍŤ Z LETARGIE

Slovensko sa usilovalo plniť tieto zámery a ciele na širších i regionálnych multilaterálnych fórach a akciách a v bilaterálnych kontaktoch s krajinami západného Balkánu, a to na úrovni oficiálnej štátnej politiky a diplomacie, v rozvoji hospodárskych stykov, ale aj na úrovni činnosti a aktivít slovenských mimovládnych organizácií v spolupráci so zahraničnými partnermi. Pritom sa však žiada povedať, že Slovensko zostalo v roku 2015 už druhý rok za sebou mimo jedného zaujímavého a nepochybne dôležitého formátu, akým je samit štátov západného Balkánu organizovaný na podnet a za spoluúčasti nemeckej kancelárky Angely Merkelovej. Prvý sa uskutočnil v auguste 2014 v Berlíne, druhý v auguste 2015 vo Viedni, pričom ďalšie dva majú byť v rokoch 2016 a 2017 vo Francúzsku a v Taliansku.³ Tento samit sa vlastne stáva inštitúciou nielen pre politický dialóg, ale aj pre riešenie konkrétnych otázok mnohostrannej a dvojstrannej spolupráce západobalkánskych štátov. Vo Viedni podpísali o. i. dvojstranné dohody o uznaní hraníc medzi Bosnou a Hercegovinou a Čiernou Horou a takisto medzi Čiernou Horou a Kosovom. Takisto premiéri Srbska, Kosova a Čiernej Hory tam za účasti predsedov Európskej investičnej banky (EIB) a Európskej banky pre obnovu a rozvoj (EBRD) potvrdili dohodu o výstavbe diaľnice medzi srbským Nišom, kosovskou Prištinou a Dračom, albánskym prístavom na Jadrane.

1 „... na západnom Balkáne bude SR podporovať integračné ambície štátov, keďže v rozšírení vidí nástroj stabilizácie spoločnosti a odstrašenia vyzývateľov... podporí, aby Čierna Hora, ktorá je lídrom eurointegračného procesu v regióne, získala pozvánku na vstup do NATO už v roku 2015.“ Pozri *Zameranie zahraničnej a európskej politiky Slovenskej republiky na rok 2015*, MZVaEZ SR, s. 4 – 5, <http://www.mzv.sk/documents/10182/621898/zameranie2015.pdf> (prístup 9. 2. 2016).

2 Tamže, s. 15.

3 Samit u Beču – zajednički projekti, ali i problemi [Samit vo Viedni – spoločné projekty, ale aj problémy]. In: *B92*, 27. 8. 2015, http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2015&mm=08&dd=27&nav_category=11&nav_id=1031896 (prístup 27. 8. 2015). Vo Viedni bolo napr. dohodnutých a potvrdených 24 projektov v celkovej hodnote 7,7 mld. eur, ktorých realizácia bude znamenať zvýšenie HDP krajín západného Balkánu o 1 % a v budúcich 15 rokoch povedie k vytvoreniu 200 000 pracovných miest.

To však nič nemení na tom, že Slovenská republika veľmi aktívne pôsobí v záujme udržania pozornosti medzinárodných faktorov, pokiaľ ide o vývoj na západnom Balkáne, na mnohých iných multilaterálnych fórach či v Európskej únii, OSN a v už osvedčenom formáte V4 plus.

Na pravidelných mesačných rokovaníach Rady pre zahraničné záležitosti (FAC) EÚ v Bruseli, ktoré sa v roku 2015 sústreďovali na rozličné bezpečnostné výzvy v susedstve Únie (Ukrajina, vzťahy s Ruskom, Blízky a Stredný východ) a problémy súvisiace s migráciou, sa vďaka aktivite slovenskej diplomacie nemohli ministri zahraničných vecí členských štátov poddať letargii vo vzťahu k západnému Balkánu. Napríklad v máji a júli Slovensko patrilo k iniciátorom intenzívnejšej diskusie o situácii v Bosne a Hercegovine a Macedónsku.

V máji 2015, keď sa šéfovia diplomacie členských štátov v rozšírenom formáte aj s ministrami obrany venovali najmä bezpečnostnej stratégii EÚ, našli si nevyhnutne čas aj na Macedónsko. Situácii v tejto krajine sa venovali v samostatnom formáte, lebo vývoj v Macedónsku je dlhodobo poznačený ostrou vnútropolitickou konfrontáciou a navyše vypukli aj zrážky medzi bezpečnostnými silami a etnickými ozbrojencami.⁴

O Macedónsku potom ministri zahraničných vecí štátov Únie rokovali ešte osobitne v júli. Na požiadanie vysokej predstaviteľky EÚ Frederiky Mogheriniovej predsedal Miroslav Lajčák v mene EÚ Stabilizačnej a asociačnej rade s Macedónskom. Táto rada pravidelne posudzuje pokrok kandidátskej krajiny pri splňaní stabilizačnej a asociačnej dohody, ktorej plnenie je súčasťou príprav na členstvo v EÚ. Okrem toho na riadnom júlovom rokovaní FAC do programu neplánovane zaradili priamo na požiadanie SR aj rokovanie o Bosne a Hercegovine. „Chcel som kolegov upozorniť na minulotýždňové hlasovanie parlamentu Republiky srbskej, ktorým chce zorganizovať referendum o štátnych inštitúciách, ako je súdnictvo a prokuratúra. To je neprijateľné nielen právne, ale aj politicky a EÚ na to musí zareagovať,“ vysvetlil M. Lajčák.⁵ Možno povedať, že takéto naliehavé upozornenie zohralo nemalú úlohu v tom, že v druhom polroku 2015 venovala už Európska únia zvýšenú pozornosť daniu v Bosne a Hercegovine a najmä stagnácii jej začleňovania do európskeho integračného procesu. Táto krajina potrebovala od Únie nové podnety hlavne po tom, ako sa konečne mohla aktivizovať Dohoda o stabilizácii a pridružení (SAA) po dlhých siedmich rokoch, ktoré fakticky nečinne uplynuli od jej podpísania v roku 2008.⁶

4 *Ministri zahraničných vecí o bezpečnostných výzvach v susedstve EÚ*, MZVaEZ SR, 18. 5. 2015, http://www.mzv.sk/ministerstvo/detail/-/asset_publisher/lw1ppvnScIPx/content/ministri-zahranicnych-veci-a-obrany-o-bezpecnostnych-vyzvach-v-susedstve-eu?p_p_auth=lhBdJY5g_101_INSTANCE_lw1ppvnScIPx_redirect=%2Fministerstvo%2Fminister-aktivity_ministra%3Fstrana%3D19 (prístup 18. 5. 2015).

5 *Ministri EÚ o Iráne, Tunisku i Bosne a Hercegovine*, MZVaEZ SR, 20. 7. 2015, http://www.mzv.sk/ministerstvo/detail/-/asset_publisher/lw1ppvnScIPx/content/ministri-eu-o-irane-tunisku-i-bosne-a-hercegovine?p_p_auth=lhBdJY5g&_101_INSTANCE_lw1ppvnScIPx_redirect=%2Fministerstvo%2Fminister-aktivity_ministra%3Fstrana%3D13 (prístup 18. 5. 2015).

6 *Bosna a Hercegovina: Dohoda o stabilizácii a pridružení nadobúda platnosť*, MZVaEZ SR, 1. 6. 2015, http://www.mzv.sk/web/sarajevo/detail/-/asset_publisher/bZtjMy3iNwbo/content/bosna-a-hercegovina-dohoda-o-stabilizacii-a-pridruzeni-nadobuda-platnost/10182?p_p_auth=rF5uY4w1&_101_INSTANCE_bZtjMy3iNwbo_redirect=%2Fweb%2Fsarajevo%2Fspravy (prístup 1. 6. 2015). M. Lajčák pri tejto príležitosti o. i. povedal: „Veríme, že politickí lídri Bosny

AKTIVITY VYŠEHRADSKÉJ SKUPINY

Dôležitou súčasťou konkrétnych aktivít slovenskej zahraničnej politiky sa stala práca v rámci Vyšehradskej štvorky a jej rokovania so zainteresovanými európskymi partnermi vo formáte V4 plus. Svoj priestor tam dostala takisto problematika západného Balkánu. V roku 2015 to bolo niekoľkokrát, napríklad v marci v Bratislave na schôdzke šéfov diplomacie krajín V4 s ministrom zahraničných vecí Nemecka Frankom-Walterom Steinmeierom. Nemecko je jedným z hlavných strategických partnerov krajín V4, s ktorými vedie pravidelné konzultácie. V Bratislave sa okrem západného Balkánu diskutovalo o situácii na Ukrajine, v krajinách Východného partnerstva i o energetickej bezpečnosti. Čo sa týka západného Balkánu, bolo to predovšetkým o stave reformného a integračného procesu v oblasti a o možnostiach i formách podpory tohto procesu zo strany krajín V4 a Nemecka.⁷

Významnou demonštráciou skutočnosti, že krajiny V4 majú záujem na rozšírení Európskej únie a aktívne podporujú európsku perspektívu krajín západného Balkánu, bolo novembrové už siedme spoločné rokovanie ministrov zahraničných vecí štátov západného Balkánu. Ministri z V4 označili čerstvé správy Európskej komisie o pokroku v krajinách západného Balkánu za objektívny a vyvážený obraz o úsilí jednotlivých západobalkánskych adeptov na vstup do EÚ v ich transformácii a približovaní sa k štandardom EÚ. Partnerom zo západného Balkánu určite dobre padlo počuť ministrov z Česka, Maďarska, Poľska a zo Slovenska, že krízy, ktorým momentálne čelí Únia – ako napr. migračná kríza –, nebudú dôvodom, aby váhali pri podpore ďalšieho rozširovania EÚ. Vyšehradskí ministri v osobitnom liste ubezpečili nielen politických predstaviteľov, ale aj širokú verejnosť krajín západného Balkánu, že ich štáty sú pripravené podať im pomocnú ruku na ceste európskej integrácie. List bol vo forme článku určený na publikovanie v najdôležitejších masových médiách, aby sa jeho odkaz dostal do povedomia čo najširších vrstiev obyvateľstva. Pritom sa v článku o. i. zdôrazňuje, že proces integrácie má jasné pravidlá a spájať ho napr. s migračnou krízou by mohlo znamenať hrozbu pre jeho budúcnosť, ako aj budúcnosť európskej myšlienky.⁸

Zaradenie témy migrácie na program pražskej ministerskej schôdzky vystihuje naliehavosť tohto problému tak pre EÚ, ako aj pre krajiny západného Balkánu, ktoré sa stali frekventovanou trasou utečencov smerujúcich do EÚ – v roku 2015 nimi prešlo 600 000 utečencov a migrantov. Masívny nárast počtu migrantov si podľa M. Lajčáka vyžaduje odhodlanejší, koordinovanejší a ucelený európsky prístup, a to v úzkej spolupráci práve s tranzitnými krajinami západného Balkánu. Okrem toho pri tejto

a Hercegoviny využijú ponúkané možnosti, akcelerujú úsilie a budú dôsledne angažovaní v procese plnenia úloh európskej agendy. Dohoda je nielen šancou zlepšiť životný štandard obyvateľstva, ale zároveň zodpovednosťou lídrov krajiny naplniť svoj, dnes už písomný záväzok a reformovať krajinu v súlade s dohodou.“

7 V4 + Nemecko: *Ministerská schôdzka v Bratislave k Ukrajine, Balkánu i energetike*, MZVaEZ SR, 23. 3. 2015, http://www.mzv.sk/web/praha/detail/-/asset_publisher/bZtjMy3iNwbo/content/v4-nemecko-ministerska-schodzka-v-sr-k-ukrajine-balkanu-i-energetike/10182?p_auth=mAt7hAbl&_101_INSTANCE_bZtjMy3iNwbo_redirect=%2Fweb%2Fpraha%2Fspravy%3Fstrana%3D2 (prístup 23. 3. 2015).

8 We offer you our helping on the EU path. In: *Visegradgroup.eu*, 11. 11. 2015, <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2015/v4-ministers-in-joint> (prístup 11. 11. 2015).

príležitosti zdôraznil angažovanosť štátov V4 v záujme toho, aby sa rozširovanie Únie nezastavilo pred bránami západného Balkánu.⁹

Potvrdili to napríklad aj konzultácie riaditeľov politických sekcií rezortov diplomacie Česka, Maďarska, Poľska a Slovenska v máji 2015 v Belehrade. Pod záštitou slovenského predsedníctva V4 rokovali so zástupcami srbských vládnych inštitúcií i mimovládneho sektora o ďalšom odovzdávaní svojich poznatkov z transformačného a integračného procesu Srbsku, ale aj o projektovo orientovanej podpore prostredníctvom Medzinárodného vyšehradského fondu, ktorý poslúžil ako model na vytvorenie Západobalkánskeho fondu so sídlom v Tirane.¹⁰

ZÁPADNÝ BALKÁN POTREBUJE PODPORU

Slovenská diplomacia využila príležitosť diskutovať a rokovať o západobalkánskej situácii na ďalších medzinárodných fórach, na ktorých sa, samozrejme, rokovalo aj o iných problémoch a regiónoch. Bolo to napríklad na už tradičnom Chorvátskom fóre v Dubrovniku v júli a potom na Strategickom fóre v slovinskom Blede začiatkom septembra 2015.

Už 10. ročník Chorvátskeho fóra za účasti predstaviteľov 30 krajín využil minister Lajčák aj na prvé bilaterálne rokovanie so svojím holandským kolegom Bertom Koendersom – predtým mali viacero kontaktov na multilaterálnych akciách, ale teraz to bolo ich prvé stretnutie tohto charakteru. V kontexte po sebe nasledujúcich predsedníctiev v Rade EÚ Lajčák s Koendersom rokovali o. i. o dlhodobých problémoch migrácie, ktorá závažným spôsobom zasahuje takisto do osudov štátov západného Balkánu. M. Lajčák pri tejto príležitosti zdôraznil, že naliehavo treba zlepšiť ochranu vonkajších hraníc EÚ, a podčiarkol nutnosť riešiť príčiny migrácie, nielen jej následky.

V Dubrovniku sa minister Lajčák stretol aj s kosovským vicepremiérom a ministrom zahraničných vecí Hašimom Thačim, kde slovenský minister zdôraznil, že na naplnenie európskej perspektívy Kosova je dôležité pokračovanie reformného procesu, podobne ako pokrok v dialógu Prištiny a Belehradu o normalizácii vzťahov. O tejto problematike M. Lajčák rokoval v roku 2015 s ďalším členom kosovskej vlády, konkrétne s ministerkou bez kresla poverenou na vedenie dialógu so Srbskom Editou Tahiriovou, s ktorou sa stretol počas svojej pracovnej návštevy v albánskej metropole Tirana.¹¹

9 *Podpora krajín V4 pre západný Balkán*, MZVaEZ SR, 13. 11. 2015, http://www.mzv.sk/web/praha/detail/-/asset_publisher/bZtjMy3iNwbo/content/podpora-krajin-v4-pre-zapadny-balkan/10182?p_auth=mAt7hAbl&_101_INSTANCE_bZtjMy3iNwbo_redirect=%2Fweb%2Fpraha%2Fspravy (prístup 13. 11. 2015).

10 *Politickí riaditelia ministerstiev zahraničných vecí krajín V4 v Srbsku*, MZVaEZ SR, 6. 5. 2015, http://www.mzv.sk/web/belehrad/detail/-/asset_publisher/bZtjMy3iNwbo/content/politicki-riaditelia-ministerstiev-zahranicnych-veci-krajin-v4-v-srbsku/10182?p_auth=WYolSJk1&_101_INSTANCE_bZtjMy3iNwbo_redirect=%2Fweb%2Fbelehrad%2Fspravy%3Fstrana%3D3 (prístup 6. 5. 2015).

11 *V Dubrovniku aj o energetickej bezpečnosti aj o predsedníctve SR v Rade EÚ*, MZVaEZ SR, 11. 7. 2015 http://www.mzv.sk/ministerstvo/detail/-/asset_publisher/lw1ppvnSciPx/content/v-dubrovniku-aj-o-energetickej-bezpecnosti-a-predsednictve-sr-v-rade-eu?p_auth=lhBdJY5g&_101_INSTANCE_lw1ppvnSciPx_redirect=%2Fministerstvo%2Fminister-aktivity_ministra%3Fstrana%3D13 (prístup 11. 7. 2015).

Problematike migračných tokov cez krajiny západného Balkánu sa venovali aj účastníci Strategického fóra v slovinskom Bledě. Minister M. Lajčák sa touto otázkou osobitne zaoberal v dvojstranných rozhovoroch na okraj tohto fóra so svojím slovinským partnerom Karlom Erjavcom a s predsedom vlády Srbska Aleksandarom Vučićom.

V dialógu s K. Erjavcom nastolili v tomto kontexte naliehavé otázky, ktoré vlastne adresovali EÚ ako celku. Na stretnutí a A. Vučićom M. Lajčák ocenil, že Srbsko zvláda transfer migrantov bez toho, aby prijímalo krajné a diskriminačné opatrenia. Srbsko si podľa ministra Lajčáka zaslúži väčšiu podporu EÚ – nielen priamou pomocou pri zvládaní náporu utečencov, ale aj vo vlastnom integračnom procese otvorením konkrétnych kapitol prístupových rokovaní s EÚ čo najskôr, čo sa napokon ku koncu roka stalo.

Takisto v Bledě M. Lajčák na stretnutí so zástupcom námestníka ministra zahraničných vecí USA Hoytom Leem zdôraznil, že balkánske krajiny, ktoré sa snažia dostať do EÚ a NATO, musia, samozrejme, plniť predvstupové kritériá, no zároveň treba tieto krajiny viac podporiť, posúvať ich bližšie k členstvu, ak si svoje záväzky a úlohy plnia.¹²

BILATERÁLNE VZŤAHY

Dvojstranné vzťahy SR s krajinami západného Balkánu boli aj v roku 2015 intenzívne a pestré v širokom spektre rôznych oblastí od tzv. veľkej politiky, hospodárstva, kultúry, kontaktov medzi regiónmi, mestami a obcami až po tvorivý prínos občianskych združení a mimovládnych organizácií k rozvoju vzťahov a spolupráce.

Ministerstvu zahraničných vecí a európskych záležitostí sa vlni podarilo na svoju pôdu dostať dve významné vedúce osobnosti zo Srbska a z Chorvátska na politické rozhovory, ale aj v rámci hospodárskej diplomacie. Najprv v apríli predseda srbskej vlády Aleksandar Vučić a potom v decembri chorvátska prezidentka Kolinda Grabar Kitarović na ministerstve otvárali slovensko-srbské a slovensko-chorvátske hospodárske fóra podnikateľov zo všetkých troch štátov. Ich hosťiteľ minister Miroslav Lajčák zdôraznil, že Slovensko má záujem investovať v Srbsku predovšetkým do sektora energetiky, dopravnej infraštruktúry či životného prostredia. Čo sa týka Chorvátska, povedal, že „na posilnenie ekonomickej spolupráce medzi našimi krajinami stále existuje dostatočný priestor – najmä v oblasti vyspelých či zelených technológií, na digitálnom trhu a tiež v oblasti inovácií“.¹³

12 *Migrácia dominantná téma bilaterálnych rokovaní M. Lajčáka na Bledě*, 1. 9. 2015, http://www.mzv.sk/ministerstvo/detail/-/asset_publisher/lw1ppvnScIPx/content/migracia-dominantna-tema-bilateralnych-rokovani-ministra-m-lajcaka-v-blede?p_p_auth=lhBdJY5g&_101_INSTANCE_lw1ppvnScIPx_redirect=%2Fministerstvo%2Fminister-aktivity_ministra%3Fstrana%3D12 (prístup 1. 9. 2015).

13 *M. Lajčák privítal na pôde rezortu srbského premiéra A. Vučića*, MZVaEZ SR, 2. 4. 2015, http://www.mzv.sk/ministerstvo/detail/-/asset_publisher/lw1ppvnScIPx/content/m-lajcak-privital-na-pode-rezortu-srbskeho-premiera-a-vucica?p_p_auth=lhBdJY5g&_101_INSTANCE_lw1ppvnScIPx_redirect=%2Fministerstvo%2Fminister-aktivity_ministra%3Fstrana%3D23 (prístup 2. 4. 2015). *Minister M. Lajčák privítal chorvátsku prezidentku na pôde rezortu*, MZVaEZ SR, 9. 12. 2015, http://www.mzv.sk/ministerstvo/detail/-/asset_publisher/lw1ppvnScIPx/content/minister-m-lajcak-privital-chorvatsku-prezidentku-na-pode-rezortu?p_p_auth=YXg0ooxN&_101_INSTANCE_lw1ppvnScIPx_redirect=%2Fministerstvo%2Fminister-aktivity_ministra%3Fstrana%3D2 (prístup 9. 12. 2015).

V pohľade na bilaterálne vzťahy sa budeme venovať predovšetkým kontaktom s krajinami, ktoré v minulom roku dosiahli prelomové méty v procese ich začleňovania do euroatlantických integračných štruktúr aj v spolupráci so Slovenskou republikou, s príspevom jej politických a diplomatických kruhov i za aktívnej účasti mimovládnych organizácií. Týka sa to Čiernej Hory, ktorá dostala pozvanie do Severoatlantickej aliancie, Srbska, ktoré otvorilo prvé dve kapitoly prístupového procesu do Európskej únie, Kosova, ktoré podpísalo SAA, a Bosny a Hercegoviny, ktorej SAA – ako som spomínal v predchádzajúcich riadkoch – nadobudla platnosť, a teda sa začala uplatňovať.

Čierna Hora. Začiatkom decembra ministri zahraničných vecí členských štátov NATO jednomyselne schválili pozvánku Čiernej Hore na členstvo v Aliancii. Pre krajinu, ktorú mnohí označujú za aktuálneho lídra euroatlantického integračného procesu na západnom Balkáne, znamená toto rozhodnutie kľúčový krok k naplneniu jednej zo strategických zahraničnopolitických priorít Čiernej Hory zdôrazňovaných od obnovenia nezávislosti v roku 2006. Šéf slovenskej diplomacie Miroslav Lajčák povedal, že je to logický krok, keďže Čierna Hora vykonala potrebné reformy, zaujala jasné pozície v kľúčových otázkach a dokázala, že do tohto spojeneckého zoskupenia patrí. Zároveň je to aj signál pre ostatné krajiny regiónu, že politika otvorených dverí NATO je naďalej v platnosti, a povzbudenie pre ďalších adeptov na členstvo. Zároveň upozornil, že „pozvánkou sa nič nekončí, skôr naopak – je to začiatok novej etapy vo vzťahu Čiernej Hory a NATO“ a úloha presvedčiť v nasledujúcom viacmesačnom schvaľovacom procese ostatné členské krajiny, že rozhodnutie o pozvaní bolo správne.¹⁴

Miroslav Lajčák sa počas roka 2015 niekoľkokrát stretol s čiernohorským premiérom Milom Đukanovićom v Podgorici, Bratislave alebo na medzinárodných fórach. V Podgorici rokoval s kompletným štátnym vedením Čiernej Hory, od prezidenta cez predsedu parlamentu, predsedu a podpredsedu vlády až po ministrov zahraničných vecí a vnútra. Ministrovi vnútra odovzdal aj dar – 25 automobilov pre čiernohorskú hraničnú políciu. Kľúčovým zmyslom a obsahom týchto rozhovorov a rokovaní však popri témach našich dvojstranných vzťahov boli vždy aj otázky euroatlantického integračného procesu krajiny. Nezanedbateľné je, že Čierna Hora má z 35 kapitol prístupového procesu otvorených už 17, ale z nich sú uzatvorené iba tri. Minister Lajčák preto čiernohorských partnerov povzbudil, aby osobitnú pozornosť venovali kapitolám, ktoré pokrývajú oblasť justície, základných práv a bezpečnosti. Ide najmä o pokrok v reforme bezpečnostného sektora, posilnenie štruktúr a fungovania právneho štátu a o výsledky boja proti organizovanému zločinu a korupcii. Zároveň podčiarkol, že Čierna Hora môže naďalej počítat so všestrannou podporou Slovenska, vrátane odovzdávania konkrétnych skúseností z vlastného integračného procesu.¹⁵

14 *Vyhlasenie k pozvaniu Čiernej Hory do NATO*, MZVaEZ SR, 2. 12. 2015, http://www.mzv.sk/web/podgorica/detail/-/asset_publisher/bZtjMy3iNwbo/content/vyhlasenie-k-prizvaniu-ciernej-hory-do-nato/10182?p_p_auth=NGqOIXOW&_101_INSTANCE_bZtjMy3iNwbo_redirect=%2Fweb%2Fpodgorica%2Fspravy (prístup 2. 12. 2015).

15 M. Lajčák v súvislosti s bojom proti organizovanému zločinu a korupcii svojim čiernohorským partnerom o. i. povedal: „Vo všetkých týchto i ďalších oblastiach je dôležité nielen schvaľovanie potrebných zákonov, ale najmä ich zavádzanie a fungovanie v praxi.“ *Pozri Čierna Hora môže na ceste do EÚ a NATO počítat so slovenskou pomocou*, 19. 3. 2015, http://www.mzv.sk/ministerstvo/detail/-/asset_publisher/lw1ppvnSciPx/content/cierna-hora-moze-na-ceste-do-eu-a-nato-pocitat-so-slovenskou-pomocou?p_p_auth=lhBdJY5g&_101_INSTANCE_lw1ppvnSciPx_redirect=%2Fministerstvo%2Fminister-aktivity_ministra%3Fstrana%3D24 (prístup 19. 3. 2015).

Počas marcovej pracovnej návštevy v Podgorici vystúpil M. Lajčák na záverečnom plenárnom zasadnutí Národného konventu o EÚ. Tento projekt, ktorý organizovala Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku v spolupráci s Európskym hnutím v Čiernej Hore, bol rozbehnutý s podporou oficiálnej rozvojovej pomoci na základe slovenského vzoru a predstavuje ďalšiu konkrétnu formu slovenskej pomoci Čiernej Hore na ceste do EÚ.¹⁶

Obe spomínané mimovládne organizácie teraz s príspevom Medzinárodného vyšehradského fondu pracujú na formovaní Regionálneho konventu o európskej integrácii, ktorý sa sústreďuje najmä na Čiernu Horu, Srbsko a Albánsko.¹⁷

V informovaní o zmysle integrácie do Severoatlantickej aliancie zohrali svoju úlohu aktivity Slovenskej atlantickej komisie v spolupráci s čiernohorskou vládou i mimovládnyimi organizáciami. Od roku 2009 sa uskutočnilo viacero besied a verejných diskusií s predstaviteľmi rozličných politických, spoločenských a hospodárskych inštitúcií, ale najmä s čiernohorskou verejnosťou vo všetkých regiónoch. V roku 2015 to boli diskusie v 17 väčších i menších mestách. Okrem slovenských a čiernohorských odborníkov, popredných politikov z vládnych kruhov i opozičných strán sa na debatách zúčastnili aj analytici zo zahraničia a zástupcovia veľvyslanectiev z Bosny a Hercegoviny, Česka, Chorvátska, Maďarska, Poľska, Rumunska, zo Slovinska, Srbska, z Turecka a USA. Možno povedať, že aj vďaka takýmto aktivitám sa obrátil pomer podporovateľov a odporcov členstva Čiernej Hory v NATO – v druhej polovici roka 2015 bolo v rozličných prieskumoch verejnej mienky percento priaznivcov členstva v Severoatlantickej aliancii vyššie ako percento odporcov.¹⁸ Pritom treba mať na zreteli, že už v priebehu roka 2014, ale najmä v roku 2015 sa mimoriadne zvýšil nátlak Ruska na Čiernu Horu, aby nevstúpila do NATO. Ide o veľmi citlivú záležitosť vzhľadom na to, že vzťahy medzi Ruskom a Čiernou Horou majú dlhodobú históriu v mnohých oblastiach života. Preto sa k tejto otázke vyjadril aj predseda čiernohorskej vlády Milo Đukanović, ktorý vyjadril údiv nad správaním Ruska.¹⁹

Srbsko. Hoci vzťah Srbska s Európskou úniou je na prvý pohľad primárne záležitosťou týchto dvoch subjektov, treba spresniť, že ide vlastne o vzťah 28 členských štátov Únie s touto dôležitou západobalkánskou krajinou a o otázku, ktorá má osobitné postavenie

16 Tamže.

17 Viac pozri na stránke <http://eukonvencija.me/> a o regionálnom konvente http://www.emim.org/index.php?option=com_content&view=article&id=520&Itemid=87&lang=me (prístup 16. 1. 2016).

18 Viac pozri na stránke projekte <http://www.ata-sac.org/events/first-speaking-tour-montenegro-0> a informáciu o prezentácii na http://www.gov.me/naslovna/Savjetodavna_tijela/Savjet_za_clanstvo_u_NATO/153874/U-Cetinju-odrzana-javna-tribina-o-NATO-u.html (prístup 16. 1. 2016).

19 Đukanović o. i. povedal: „Rusko svojimi postupmi poskytlo viac ako dosť dôkazov, ktoré vôbec neponechávajú priestor na pochybnosti okolo jeho zasahovania do politického života Čiernej Hory v posledných mesiacoch. Pripomínam niekoľko oficiálnych vyhlásení z ruskej Dumy, z ruského ministerstva zahraničných vecí, texty štátnych médií v Rusku, ktoré nielenže boli angažované, ale - povedal by som – boli brutálne ofenzívne a agresívne voči tomu, čo je čiernohorská politická scéna. ... Prekvapuje ma, že jeden štát takých rozmerov, takej sily a moci, takej vážnosti a histórie si dovoľuje takýmto spôsobom, teda takto priamo zasahovať do niečoho, čo je vnútorný politický život v inej krajine.“ Pozri Đukanović: Rusija se miješa u politički život Crne Gore [Đukanović: Rusko zasahuje do politického života Čiernej Hory]. Interview na portáli *Balkánskeho servisu Slobodnej Európy*, 15. 12. 2015, <http://www.slobodnaevropa.org/content/djukanovic-rusija-je-involvirana-u-politicki-zivot-crne-gore/27428731.html> (prístup 15. 12. 2015).

aj v slovensko-srbských vzťahoch. Slovenská republika sa veľmi intenzívne angažuje v záujme začleňovania Srbska do európskeho integračného zoskupenia. A tak je prirodzené, že 14. december 2015 bol aj pre Slovensko a jeho zahraničnú politiku významným dňom. Vtedy Srbsko na medzivládnej konferencii v Bruseli oficiálne otvorilo prvé dve kapitoly prístupového procesu do EÚ – kapitolu 32 o finančnej kontrole a kapitolu 35 o normalizácii vzťahov s Kosovom, ktorá bude otvorená počas celého prístupového procesu. Predseda srbskej vlády Aleksandar Vučić v euforickom článku napísal, že je to azda „najrevolučnejší deň v novodobých dejinách Srbska... Európa práve v tento deň prestala byť v Srbsku iba snom“. Zdôraznil, že ekonomický pokrok je na druhom mieste, lebo prvoradý je typ spoločnosti, ktorý sa v Srbsku buduje prostredníctvom eurointegrácie.²⁰

Je len prirodzené, že v tých decembrových dňoch prišiel do Belehradu na rozhovory so srbským premiérom Aleksandarom Vučićom a svojím rezortným kolegom Ivicom Dačićom minister Miroslav Lajčák. Ocenil pritom pokrok Srbska pri splňaní predstupových kritérií a konštatoval, že spustenie prístupových rokovaní v konkrétnych oblastiach bude znamenať ocenenie doterajších výsledkov Srbska a zároveň bude stimulom na prijímanie ďalších nevyhnutných reforiem spojených s prípravami na vstup do Európskej únie.

O mesiac pokračoval tento slovensko-srbský dialóg, v ktorom minister M. Lajčák s ministrom I. Dačićom opäť hovoril o prístupových rokovaniach Srbska s Európskou úniou. Minister M. Lajčák podčiarkol, že v rozbehnutej dynamike procesu a s ním súvisiacich reforiem treba pokračovať bez ohľadu na pripravované predčasné parlamentné voľby (zrejme v apríli 2016).

Podrobnejšie o prioritách prístupového procesu potom hovoril na pôde Fakulty politických vied Belehradskej univerzity. Upozornil, že EÚ pokladá za kľúčové tri body: aby kvalita mala prednosť pred rýchlosťou, aby sa veľká pozornosť sústredila na posilnenie právneho štátu a aby pokračoval proces normalizácie vzťahov s Kosovom.²¹

V súvislosti s euroatlantickými integračnými procesmi boli dôležité aj ďalšie dve podujatia v Srbsku, ktorých spoluorganizátormi boli slovenské diplomatické a mimovládne štruktúry. V marci sa veľvyslanci Česka, Maďarska a Slovenska zúčastnili v Novom Sade na regionálnom fóre mladých lídrov zo západného Balkánu na tému Vyšehradský príklad euroatlantickej integrácie – výsledky a skúsenosti. Účastníci panelu sa v diskusii zaujímali o priority V4 v rámci EÚ a vo vzťahu ku krajinám západného Balkánu a tiež ich zaujímalo porovnanie priorít V4 s inými regionálnymi zoskupeniami (Benelux, pobaltské a severské štáty). Veľvyslanec SR Ján Varšo (jeho misia v Belehrade sa skončila v polovici roka 2015) v mene predsedníctva V4 privítal zorganizovanie tohto podujatia, ktoré napomáha ku komunikácii a porozumeniu medzi mladými lídrami v regióne,

20 EU i Srbija otvorili prva pregovoračka poglavlja [EÚ a Srbsko otvorili prvé kapitoly rokovaní]. In: *Slobodna Evropa*, 14. 12. 2015, <http://www.slobodnaevropa.org/content/eu-i-srbija-otvorili-prva-pregovaračka-poglavlja/27427195.html> (prístup 14. 12. 2015).

21 Minister M. Lajčák na návšteve Belehradu a Prištiny, MZVaEZ SR, 20. 1. 2016, http://www.mzv.sk/aktuality/detail/-/asset_publisher/lw1ppvnScIPx/content/minister-m-lajcak-na-navsteve-v-belehrade-a-pristine?p_p_auth=GDj0MTIW&_101_INSTANCE_lw1ppvnScIPx_redirect=%2F (prístup 20. 1. 2016).

a z postavenia kontaktnej ambasády NATO v Belehrade zdôraznil tiež význam spolupráce medzi Srbskom a NATO v rámci programu Partnerstvo za mier.²²

Slovenská atlantická komisia zorganizovala v spolupráci s mimovládnu organizáciou Centrum pre euroatlantické štúdie – Srbsko (CEAS) a s divíziou NATO pre verejnú diplomaciu podujatie The NATO Week in Serbia. Vzhľadom na to, že slovenské veľvyslanectvo je kontaktnou ambasádou Aliancie, uskutočnila sa v jej priestoroch jedna z konferencií tohto atlantického týždňa. Diskutovalo sa na nej o aktuálnych bezpečnostných výzvach, o výhodách, ktoré prináša členstvo či partnerstvo s NATO v politickej a ekonomickej oblasti, o aspektoch vojenskej neutrality a zapojení jednotlivých krajín do mierových misií vo svete. V panelovej diskusii vystúpili o. i. veľvyslanci Chorvátska, Nórska a Ukrajiny, pridelenec obrany Rakúska a zástupca Čiernej Hory, ktorá v tom istom mesiaci dostala od NATO pozvánku na pripojenie sa k Aliancii.²³

Už tradične je v Srbsku prítomná aj Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku (SFPA), ktorá sa tentoraz zúčastňuje na realizácii projektu V4 – podpora stratégie presadenia sa európskej integrácie západného Balkánu. Cieľom projektu spoločného s Európskym hnutím v Srbsku je prekonať únavu z rozširovania, nachádzať efektívnejšiu komunikáciu medzi štátmi regiónu a EÚ, využiť skúsenosti z rozširovania Únie predovšetkým zo štátov Vyšehradskej skupiny. Projekt sa realizuje od októbra 2015 do marca 2017 a financovať sa bude najmä z Medzinárodného vyšehradského fondu a fondu Nemeckého paktu stability²⁴.

Predchodcom tohto aktuálneho projektu bol projekt European Integration of the Western Balkans – can the Visegrad Group Countries serve as Role Models? Jeho výsledkom je štúdia, ktorá vyšla v roku 2015.²⁵ Žiada sa pripomenúť, že Európske hnutie v Srbsku pokračuje aj v realizácii projektu Národný konvent o EÚ, ktorý spustila ešte v roku 2005 SFPA s pomocou prostriedkov SlovakAid. Je ojedinelé, aby mal projekt takú dlhú životnosť a popri rozličných zmenách v záujme prispôsobenia sa meniacim potrebám zaznamenal takú pozoruhodnú kontinuitu.

Z ďalších aktivít na linke slovensko-srbských vzťahov sa žiada spomenúť, že v decembri minulého roka odovzdal minister M. Lajčák pomoc srbskej strane pri riešení problémov transferu veľkého množstva utečencov a migrantov cez svoje územie. Tentoraz to bolo v utečeneckom tábore Krnjača, predtým smerovali kamióny s pomocou zo Slovenska do táborov v Preševe na juhu krajiny a do Subotice na severe.

22 Veľvyslanci V4 v Novom Sade s mladými lídrami z Európskeho hnutia, MZVaEZ SR, 30. 3. 2015, http://www.mzv.sk/web/belehrad/detail/-/asset_publisher/bZtjMy3iNwbo/content/vel-vyslanci-v4-v-novom-sade-s-mladymi-lidrami-z-europskeho-hnutia/10182?p_p_auth=WYol-Sjk1&_101_INSTANCE_bZtjMy3iNwbo_redirect=%2Fweb%2Fbelehrad%2Fspravy%3Fstrana%3D4 (prístup 30. 3. 2015).

23 Viac pozri na <http://www.ata-sac.org/news/ndp-nato-week-serbia> alebo http://www.mzv.sk/web/belehrad/spravy/-/asset_publisher/qUcjGk6Falrh/content/-investicne-prilezitosti-v-belehrade/10182?p_p_auth=Ot05D63c&_101_INSTANCE_qUcjGk6Falrh_redirect=%2Fweb%2Fbelehrad (prístup 30. 1. 2016).

24 Pozri oficiálnu webovú stránku projektu <http://www.emins.org/srpski/projects/article/v4-podrska-strategiji-zagovaranja-evropskih-integracija-zapadnog-balkana> (prístup 30. 1. 2016).

25 *European integration of the Western Balkans – can the Visegrad Group countries serve as role models?* Research forum – European Movement in Serbia, máj 2015, <http://www.emins.org/uploads/useruploads/forum-it/02-PA-V4Studija.pdf> (prístup 30. 1. 2016).

Pri tejto príležitosti minister pripomenul, že Slovensko pomáhalo a naďalej pomáha Srbsku dodávkami humanitárnej pomoci – celkovo v hodnote už viac ako 400 000 eur –, a zdôraznil, že vláda Srbska odvieďla obrovský kus práce pri humanitárnej aj materiálnej pomoci migrantom a utečencom. Vyjadril nádej, že sa utečeneckú krízu podarí vyriešiť v kontexte celej Európy a nielen EÚ, pričom podčiarkol, že Srbsko tu hrá „ústrednú a dôležitú pozitívnu úlohu“.

Zdá sa, že pribudli aktivity aj v kultúrnej oblasti. Spomeňme napr. výstavu ocenených slovenských ilustrátorov z fondov známeho BIB z rokov 1967 – 2013 v rámci 4. ročníka festivalu knižnej ilustrácie Book Fest v Novom Sade či predstavenie slovenského hraného filmu *Kandidát* v Belehrade, ktorý vyvolal mimoriadnu pozornosť. Určite zaujímavou udalosťou bolo odhalenie neobyčajného daru, veľkorozmerného obrazu slovenského insitného maliara Jána Glózika zo srbskej Kovačice inštalovaného v bratislavskom sídle Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR. Jeho témou je 1 150 rokov od príchodu sv. Cyrila a Metoda, na ktorom umelec pracoval 15 mesiacov. „V tejto miestnosti, kde rokuje nielen vedenie ministerstva, ale kde máme aj všetky oficiálne rokovania s našimi partnermi, môžem garantovať, že bude mať naozaj veľké obecenstvo, a zaslužený obdiv. Nech nám všetkým prináša radosť, hrdosť na našu minulosť, na Slovákov vo Vojvodine a na naše vzťahy so Srbskom,“ povedal M. Lajčák pri tejto príležitosti.²⁶

Kosovo. Formálne sa vzťahy medzi Slovenskom a Kosovom síce nezmenili, čiže Slovenská republika, podobne ako ďalšie štyri členské štáty EÚ (Cyprus, Grécko, Rumunsko, a Španielsko), naďalej neuznáva samostatnú, nezávislú existenciu Kosovskej republiky, ale realita predsa len má svoju dynamiku. Zo 193 členských štátov OSN uznalo kosovskú samostatnosť a štátnosť 109 štátov (podľa údajov kosovského ministerstva zahraničných vecí 111 štátov). Možno predpokladať, že v prvom polroku 2016, po parlamentných voľbách na Slovensku, predsa len začne v Bratislave pôsobiť styčný úrad Kosovskej republiky, už aj vzhľadom na to, že Slovensko bude v druhom polroku 2016 predsedáť Rade EÚ.

Slovensko-kosovské kontakty a vzťahy nestagnujú, o čom svedčí o. i. návšteva podpredsedu slovenskej vlády Miroslava Lajčáka v Prištine v januári 2016, počas ktorej sa stretol s prezidentkou, predsedom vlády i ministrom zahraničných vecí Kosova. Pri tejto príležitosti všetkým partnerom zdôraznil podporu Slovenska pre európsku perspektívu celého západného Balkánu, vrátane Kosova. Povzbudil kosovských predstaviteľov, aby pokračovali v európskych reformách a zavádzaní európskych štandardov. To by sa podľa neho malo okrem iného prejavovať aj na zlepšovaní politickej kultúry a na oddanosti európskym hodnotám pri riešení domácich vnútropolitických sporov.²⁷ V súvislosti so

26 M. Lajčák odhalil obraz kovačického insitného maliara J. Glózika a udelil mu Striebornú plaketu, MZVaEZ SR, 18. 3. 2015, http://www.mzv.sk/web/belehrad/detail/-/asset_publisher/bZtjMy3iNwbo/content/m-lajcak-odhalil-obraz-kovacickeho-insitneho-maliara-j-glozika-a-udelil-mu-striebornu-plaketu/10182?p_auth=WYolSjk1&_101_INSTANCE_bZtjMy3iNwbo_redirect=%2Fweb%2Fbelehrad%2Fspravy%3Fstrana%3D4 (prístup 18. 3. 2015).

27 Na margo momentálnych sporov parlamentných strán v Kosove M. Lajčák v rozhovoroch s vedúcimi kosovskými politickými predstaviteľmi poznamenal: „O zrelosti každého národa vypovedá aj to, že si svoje vlastné problémy rieši v konštruktívnom dialógu s využitím demokratických štruktúr a nástrojov – nie sľotovným plynom, hádzaním vajec, či blokovaním štátnych inštitúcií.“ Pozri *Minister M. Lajčák na návšteve Belehradu a Prištiny*, MZVaEZ SR, 20. 1. 2016, http://www.mzv.sk/aktuality/detail/-/asset_publisher/lw1ppvnScIPx/content/minister-m-lajcak-na-navsteve-v-belehrade-a-pristine?p_auth=GDj0MTIW&_101_INSTANCE_lw1ppvnScIPx_redirect=%2F (prístup 20. 1. 2016).

vzťahmi so Srbskom zdôraznil, že trvalú a skutočnú normalizáciu možno dosiahnuť len prostredníctvom dialógu medzi Belehradom a Prištinou a plnenia dohôd, ktoré sa v tomto dialógu podarilo dosiahnuť.

Súčasťou tejto návštevy bolo odhalenie pamätníka slovenským vojakom, ktorí zahynuli pred desiatimi rokmi pri leteckej havárii cestou z nasadenia v Kosove. „Hoci tento svet opustili predčasne, stihli pred tým Kosovu statočne pomôcť pri jeho úsilí stať sa lepším a bezpečnejším miestom na život pre všetkých,“ pripomenul na spomienkovom akte minister M. Lajčák. Postavenie pamätníka iniciovala kosovská prezidentka Atifete Jahjaga, ktorá podujatie v Mestskom parku v Prištine otvorila.²⁸

Dôležitou udalosťou pre Kosovo v uplynulých mesiacoch bolo podpísanie SAA s Európskou úniou v októbri, ktorú v januári 2016 už aj ratifikoval Európsky parlament (podľa Lisabonskej zmluvy ju nemusia ratifikovať všetky členské štáty Únie jednotlivo, ale EÚ ako celok, ktorá je v tomto prípade subjektom medzinárodného práva). O aktivizácii SAA musí teraz rozhodnúť Rada EÚ. Podľa komisára pre európsku susedskú politiku a rokovania o rozšírení Johannes Hahn je táto dohoda dôležitým krokom k stabilizácii celého regiónu, pričom kľúčovým prvkom dohody je záväzok Kosova, že bude zlepšovať svoje vzťahy so Srbskom.²⁹

Slovenská mimovládna organizácia CEPI (The Central European Institute) iniciovala spolu s Kosovskou nadáciou otvorenej spoločnosti (KFOS) v septembri 2015 v Bratislave slovensko-kosovský dialóg. Zúčastnili sa na ňom napríklad námestník ministra pre európsku integráciu Kosova, ďalšie osobnosti blízke vládnyim kruhom, analytici a novinári. CEPI pomohla zorganizovať aj návštevu člena Výboru NR SR pre obranu a bezpečnosť bývalého ministra obrany Ľubomíra Galka v Prištine. Koncom septembra 2015 predstaviteľ CEPI a príslušný zodpovedný predstaviteľ MZVaEZ SR referovali a diskutovali v Zahraničnom výbore NR SR o stave rokovaní medzi Belehradom a Prištinou a o našich bilaterálnych vzťahoch s Kosovom.³⁰

Bosna a Hercegovina. Významnou udalosťou pre túto západo balkánsku krajinu, ktorá si v krvavej vojnovnej dráme v regióne v deväťdesiatych rokoch vytrpela najviac, bolo, že 1. júna 2015 nadobudla platnosť Dohoda o stabilizácii a pridružení s EÚ. Podpísali ju v roku 2008, všetky členské štáty EÚ ju schválili a ratifikovali v priebehu roka 2009, ale nemohla začať pôsobiť, lebo Bosna a Hercegovina (BaH) neplnila úlohy, ktoré jej platnosť podmieňovali. Stagnáciu vo vzťahu k európskym integračným procesom sa teda podarilo prelomiť až v roku 2015. Vo vyhlásení slovenského rezortu diplomacie sa hovorí, že ide o „odblokovanie európskeho smerovania Bosny a Hercegoviny a potvrdenie záujmu EÚ o rozvoj a stimuláciu reformných a integračných procesov v krajine“. Minister Miroslav Lajčák, ktorý po celý minulý rok presvedčoval vedúcich

28 Tamže.

29 Evropski parlament ratifikovao SSP sa Kosovom [Európsky parlament ratifikoval SAA s Kosovom]. In: B92, 21. 1. 2016, http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2016&mm=01&dd=21&nav_category=640&nav_id=1087706 (prístup 21. 1. 2016).

30 *Hearing on Kosovo at the Slovak Parliament* [Zasadnutie Zahraničného parlamentného výboru o Kosove], CEPI, 5. 10. 2015, <http://www.cepolicy.org/news/hearing-kosovo-slovak-parliament> (prístup 5. 10. 2015).

predstaviteľov BaH, aby rozhybali smerovanie krajiny k Únii, následne navštívil Sarajevo a rokoval tam v tomto kontexte so všetkými vedúcimi osobnosťami krajiny.³¹

Pri častých kontaktoch ich minister Lajčák ubezpečoval, že „Slovensko bude naďalej pokračovať v politickej a praktickej podpore Bosny a Hercegoviny v procese transformácie, modernizácie a európskej integrácie“. Popritom sa Slovensko chce „sústrediť aj na využitie existujúceho ekonomického potenciálu“. Záujem je napr. o slovenské investície najmä v oblasti energetiky, ale aj o spoluprácu v oblasti informačných technológií a v strojárstve.³²

V tomto kontexte bola iba zdanlivo menej významnou udalosťou novembrová návšteva ministra Lajčáka v Srebrenici. Toto mesto, postihnuté počas vojny obrovskou tragédiou v júlových dňoch 1995 (vtedy tam zavraždili vyše 8 000 mužov), bolo častým cieľom jeho ciest spojených s úsilím pomôcť Srebrenici už počas pôsobenia na pozícii vysokého predstaviteľa medzinárodného spoločenstva v BaH v rokoch 2007 – 2009. Teraz tam otvoril nové polyfunkčné ihrisko, ktoré financovala slovenská vláda sumou 70 000 eur.³³

Popri mnohých činoch slovenskej finančnej a materiálnej pomoci pri odstraňovaní následkov katastrofálnych povodní v roku 2014 sa o rok neskôr odohrala iná nevšedná udalosť v slovensko-bosnianskych vzťahoch. V januári zorganizovalo veľvyslanectvo SR v Sarajeve prezentáciu bosnianskeho a anglického prekladu knihy Miroslava Mojžitu *Sarajevo: Čakanie na lastovičky*. Kniha vyšla pôvodne v slovenčine v roku 2010 a autori sa po drobných úpravách rozhodli vydať ju aj v jazyku krajiny, o ktorej hovorí, a v angličtine, aby sa dostala aj do medzinárodných kruhov, ktoré majú záujem o dianie v Bosne a Hercegovine. V apríli ju potom prezentovali v Prahe v spolupráci s tamojšími veľvyslanectvami SR a BaH a poskytli ju takisto relevantným miestam v EÚ a NATO.³⁴

31 Minister Lajčák v Sarajeve pripomenul, že „dohoda je nielen šancou zlepšiť životný štandard obyvateľstva, ale zároveň zodpovednosťou lídrov krajiny naplniť svoj, dnes už písomný, záväzok a reformovať krajinu v súlade s dohodou“. Upozornil ich však, že je to iba začiatok, lebo „najdôležitejšie je, aby sa v praxi zavádzalo všetko, čo sa dohodne na politickej úrovni. Až podľa dosiahnutých a viditeľných výsledkov budú úspešnosť procesu reforiem posudzovať občania i európski partneri Bosny a Hercegoviny“. Pozri *M. Lajčák: Slovensko podporuje európske ambície Bosny a Hercegoviny*, MZVaEZ SR, 5. 11. 2015, http://www.mzv.sk/web/sarajevo/spravy/-/asset_publisher/qUcjGk6Falrh/content/m-lajcak-sr-podporuje-europske-ambicie-bosny-a-hercegoviny/10182?p_auth=tQzinMlc&_101_INSTANCE_qUcjGk6Falrh_redirect=%2Fweb%2Fsarajevo (prístup 5. 11. 2015).

32 Tamže.

33 Iniciátorom vybudovania ihriska bol Srebreničan Munir Pašagič, ktorý žije a podniká na Slovensku. Je aj súčasťou tímu bosnianskych občanov a slovenských diplomatov pod čínomrodou záštitou Miroslava Lajčáka, ktorý dlhodobo lobuje na všetkých stranách za riešenie existenčných problémov Srebrenice. Preto môže slovenská diplomacia pokladať aj za svoj úspech, keď 11. novembra 2015 srbský premiér Aleksandar Vučić oznámil na medzinárodnej investičnej konferencii v Srebrenici, že vláda Srbska sa rozhodla poskytnúť tomuto regiónu 5 miliónov eur. Pozri Vučić u Srebrenici: Poštovanje žrtvama genocida, 10 miliona maraka za razvoj. In: *Slobodna Evropa*, 11. 11. 2015, <http://www.danas.org/content/vucic-se-poklonio-zrtvama-srebrenice/27357648.html> (prístup 11. 11. 2015).

34 *Prezentácia bosnianskeho prekladu knihy Sarajevo: Čakanie na lastovičky*, MZVaEZ SR, 21. 1. 2015, http://www.mzv.sk/web/sarajevo/detail/-/asset_publisher/bZtjMy3iNwbo/content/prezentacia-bosnianskeho-prekladu-knihy-sarajevo-cakanie-na-lastovicky-/10182?p_auth=rF5uY4w1&_101_INSTANCE_bZtjMy3iNwbo_redirect=%2Fweb%2Fsarajevo%2Fspravy (prístup 21. 1. 2015).

Albánsko. Slovensko-albánske vzťahy sú veľmi dobré a bezproblémové, no potenciál spolupráce v ekonomickej oblasti musíme využiť viac. Konštatoval to podpredseda vlády a minister zahraničných vecí a európskych záležitostí Miroslav Lajčák na záver dvojďňovej oficiálnej návštevy Albánska v marci 2015. Počas rokovaní s predsedom parlamentu Ilirom Metom, premiérom Edim Ramom a ministrom zahraničných vecí Ditmirom Bushatim uviedol, že bilaterálne kontakty sa zintenzívňujú a spolupráca prehlbuje, pričom pre slovenských investorov je zaujímavá oblasť energetiky, budovanie infraštruktúry, strojárskoho priemyslu a poľnohospodárstva. Albánsko je v súčasnosti jednou z troch prioritných krajín pre slovenskú rozvojovú pomoc na západnom Balkáne. „Naším cieľom zostáva aktívna expertná pomoc Albánsku na jeho ceste do EÚ, kde sme pripravení pomáhať našimi konkrétnymi skúsenosťami z procesu transformácie a integrácie,“ zdôraznil M. Lajčák.

V rozhovore s premiérom Ramom minister Lajčák povedal, že „Albánsko má potenciál a predpoklady stať sa úspešným príbehom európskej integrácie“. Musí však podľa jeho slov pokračovať v politike budovania inkluzívneho národného konsenzu v otázkach európskych reforiem a otázok vstupu do EÚ nepodriaďovať straníckym záujmom.

S rezortným kolegom D. Bushatim otvorili prvé plenárne zasadnutie Národného konventu o EÚ v Tirane. Albánsko je štvrtá krajina v regióne, kde sa spúšťa tento projekt postavený na skúsenosti SR. Jeho počiatková fáza je financovaná z prostriedkov oficiálnej rozvojovej pomoci SlovakAid a implementuje ho Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku spolu s Európskym hnutím Albánska.³⁵

NIEKOĽKO SLOV NA ZÁVER

V tejto kapitole o slovenskej zahraničnej politike na západnom Balkáne som sa rozhodol tentoraz nespomenúť osobitne Chorvátsko. Nie preto, že by sa zmenila geografická štruktúra regiónu, ale zmenila sa politická kvalifikácia Chorvátska. A podľa nej sa ako plnoprávny člen Severoatlantickej aliancie a Európskej únie, nateraz jediný takýto štát regiónu, politicky vyčlenilo zo západného Balkánu ako politického pojmu. Jeho obsahom je dnes predovšetkým dlhodobé úsilie krajín tohto regiónu začleniť sa do euroatlantických štruktúr ako súčasť ich zápasu za bezpečnú, stabilnú existenciu a vytvárania podmienok na ekonomický a sociálny rozvoj. Chorvátsko je na tejto ceste, bez ohľadu na všetky problémy vnútorného spoločenského i ekonomického vývoja, predsa len v inej polohe ako jeho susedia na západnom Balkáne. A to platí aj vtedy, keď má s nimi mnohé otvorené otázky spoločné a spolu ich musia riešiť. Platí to napríklad o zmierení medzi tamojšími národmi ako nevyhnutnej podmienke prekonania

35 „Som presvedčený, že tento Národný konvent prispeje k zintenzívneniu spolupráce medzi vládou a mimovládnyimi aktérmi s cieľom posilniť celospoločenský konsenzus ohľadom ambície vstupu do EÚ a dosahovať pokrok v plnení kritérií na členstvo,“ konštatoval minister M. Lajčák na jeho otvorení v Tirane. Pozri *Potenciál intenzívnejšej spolupráce Slovenska a Albánska*, MZVaEZ SR, 10. 3. 2015, http://www.mzv.sk/ministerstvo/detail/-/asset_publisher/lw1ppvnScIPx/content/potencial-intenzivnejsej-spoluprace-slovenska-a-albanska?p_p_auth=lhBdJY5g&_101_INSTANCE_Lw1ppvnScIPx_redirect=%2Fministerstvo%2Fminister-aktivity_ministra%3Fstrana%3D25 (prístup 10. 3. 2015). Pozri tiež oficiálnu stránku projektu <http://eurokonventa.al/sq/> (prístup 21. 1. 2016).

dedičstva nenávisti a rozdeľujúceho nacionalizmu zo vzájomných vojnových konfliktov v deväťdesiatych rokoch minulého storočia. Nezanedbateľné je napríklad aj to, že Chorvátsko so susedným Srbskom, Bosnou a Hercegovinou a Slovinskom ešte nemá vyriešené vzájomné uznanie spoločných hraníc.

Čo sa týka bilaterálnych slovensko-chorvátskych vzťahov, aj v roku 2015 v nich boli udalosti, ktoré si zaslužia osobitnú pozornosť. Už sme spomenuli decembrovú návštevu prezidentky Chorvátskej republiky Kolindy Grabarovej Kitarovićovej na Slovensku a s tým spojené podnikateľské chorvátske fórum v Bratislave. Slovenský zastupiteľský úrad v Záhrebe vyvinul iniciatívu v budovaní kontaktov medzi regiónmi oboch krajín. Slovenský veľvyslanec navštívil Varaždínsku župu, Sisačko-moslavanskú župu a Primorsko-goranskú župu, kde so svojimi hosťiteľmi hľadal najmä ďalšie možnosti hospodárskej spolupráce s jednotlivými krajinami na Slovensku. Veľa pozoruhodných akcií sme mohli zaznamenať na poli kultúrnej spolupráce alebo v informovaní chorvátskej verejnosti o histórii a kultúrnych dominantách Slovenska. V Záhrebe sa v novembri 2015 konal veľmi pestrý tretí ročník Dní slovenskej kultúry v znamení 200. výročia narodenia Ľ. Štúra. Zásluhou Haulíkovoho inštitútu z Trnavy, s podporou Trnavského samosprávneho kraja a v spolupráci so zastupiteľským úradom SR v Záhrebe, sa začiatkom októbra 2015 uskutočnilo spomienkové podujatie k 185. výročiu vymenovania Dr. Štefana Moyzesa za profesora Kráľovskej akadémie v Záhrebe. Táto spomienka na jedného zo zakladateľov Matice slovenskej bola spojená s pripomenutím činnosti ďalších významných Slovákov v chorvátskych dejinách – prvého záhrebského arcibiskupa, neskôr aj kardinála Juraja Haulíka a jazykovedca Bohuslava Šuleka. V záhrebskom Kostole sv. Kataríny odhalili „slovenskému trojhviezdiu“ z 19. storočia Haulík – Moyzes – Šulek pamätnú tabuľu z úcty k ich odkazu pre spoločné dejiny, rozvoj kultúry a vzdelanosti Slovákov a Chorvátov.

Na záver tejto kapitoly sa žiada povedať, že personálna kapacita slovenskej zahraničnej politiky ovplyvňujúca jej výkonnosť je, ako inak, limitovaná aj veľkosťou krajiny a jej celkovým sociálnym a kultúrnym potenciálom. To nie je negatívne zistenie, ani nie negatívne hodnotenie, ale jednoducho konštatovanie reality, ktoré platí aj pre iné štáty. O to je pozoruhodnejšie, že zahraničná politika Slovenskej republiky na západnom Balkáne a vo vzťahu k tomuto regiónu si zachováva dlhodobo vysokú dynamiku a kvalitu. Platí to aj o roku 2015, hoci na našu spoločnosť tiež doliehajú dôsledky a vplyvy vážnych kríz v susedstve na východ a juh od nás. Pritom zahraničná politika musí raz viac, inokedy menej intenzívne zápasíť s negatívnymi dôsledkami domácich politických a spoločenských problémov, myšlienkových stereotypov, predsudkov a neznalosti, čo sa týka okolitého sveta, vzdialenejšieho i blízkeho.

Na západnom Balkáne je Slovensko stále medzi rešpektovanými partnermi a priateľmi v pozícii rovnoprávnej s väčšími a vplyvnými krajinami, ba neraz aj pred nimi. Prednosťou slovenskej zahraničnej politiky je, že ani v časoch vrenia veľkých medzinárodných problémov si nenechala zatieniť svoj zorný uhol v západobalkánskom smere. Aktivitami spolu s viacerými euroatlantickými partnermi bráni tomu, aby sa problémy západného Balkánu vytlačili na okraj záujmu, čo by sa mohlo vypomstíť a skomplikovať úsilie udržať a upevňovať tam pásmo stability a bezpečnosti.

TRI TVÁRE SLOVENSKEJ VÝCHODNEJ POLITIKY V ROKU 2015

ALEXANDER DULEBA

Reakcie slovenskej politickej scény na udalosti na Ukrajine, ktoré po anexii Krymu Ruskom vo februári 2014 a začatí bojov na Donbase v apríli 2014 prerástli do rusko-ukrajinskej krízy, obnažili závažný problém, ktorý sa týka nielen vzťahov SR s východnými susedmi, ale celej zahraničnej politiky Slovenska: politickí lídri s najväčším demokratickým mandátom zo strany občanov neboli schopní ponúknuť konsenzuálnu interpretáciu dlhodobých zahraničnopolitických záujmov krajiny. Rusko-ukrajinská kríza a rozporuplný postoj voči nej predstavuje medzník vo vývine zahraničnej politiky Slovenska od vstupu do EÚ a NATO v roku 2004, pretože znamená stratu vnútorného konsenzu o prioritách zahraničnej politiky.

Vrcholom ľadovca boli diametrálne odlišné postoje, ktoré voči kríze zaujali prezident Andrej Kiska a predseda vlády Robert Fico, vrátane interpretácie záujmov SR v súvislosti s krízou i chápaním spôsobu, ako ich obhájiť. Podobne rozporuplné boli i postoje slovenskej verejnosti.¹ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí vedené podpredsedom vlády Miroslavom Lajčákom pokračovalo v presadzovaní „strednej cesty“ slovenskej východnej politiky niekde uprostred medzi

1 Pokiaľ ide o prehľad i analýzu postojov zástupcov slovenskej politickej scény voči rusko-ukrajinskej kríze, vrátane postojov prezidenta Andreja Kisku a predsedu vlády Roberta Fica i slovenskej verejnosti, pozri Duleba, A.: *Východná politika SR v roku 2014 v znamení rusko-ukrajinskej krízy*. In: Brežáni, P. (ed.): *Ročenka zahraničnej politiky Slovenskej republiky 2014*. Bratislava: Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n. o., 2015, s. 81 – 100, <http://www.sfpa.sk/wp-content/uploads/2014/02/R2014.pdf> (prístup 12. 2. 2016).

pozíciami predsedu vlády a prezidenta. Slovensko v roku 2015 ukázalo tri tváre svojej východnej politiky.²

TRANZIT PLYNU: KTO Z KOHO ROBÍ IDIOTA

Zmätený obrázok slovenskej východnej politiky, ktorý rámcujú dve protikladné pozície najvyšších ústavných činiteľov uvedené vyššie, doplnili v roku 2015 i rozporuplné pozície samotného predsedu vlády SR.

Počas svojej oficiálnej návštevy v Moskve v júni 2015 Robert Fico prezentoval projekt plynovodu Eastring (prepojenie slovenskej tranzitnej sústavy s bulharsko-tureckou hranicou cez Maďarsko alebo Ukrajinu, Rumunsko a Bulharsko) ako doplnenie k ruskému projektu Turkish Stream (prepojenie ruskej tranzitnej sústavy cez dno Čierneho mora s Tureckom), ktorý by mohol slúžiť na obídenie Ukrajiny pri tranzite ruského plynu do Európy. Táto interpretácia, ktorú Robert Fico ponúkol ruskému prezidentovi Vladimírovi Putinovi i ruskému premiérovi Dmitrijovi Medvedevovi, bola v úplnom rozpore s návrhom spoločnosti eustream, ktorá predstavila projekt ako spôsob prepojenia plynárenských sústav západnej a strednej Európy s krajinami Balkánu. Podľa eustream by mal plynovod Eastring umožniť dodávky plynu zo západnej a strednej Európy najmä do Bulharska, ktoré naďalej zostáva úplne závislé iba od dodávok plynu z Ruska. Premiér Fico však v Moskve ponúkol interpretáciu projektu poškodzujúcu záujmy Ukrajiny v jej konflikte s Ruskom.³ Ukrajinský prezident Petro Porošenko sa musel ešte počas návštevy slovenského premiéra v Moskve telefonicky uistiť, či jeho výroky neznamenajú i to, že Slovensko zastaví reverzné dodávky plynu na Ukrajinu. Slovenský premiér ho údajne ubezpečil, že nie.⁴

Po podpise akcionárskej dohody ruského Gazpromu a piatich európskych spoločností (BASF, E.ON, ENGIE, OMV a Shell) o výstavbe plynovodu Nord Stream 2

2 Tento príspevok sa venuje výlučne kľúčovým otázkam vývinu vzťahov SR s Ruskom a Ukrajinou v roku 2015 z nasledujúcich dvoch dôvodov: 1. vzťahy s Ruskom a Ukrajinou v kontexte pokračujúcej rusko-ukrajinskej krízy boli rozhodujúce pre záujmy a zahraničnú politiku SR; 2. diplomatické kontakty i politická agenda s ostatnými krajinami východnej Európy boli v uvedenom roku zanedbateľné z pohľadu ich významu pre záujmy a zahraničnú politiku SR.

3 Projekt inicioval slovenský prepravca plynu spoločnosť eustream. Informácie o projekte Eastring sú dostupné na stránke projektu <http://www.eastring.eu/page.php?page=about> (prístup 5. 3. 2016). Informácie o projekte TurkStream, ktorý inicioval ruský Gazprom, sú dostupné na stránke spoločnosti Gazprom Export <http://www.gazpromexport.ru/en/projects/6/> (prístup 5. 3. 2016). Vyjadrenia Roberta Fica na margo projektu Eastring ako doplnenia k projektu TurkStream na tranzit ruského plynu do Európy mimo územia Ukrajiny, ktoré prezentoval počas návštevy v Moskve, pozri v Kysel, T.: Fico sa dostal na titulné stránky ruských novin: Som proti sankciám. In: *Aktuality.sk*, 2. 6. 2015, <http://www.aktuality.sk/clanok/277055/fico-sa-dostal-na-titulne-strany-ruskych-novin-som-proti-sankciam/> (prístup 5. 3. 2016).

4 O obsahu telefonátu prezidenta Ukrajiny Petra Porošenka slovenskému predsedovi vlády Robertovi Ficovi do Moskvy pozri Slovaččina máje namir zberehty obsiahly reverznych postavok hazu v Ukrajinu [Slovensko má zámer zachovať objemy reverznych dodávok plynu do Ukrajiny]. In: *Jevropejska pravda*, 2. 6. 2015, <http://www.euointegration.com.ua/news/2015/06/2/7034370/> (prístup 5. 3. 2016).

(z Ruska po dne Baltického mora do Nemecka) 4. septembra 2015,⁵ ktorého realizácia by umožnila Rusku úplne zastaviť tranzit plynu cez Ukrajinu a Slovensko do Európy, slovenský predseda vlády Robert Fico po spoločných rokovaníach s predsedom vlády Ukrajiny Arsenijom Jaceňukom v septembri 2015 v Bratislave vyhlásil: „Robia z nás idiotov.“ Podľa vyjadrení predsedov vlád by zastavenie tranzitu ruského plynu cez tieto dve krajiny každoročne poškodilo štátne rozpočty obidvoch krajín vo výške 400 miliónov eur v prípade Slovenska a 2 miliárd amerických dolárov v prípade Ukrajiny na tranzitných poplatkoch. „Zradili iný členský štát EÚ, Slovensko. Konajú v príkrom rozpore s politickými rozhovormi, ktoré sme viedli s Ukrajinou na Európskej rade,“ povedal na adresu európskych plynárenských spoločností, ktoré podpísali dohodu s Gazpromom, Fico, podľa ktorého dohoda plynárenských firiem nie je len záležitosťou obchodu.⁶

Na Európskej rade, ktorá sa konala 18. decembra 2015, Slovensko spolu s ďalšími 9 členskými krajinami EÚ (V4, pobaltské krajiny, Rumunsko, Bulharsko a Taliansko) vyjadrilo protest proti realizácii projektu Nord Stream 2. Na samite slovenský premiér upozornil, že súčasný Nord Stream sa využíva iba na 50 % svojej kapacity, preto nie je dôvod na výstavbu jeho ďalšej vetvy. „Je v rozpore s princípmi energetickej únie a ide aj proti politike, ktorú robíme voči Ukrajine,“ upozornil. Zároveň sa vyjadril, že nerozumie tomu, prečo sa takéto projekty nekonzultujú s ďalšími členskými krajinami EÚ. „Keď sa dajú dve veľké krajiny [Rusko a Nemecko – pozn. autora] dohromady, tak vždy trpí niekto iný. Nie je možné odrezať Ukrajinu, ktorej to spôsobí dvoj miliardovú stratu na tranzitných poplatkoch,“ zdôraznil na samite Robert Fico. Lídri EÚ sa na ňom dohodli, že Európska komisia posúdi, či je projekt plynovodu Nord Stream 2 v súlade s európskou legislatívou a tiež s pravidlami a princípmi energetickej únie.⁷

Je pozoruhodné, že predseda slovenskej vlády považoval vlastné interpretácie projektu Eastring, ktoré ponúkol Moskve v júni 2015 a ktoré by znamenali splnenie snahy Ruska o zastavenie dodávok plynu cez Ukrajinu a zníženie príjmov jej štátneho rozpočtu o dve miliardy amerických dolárov, za čisto obchodnú, a nie politickú záležitosť. Rovnako je hodné povšimnutia, že považoval za „zradu“, ak to isté urobia európske plynárenské spoločnosti. Nemenej zaujímavé je to, že považoval konanie európskych plynárenských spoločností za príkro odporujúce politickým rozhovorom, ktoré vedie Únia s Ukrajinou, hoci vlastné vyjadrenia proti sankciám voči Rusku, ktoré prijala Rada EÚ ako odpoveď na jeho vojenskú agresiu proti Ukrajine, považuje za také, ktoré sú v súlade s rokovaniami Európskej rady s Ukrajinou. Prvýkrát od začiatku rusko-ukrajinskej krízy vo februári 2014 slovenský premiér obhajoval princípy politiky Únie voči Ukrajine až na samite EÚ v decembri 2015, v momente, keď dohoda ruské-

5 Informácie o projekte Nord Stream 2, vrátane tlačovej konferencie zástupcov Gazpromu a piatich európskych spoločností po podpise akcionárskej dohody na jeho realizáciu 4. 9. 2015, sú dostupné na internetovej stránke projektu <http://www.nord-stream2.com/> (prístup 5. 3. 2016).

6 Majerský, I.: Robia z nás idiotov, kritizujú Fico s Jaceňukom rozšírenie Nord Stream. In: *Pravda*, 10. 9. 2015, <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/367178-slovensko-navstivi-vo-stvrtok-ukrajinsky-premier-arsenij-jacenuk/> (prístup 5. 3. 2016).

7 R. Fico: Nord Stream 2 je čisto politický, nie komerčný projekt. In: *TASR*, 18. 12. 2016, <http://www.teraz.sk/ekonomika/fico-nord-stream-2-politicky-projekt/172221-clanok.html> (prístup 5. 3. 2016).

ho Gazpromu a piatich európskych spoločností ohrozila príjmy štátneho rozpočtu SR, pričom on sám tie isté princípy v priebehu dvoch rokov rusko-ukrajinskej krízy permanentne spochybňoval.

Navyše na decembrovom samite sa Robert Fico dožadoval solidarity členských krajín so záujmami Slovenska v prípade zabránenia výstavbe plynovodu Nord Stream 2. Dva týždne predtým však jeho vláda podala žalobu na Súdny dvor EÚ proti Rade Európskej únie z dôvodu, že ministri vnútra členských krajín v septembri 2015 prijali rozhodnutie o tzv. povinných kvótach na prerozdeľovanie utečencov, a to kvalifikovanou väčšinou a plne v súlade s Lisabonskou zmluvou.⁸ Rozporuplnosť postojov predsedu vlády Fica v otázkach východnej i európskej politiky SR na konci roka 2015 dosiahla vrchol. Jediný motív, ktorý vysvetľuje jeho protichodné postoje, sú „peniaze“. Je v poriadku, že predseda vlády obhajuje záujmy štátneho rozpočtu SR, avšak je nesprávne, že to robí takým nekonzistentným a krátkozrakým spôsobom.

Inými slovami, predseda vlády SR sa v priebehu roka 2015 dostal v otázkach kľúčových záujmov Slovenska vo vzťahoch s Ruskom a Ukrajinou, a to aj na pôde EÚ, do rozporu so samým sebou. Otázka o tom, kto a z koho robí v slovenskej zahraničnej politike idiota, je preto namieste. Pre predsedu vlády SR bolo na konci roka 2015 trpké zistiť, že „idiotov z nás“ robia nielen európske plynárenské spoločnosti, ale i Gazprom pod plnou kontrolou vedúcich predstaviteľov Ruska, s ktorými si tak dobre rozumie. Aspoň v prvej polovici roka 2015 o tom určite nepochyboval.

ROZPORUPLNÉ VNÍMANIE MINULOSTI: VIAC NEŽ LEN FOLKLÓR VO VZŤAHOCH S RUSKOM

Obrat predsedu vlády Roberta Fica vo východnej politike koncom roka 2015 je v príkrom rozpore s jeho predchádzajúcimi politickými postojmi a činmi. V prvom polroku vyslal toľko pozitívnych politických signálov voči Moskve, až presvedčil sám seba, že Moskva neurobí nič, čo by nezohľadnilo záujmy Slovenska. Politické kontakty a rokovania s ruskou stranou v roku 2015 potvrdili trojtvárnosť slovenskej východnej politiky.

Na začiatku apríla už tradične pri príležitosti osláv oslobodenia Bratislavy 4. apríla 2015 navštívil Slovensko minister zahraničných vecí Ruska Sergej Lavrov. Okrem slávnostného kladenia vencov na Slavíne absolvoval rokovania s prezidentom Andrejom Kiskom, premiérom Robertom Ficom a rezortným partnerom Miroslavom Lajčákom. Po stretnutí s Lavrovom prezident Kiska uviedol: „Zopakoval som stanovisko Slovenska, že spôsob, akým bol v marci minulého roku zabratý Krym a pripojený k Ruskej federácii, považujeme za vážnu destabilizáciu povojnového usporiadania a porušenie princípov medzinárodného práva.“ Na spoločnej tlačovej konferencii po rokovaní s ruským náprotivkom minister Miroslav Lajčák vyhlásil, že bez Ruska sa nedá nájsť udržateľné riešenie problému na Ukrajine: „Máme záujem na tom, aby Rusko bolo

8 Slovensko podalo žalobu pre utečenecké kvóty. In: *Pravda*, 12. 12. 2016, <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/375673-slovensko-podalo-zalobu-proti-utecenskym-kvotam/> (prístup 5. 3. 2016).

súčasťou riešenia všetkých kríz a problémov, s ktorými je náš svet konfrontovaný. Diplomacia je mnohokrát založená na komunikácii a na hľadaní riešení. V tomto duchu prebiehali aj naše rozhovory s Lavrovom.“ Konflikt na Ukrajine je podľa neho príliš vážny a príliš blízko nás na to, aby sme sa tvárili, že sa nás netýka alebo že k nemu nemáme čo povedať. Tento postoj člena svojej vlády nezastával premiér Fico, pretože sa s Lavrovom o Ukrajine nerozprával. Navyše Andrej Kiska si uctil pamiatku sovietskych vojakov, ktorí padli pri oslobodzovaní Bratislavy, separátne a predtým, než tak urobili spoločne premiér Fico a ruský minister Sergej Lavrov. Vo svojom prejave na Slavíne premiér, na rozdiel od prezidenta, ani jedným slovom nezmienil Ukrajinu. Ani Lavrov sa v príhovore na Slavíne k Ukrajine nevyjadril. „Naším cieľom je, aby sa udalosti druhej svetovej vojny neopakovali a aby sa nikto nesnažil dominovať vo svete a podriaďovať iných napriek svojej vôli,“ povedal. Rusko a Slovensko má podľa neho rovnaký pohľad na vojnové dianie.⁹ Lavrov po stretnutí s tromi najvyššími predstaviteľmi SR, ktorí majú ústavné kompetencie na formovanie zahraničnej politiky, počas tejto návštevy Bratislavy získal jasnú predstavu o nejasnej slovenskej politike, resp. jej troch podobách.

Robert Fico a český prezident Miloš Zeman boli jedinými vrcholnými predstaviteľmi členských krajín EÚ a NATO, ktorí sa zúčastnili na oslavách víťazstva vo veľkej vlasteneckej vojne ZSSR v Moskve 9. mája 2015. Napriek tomu, že sa nezúčastnili na vojenskej prehliadke na Červenom námestí, ich účasť na slávnostnom obede v Kremli i položenie vencov k pamätníku neznámeho vojaka vyslali silný a z pohľadu konfrontačného vzťahu medzi EÚ a Ruskom i výnimočný politický signál voči Moskve. Na tlačovej konferencii pred cestou na oslavy do Moskvy sa Robert Fico vymedzil voči všetkým lídrom členských krajín, ktorí do Moskvy nepišli. Vyjadril sa, že spolitizovanie týchto osláv považuje za nedôstojné. „Nemiešajme účelovo minulosť a súčasnosť a nevytvárajme nezmyselné konštrukcie,“ povedal. Nezúčastniť sa na oslavách v Moskve by podľa predsedu vlády bola obrovská chyba. „A tá chyba by sa prirátala Slovenskej republike, pretože by spochybnila jednu zásadu, ktorá tvorí pilier našej štátnosti, a tou je postoj k fašizmu, protifašistickému boju a úcta k jeho obetiam,“ zdôraznil premiér. Pripomenul, že Slovensko oslobodila práve sovietska armáda a v bojoch na našom území zahynulo 60-tisíc sovietskych vojakov.¹⁰ Bizarne, ako z dobrej starej česko-slovenskej komédie, zaznela informácia, že počas vojenskej prehliadky, na ktorej sa Fico a Zeman nezúčastnili a počas ktorej čakali na slávnostný obed v Kremli, rokovali v Moskve o prepojení riek Váh a Morava.¹¹

Inými slovami, podľa slovenského premiéra sa všetci ostatní lídri krajín EÚ, ktorí nepišli na oslavy do Moskvy, zachovali nedôstojne, účelovo zmiešali minulosť (víťazstvo

9 Folentová, V.: Kiska pripomenul Lavrovovi rok 1968 a pokarhal Rusko za Krym. In: *Denník N*, 4. 4. 2015, <https://dennikn.sk/91610/kiska-lavrovovi-sposob-akym-bol-krym-pripojeny-k-rusku-povazujeme-za-destabilizaciu/> (prístup 5. 3. 2016).

10 Účasť predsedu vlády SR na oslavách konca druhej svetovej vojny v Moskve, Veľvyslanectvo SR v Moskve, 11. 5. 2015, https://www.mzv.sk/web/moskva/detail/-/asset_publisher/bZtjMy3iNwbo/content/ucast-predsedu-vlady-sr-na-oslavach-konca-druhej-svetovej-vojny-v-moskve/10182?p_auth=Qz7rBapE&_101_INSTANCE_bZtjMy3iNwbo_redirect=%2Fweb%2Fmoskva%2Fspravy%3Fstrana%3D2 (prístup 5. 3. 2016).

11 Fico so Zemanom v Moskve prebrali projekt o prepojení Váhu a Moravy. In: *Pravda*, 9. 5. 2015, <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/354553-fico-so-zemanom-v-moskve-prebrali-projekt-o-prepojeni-vahu-a-moravy/> (prístup 5. 3. 2016).

ZSSR v druhej svetovej vojne) so súčasnosťou (ruská okupácia Krymu) a tak vytvorili nezmyselnú konštrukciu. Bohužiaľ alebo našťastie, v boji s takýmito nezmyselnými konštrukciami v rámci Únie zostali slovenský premiér a český prezident osamotení. Demonštratívna návšteva na oslavách víťazstva v druhej svetovej vojne a neustále odmietanie sankcií voči Rusku pripravili pôdu na vrcholnú návštevu Roberta Fica v Moskve v roku 2015 na začiatku júna. Počas nej ho prijali najvyšší predstavitelia – prezident Vladimir Putin, predseda vlády Dmitrij Medvedev a predseda Štátnej dumy Sergej Naryškin. Premiér na všetkých stretnutiach s ruskými predstaviteľmi zopakoval, že nemáme žiadne problémy, ktoré by zaťažovali vzťahy Ruska so Slovenskom, a že je za zrušenie sankcií EÚ voči Rusku.¹²

Je pozoruhodné, že premiér ruským predstaviteľom zdôrazňoval absenciu problémov vo vzájomných vzťahoch, hoci sám označil sankcie EÚ za problém. Robert Fico vystupoval, ako keby nebol predsedom vlády členskej krajiny EÚ a NATO. Navyše 20. mája 2015 ruská štátna televízia Rossija 1 odvysielala dokumentárny film o udalostiach Pražskej jari v roku 1968, podľa ktorého okupácia vojsk Varšavskej zmluvy ochránila Československo pred štátnym prevratom a okupáciou zo strany NATO. Ruský dokument revitalizoval sovietsku interpretáciu udalostí v rozpore so skutočnosťou i s výsledkami nezávislého historického vývinu. Pri hodnotení minulosti Robert Fico ukázal veľmi selektívny prístup, ktorý musel najvyšším predstaviteľom Ruska imponovať. „Nikto nebude spochybňovať skutočnosť, že 63 000 vojakov Červenej armády zomrelo pri oslobodení Slovenska,“ povedal Fico podľa agentúry *Ria Novosti* na stretnutí s Putinom. Ani slovom však nezmienuje kontroverzný ruský dokument.¹³

Na rokovaníach v Moskve predseda vlády vzbudil očakávania, že SR ako členská krajina môže využiť právo veta v Rade EÚ a na jej júnovom rokovaní zablokuje predĺženie sankcií voči Rusku. Po tlačovej konferencii R. Fica s D. Medvedevom redaktorka ruského denníka *Kommersant* Galina Dudina vyjadrila počudovanie nad postojom slovenského predsedu vlády v otázke sankcií: „Viete, pre Rusko je názor Slovenska ako kultúrne i geograficky blízkej krajiny veľmi dôležitý. Všetci čakáme, čo premiér Fico povie na júnovom samite Európskej únie v Bruseli na tému sankcií. Prečo nám hovorí, že sankcie nechce, a potom za ne sám zahlasuje.“

Nádej na podporu Slovenska vyjadril na otvorenom začiatku rokovaní s Ficom i prezident Putin.¹⁴ Fico v prvom polroku 2015 nemohol urobiť viac, aby ruským lídrom demonštroval svoju lojalitu a podporu. Nehovoriac už o vyššie spomínanej ponuke na prepojenie plynovodov Turkish Stream a Eastring, ktoré by Rusku umožnilo obísť

12 Tóda, M.: Fico hovoril o Rusku u Putina len v dobrom. Sankcie by zrušil, propagandu v TV by neriešil. In: *Denník N*, 2. 6. 2015, <https://dennikn.sk/149348/fico-u-putina-o-rusku-len-v-dobrom/> (prístup 5. 3. 2016).

13 Putin poblagodaril premjera Slovakiji za účasť v toržestvach 9 maja. [Putin poďakoval predsedovi vlády Slovenska za účasť na oslavách 9. mája]. In: *RIA Novosti*, 2. 6. 2015, <http://ria.ru/world/20150602/1067804370.html> (prístup 5. 3. 2016). Pozri tiež Krčmárik, R.: Fico v Moskve neprotestoval. Ani proti klamstvám o okupácii v roku 1968. In: *Aktuálne.sk*, 3. 6. 2015, <http://aktualne.atlas.sk/fico-v-moskve-neprotestoval-ani-proti-klamstvám-o-okupácii-v-roku-1968/slovensko/politika/> (prístup 5. 3. 2016).

14 Cit. podľa Novotný, P.: Zdravstvuj Robert. Putin vítal Fica ako priateľa. In: *HNonline*, 3. 6. 2015, <http://hn.hnonline.sk/slovensko-119/zdravstvuj-robert-putin-vital-fica-ako-priateľa-787727> (prístup 5. 3. 2016).

Ukrajinu pri dodávkach plynu do Európy. Po všetkom, čo v prospech Ruska Fico v tom období urobil, preňho muselo podpísanie akcionárskej dohody o realizácii projektu Nord Stream 2 na začiatku septembra znamenať ľadovú sprchu.

Na rozdiel od premiéra minister M. Lajčák na rokovaní s ruským náprotivkom S. Lavrovom, ktoré predchádzalo rokovaniam premiéra v Moskve v júni 2015, otvoril otázku škandalózneho dokumentu ruskej televízie o udalostiach Pražskej jari. Pri príležitosti 47. výročia invázie vojsk Varšavskej zmluvy do Československa 21. augusta 2015 ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí vydalo vyhlásenie, v ktorom uviedlo, že „Slovensko trvá na rešpektovaní historickej pravdy aj o udalostiach z roku 1968, ktoré znamenali pre jeho občanov veľkú a dlhotrvajúcu tragédiu“. Vo vyhlásení sa uvádza, že slovenské veľvyslanectvo v Moskve nedostalo žiadnu odpoveď na list adresovaný vedeniu Ruskej štátnej televíznej a rozhlasovej spoločnosti (VGTRK), ktorým oficiálne protestovalo proti dokumentu *Varšavská zmluva – odtajnené stránky* odvysielanému v máji toho roku. Vedenie VGTRK podľa ministerstva ignorovalo i ďalší list, ktorý ponúkal aj sprostredkovanie oficiálneho slovenského pohľadu na udalosti augusta 1968. Podľa vyhlásenia ministerstva Slovensko tvrdenia v dokumente považuje za pokus o prepísovanie dejín a falšovanie historickej pravdy o invázii vojsk Varšavskej zmluvy do Československa. Autorský komentár v ňom obsahoval nepravdy a staré ideologické klišé. „Odvysielanie nepravdivých a pravdu skresľujúcich konštrukcií, ako aj nezáujem VGTRK o komunikáciu, je o to zarážajúcejšie, že Slovenská republika dôrazne a jednoznačne odmieta všetky pokusy o účelové prepísovanie histórie v prípade oslobodenia Európy od nacizmu a sponchybňovania podielu Červenej armády na jeho porážke. Víťazstvo zostane víťazstvom a okupácia zostane okupáciou... Slovenská republika oceňuje, že najvyšší politickí predstavitelia Ruskej federácie sa v minulosti oficiálne dištancovali a ospravedlnili za inváziu z augusta 1968 a následnú okupáciu. Predpokladom konštruktívneho rozvoja dvojstranných vzťahov je vysporiadanie sa s minulosťou podložené historickými faktami,“ uvádza sa vo vyhlásení ministerstva.¹⁵

Je paradoxné, že premiér vlády SR skresľovanie udalostí z roku 1968 ruskou štátnou televíziou nepovažuje za problém, zatiaľ čo podpredseda jeho vlády je presvedčený o opaku. Ficov prístup voči Rusku v roku 2015 ukázal starý známy jav slovenskej východnej politiky, t. j. očakávanie, že Rusko vždy zohľadní záujmy Slovenska jednoducho preto, lebo „my máme tradične dobré vzťahy“. Touto utkvelou predstavou trpel Vladimír Mečiar v 90. rokoch a udalosti v slovensko-ruských vzťahoch v roku 2015 ukázali, že ňou trpel i Robert Fico, minimálne do spomínaného podpisu dohody o Nord Stream 2, ktorý evidentne už za problém považuje. Táto útrpná choroba je v zahraničnej politike SR prítomná od roku 1993. Znova a znova metastázuje a slovenským lídrom, ktorí jej podľahnú, bráni adekvátne vnímať a presadzovať záujmy Slovenska vo východnej Európe.

15 Odpoveď na protestný list od ruskej štátnej televízie sme zatiaľ nedostali. In: *Sme*, 21. 8. 2015, <http://domov.sme.sk/c/7974675/odpoved-na-protestny-list-od-ruskej-statnej-televizie-sme-zatial-nedostali.html> (prístup 5. 3. 2016).

PODPORA UKRAJINY: SPOLOČNÉ ZÁUJMY A POKRAČUJÚCE NEDOROZUMENIA

Predseda vlády Robert Fico na mape slovensko-ukrajinských vzťahov v roku 2015 výrazne figuroval – možno i našťastie – iba raz až do obrátov vo východnej politike SR, ktoré spôsobil podpis akcionárskej dohody Gazpromu a piatich európskych spoločností o realizácii projektu Nord Stream 2. Dňa 10. septembra 2015 prijal v Bratislave ukrajinského predsedu vlády Arsenija Jaceňuka. Spoločná tlačová konferencia predsedov vlád po spoločných rokovaníach patrí medzi unikátne javy v bilaterálnych slovensko-ukrajinských vzťahoch. Od čias rokovaní Viktora Juščenka s Mikulášom Dzurindom v Bratislave v decembri 2001 slovenskí a ukrajinskí premiéri za posledných 15 rokov nikdy neprejavili toľko vzájomného súzvuku a zhody ako A. Jaceňuk a R. Fico.

Okrem absolútneho porozumenia a zhody vo veci odmietnutia Nord Stream 2 i pokračovania reverzných dodávok plynu cez Slovensko na Ukrajinu Robert Fico vyjadril podporu integračnému procesu Ukrajiny, vrátane zrušenia víz pre ukrajinských občanov pri cestách do EÚ. Slovensko by podľa Fica uvítalo rýchlejšie rokovania o zavedení tohto bezvízového styku. „Pokiaľ ide o ľudí z Ukrajiny, kladieme milión prekážok, ale niekde inde sa otvára náruč a prichádzajú sem státisíce ľudí,“ povedal Fico v reakcii na súčasný príliv utečencov do Únie.¹⁶ Predsedu vlády Jaceňuka prijal počas návštevy i prezident Kiska, ktorý vyjadril podporu nezávislosti a územnej celistvosti Ukrajiny, ocenil pokrok v reformách, ktorý Ukrajina za posledné obdobie dosiahla, a zároveň zdôraznil potrebu zintenzívniť reformné úsilie. „Reformy sú základom pre stabilnú a prosperujúcu Ukrajinu a jedinou cestou pre krajinu v jej snahách o členstvo v Európskej únii,“ uviedol počas rokovania. A. Jaceňuk sa A. Kiskovi poďakoval za podporu, ktorú Slovensko Ukrajine dlhodobo poskytuje.¹⁷

Na stretnutí prezidentov V4 a Chorvátska pri jazere Balaton v Maďarsku, ktoré sa uskutočnilo 10. októbra 2015, patrili prezident Kiska k hlavným iniciátorom dohody prezidentov V4 odmietajúcej Nord Stream 2. „Nord Stream 2 je plynovod, ktorý ohrozuje bezpečnosť Ukrajiny. V prípade jeho realizácie Rusko môže jednoducho vydierať Ukrajinu. Zhodli sme sa na tom, že ide hlavne o politické rozhodnutie. Ak počúvame, že Nord Stream 2 je len biznis, dávame za pravdu tým, ktorí spochybňujú EÚ,“ uviedol počas rokovaní. Zároveň uviedol, že je na lídroch a predstaviteľov členských krajín EÚ, aby zvažili tento dôsledok projektu plynovodu Nord Stream 2 a aby ho vzali do úvahy.¹⁸

Svoj odmietavý postoj voči projektu prezident Kiska vysvetlil podrobnejšie na 9. ročníku Stredoeurópskej energetickej konferencie (CEEC) v novembri v Bratislave:

„Práve opätovná hrozba prerušenia dodávok zemného plynu po skúsenostiach spred šiestich rokov bola bezprostredným motívom a základom pre projekt európskej Energetickej únie. A dôležitým prvkom tejto snahy bola aj pomoc Ukrajine. Spustením reverzného toku plynu Slovensko

16 Majerský, I.: c. d.

17 Tamže.

18 Kiska: Nord Stream 2 ohrozuje bezpečnosť Ukrajiny. In: SITA, 10. 10. 2015, <http://www.webnoviny.sk/ekonomika/clanok/1000872-kiska-nord-stream-2-ohrozuje-bezpecnost-ukrajiny/> (prístup 6. 3. 2016).

výrazne prispelo k zvýšeniu jej energetickej bezpečnosti. Pomohli sme tak veľkou mierou k naplneniu dohodnutých cieľov politiky EÚ vo vzťahu k projektu Energetickej únie... Práve preto nemôžeme v tejto súvislosti ignorovať skutočnosť, že ruská spoločnosť Gazprom v spolupráci so skupinou európskych firiem pripravuje realizáciu projektu Nord Stream 2, ktorý môže znamenať úplné zastavenie dodávok plynu z Ruska do Európy cez Ukrajinu a Slovensko. Viacerí naši partneri v EÚ argumentujú, že je to iba obchodný projekt súkromných spoločností a politika by sa doň nemala miešať. Musím ale zdôrazniť, že tento postoj je v zásadnom rozpore so záujmom znižovať závislosť od ruského plynu, je v protiklade s našimi skúsenosťami, aké dramatické dôsledky môže mať zneužívanie dodávok plynu ako nástroja na dosahovanie politických cieľov“.¹⁹

Odmietnutie Nord Stream 2 bolo jedinou zásadnou otázkou našej východnej politiky v roku 2015, v ktorej najvyšší predstavitelia SR, vrátane podpredsedu vlády Miroslava Lajčáka a rezortu diplomacie, našli absolútnu zhodu. Pre bilaterálne vzťahy Slovenska s Ukrajinou bolo dôležité uvedomiť si skutočnosť, a to platí aj pre predsedu vlády Roberta Fica, že ich spája dlhodobý spoločný a strategický záujem v oblasti dodávok zemného plynu. Zároveň tento záujem nemusí byť vždy a za každých okolností v súlade so záujmom Ruska. Robert Fico na európskom samite v decembri 2015 podnikol kroky s cieľom obhájiť spoločný záujem Slovenska a Ukrajiny, a boli to kroky, ktoré boli v rozpore so záujmami Ruska.²⁰ Je paradoxné, že ešte v júni 2015 v Moskve konal v rozpore s týmto dlhodobým záujmom Slovenska.

Medzi vrcholné udalosti slovensko-ukrajinských vzťahov v roku 2015 patrila návšteva slovenského prezidenta na Ukrajine v sprievode ministra Miroslava Lajčáka. Spoločne absolvovali prijatie u prezidenta Petra Porošenka, predsedu Verchovnej rady Volodymyra Grojsmana a premiéra Arsenija Jaceňuka. Miroslav Lajčák sa separátne stretol aj so svojím rezortným kolegom Pavlom Klimkinom a s vedúcim Osobitnej pozorovateľskej misie OBSE na Ukrajine Ertuğrulom Apakanom. A. Kiska tlmočil ukrajinským partnerom podporu SR v reformnom procese a zdôraznil, že Ukrajina by mala dostať rovnakú šancu, akú kedysi v podobe európskej perspektívy dostalo Slovensko.²¹

Od júla 2014 do júna 2015 bolo Slovensko predsedníckou krajinou V4. Jednou z najvýznamnejších iniciatív slovenskej diplomacie počas predsedníctva bola dohoda o pomoci krajín V4 Ukrajine. Výsledky dohody boli prezentované v Kyjeve 16. decembra 2014 počas spoločnej návštevy ministrov zahraničných vecí V4 a po spoločných rokovaníach s ministrom zahraničných vecí Ukrajiny Pavlom Klimkinom. „Slovensko prevezme patronát nad reformami v oblasti energetickej bezpečnosti a nad reformou bezpečnostného sektora, Česká republika v oblasti budovania občianskej spoločnosti, médií a vzdelávania, Poľsko v oblasti decentralizácie a reformy verejných financií

19 A. Kiska: Bez solidarity nebude možné naplniť ciele Energetickej únie. In: *TASR*, 23. 11. 2015, <http://www.teraz.sk/ekonomika/kiska-bez-solidarity-energeticka-unia/167469-clanok.html> (prístup 6. 3. 2016).

20 Fico: Nord Stream 2 je čisto politický, nie komerčný projekt, c. d.

21 *Slovensko podporuje európsku perspektívu Ukrajiny*, Veľvyslanectvo SR v Kyjeve, 21. 5. 2015, https://www.mzv.sk/web/kyjev/detail/-/asset_publisher/bZtjMy3iNwbo/content/slovensko-podporuje-europsku-perspektivu-ukrajiny/10182?p_auth=sVPR7oBo&_101_INSTANCE_bZtjMy3iNwbo_redirect=%2Fweb%2Fkyjev%2Fspravy (prístup 6. 3. 2016).

a Maďarsko v oblasti podpory malých a stredných podnikov a implementácie DCFTA,“ uviedol na spoločnej tlačovej konferencii minister Miroslav Lajčák.²²

Súčasťou dohody bolo i začatie programu V4 Road Show na Ukrajine. Program pozostáva zo série odborných podujatí v ukrajinských regiónoch pod záštitou príslušnej krajiny V4 venovaných reformným oblastiam, nad ktorými prevzali patronát. Prvé podujatie V4 Road Show sa konalo v apríli 2015 pod patronátom Poľska v Černigove na tému reformy verejnej správy. Druhé podujatie sa uskutočnilo v októbri 2015 v Černoviciach pod patronátom Českej republiky na tému reformy vysokoškolského vzdelávania a financovania vysokého školstva, vedy a výskumu.²³

Podujatie V4 Road Show pod patronátom SR sa malo uskutočniť v júni 2015 v Ivano-Frankovsku. Pri jeho zorganizovaní došlo k nedorozumeniu medzi obidvoma stranami, ktoré opätovne vyvolalo mráčky na oblohe bilaterálnych vzťahov. SR navrhla ako tému podujatia reformy v oblasti zvyšovania energetickej efektívnosti na komunálnej úrovni (zateplovanie budov, prechod centrálného vykurovania na alternatívne zdroje energie, najmä biomasu, výmena verejného osvetlenia, zavedenie meracích systémov znižujúcich energetickú spotrebu a pod.), v ktorej sa Slovensku podarilo dosiahnuť zaujímavé výsledky v rokoch 2007 – 2014 aj v porovnaní s inými členskými krajinami EÚ. Ukrajinská strana tento návrh privítala, keďže jednou z kľúčových otázok energetickej bezpečnosti Ukrajiny je znižovanie závislosti od dovozu uhľovodíkových zdrojov a zaostalá infraštruktúra ukrajinských miest a obcí, ktorá spôsobuje nadmernú energetickú spotrebu. Podľa analýzy Medzinárodnej energetickej agentúry by Ukrajina v prípade, že by bola schopná dosiahnuť priemernú úroveň energetickej efektívnosti krajín OECD, ročne ušetrila energetickú spotrebu rovnajúcu sa 34 miliardám kubických metrov zemného plynu.²⁴

Krátko pred podujatím v Ivano-Frankovsku, ktoré sa malo konať 23. júna 2015, však ukrajinská strana požiadala, aby do programu podujatia boli zahrnuté i otázky reverzných dodávok plynu vrátane tzv. veľkého reverzu (cez magistralne plynovodné

22 *Ukrajina: Konkrétna pomoc SR a V4 pri reformách*, MZVaEZ SR, 16. 12. 2014, http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B-2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&MENU=staty_sveta&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_B4672B2363E43749C1257D-B00054713E (prístup 6. 3. 2016).

23 Pozri P. Burian: *Decentralizácia napomáha zlepšovať správu vecí verejných a približuje rozhodovanie k občanovi*, Veľvyslanectvo SR v Kyjeve, 21. 4. 2015, https://www.mzv.sk/web/kyjev/detail/-/asset_publisher/bZtjMy3iNwbo/content/p-burian-decentralizacia-napomaha-zlepsovav-spravu-veci-verejnych-a-priblizuje-rozhodovanie-k-obcanovi-/10182?p_auth=sVPR7oBo&_101_INSTANCE_bZtjMy3iNwbo_redirect=%2Fweb%2Fkyjev%2Fspravy (prístup 6. 3. 2016); *Štátny tajomník I. Slobodník na otvorení ďalšej časti „Ukrajinskej Roadshow“*, Veľvyslanectvo SR v Kyjeve, 10. 10. 2015, https://www.mzv.sk/web/kyjev/detail/-/asset_publisher/bZtjMy3iNwbo/content/avizo-statny-tajomnik-i-slobodnik-na-otvoreni-dalsej-casti-ukrajinskej-roadshow-/10182?p_auth=sVPR7oBo&_101_INSTANCE_bZtjMy3iNwbo_redirect=%2Fweb%2Fkyjev%2Fspravy (prístup 6. 3. 2016).

24 Viac o potrebách Ukrajiny pri reforme energetickeho sektora, vrátane zvyšovania energetickej efektívnosti na komunálnej úrovni, rovnako ako kapacity SR pomôcť Ukrajine v tejto oblasti, pozri v Duleba, A., Brezáni, P.: *Slovakia's energy policy towards Ukraine. A good beginning for Slovakia's policy coherence (for development)*. In: Bazyl, J. (ed.): *Policy Coherence for Development in Eastern Partnership Countries*. Grupa Zagranica, 2015, s. 32 – 43.

potrubia, nielen cez tzv. malý plynovod Vojany – Užhorod²⁵ a aby sa na podujatí zúčastnili i zástupcovia ministerstiev z krajín V4, ktoré sú zodpovedné za oblasť energetiky. Slovenská strana odmietla zmenu programu podujatia na poslednú chvíľu, keďže príprava trvala niekoľko mesiacov a ukrajinská strana s pôvodným návrhom programu súhlasila. Vzápätí ukrajinská strana navrhla podujatie odložiť. Vysvetlenie postoja ukrajinskej strany prinieslo podanie sťažnosti ukrajinskej vlády na Slovenskú republiku adresované Európskej komisii, v ktorom bola SR obvinená, že nedodržiava pravidlá tretieho energetického balíčka, pretože neumožňuje voľný prístup ukrajinskej spoločnosti Naftogaz k tranzitnému potrubiu plynu v kompresorovej stanici Veľké Kapušany na spoločných hraniciach. Ukrajinská vláda podala sťažnosť 24. júna 2015, t. j. deň po zrušení podujatia v Ivano-Frankovsku. Slovenská strana hodnotila ukrajinský postup ako neprijateľný, keďže po prvé, otázky reverzu dodávok plynu do Ukrajiny boli vyriešené v súlade s európskou legislatívou ešte v roku 2014, a po druhé, podujatie v Ivano-Frankovsku sa malo venovať energetickej efektívnosti. Na slovenskej strane vznikla legitímna otázka, či má zmysel Ukrajine pomáhať v situácii, keď ponúkajú pomoc odmieta.²⁶

Zhoršenie bilaterálnych vzťahov, ktoré vyvolala kauza zrušeného podujatia V4 Road Show v Ivano-Frankovsku pod patronátom SR, bolo prekonané až v septembri 2015 počas návštevy ukrajinského predsedu A. Jaceňuka a jeho rokovaní s R. Ficom. Ako sme spomínali, obidve strany spojila hrozba výstavby Nord Stream 2, ktorá prekryla iné nedorozumenia vo vzájomných vzťahoch v oblasti dodávok zemného plynu.²⁷ Kauza Ivano-Frankovsk v roku 2015 vyvolala na Slovensku diskusiu o zmysle pomáhanie Ukrajine, ktorá sa voči nám správa arogantne. Úplne zákonitá otázka, avšak najhoršie, čo by mohla slovenská strana spraviť – čo bohužiaľ občas aj robí –, je meniť postoje voči východným susedom od jednej krajnosti k druhej. Apriórna nedôvera voči Ukrajine, rovnako ako apriórna dôvera voči Rusku, patria k dvom základným chorobám slovenskej východnej politiky od roku 1993. Arogantné správanie ukrajinskej i ruskej strany nie je ani potrebné, ani ho nemožno tolerovať. Kľúčová otázka slovenskej východnej politiky je pritom pochopenie našich dlhodobých záujmov voči východným susedom. Povýšenosť ruských alebo ukrajinských úradníkov či politikov by nikdy nemala znamenať rezignáciu na naše záujmy a ich trpezlivé presadzovanie.

25 Viac o problematike reverzných dodávok plynu cez územie Slovenska do Ukrajiny, vrátane technických údajov o tzv. malom a veľkom revereze, pozri v Duleba, A.: Východná politika SR v roku 2014 v znamení rusko-ukrajinskej krízy, c. d.

26 Viac o kauze zrušeného podujatia v Ivano-Frankovsku pozri v Tóda, M.: Naše vzťahy s Ukrajinou sa zhoršili. Kyjev napadol Slovensko za zmluvu s Gazpromom. In: *Denník N*, 24. 6. 2015, <https://dennikn.sk/168993/nase-vztahy-s-ukrajinou-sa-zhorsili-kyjev-napadol-slovensko-za-zmluvu-s-gazpromom/> (prístup 6. 3. 2016).

27 Na základe dosiahnutého porozumenia po rokovaniach predsedov vlád SR a Ukrajiny v Bratislave sa podujatie V4 Road Show pod patronátom SR na tému energetickej efektívnosti uskutočnilo vo Lvove 25. februára 2016. Pozri napr. 25. a 26. februára u Lvovi prechodyt' zustrich z predstavnykamy krajijn Vyšhradskojji četvirki [25. a 26. februára sa vo Lvove koná stretnutie s predstaviteľmi krajín V4], Asociácia „Enerhoefektyvni mesta Ukrajiny“, 26. 2. 2016, <http://enecities.org.ua/novyny/25-ta-26-lyutogo-u-lvovi-prohodyt-zustrich-z-predstavnykamy-kran-vyshegradsko-chetvirky/> (prístup 6. 3. 2016).

PADAJÚCI ZAHRANIČNÝ OBCHOD

Za posledné dva roky trvania rusko-ukrajinskej krízy dochádza k dramatickému poklesu zahraničného obchodu SR s obidvoma krajinami. Dramatický je najmä prepád objemu zahraničnoobchodného obratu Slovenska s Ruskom vyjadreného v eurách, ktorý v roku 2013 predstavoval 11,53 miliardy eur, avšak v roku 2015 už len 4,25 miliardy eur. Za dva roky ide o 63,14 % pokles. Celkový obrat zahraničného obchodu Slovenska s Ukrajinou predstavoval v roku 2013 1,1 miliardy eur, zatiaľ čo v roku 2015 už len 653,7 milióna eur, čo predstavuje pokles o 59 %.²⁸

Porovnanie kompletných údajov zahraničného obchodu medzi Slovenskom a Ruskom za rok 2014 poukazuje na pokles exportu zo SR do RF o 18,5 % (2,54 miliardy eur v roku 2013 oproti 2,07 v roku 2014) a importu o 20,2 % (6,1 miliardy eur v roku 2013 oproti 4,9 v roku 2014). Z hľadiska najvýznamnejších položiek slovenského exportu do Ruska bol v danom období zaznamenaný prepád vývozu vozidiel a ich súčastí (pokles o 222,7 milióna eur, čo predstavuje 20,4 %). Pri strojárskych a elektrotechnických výrobkoch bolo zaznamenané zníženie o 195,8 milióna eur, t. j. o 18,2 %. Podľa Ministerstva hospodárstva SR je však potrebné konštatovať, že napriek zníženiu objednávok sa podarilo v roku 2014 slovenským výrobcom automobilov kompenzovať tieto výpadky a realizovať svoju produkciu na iných trhoch – najmä v EÚ. V konečnom dôsledku tak celková výroba a celkový export automobilov SR v roku 2014 rástli (v množstevnom i hodnotovom vyjadrení). Výška priamych dôsledkov sankcií pre Slovensko sa podľa MPRV SR v roku 2014 pohybovala na úrovni cca 8 miliónov eur (hodnota exportu položiek postihnutých v roku 2014 embargom za rok 2013), avšak nepredstavuje zásadný problém, keďže producenti boli schopní výpadky realizovať na tretích trhoch, resp. predať pod cenu (90 % agrárnej produkcie SR smeruje na trhy EÚ).²⁹

V roku 2015 pokračoval trend poklesu objemov obchodnej výmeny Slovenska s Ruskom i Ukrajinou. Dovoz SR z RF v medziročnom porovnaní sa znížil o 28 % v roku 2015 (3,01 miliardy eur) oproti roku 2014 (4,22 miliardy eur) a vývoz zo SR do RF klesol o 31 % (1,24 miliardy eur) oproti roku 2014 (1,79 miliardy eur). Dovoz SR z Ukrajiny sa v roku 2015 znížil o 17 % (398,8 miliónov eur) oproti roku 2014 (480,6 milióna eur). Naopak vývoz na Ukrajinu sa v porovnaní s rokom 2014 (254,9 milióna eur) zvýšil o 5,4 % (269,4 milióna eur).

Ekonomické a obchodné sankcie EÚ a odvetné opatrenia Ruska zohrali významnú, avšak nie rozhodujúcu úlohu z hľadiska ich vplyvu na zahraničný obchod so SR. Hlavnými príčinami znižovania obchodného obratu medzi Slovenskom a Ruskom i Ukrajinou za posledné dva roky trvania rusko-ukrajinskej krízy bola zhoršujúca sa hospodárska situácia v obidvoch krajinách, vrátane poklesu HDP, klesajúca cena ropy, ktorá sa prejavila v nižšej finančnej hodnote dovozenej ropy a zemného plynu z Ruska, ale i pokles výmennej hodnoty ruského rubľa a ukrajinskej hrivny voči euru, čo sa prejavilo na nižšej kúpyschopnosti ruského i ukrajinského obyvateľstva, pričom dôsledkom bol aj nižší počet turistov z týchto krajín v SR.

28 Podľa odboru zahraničnoobchodnej politiky, Ministerstvo hospodárstva SR, 2015.

29 *Informačný materiál na rokovanie Rady vlády SR pre podporu exportu a investícií*, Ministerstvo hospodárstva SR, 23. 9. 2015.

ZÁVER

V roku 2015 Slovensko pokračovalo v rozpoltenej východnej politike, ktorú rok predtým vymedzili rozdielne postoje najvyšších ústavných predstaviteľov voči udalostiam na ukrajinskom Majdane a nasledujúcej rusko-ukrajinskej kríze. Prezident a predseda vlády zaujali protikladné postoje k udalostiam vo východnej Európe, a to aj k interpretácii záujmov SR v súvislosti s krízovým vývojom na východ od našich hraníc. Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí pokračovalo v presadzovaní „strednej cesty“ slovenskej východnej politiky kdesi medzi pozíciami premiéra a prezidenta.

Prístup Roberta Fica voči Rusku v prvej polovici roka poukázal na starý jav slovenskej východnej politiky, očakávanie, že Rusko vždy zohľadní záujmy Slovenska. Premiér tomu veril minimálne do podpisu akcionárskej dohody Gazpromu s piatimi európskymi spoločnosťami o realizácii projektu Nord Stream 2 na začiatku septembra 2015. To, že Gazprom konal proti záujmom Slovenska, spôsobilo zásadný obrat vo Ficovej východnej politike v druhej polovici roka a prispelo k zblížovaniu s Ukrajinou, len čo (spolu s ukrajinským premiérom) pochopil, že Slovensko a Ukrajinu spája dlhodobý spoločný a strategický záujem v oblasti dodávok zemného plynu. Zároveň sa ukázalo, že tento záujem nemusí byť vždy a za každých okolností v súlade so záujmom Ruska. Následne Robert Fico na európskom samite v decembri 2015 podnikol kroky s cieľom obhájiť spoločný záujem Slovenska a Ukrajiny, ktoré boli v rozpore so záujmami Ruska. Je paradoxné, že ešte v júni v Moskve konal v opačnom zmysle. Predseda vlády sa v priebehu roku 2015 dostal v otázkach kľúčových záujmov Slovenska vo vzťahoch s Ruskom a Ukrajinou, a to aj na pôde Únie, do rozporu so samým sebou. Odmietnutie Nord Stream 2 bolo jedinou zásadnou otázkou slovenskej východnej politiky v roku 2015, v ktorej najvyšší predstavitelia SR, vrátane prezidenta Andreja Kisku, podpredsedu vlády Miroslava Lajčáka a rezortu diplomacie, našli absolútnu zhodu.

Apriórna nedôvera voči Ukrajine, rovnako ako apriórna dôvera voči Rusku, patria k dvom základným chorobám slovenskej východnej politiky od roku 1993. Arogancia ruských alebo ukrajinských úradníkov či politikov by nikdy nemala znamenať rezignáciu na záujmy Slovenska voči jeho východným susedom.

III.

NÁSTROJE SLOVENSKEJ
ZAHRANIČNEJ POLITIKY

ROK ROZVOJA, ROK NEVYUŽITÝCH PRÍLEŽITOSTÍ

PETER BREZÁNI

Uplynulých 12 rozvojových mesiacov sa nieslo v znamení veľkej svetovej rozvojovej reformy. Napĺňanie miléniových rozvojových cieľov za obdobie posledných 15 rokov bolo oficiálne uzavreté na septembrovom globálnom rozvojovom samite v New Yorku ako jedno z najúspešnejších ťažení proti chudobe v histórii a na ich základoch boli oficiálne predstavené ešte širšie ciele trvalo udržateľného rozvoja do roku 2030. Ich zámerom je odstrániť príčiny chudoby a hladu a vytvoriť dôstojné podmienky pre život pre všetkých. To znamená, že sa sústreďí aj na agendu bezpečnosti, budovanie demokratických inštitúcií, dobrého vládnutia či ľudských práv. Na celú agendu sa treba dívať ako na komplexný celok s rovnakým akcentom na všetky tri dimenzie udržateľného rozvoja, t. j. hospodársku, sociálnu a environmentálnu.¹

Dialo sa tak v roku, ktorý – tiež nie úplne náhodou – Európska únia ako najväčší svetový donor vyhlásila za Európsky rok rozvojovej spolupráce s príznačným mottom „Náš svet, naša budúcnosť“. Už od začiatku roka 2015 tak na slovenskú rozvojovú spoluprácu čakalo, možno trochu viac ako obyčajne, veľa plánov, úloh a aktivít. Témy rozvojovej spolupráce rezonovali azda trochu častejšie (otázne je, či dostatočne razantne) ako inokedy a propagovali sa aj prostredníctvom tzv. ambasádorov roka rozvoja, ktorými boli Maroš Čaučík z organizácie eRko, spisovateľ Michal Hvorecký a moderátorka Adela Banášová.

Možno takisto povedať, že rok 2015 priniesol zmenu vnímania rozvojovej spolupráce ako nástroja zahraničnej politiky i na vyššej politickej úrovni (pravdepodobne

1 Viac o cieľoch trvalo udržateľného rozvoja pozri na webovej stránke <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld> (prístup 3. 3. 2016).

zatiaľ nie úplne explicitne). A to, bohužiaľ, vďaka utečeneckej kríze. Aj keď debata dominovala primárne humanitárna agenda (okrem emocionálne vypätých diskusií) súvisiaca s množstvom utečencov, ktorí smerovali do Európy, je možné, že sa to odrazí i na percepcii významu rozvojovej spolupráce (t. j. zlepšenie podmienok v prijímateľských krajinách) „v myslení“ decízorov. V rétorickej rovine je, samozrejme, rozvojová spolupráca v SR (ale aj v širšom regióne strednej Európy) podchytená pomerne dobre a „tlačená“ rozvojovými záväzkami súvisiacimi s naším členstvom v medzinárodných organizáciách, no vo filozofickej a finančnej to tak nie je. Finančná situácia našej ODA nezodpovedá ani nášmu členstvu v exkluzívnom klube donorov, t. j. vo Výbore pre rozvojovú spoluprácu (DAC) OECD. Aj keď SR prijala na základe odporúčaní výboru strategické a legislatívne opatrenia, so stagnujúcim rozpočtom je problematické urobiť výraznejšie kroky vpred.

Rok 2015 bol teda pre slovenskú rozvojovú debatu i realitu obsahovo špecifický. To ako sa SR s novými úlohami a situáciami vyrovnala, obzvlášť keď do debaty v priebehu roka výrazne vstúpila téma utečencov, je predmetom ďalších riadkov.

FINANČNE SA NIČ NEMENÍ

Hodnotenie uplynulých 365 dní bude oproti minulým rokom výraznejšie limitované, keďže pri písaní som nemal k dispozícii ani oficiálne, ani neoficiálne údaje, na základe ktorých by sa dala urobiť korektná analýza využívania finančných prostriedkov. Pracoval som iba s približnými odhadmi celkových nákladov na ODA, ktoré však dostatočne naznačili trendy finančnej stránky slovenskej rozvojovej spolupráce (na ktorú veľmi priamo nadväzuje aj obsahová). Je veľmi pravdepodobné, že pomer multilaterálnej a bilaterálnej pomoci ostane rovnaký ako minulý i predminulý rok², t. j. že štyri pätiny všetkých prostriedkov je na rozvojovú spoluprácu poskytovaných cez príspevky do rôznych medzinárodných organizácií a ich agentúr, ktorých aktivity vie Slovenská republika ovplyvniť len minimálne. Diskusia o multilaterálnom komponente sa síce sľubne začala ešte v roku 2014 na úrovni orgánov štátnej správy, ale zároveň išlo o zatiaľ posledný pokus o debatu. Keďže až 80 % zdrojov distribuuje Slovenská republika touto cestou, pokračovanie odbornej diskusie a príprava stratégie (a, samozrejme, aj jej realizácia) sú nevyhnutnými predpokladmi na zefektívnenie tohto komponentu.

Z konkrétnych aktivít budem pozornosť venovať projektovej časti rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci súvisiacej s utečeneckou krízou, ktorá ukázala, aká dôležitá je dobre plánovaná a koordinovaná rozvojová agenda pre bezpečnosť a rozvoj vo svete.

2 V roku 2014 bola celková ODA 62,7 mil. eur, z toho multilaterálna 50,4 mil. a bilaterálna 12,34 mil. eur.

... NOVÝ ZÁKON

Ako člen DAC sa musíme riadiť odporúčaniami tohto výboru. Povinnosť prijímať štandardy a pravidlá si na základe odporúčaní z roku 2013 vyžiadala i zmenu rozvojovej legislatívy. Rok rozvoja bol teda i rokom tvorby nového legislatívneho rámca. Samotná potreba nového zákona tu už bola dlhšie – i bez odporúčaní DAC –, keďže ten z roku 2007 už nie úplne ideálne reflektoval rozvojovú realitu na úrovni potrieb recipientov, realizátorov i samotnej implementačnej „procedúry“. Nový zákon o rozvojovej spolupráci bol prijatý 18. novembra 2015 a zverejnený v Zbierke zákonov č. 392/2015³.

Vynovená legislatíva priniesla konsolidáciu právneho rámca aj rozšírenie počtu modalít, pribudli humanitárne dotácie, verejné zákazky či exportný úver. Ani tento zákon však nezadefinoval ten vyšší cieľ, filozofiu slovenskej rozvojovej spolupráce, a pri cieľoch a východiskách sa odvoláva na strednodobú stratégiu⁴.

Zákon síce doplnil nové modality, ktoré určite patria do modernej rozvojovej spolupráce, k nim všetkým však treba dopracovať procedúry a predpisy na ich realizáciu. Keďže slovenská finančná realita ostala rovnaká, ich efektívne využívanie je otáznе. Niektoré modality, ktoré nie sú pokryté inou legislatívou, zákon pokrýva pomerne detailne, iné zase vôbec. Významným prvkom je zavedenie tzv. rozvojového programu ako modality, čo by v budúcnosti mohlo umožniť financovať aktivity programovo, teda na báze viacročných kontraktov s realizátormi, nie na základe pravidelných projektových výziev. Aj tu však platí, že daná modalita je realizovateľná momentálne len v prípade, ak sa zvýši rozpočet, resp. zníži sa počet podporených projektov.

Samotnej príprave predchádzala pomerne intenzívna verejná debata, ktorá sa týkala prioritne návrhu ministerstva financií na odviazanie rozvojovej spolupráce, t. j. otvorenia možnosti uchádzať sa o dotácie a verejné zákazky aj pre zahraničných žiadateľov. Pri súčasnom objeme financií by jednak bol výrazne ohrozený proces budovania kapacít slovenských subjektov, ale aj vzhľadom na dosť obmedzené prostriedky, ktoré sa pod logom SlovakAid využívajú na financovanie bilaterálnych aktivít v prijímateľských krajinách, by sa značne obmedzil efekt „slovenského“ prvku. Výsledným kompromisom bolo stanovenie limitu odviazania dotácií až pri sume 15 mil. eur určených na poskytovanie dotácií. Pri verejných zákazkách sa o ne môžu uchádzať aj právnické osoby z iných krajín.

Neúspešne pre subjekty realizujúce rozvojové aktivity dopadla diskusia o otvorení modality finančný príspevok pre slovenské organizácie, resp. podnikateľské subjekty. Tá je podľa zákona otvorená len pre medzinárodné organizácie a zahraničné subjekty, ako aj partnerské krajiny. Keďže ide o modalitu, o ktorej rozhoduje výlučne minister zahraničných vecí, resp. iných ústredných orgánov štátnej správy,

3 Zákon o rozvojovej spolupráci a o zmene a doplnení niektorých zákonov. In: *Zbierka zákonov č. 392/2015*, http://www.zbierka.sk/sk/predpisy/zakon-392-2015-z-z-p-36403.html?aspi_hash=MzkyLzlwMTUgWi56Lg (prístup 3. 3. 2016).

4 *Pozri Strednodobá stratégia rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky na roky 2014 – 2018*. MZVaEZ SR, 2013, https://www.mzv.sk/documents/10182/68590/Strednodoba+strategia+ODA+SR+2014-2018_SK_11_02_2014.pdf/7e146c6b-a621-42a5-b56c-76c58a6c8a5a (prístup 3. 3. 2016).

v záujme programového prístupu slovenskej rozvojovej spolupráce by bolo vhodné prijať i strategický dokument, ktorý by definoval, na základe akých teritoriálnych alebo sektorových priorit sa budú príspevky tohto typu poskytovať. Z hľadiska transparentnosti a zvyšovania efektívnosti by bolo tiež potrebné monitorovať ich následné využitie.

DVOJSTRANNÁ SPOLUPRÁCA: MNOHO AKTIVÍT, MÁLO ZDROJOV

Keďže pri písaní textu mám k dispozícii len štatistické údaje za projektovú časť ODA⁵, budem niekoľko nasledujúcich riadkov venovať primárne tejto časti. V roku 2015 bolo vyhlásených 14 výziev, v rámci ktorých projektová komisia schválila 38 žiadostí (kontrahovaných bolo 37) v celkovej výške 3 609 096,70 eura.

V programových krajinách bolo schválených 12 projektov. V Afganistane išlo o jeden projekt Slovenskej technickej univerzity v sektore vzdelávania, avšak z dôvodu komplikácie spolupráce s afganským partnerom z dôvodu zhoršenej bezpečnostnej situácie v krajine realizátor projektu nepristúpil k podpisu zmluvy. Na Afganistan bolo vyčlenených v rozpočte 300 000 eur. Keďže počet projektov realizovaných v Afganistane i schválených pre túto krajinu pomerne prudko klesá, namiesto je diskusia o zapájaní SR do tamojších rozvojových aktivít a namiesto toho využívaní zdrojov tam, kde je o projekty záujem väčší a efekt výraznejší.

V rozpočte bolo pôvodne alokovaných 1,4 milióna eur na projekty v Keni (horný limit na projekt bol 250 000 eur). Schválilo sa šesť projektov v celkovej zazmluvnenej sume 1 429 311,70 eura, z toho tri v sektore vzdelávania v oblasti praktických zručností mládeže a sociálne slabých skupín obyvateľstva, dva v oblasti podpory tvorby trhového prostredia a jeden v oblasti socioekonomickej integrácie detí z ulice. Môžeme opäť konštatovať, že aj keď je na Keňu alokovaný najväčší objem financií, keďže tam pôsobí veľa slovenských subjektov, tento objem nedokáže pokryť značne široké sektorové zameranie stratégie. V tomto kontexte možno zväziť presun prostriedkov alokovaných na Afganistan a využívanie programového prístupu s realizátormi projektov.

Pre Moldavsko bolo vyčlenených 800 000 eur a v dvoch výzvach sa schválilo päť projektov v celkovej sume 435 452,30 eura. Jeden bol zameraný na budovanie kapacít samospráv, ďalší na vzdelávanie v oblasti ľudských práv, jeden na zlepšenie podmienok sanitácie a hygieny, dva na budovanie systému čistenia odpadových vôd a bezpečnosť dodávok pitnej vody. Aj vzhľadom na charakter projektov by bolo dobré, aby agentúra pristúpila k blokovým dotáciami, ktoré by dokázali zabezpečiť stabilitu intervencií nevyhnutných na dosiahnutie cieľov stanovených v programovom dokumente – ak nie vo všetkých oblastiach, tak minimálne pri väčších infraštruktúrnych projektoch.

V Južnom Sudáne, ktorý slovenská ODA považuje za krajinu s mimoriadnymi humanitárnymi a rozvojovými potrebami, bolo na projekty vyčlenených 300 000 eur, pričom sa schválil jeden v sume 199 473 zameraný na zabezpečenie pediatrickej starostlivosti.

5 Informácie poskytla agentúra SAMRS na základe žiadosti autora.

Pre krajiny západného Balkánu a Východného partnerstva bolo v rozpočte pôvodne vyčlenených po 300 000 eur. V krajinách západného Balkánu sa pôvodne schválil jeden projekt v sume 89 409 eur a vo Východnom partnerstve 3 projekty v sume 262 327,50 eur. Následne sa uskutočnilo druhé kolo, na ktorom boli prerozdelené nerozdelené prostriedky z prvého kola, a to dvom projektom vo Východnom partnerstve v sume 190 782,80 eura a 3 projektom na západnom Balkáne v sume 251 933 eur (pri disponibilných zdrojoch 400 000, resp. 300 000 eur).

Špeciálnou kategóriou bola v uplynulom roku Ukrajina. Udalosti, ktoré vyústili do rusko-ukrajinskej krízy v roku 2014, otvorili otázku strategickej úlohy, ktorú Slovensko zohráva v energetickej bezpečnosti Ukrajiny, a v istom zmysle viedli i k zmene prístupu voči Ukrajine v slovenskej rozvojovej politike. V úvode slovenského predsedníctva vo Vyšehradskej štvorke (júl 2014 – jún 2015) štátny tajomník slovenského ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Peter Burian inicioval dohodu medzi krajinami V4 o rozdelení úloh a zodpovednosti, ako aj sektorov, na ktoré by sa pri svojej pomoci Ukrajine v súvislosti s reformami spojenými s implementáciou asociačnej dohody s EÚ mali jednotlivé krajiny V4 sústrediť. Slovensko sa rozhodlo zamerať sa na oblasť energetickej politiky a reformu bezpečnostného sektora.⁶ S novými politickými záväzkami, ale aj novoprijatým strategickým dokumentom o zameraní rozvojovej pomoci SR, vyhlásila Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu vo februári 2015 výzvu na predkladanie žiadostí o dotácie aj so špeciálnym dôrazom na projekty na Ukrajine, vrátane významnejšej finančnej alokácie vo výške 700 000 eur.⁷ Energetická bezpečnosť a zvyšovanie energetickej efektívnosti boli stanovené ako jedna z troch sektorových priorít rozvojovej politiky SR voči Ukrajine spoločne s dobrou správou vecí verejných a reformou bezpečnostného sektora. Projektová komisia schválila štyri projekty v celkovej sume 389 414 eur, dva zamerané na samosprávy, jeden na občiansky aktivizmus a iba jeden z nich bol zameraný na oblasť budovania kapacít na reformu energetického sektora na Ukrajine. Treba zdôrazniť, že iba jedna organizácia predložila žiadosť zameranú na oblasť energetiky. Na politickej úrovni však existuje vôľa podporovať projekty aj mimo schémy SlovakAid.

Opäť treba dodať, že problémom tohto nástroja, ktorý stratégia označuje ako malá grantová schéma, je jeho pomerne výrazné finančné a časové limitovanie a skutočnosť, že nedovolí realizátorom (ktorých je obmedzený počet) svoje aktivity rozvinúť v takej miere, aby dokázali vždy zabezpečiť kontinuitu. Aj preto je potrebné pri prioritných témach a programových prioritách urýchlene začať využívať rámcové kontrakty, prípadne navýšovanie horných limitov na jednotlivé projekty.

6 Česká republika sa bude zameriavať na podporu vzdelávania a rozvoja občianskej spoločnosti, Maďarsko na podporu malých a stredných podnikov a implementáciu DCFTA, Poľsko na reformu verejnej správy vrátane decentralizácie. Viac o problematike energetickej efektívnosti a projektom na Ukrajine pozri in Duleba, A., Brezáni, P.: *Slovenská energetická politika voči Ukrajine: dobrý začiatok koherencie slovenských politik (pre rozvoj)*, 2015.

7 Pred rokom 2015 bola Ukrajina súčasťou balíka krajín Východného partnerstva, na ktorý slovenská ODA v priemere na výzvu vyčleňovala 300 – 500 000 eur pre všetky krajiny.

CETIR

Pri realizácii jednotlivých aktivít v prvom rade v krajinách západného Balkánu a Východného partnerstva, ale aj ďalších krajín, ktoré prejavia záujem, sa kladie dôraz najmä na konzultácie o konkrétnych otázkach reformných a integračných procesov. Presnejšie zameranie programu neexistuje.

Na rok 2015 bolo na tieto aktivity opäť vyčlenených 200 000 eur. Tak ako v predchádzajúcich rokoch sa tento rozpočet nenaplnil, čerpanie bolo na úrovni 70 %. V rámci programu CETIR sa v roku 2015 realizovalo 28 samostatných aktivít (v roku 2012 ich bolo 23, v rokoch 2013 aj 2014 27) v 8 krajinách s 98 účastníkmi. Z toho bolo do recipientských krajín vyslaných v 7 kolách 21 slovenských expertov a zorganizovaných 19 študijných návštev pre 70 účastníkov a 7 zástupcov diplomacie Palestíny (6) a Albánska vykonalo stáž na MzvaEZ SR.

Celková suma vyplatená v roku 2015 na program CETIR bola 126 265,98 eur (v roku 2013 boli náklady na aktivity CETIR 125 929, v roku 2014 dokonca 141 906 eur). Náklady na administráciu programu tak v pomere k nákladom na aktivity v roku 2015 v percentuálnom vyjadrení opakovane stúpili na 30 % z celkových nákladov.

Opäť je tu priestor na zopakovanie argumentov z minulej ročenky. Programovým, resp. koordinovaným zapojením mimovládneho či akademického sektora by sa posilnilo budovanie vzťahov a spoločných aktivít s ministerstvami a podporili by sa ďalšie aktivity zamerané na transformáciu a integráciu vybraných krajín. MVO a ďalší aktéri majú záujem a kapacity pozývať zástupcov inštitúcií z partnerských krajín na študijné návštevy alebo podujatia pre slovenskú verejnosť, spolufinancovať publikačné výstupy o transformácii alebo integrácii, vytvárať analýzy a štúdie o partnerských krajinách pre potreby plánovania ODA, vycestovať do partnerskej krajiny s cieľom hľadať lokálnych projektových partnerov na prípravu väčších projektov a podobne.

S cieľom zvýšiť vplyv a efekt technickej pomoci by sa mali prepojiť veľké projekty podporené v rámci výziev a malé aktivity v rámci CETIR. Koordinátor programu CETIR by tak sledoval všetky bilaterálne projekty a koordinoval aktivity pre zástupcov inštitúcií z cieľových krajín s jednotlivými realizátormi. Na uskutočnenie tohto kroku je potrebné urobiť stále nezrealizovanú komplexnú analýzu programu CETIR, plnenia cieľov, efektívnosti a adresnosti.

MIKROGRANTY

Stále populárnym nástrojom sú mikrogranty, t. j. podpora poskytovaná slovenskými veľvyslanectvami miestnym inštitúciám a organizáciám prostredníctvom finančných príspevkov do výšky 5 000 eur. V roku 2014 bolo schválených 61 mikrograntov v 12 krajinách (v roku 2012 ich bolo 67 v 14 krajinách, v roku 2013 60 v 12 krajinách, v roku 2014 61 v 14 krajinách). Na mikrogranty bolo vyplatených 282 154,26 eura.

Počas roka 2015 bola v rámci mikrograntov vyplatená suma 271 835 eur (v čom bolo zarátané i vyplácanie 27 mikrograntov z roku 2013, 4 z roku 2012 a 1 z roku 2011). Najviac mikrograntov bolo opäť udelených v Moldavsku (16) a Keni (16), kde sa prejavila prítomnosť rozvojových diplomatov a kvalitnejšie povedomie miestnej komunity o tomto nástroji.

DOBROVOĽNÍCI

Prostredníctvom Programu na vysielanie dobrovoľníkov bolo v roku 2015 schválených spolu 45 žiadostí slovenských mimovládnych organizácií do 14 krajín v celkovej sume 301 289,40 eura.

Najväčší počet dobrovoľníkov bol tradične vyslaný do Kene. Prostredníctvom programu sú vysielaní najmä mladí ľudia do 30 rokov, ktorí sú umiestnení v partnerských organizáciách slovenských mimovládnych organizácií v rôznych rozvojových krajinách. Zámerom ministerstva je v budúcnosti schvaľovať vysielanie dobrovoľníkov prioritne do krajín, ktoré sú zároveň teritoriálnymi prioritami slovenskej ODA (v pozámke pod čiarou zvýraznené)⁸.

HUMANITÁRNA POMOC

V rámci humanitárnych finančných príspevkov sa na základe rozhodnutia ministra prostredníctvom SAMRS realizovala pomoc vo výške 609 215 eur. Výrazná časť (200 000) smerovala do Srbska v rámci posthumanitárnej pomoci (išlo o záplavy ešte v roku 2014) a v súvislosti s utečeneckou krízou (50 000). V súvislosti s utečencami sa poskytlo 40 000 pre organizácie pôsobiace v Sýrii, 100 000 talianskemu Červenému krížu. V súvislosti so záplavami poskytla SAMRS pomoc gruzínskemu Červenému krížu a 10 000 vláde Tadžikistanu na odstraňovanie následkov zemetrasenia. Zvyšné zdroje boli použité na podporu rôznych aktivít súvisiacich s konfliktom na Ukrajine.

FINANČNÉ PRÍSPEVKY

S cieľom podporiť konkrétne aktivity medzinárodných organizácií, ktoré realizujú v rozvojových krajinách, resp. aktivity implementované v rámci medzinárodných iniciatív poskytlo MZVaEZ v roku 2015 na základe rozhodnutia ministra viacero účelových finančných príspevkov v celkovej sume 814 970 eur.

Jadro príspevkov tvoria príspevky pre medzinárodné organizácie, agentúry OSN. Otázky možno vyvolávajú príspevky na vybudovanie multifunkčného ihriska v Srebrenici (50 000 príspevkom pre mesto a ďalších 20 000 pre ZÚ Sarajevo). Aj vzhľadom na množstvo modalít nie je dôvod, aby sa podobné projekty hradili priamym finančným príspevkom.

Opäť teda platí argument uvedený vyššie, že by bolo vhodné prijať i pravidlá, na základe ktorých sa budú príspevky tohto typu poskytovať. Z hľadiska transparentnosti a zvyšovania efektívnosti by bolo tiež potrebné monitorovať ich následné využitie.

8 **Albánsko (2), Bosna a Hercegovina (2), Keňa (19), Gruzínsko (1), Moldavsko (1), Ukrajina (2),** Ekvádor (1), Uganda (3), Etiópia (2), Rwanda (4), Kambodža (4), Lesotho (3), India (2).

ROK ROZVOJA V AKTIVITÁCH⁹

Jedným z dvoch vrcholov Európskeho roka rozvoja bol Rozvojový deň, ktorý sa konal 14. októbra v bratislavskej Starej tržnici pod záštitou prezidenta Slovenskej republiky Andreja Kisku. Aktívne na ňom participovalo 20 mimovládnych organizácií, experti na problematiku rozvojovej spolupráce a dobrovoľníci. Pre návštevníkov bol pripravený pestrý program, vrátane workshopov pre školákov či interaktívnej hry o migrácii. V Starej tržnici boli tiež vystavené víťazné fotografie a kresby z troch tohtoročných súťaží Platformy MVRO – Náš svet, naša dôstojnosť, naša budúcnosť (výtvarná súťaž pre žiakov základných škôl), Ľudské práva v rozvojovej spolupráci (súťaž pre amatérskych fotografov) a Dôstojný život pre všetkých (súťaž pre profesionálnych fotografov a novinárov).

Druhým vrcholom projektu bol filmový festival Jeden svet, ktorý sa uskutočnil v Bratislave od 26. novembra do 1. decembra. Okrem Bratislavy sa festival konal aj v 30 iných slovenských mestách. Pre verejnosť organizátori festivalu sprístupnili sériu filmov aj v rámci celoročnej požičovne.¹⁰

Platforma MVRO a jej členské organizácie počas celého roka pracovali na zviditeľnení kampane Európskeho roka rozvoja na podujatiach po celom Slovensku. Medzi najhlavnejšie patrili bratislavské Dobré trhy, Dni Európy v Bratislave, Banskej Bystrici či Spišskej Novej Vsi, Bratislavský majáles či letný festival Pohoda na trencianskom letisku. Konferencia Nadácie Pontis pod názvom Rozvoj a demokracia poskytla tradičný priestor na výmenu odborných názorov na rozvojovú spoluprácu. Osobnosťou tohtoročnej konferencie bola celosvetovo známa odborníčka v oblasti globálneho fundraisingu Mari Kuraishi.

Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu zorganizovala tiež výstavu fotografií AkoPOMÁHAME v Bratislave a Žiline. Výstavu Ako stredná Európa pomáha svetu agentúra organizovala v Osle a Helsinkách. V jej produkcii vznikol i film *Karibu KENYA*¹¹, ktorý sa okrem festivalu Jeden svet premietal i v Helsinkách a natočila aj dokument *Ostrov nádeje* o slovensko-kenskej spolupráci. Pri príležitosti roka rozvoja tiež natočila reklamné video SlovakAid o výsledkoch miléniových rozvojových cieľov s názvom *Hope*¹².

UTEČENECKÁ KRÍZA

Dominantou témou v druhej polovici roka 2015 bola vlna utečencov prichádzajúcich do Európy predovšetkým zo Sýrie, ale aj z Iraku či Afganistanu. Téma vyhotila i debatu o riešeníach, resp. neriešeníach tejto otázky. Humanitárny aspekt krízy sa začal v SR oficiálne riešiť iniciáciou petície Výzva k ľudskosti, na základe ktorej sa slovenská vláda rozhodla udeliť finančnú dotáciu na vybrané aktivity mimovládnych organizácií.

9 Viac pozri na webovej stránke <http://err2015.zifer.sk/kategoria/aktivity/> (prístup 3. 3. 2016).

10 Viac o detailoch pozri na stránke <http://www.jedensvet.sk/sk/premietaj> (prístup 3. 3. 2016).

11 Reklamné video pozri na https://www.youtube.com/channel/UCGxBrfVu-r-Nc_GMpeLkzeQ (prístup 3. 3. 2016).

12 Tamže.

Vyčlenila na to sumu 500 000 eur, ktoré poskytla pre Výzvu k ľudskosti, zastúpenú Nadáciou otvorenej spoločnosti, štátna spoločnosť TIPOS. Tieto prostriedky boli rozdelené medzi 15 mimovládnych organizácií na pomoc utečencom na balkánskej trase aj na ich integráciu na Slovensku.

Takisto samotné mimovládne organizácie zorganizovali rôzne zbierky, pričom výnos bol pomerne vysoký. Len výnos verejnej zbierky v kostoloch, ktorá sa organizovala pod záštitou Konferencie biskupov Slovenska, je 500 000 eur (realizovaný cez Slovenskú katolícku charitu). Ďalšie zbierky boli:

- Človek v ohrození: výnos použitý na balkánskej ceste (Maďarsko, Srbsko, Grécko),
- Evanjelická diakonia: balkánska cesta,
- Magna Deti v núdzi: balkánska cesta,
- Nadácia Integra: zbierka pre Sýriu,
- Slovenská katolícka charita: zbierka pre Irak,
- Unicef : zbierka pre Sýriu,
- Vysoká škola sv. Alžbety: balkánska cesta, Libanon, Irak,
- Adra Slovensko: balkánska cesta.

Aj rezorty realizovali ciele aktivy na podporu a pomoc sýrskym utečencom. V rámci toho boli viacerým zahraničným partnerom poskytnuté finančné príspevky na podporu ich aktivít a zároveň sa uskutočnili dodávky humanitárneho materiálu (ošatenie, medicínsky materiál, stany, prikrývky a pod.) pre potreby srbského Červeného kríža a sýrskych utečencov v tábore Preševo. Humanitárne finančné príspevky boli poskytnuté napr. UNICEF, UNHCR Jordánsko, UNHCR Libanon, IOM, bulharskému Červenému krížu. Celkový objem takto poskytnutej finančnej a materiálnej pomoci z verejných zdrojov iba v roku 2015 predstavuje sumu 568 000 eur.

Ministerstvo financií vyčlenilo zdroje na dobrovoľný príspevok vo výške 300 000 eur do Svetového potravinového programu (realizované 24. septembra 2015). Ďalších 300 000 eur poskytne ministerstvo financií do Fondu na podporu migrantov a utečencov Rozvojovej banky Rady Európy.

Slovensko prispeje do jednotlivých nástrojov určených na riešenie migračnej krízy celkovou sumou takmer šesť miliónov eur.¹³ Do Núdzového zvereneckého fondu pre Afriku (Trust Fund for Africa) prispeje sumou 500 000 eur.

Medzi ďalšími príspevkami Slovenska figurujú: 3 mil. eur Zvereneckému fondu pre Sýriu (MADAD), 600 000 eur pre UNHRC, 400 000 eur Medzinárodnej organizácii pre migráciu (IOM), 400 000 eur pre UNICEF, 300 000 eur Svetovému potravinovému programu OSN (100 % navýšenie ostatného príspevku) a 300 000 eur Rozvojovej banke Rady Európy.

Pokladám za pozitívne, že slovenská vláda zdroje našla, najmä na príspevky do medzinárodných fondov. Je škoda, že sa ani v období, keď sa ukazuje, aká je rozvojová pomoc dôležitá, nepodarilo MZVaEZ zvýšiť rozpočet ODA, keďže financií na rok 2016 je približne toľko, koľko v predchádzajúcich dvoch rokoch.

13 Pozri *Rozvojová a humanitárna pomoc ako silná „pomôcka“ pri riešení migračnej krízy*, MZVaEZ SR, 26. 10. 2016, https://www.mzv.sk/cestovanie_a_konzularne_info/detail/-/asset_publisher/lw1ppvnScIPx/content/rozvojova-a-humanitarna-pomoc-ako-silna-pomocka-pri-rieseni-migracnej-krizy (prístup 3. 3. 2016).

Navyše realita ukázala, že na príspevky pre slovenské organizácie, ktoré sa zapojili cez verejné zbierky a cez vysielanie dobrovoľníkov vo veľkej miere, nemá ministerstvo, resp. štátna správa ani fondy, ani rýchly proces, ako im humanitárne dotácie poskytnúť. Financie tak musel poskytnúť štátny podnik TIPOS ako sponzorský dar, pričom ani administrácia zdrojov nebola realizovaná cez ministerskú agentúru, ale Nadáciu otvorenej spoločnosti.

ZÁVERY A ODPORÚČANIA

Ani v roku rozvoja sa nepodarilo navýšiť finančné prostriedky na rozvojovú spoluprácu. Mimovládne organizácie prostredníctvom platformy opakovane s ministerstvom vstupovali do dialógu na túto tému. Ministerstvo síce požiadalo ministerstvo financií o zvýšenie rozpočtu na projektovú pomoc na 15 mil. eur, požiadavka však ostala nezrealizovaná s tým, že je deklarovaný prísľub ministra financií o pravidelnom ročnom zvyšovaní rozpočtu na projektovú pomoc o 10 %. Avšak uvedený záväzok sa na rozpočte SAMRS na rok 2016 neprejavil. Vysoko pravdepodobný je pritom nárast celkových výdavkov na ODA, do ktorého sa pripočítajú už sľúbené a budúce výdavky súvisiace s migračnou krízou.

Rok 2016 bude pre rozvojovú spoluprácu minimálne rovnako náročný a plný úloh, ako bol rok 2015. Okrem predsedníctva v Rade EÚ bude určujúcou agendou migračná kríza. Formálne Slovensko už zaradilo do zoznamu teritoriálnych priorít Sýriu a susedné štáty Blízkeho východu, pričom na tento región vyčlenilo 200 000 eur.

Problémov a výziev vo svete je stále viac a nároky na kvalitu a obsah rozvojovej spolupráce rastú. Aj preto si opäť dovoľím sformulovať, resp. zopakovať niektoré z odporúčaní z bývalých ročeniek, ktoré by mohli prispieť k vybudovaniu optimálneho modelu pre slovenskú ODA.

Financie:

- zvýšiť pomer dvojstrannej pomoci na rozvojové projekty a projekty rozvojového vzdelávania, administrované prostredníctvom SAMRS;

programovanie a realizácia:

- zvážiť zotrvanie Afganistanu medzi programovými krajinami (špeciálne, ak sa neplánuje s programovou podporou),
- podporovať kľúčové subjekty rozvojovej spolupráce formou dlhodobějších programových kontraktov,
- realizovať programové zámery aj formou verejných súťaží a tendrov,
- vypracovať a zaviesť do praxe flexibilnú schému na poskytovanie humanitárnych dotácií cez slovenské organizácie v prípade emergentných kríz,
- opäť sa venovať multilaterálnej pomoci napr. cez koordinovanejší prístup k formulovaniu cieľov v tejto oblasti,
- implementovať stratégiu zapájania podnikateľských subjektov do slovenskej rozvojovej pomoci tak, aby existovali modality a finančné zdroje na podporenie projektov s udržateľným podnikateľským zámerom, ktoré napomôžu ekonomickému rastu a tvorbe pracovných príležitostí v cieľovej krajine,

- prehodnotiť doterajší systém schvaľovania projektov komisiou zloženou výlučne z pracovníkov MZVaEZ SR, v procese viac využívať odborné posudky nezávislých odborníkov, z ktorých budú členovia komisie vychádzať pri bodovaní návrhov,
- reformovať systém SlovakAid, aby bol priaznivo nastavený subjektom, ktoré sú hlavnými realizátormi ODA, znížiť administratívnu náročnosť implementácie projektov,
- viac zapájať slovenských expertov z rôznych oblastí do programovania a implementácie ODA,
- rozvíjať trilaterálnu spoluprácu s vyspelejšími donormi a reálne podporovať zapojenie slovenských subjektov do implementácie rozvojových a vzdelávacích projektov EÚ,
- pokračovať v podpore projektov globálneho a rozvojového vzdelávania na Slovensku a presadzovať tieto témy v spolupráci s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR ako súčasť učebných osnov všetkých typov škôl na Slovensku,
- vypracovať stratégiu a transparentné kritériá na poskytovanie a monitorovanie využitia finančných bilaterálnych príspevkov medzinárodným alebo lokálnym organizáciám;

koherencia politík pre rozvoj:

- zintenzívniť prácu pracovnej skupiny pre koherenciu politík pre rozvoj zriadenú pod Koordinačným výborom rozvojovej spolupráce,
- identifikovať oblasti politík, na ktoré sa SR pri odstraňovaní nesúladu plánuje zamerať na úrovni EÚ či SR,
- zriadiť externý poradný orgán pre koherenciu politík pre rozvoj, ktorý sa bude zaoberať prípadmi nekoherencie z rozvojových krajín,
- zabezpečiť spoluprácu všetkých aktérov tvorby politík vrátane poslancov NR SR a Európskeho parlamentu,
- využiť strategické prípravy na predsedníctvo SR v Rade EÚ na zintenzívnenie diskusie o koherencii politík pre rozvoj na úrovni SR i EÚ;

transparentnosť:

- pokračovať vo zvyšovaní transparentnosti dát o poskytovanej pomoci a na stránke www.slovakaid.sk, ale aj www.slovakdev.sk zverejňovať dáta vo formáte relevantných dát aj pre potreby slovenskej verejnosti a analytikov, nielen podľa potrieb OECD (napríklad zverejnenie názvu organizácie, ktorá získala dotáciu),
- v súlade so záväzkami 4. fóra na vysokej úrovni o efektívnosti pomoci v Pusane podniknúť kroky na zvýšenie efektívnosti a transparentnosti rozvojovej spolupráce.

IV.

Z HISTÓRIE SLOVENSKEJ ZAHRANIČNEJ POLITIKY

SLOVENSKÝ POLITIK ĽUDOVÍT ŠTÚR V SILOČIARACH EURÓPSKEHO VÝVOJA. HĽADANIE „SLOVENSKÉHO ZÁUJMU“

JURAJ MARUŠIAK

Pri diskusiách o zahraničnej politike sa Ľudovít Štúr slovenským čitateľom asociuje väčšinou s rozsiahlou prácou *Slovanstvo a svet budúcnosti*, ktorá predstavuje skôr projekt identity a civilizačnú víziu než návod na praktickú politiku. Podľa Svetozára Bombíka, ktorý spis ako prvý pripravil na vydanie v slovenskom jazyku, tento Štúrov takpovediac politický testament predstavoval odmietnutie Západu¹. V diskusiách, ktoré najmä v prostredí médií prebiehali v súvislosti s uplynulým rokom 2015, vyhláseným za „Rok Ľudovíta Štúra“, neraz unikala európska dimenzia jeho politických aktivít, a to napriek viacerým zaujímavým publikáciám z pera slovenských historikov aj filozofov.

Ľudovít Štúr predstavoval v slovenskej politike výnimočný zjav nielen preto, lebo bol fakticky jej zakladateľom, teda prvým politikom, ktorý nastolil „slovenskú otázku“ ako otázku kultúry či jazyka, ale aj ako otázku výsostne politickú. Výnimočným zjavom bol aj z hľadiska svojho osobného asketizmu a toho, že požiadavku na úplné sebaobetovanie v prospech vyššieho záujmu uplatňoval dôsledne aj na seba samého. Obraz Štúra a jeho nasledovníkov ako osamelých romantických

1 Bombík, S.: Das Slawenthum... ako Štúrovo odmietnutie Západu. In: Štúr, Ľ.: *Slovanstvo a svet budúcnosti*. Bratislava: Gora, 1993, s. 6 – 16.

vizionárov pritom nie je celkom pravdivý a predovšetkým nie je celkom presný. Svojím konaním i svojimi myšlienkami reagovali na aktuálne trendy nielen v rámci habsburskej monarchie, ale aj Európy. Zároveň Štúr nevystupoval ako solitér, ale naopak, jeho silnou stránkou bola práve tímová práca, ako na to poukazuje napr. historička Daniela Kodajová².

Témou predkladaného textu je pokus o analýzu politickej dimenzie pôsobenia Ľudovíta Štúra z hľadiska procesu formovania slovenskej identity, konštruovania slovenského národa ako dovtedy ešte nesformovaného a iba zamýšľaného politického spoločenstva a zároveň identifikovania „národných záujmov“ kolektivity, predstavovanej a budovanej ako slovenské politické spoločenstvo. V danom kontexte je vzhľadom na absenciu slovenskej štátnosti v sledovanom období, resp. len jej zamýšľané budovanie sotva možné používať termín „národný“ či „národnoštátny záujem“, ktorý je viazaný na kategóriu štátu a predstavuje súhrn jeho najvšeobecnejších požiadaviek³. Napriek tomu aj formujúce sa spoločenstvá, ktoré vlastnú štátnosť nemajú alebo sa o ňu ich politické elity iba usilujú, projektujú svoje záujmy vo vzťahu k existujúcim štátom, resp. k iným spoločenstvám. Preto budem namiesto uvedených termínov používať pojem „slovenský záujem“.

ŠTÚR A IDEOLÓGIA NACIONALIZMU

Štúrova koncepcia slovenského nacionalizmu bola inšpirovaná víziou nemeckého filozofa Johanna Gottfrieda Herdera, o ktorej získal poznatky prostredníctvom Jána Kollára. Herder prisudzoval slovanským národom civilizačnú misiu, v dôsledku ktorej sa majú vo svojom podiele na svetových dejinách vyrovnáť národom románskym a germánskym. Rovnako však politické myslenie Ľ. Štúra ovplyvňovala tvorba ruských slovanofilov (používa sa aj termín slavianofili), ako napr. Alexeja S. Chomjakova, bratov Konstantina a Ivana S. Aksakovovcov alebo Petra Vasilijeviča Kirejevského⁴. Záujem o vzťahy medzi slovanskými národmi, ale aj o jeho širší európsky kontext získaval počas štúdia na Evanjelickom lýceu v Bratislave. Ako tajomník Spoločnosti česko-slovenskej na lýceu prejavoval najmä literárne a historické záujmy, neskôr od septembra 1836 ako zástupca profesora Jura Palkoviča prednášal na Katedre reči a literatúry česko-slovenskej predmet dejiny všeslovanskej literatúry. Ako evanjelický vzdelanec poznal koncepcie nemeckých filozofov a historikov, zrejme ešte pred odchodom na študijný pobyt na univerzite v Halle (1838 – 1840) musel byť oboznámený s romantizujúcim hnutím nemeckej mládeže, keď spolu so svojimi študentmi, členmi generácie Mladého Slovenska, podnikol 24. apríla 1836 výlet na Devín, na ktorom sa

2 Kodajová, D., Vanya, B., Taragel, D.: Historička Daniela Kodajová: Štúr nebol solitér, vždy pracoval v tíme. In: *Sme*, 27. 10. 2015, <http://plus.sme.sk/c/20062538/historicka-daniela-kodajova-stur-nebol-soliter-vzdy-pracoval-v-time.html#ixzz43fg8cKZu> (prístup 30. 3. 2016).

3 Podrobnejšie pozri napr. Weiss, P.: Národný záujem a zahraničná politika štátu. In: Marušiak, J. a kol.: *Za zrkadlom politiky*. Bratislava: Veda, 2010, s. 42 – 83.

4 Martinkovič, M.: Slovanstvo, Európa a Rusko v myslení Ľudovíta Štúra. In: Macho, P., Kodajová, D. a kol.: *Ľudovít Štúr na hranici dvoch vekov*. Bratislava: Veda, Historický ústav SAV, 2015, s. 100 – 102.

jeho účastníci prihlásili k dedičstvu starých Slovanov a začali používať ďalšie, slovensky znejúce osobné mená. Ako poukazuje etnologička Gabriela Kiliánová, Devín sa postupne stával symbolickým geografickým pojmom nielen pre Slovákov, ale aj pre ďalšie etniká – Nemcov i Maďarov⁵.

Podobne ako v prípade iných ideológov európskych národných hnutí v 19. a 20. storočí, aj Štúrova koncepcia národa mala ambivalentný charakter. Na jednej strane bol štúrovský nacionalizmus projektom orientovaným do budúcnosti, zameraným na vytváranie vtedy neexistujúceho slovenského politického spoločenstva a budovania solidárnych vzťahov v jeho vnútri, zároveň však popri všeobecných demokratických požiadavkách sa Štúr usiloval toto snaženie legitimizovať aj prostredníctvom historických argumentov. Národ, ktorý si štúrovská generácia predstavovala⁶, už v raných štádiách obsahoval prvok teritoriality a ohraničenia, keďže sa orientovala na tú časť obyvateľstva Uhorska, ktorá používala dialekty označované za slovenské. Popri jazykových hraniciach ako hraniciach mentálnych sa už v ranom období pôsobenia štúrovskej generácie, v ich tvorbe i praktických aktivitách, objavujú snahy definovať „slovenskosť“ pomocou geografických pojmov, napr. odvolávaním sa na rieky Dunaj, Váh, Hron, na pohorie Tatry, ale napokon aj na Devín. Rovnako vďaka štúrovcom sa súčasťou slovenskej symbolickej geografie stala Bratislava pod svojím súčasným názvom, keď napr. almanach *Nitra* začal popri zaužívanej slovenskej verzii názvu mesta Prešporok používať názov Břetislava nad Dunajem (I. ročník, 1842, resp. v II. ročníku v roku 1844 už Bratislava nad Dunajom). Uvedené obdobie, najmä v súvislosti s núteným odchodom L. Štúra z postu profesora na bratislavskom evanjelickom lýceu, je spojené so vznikom významného slovenského národného symbolu – piesne *Nad Tatrou sa blýska*, t. j. súčasnej štátnej hymny SR.

Demokratizmus štúrovcov a ich pestovanie vedomia spoločnej minulosti zároveň odkazovali na chápanie národa ako spoločenstva suverénneho a vnútorne solidárneho. Ešte v predrevolučných časoch sa v agende štúrovského hnutia objavujú náznaky úsilia o masovú mobilizáciu, keď sa v roku 1840 pokúšali vypracovať petíciu adresovanú uhorskému snemu o používaní materinskej reči v Uhorsku. V tom čase sa ešte predstavovali ako „konštitúcii a kráľovi vždy verní Slováci“ a pociťovali lojalitu nielen voči panovníkovi, ale aj voči Uhorsku. Slováci podľa nich znášali „s ostatnými obyvateľmi uhorskej krajiny rovnaké bremená vo vojne i v pokoji“, a preto si nárokovali „rovnako spravodlivé nakladanie“.⁷ Intelektuálny záujem o postavenie slovanského obyvateľstva, charakteristický pre prvé generácie slovenského národného obrodzenia z katolíckeho okruhu Antona Bernoláka alebo evanjelického okruhu Jána Kollára a Pavla J. Šafárika, ktorý český historik Miroslav Hroch označuje v kontexte periodizácie európskych národných dejín za fázu A, teda v štúrovskej ére začína vstupovať do fázy B, t. j. nadobúdať politické podoby,

5 Kiliánová, G.: *Identita a pamäť. Devín/Theben/Dévény ako pamätné miesto*. Bratislava: Ústav etnológie SAV, 2005.

6 Anderson, B.: *Představy společnosti. Úvahy o původu a šíření nacionalismu*. Praha: Karolinum, 2008, s. 23.

7 Návrh petície Slovákov uhorskému snemu o používaní materinskej reči v Uhorsku. Bratislava 1840. Dokument č. 95. In: *Dokumenty slovenskej národnej identity a štátnosti*. Zv. 1. Bratislava: Národné literárne centrum, 1998, s. 288 – 290.

aj keď nedosiahol úroveň fázy C, v ktorej sa národné hnutie stalo masovým a začalo oslovovať najširšie vrstvy spoločnosti⁸.

Kombináciu revolučného jazykového chápania národa a lojality k historickému uhorskému štátu môžeme u Štúra pozorovať aj v slovenskom *Prestolnom prosbopise* z roku 1842, v ktorom sa obracia na panovníka so žiadosťou o ochranu Slovákov pred maďarizáciou. Na jednej strane tvrdí, že „podľa našej od maďarskej rozdielnej reči sme osobitným národom, ktorý je schopný ďalších pokrokov len vzdelávaním svojej vlastnej reči“, zároveň však sa opakovane hlási k záujmom „spoločnej vlasti“⁹.

S obrazom Ľudovíta Štúra ako politického romantika nekorešponduje pozornosť, akú Štúr venoval budovaniu inštitúcií, a spôsob, akým historickú argumentáciu využíval nielen na politickú mobilizáciu, ale aj na legitimizovanie konkrétnych politických nárokov, napr. na používanie národného jazyka, resp. zachovanie autonómie evanjelickej cirkvi augsburského vyznania v kontexte snáh grófa Karola Zaya či mladej liberálnej generácie maďarských politikov, napr. Lajosa Kossutha o jej zjednotenie s cirkvou reformovanou (kalvínskou) práve s cieľom marginalizovať slovenských evanjelikov. Bez preháňania možno povedať, že v danom čase práve evanjelická cirkev a. v. bola ako štátom uznaná cirkev jedinou oficiálnou inštitúciou, ktorú by bolo možné označiť za slovenskú národnú inštitúciu. Spor o cirkev, ktorá vydávala tlačoviny v jazyku zrozumiteľnom veriacim a kontrolovala aj cirkevné školstvo, teda zákonite nemal náboženský charakter, ale v plnej miere charakter politický. V polemikách s grófom K. Zayom Štúr veľmi často používal historické argumenty, predovšetkým argument o autochtónosti slovenského obyvateľstva. Zároveň slávou Veľkej Moravy zdôvodňoval právo Slovákov na lepší život, než aký majú v súčasnosti, keď čelia maďarizačným snahám, t. j. snahám vytlačiť slovenský jazyk z verejného života a zo vzdelávacích inštitúcií¹⁰. Takisto v *Prestolnom prosbopise* z roku 1842 vystríhal pred snahami o maďarizáciu evanjelickej cirkvi, keďže od roku 1843 bola nútená viesť cirkevné knihy v maďarskom jazyku. *Prestolný prosbopis* poukazuje na to, že jeho iniciátori vnímali slovenskú otázku nielen v kontexte uhorskej politiky a podmienok každodenného života v Uhorsku, ale aj v širších európskych súvislostiach. Protest proti zavádzaniu maďarského jazyka napr. do cirkevných matrik a snaha o zachovanie latinčiny v cirkevných dokumentoch boli zdôvodňované o. i. tým, že sa „maďarské matriky, výťahy a vysvedčenia z cudziny, napr. z Pruska a Saska, áno aj zo samých rakúskych krajín, Čiech, Moravy, Haliče, Rakúska vracajú ako nezrozumiteľné a neupotrebitelné, kým naproti tomu latinská reč má platnosť v celej Európe“¹¹.

Prestolný prosbopis tiež hovorí o potrebe inštitucionalizácie postavenia slovenského jazyka, napr. v súdnych konaniach, a o vybudovaní ďalšej „národnej“ inštitúcie, cen-zúry tlače a katedry slovanskej reči na univerzite v Pešti.¹² Predmetom aktivít Ľudovíta Štúra bola nielen obrana, t. j. snaha zabrániť expanzii maďarského jazyka v Uhorsku

8 Hroch, M.: *Národy nejsou dílem náhody. Příčiny a předpoklady utváření moderních evropských národů*. Praha: SLON, 2009, s. 52 – 54.

9 *Prosbopis Slovákov v Uhorsku na jeho C. Kr. Apoštolské veličenstvo Ferdinanda V.* In: Ormis, J. V.: *O reč a národ*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1973, s. 549 – 555.

10 Štúr, Ľ.: *Starý i nový věk Slováků*. Vydal Josef Jirásek. Bratislava: Učená spoločnosť Šafaříkova v Bratislavě, 1935.

11 *Prosbopis Slovákov v Uhorsku...*, c. d.

12 Tamže.

na úkor jazykov nemaďarského obyvateľstva, ale aj snaha o budovanie slovenských verejných a kultúrnych ustanovizní, napr. v oblasti školstva, kultúry a vedy. Tomu mal slúžiť spolok Tatrín založený v roku 1844.

Výraznú pozornosť venoval Ľ. Štúr otázke zrušenia poddanstva, čo chápal ako nevyhnutný predpoklad rozvoja vidieckeho obyvateľstva. Aktivity štúrovcov neobchádzali ani prvky toho, čo sa neskôr zvyklo označovať ako „organická práca“ v Poľsku, resp. „drobná práca“ v Česku¹³, čiže práce zameranej na zvýšenie kultúrnej, ekonomickej a vzdelanostnej úrovne obyvateľstva. Tieto aktivity boli vnímané ako úzko prepojené s procesom formovania národného spoločenstva, pretože tak v prípade Slovákov v 19. storočí, ako aj v prípade Poliakov a Čechov v druhej polovici 19. storočia práve vidiecke obyvateľstvo, resp. v Poľsku a v českých krajinách aj mestské stredné vrstvy predstavovali potenciálnu základňu a napokon aj zdroj legitimity národných hnutí. Výrazom takýchto aktivít v štúrovskom období bolo napr. zakladanie spolkov miernosti, orientovaných na boj proti rastúcemu alkoholizmu na vidieku.

Konštrukcia slovenskej identity, ktorá sa vymedzuje nielen voči maďarsky hovoriacemu obyvateľstvu Uhorska, ale aj voči Čechom, bola otvorene ohlásená kodifikáciou spisovného slovenského jazyka v roku 1843. Znamenalo to rozkol v slovenskom evanjelickom tábore, keďže priaznivci Jána Kollára a P. J. Šafárika tento krok odsúdili a vyslovovali sa za zotrvanie pri spisovnom českom jazyku. Tento konflikt medzi Ľ. Štúrom a J. Kollárom pretrvával aj počas revolučných rokov 1848/49 a neskôr. Zároveň však uvedený spor, ktorého svedectvá zaznamenáva napr. dielo *Hlasové o potrebe jednoty spisovného jazyka pro Čechy, Moravy a Slováky*, svojím priebehom predznamenal priebeh neskorších slovensko-slovenských a česko-slovenských konfliktov medzi stúpenkami etnicko-jazykovej, resp. politickej jednoty Slovákov a Čechov a medzi stúpenkami národného partikularizmu. Kým napr. argumenty P. J. Šafárika sa niesli v odbornom duchu a vychádzali z ekonomického a sociálneho zaostávania území obývaných Slovákami v porovnaní s českými krajinami, Ján Kollár počin štúrovcov odsúdil a štúrovskú verziu spisovnej slovenčiny označil za jazyk nekultúrnych nižších vrstiev.¹⁴ Jazyková rozluka z roku 1843 predstavovala dôvod, pre ktorý zastávali kritický postoj voči Ľ. Štúrovi a jeho duchovnému i politickému dedičstvu aj politické elity prvej ČSR, napr. Milan Hodža¹⁵.

Revolučné roky 1848/49 posunuli štúrovské hnutie z roviny intelektuálnej a kultúrnej definitívne do roviny politickej. V reakcii na vyhlásenie Uhorského snemu, podľa ktorého v Uhorsku žije iba jeden národ, a to národ maďarský, sa začali aktivizovať aj politické hnutia nemaďarských národností, dožadujúcich sa rovnoprávneho postavenia v rámci uhorského štátu. Aktivita slovenských predstaviteľov v prvom období revolúcie vyvrcholila prijatím Žiadostí slovenského národa v Liptovskom Mikuláši 10. mája 1848, na ktorom bola z iniciatívy Ľudovíta Štúra, Jozefa Miloslava Hurbana a Michala Miloslava Hodžu nastolená požiadavka vytvorenia slovenskej politickej reprezentácie v podobe Slovenskej národnej rady. Žiadosti obsahovali nielen jazykové, ale aj teritoriálne a inštitucionálne požiadavky, napríklad to, aby popri celouhorskom sneme boli vytvorené

13 Masaryk, T. G.: *Česká otázka*. Praha: Svoboda, 1990, s. 224; Masaryk, T. G.: *Jak pracovat? Přednášky z roku 1898*. Praha: Čin, 1926.

14 *Hlasové o potrebe jednoty spisovného jazyka pro Čechy, Moravy a Slováky*. Praha: České Museum, 1846.

15 Hodža, M.: *Československý rozkol*. Turčiansky Sv. Martin: vl. n., 1920.

národné snemy s právomocami na území definovanom na základe etnických kritérií, či zavedenie slovenčiny ako rokovacieho jazyka na územiach obývaných príslušníkmi slovenského etnika na úrovni obcí, miest a stolíc. Mali vzniknúť aj národné gardy so slovenskými veliteľmi a so slovenčinou ako veliacim jazykom. Revolučné roky 1848/48 znamenajú aj konsolidáciu národnej symboliky. V tom čase však mikulášske žiadosti hovorili o červeno-bielej zástave, s najväčšou pravdepodobnosťou sa inšpirovali českou symbolikou.

Hoci požiadavky obsiahnuté v Žiadostiach rešpektovali štátoprávny rámec Uhorska, predstavovali narušenie jeho dovedy unitárneho a nedeliteľného charakteru. Preto boli uhorskou vládou odmietnuté a ich iniciátori, na ktorých bol vydaný zatykač, sa museli uchýliť mimo Uhorska. Význam Žiadostí spočíva v tom, že prvý raz od sprisahania uhorských jakobínov, ktorí v roku 1794 navrhovali vytvorenie Uhorskej federatívnej republiky, rozdelenej podľa etnického princípu, obsahovali požiadavku administratívneho ohraničenia slovenského územia a vytvorenie slovenských politických inštitúcií. Na rozdiel od uhorských jakobínov však išlo o verejne formulovanú požiadavku. Teritoriálne požiadavky definované v Žiadostiach znamenali spochybnenie dovtedajších administratívnych hraníc uhorských žúp, vytvorených na historickom princípe. Zároveň však v nich boli štúrovské požiadavky legitimizované aj historicky, práve tézou o autochtónnosti slovenského obyvateľstva, ktoré je v nich definované ako „pranárod“.

V konečnom dôsledku však nemožno ignorovať ani hlboko demokratický charakter Žiadostí, ktoré v článku IX nastoľovali požiadavku aktívneho volebného práva pre všetkých uhorských občanov a obyvateľov starších ako dvadsať rokov, pokiaľ boli „svojmu rodu verní, zločinstvom a výstupkami nezašpintaní“. Pasívne volebné právo sa malo vzťahovať na každého občana staršieho ako dvadsaťštyri rokov. Rovnako dôležitý bol aj nasledujúci článok X, v ktorom sa hovorilo o potrebe slobody tlače a zhromažďovania.¹⁶ Tieto demokratické požiadavky vychádzali zo sociálnej štruktúry potenciálnych podporovateľov slovenského národného hnutia s ohľadom na rýchlu maďarizáciu, resp. národnú ľahostajnosť vyšších a stredných vrstiev.

SLOVENSKÁ OTÁZKA MIMO HRANÍC UHORSKA

Ako sme už uviedli, Štúrov záujem o dejiny a politickú situáciu ďalších slovanských národov vplynul z jeho výskumnej činnosti literárneho historika, ako aj zo skúseností z pobytu v Nemecku. V roku 1839 navštívil Hornú a Dolnú Lužicu, t. j. oblasti obývané slovanským obyvateľstvom. V liste adresovanom mladým lužickosrbským intelektuálom ich vyzval na spoluprácu s predstaviteľmi iných slovanských národov.¹⁷ Popri kontaktoch s českým intelektuálnym prostredím podobu slovenského národného hnutia výrazne ovplyvnili kontakty s južnými Slovanmi, s predstaviteľmi ilyristického hnutia. Išlo prevažne o chorvátskych politikov, ktorých najznámejším predstaviteľom bol Ljudevit Gaj, presadzujúcich v 30. a na začiatku 40. rokov 19. storočia tézu o etnickej a politickej

16 Žiadosti slovenského národa. Liptovský Svätý Mikuláš 10. mája 1848. Dokument č. 104. In: *Dokumenty slovenskej národnej identity a štátnosti*, c. d., s. 307 – 310.

17 Štúr, Ľ.: List Lužickej mládeži. V Halle, dňa 30. mája 1839. In: *Štúr.sk – Listy z korešpondencie Ľudovíta Štúra*, <http://www.stur.sk/listy/luzice.htm> (prístup 30. 3. 2016).

jednote južných Slovanov. Okrem Štúra do ilyrickej a neskôr chorvátskej tlače prispievali aj Peter Kellner-Hostinský, Bohuš Nosák, J. M. Hurban. Keď bol Štúr zbavený profesúry na bratislavskom evanjelickom lýceu, na protest školu opustila aj skupina chorvátskych študentov. Štúr udržiaval kontakty aj so srbským kniežaťom Mihailom Obrenovićom, ktorý mal počas pobytu v rakúskom exile vidiecke sídlo v Ivanke pri Dunaji. Svoje dielo *Náuka reči slovenskej* venoval srbskému patriarchovi Josifovi Rajačićovi.¹⁸ Dedičstvo ilyristického hnutia a celkovo národných hnutí južných Slovanov ovplyvnilo národné hnutia ostatných slovanských národov, ktoré sa inšpirovali napr. vytváraním matíc ako národných kultúrnych, vedeckých a vydavateľských ustanovizní. Prvou takouto inštitúciou bola Matica srbská vytvorená v roku 1826, v roku 1831 vznikla Matica česká, v roku 1842 Matica ilýrska a v roku 1864 Matica slovenská. Spoluzakladateľom Matice ilýrskej bol biskup Štefan Moyzes, ktorý sa stal neskôr aj prvým predsedom Matice slovenskej.

Podstatne komplikovanejšie sa vyvíjali vzťahy s poľským národným hnutím. Časť predstaviteľov slovenského národného obrodenia (napr. Samo Tomášik, Samo Chalupka) prejavovala sympatie k poľskému „novembrovému“ povstaniu v rokoch 1830 – 1831, Samo Chalupka sa ho dokonca zúčastnil ako dobrovoľník. Štúra tiež inšpirovali predstavy poľských demokratov na prelome 30. a 40. rokov 19. storočia o federácii slobodných a rovnoprávných slovanských národov¹⁹, odmietol však ponuku okruhu poľských emigrantov okolo Adama Czartoryského (Hotel Lambert) na spoluprácu a finančnú podporu *Slovenských národných novín*, pretože nesúhlasil s ich úsilím o spoluprácu s nemeckými a maďarskými politickými kruhmi²⁰. V prvej polovici 19. storočia zohrával v slovenskom národnom hnutí významnú rolu aj nemecký faktor. Jeho príslušníci aktívne informovali o postavení Slovákov v Uhorsku a o maďarizačných praktikách v tamjších, najmä liberálnych médiách. Azda najznámejšou je „národná obrana“ *Sollen wir Ungarn werden (Máme sa stať Maďarmi)* od Ľudovíta Šuhajdu (1834).²¹ Podobne Štúr si uvedomoval potrebu prezentovať to, čo by sme mohli označiť za slovenský záujem, aj na medzinárodnom fóre, najmä s ohľadom na cenzúru panujúcu v Uhorsku. Napr. v roku 1843 vydal v nemeckom Lipsku spis *Sťažnosti a žaloby Slovanov na protizákonné prechmaty Maďarov*²². Podobne polemický spis *Devätnáste storočie a maďarizmus* z roku 1845 bol vydaný vo Viedni. Štúr v ňom argumentoval krokmi európskej pentarchie (účastníkov tzv. koncertu veľmocí – Rakúska, Pruska, Ruska, Veľkej Británie a Francúzska) na obranu utláčaných národov, napr. v prípade Turecka či belgickej revolúcie, ale aj podporou, akú rakúsky štát poskytoval Čechom, južným Slovanom, Maďarom i Rumunom a pod. V uvedenom kontexte poukazoval na maďarizačné praktiky. Schopnosti politickej komunikácie preukázal, keď popri situácii

18 Krajčovič, M.: *Slovenské národné hnutie v medzinárodnom kontexte. Od roku 1820 po vznik Slovenského štátu*. Bratislava, SAP, 2010, s. 20; Bednárová, M.: *Slovania a slovanská integrácia pohľadom Ľudovíta Štúra*. In: Macho, P., Kodajová, D. a kol.: c. d., s. 79.

19 Danilák, M.: *Ľudovít Štúr a Slovanský zjazd v Prahe roku 1848*. In: Sedlák, I. (ed.): *Ľudovít Štúr v súradniciach minulosti a súčasnosti*. Martin: Matica slovenská, 1997, s. 85.

20 Bednárová, M.: c. d., s. 77.

21 Krajčovič, M.: c. d., s. 39.

22 Štúr, Ľ.: *Sťažnosti a žaloby uhorských Slovanov na protizákonné prechmaty Maďarov*. In: Ormis, J. V.: c. d., s. 515 – 548.

Slovákov v Uhorsku upozornil na maďarizačné praktiky uplatňované voči nemeckému obyvateľstvu v Sedmohradsku²³.

V období 40. rokov ešte nemožno Štúra považovať za protizápadného politika, naopak, Slovanom prisudzoval mesianistickú úlohu brániť európske národy proti „islam“ a formovať duchovné kvality „európskeho života“. Slovanstvo podľa neho bolo „skutočným stvárnovateľom terajšieho spôsobu európskeho života len s tým rozdielom od západných stvárnovateľov, že ono tomuto životu prinieslo obeť iného druhu, než to oni urobili“²⁴. Slovenská idea v tomto období Štúrovej činnosti teda nebola v rozpore s európanstvom, naopak, predstavovala jeho súčasť a doplnenie.

Revolučné roky 1848/49 priniesli politickú radikalizáciu štúrovcov aj zintenzívnenie hľadania spojencov medzi ostatnými slovanskými národmi v rakúskej monarchii a za jej hranicami. Ľ. Štúr v apríli 1848 nadviazal spoluprácu najmä s chorvátskymi politikmi (Ljudevit Gaj, Josip Strossmayer), ale i s poľskými.²⁵ Vtedy ešte Štúr za nepriateľa stredoEurópskych Slovanov okrem Nemcov a Maďarov označoval Rusko.²⁶ Po tom, ako na žiadosti slovenského národa uhorská moc zareagovala vydaním zatykača na Ľ. Štúra, J. M. Hurbana a M. M. Hodžu, sa v politike štúrovcov slovenská otázka definitívne ocitla mimo štátoprávneho rámca Uhorska. Po úteku do Česka a do Viedne sa Štúr zapájal do koordinácie postupu slovanských politických reprezentácií v rakúskej monarchii, podieľal sa na príprave Slovenského zjazdu. Podľa niektorých autorov, napr. Jozefa Škultétyho alebo ruského historika Platona Kulakovského²⁷, bol práve Štúr iniciátorom myšlienky zvolať podobné fórum.

V tom čase sa Štúr, dovtedy priaznivec postupných krokov, posúva smerom k radikálnym revolucionárom. Počas prípravy Slovenského zjazdu sa dostal do rozporu s F. Palackým a P. J. Šafárikom, predovšetkým v otázke ich vzťahu k rakúskemu štátu. Štúr zastával názor, podľa ktorého prvoradým záujmom slovanských reprezentácií v habsburskej monarchii musí byť budúcnosť samotných národov: „Cieľ náš by mal byť zachovať ríšu Rakúsku? Náš cieľ je zachovať nás... Čo by nám povedal svet, keby sme o nič viac nestáli, než o zachovanie Rakúska? Pádom Rakúska nepadáme my.“ Poukazoval na skutočnosť, že politické ani jazykové požiadavky slovanských reprezentácií doposiaľ zo strany Viedne splnené neboli. Namiesto idey federalizácie postuloval vytvorenie „samostatných slovanských obcí... pod vládou rakúskou“²⁸. Svoju predstavu budúceho usporiadania vzťahov Slovanov s Rakúskom však nekonkretizoval. Na zjazde udržiaval kontakty s radikálnym ruským revolucionárom Michailom Bakuninom.

Slovenský zjazd, ktorého účastníci sa vo svojej väčšine stotožnili s programom austroslavizmu, t. j. programom spolupráce slovanských národov v rámci Rakúska a reformy rakúskeho štátu so zámerom oslabiť nemeckú dominanciu, potvrdil nielen

23 Štúr, Ľ.: Devätnásť storočie a maďarizmus. Ospravedlňujúci spis Ľudovíta Štúra. In: Ormis, J. V.: c. d., s. 697 – 721.

24 Martinkovič, M.: Metamorfózy idey slovanstva a ich reflexia v slovenskom politickom myslení 19. storočia. In: Martinkovič, M. (ed.): *Idey a vývoj slovenského národovotvorného myslenia v 19. storočí*. Trnava: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave; Krakov: Spolok Slovákov v Poľsku, 2011, s. 165 – 166.

25 Krajčovič, M.: c. d., s. 39.

26 Škvarna, D.: Ľudovít Štúr a rok 1848. In: Sedlák, I. (ed.): c. d., s. 103.

27 Danilák, M.: c. d., s. 88.

28 Danilák, M.: c. d., s. 100.

potenciál, ale aj limity spolupráce Slovanov. Preukázali sa na ňom rozpory medzi samotnými slovanskými národmi, predovšetkým čo sa týkalo poľsko-ruských vzťahov, ale aj v prípade ukrajinskej reprezentácie vo východnej Haliči, ktorá odmietala poľskú dominanciu²⁹. Na Slovanskom zjazde v Prahe boli 7. júna 1848 prijaté spoločné Žiadosti Slovákov a Rusínov. Na rozdiel od májových mikulášskych Žiadostí slovenského národa bola požiadavka na vytvorenie národných snemov doplnená o zriadenie stáleho slovensko-rusínskeho národného výboru, teda orgánu výkonnej moci.³⁰

Štúr však ešte nebol stúpencom otvorenej konfrontácie s uhorskou vládou. Odmietal požiadavku chorvátskej delegácie, aby slovenská reprezentácia vyhlásila nezávislosť od Uhorska, v tom čase ešte veril v možnosť dohody s maďarskou vládou. Po potlačení pražského povstania sa opätovne zblížil s Chorvátmi. J. M. Hurban požiadaval chorvátskych politikov, o. i. bána Josipa Jelačića, o podporu pri presadzovaní slovenských záujmov. Jeho vystúpenie v záhrebskom Sabore prinieslo úspech, chorvátski predstavitelia počas rokovaní s maďarskou vládou začlenili medzi svoje požiadavky aj riešenie postavenia Slovákov³¹.

Vznik Slovenskej národnej rady ako prvého orgánu slovenskej národnopolitickej reprezentácie v septembri 1848 i prvá dobrovoľnícka výprava prebiehali v koordinácii s pripravovaným vystúpením Chorvátska proti maďarskej revolúcii. Počas prvej dobrovoľníckej výpravy v septembri 1848 sa objavil pojem Slovensko ako geografický názov³², dobrovoľnícke výpravy už používali bielo-modro-červenú zástavu, ktorá sa neskôr stala slovenským národným symbolom³³. Hoci Štúr v období pobytu v Prahe, vo Viedni a v Záhrebe udržiaval úzke kontakty s radikálnymi ľavicovými kruhmi, jeho vtedajšia publicistika potvrdzuje, že pozorne sledoval tamjšie politické dianie. Jeho voľba bola teda voľbou predovšetkým pragmatickou. Hoci ešte počas Slovanského zjazdu bol kritikom viedenského absolutizmu, v konfrontácii s politikou maďarskej vlády identifikoval ako slovenský záujem spojenectvo s Viedňou, ochotnou rokovať o rovnoprávnom postavení národov v monarchii, vrátane možnosti vytvoriť slovenský osobitný administratívno-politický celok. V novembri 1848, v predvečer druhej dobrovoľníckej výpravy, už teda Štúr spájal boj „za slobodu a národnosť slovenskú“ s bojom „za jednotu mocnárstva rakúskeho“ a za „kráľa nášho a dom panujúci“, pričom viac už nehovoril o usporiadaní pomerov v rámci Uhorska. Naopak, snahu maďarskej vlády o vyčlenenie zo štátoprávneho rámca Rakúska odmietal³⁴.

Napriek tomu, že cisársky manifest z 20. októbra 1848 deklaroval zásadu rovnoprávnosti národov, už v januári 1849 ministerská rada možnosť vyčlenenia Slovenska zo štátoprávneho rámca Uhorska zamietla pre obavy z posilnenia českého vplyvu

29 Kiss, Gy. Cs.: *Węgry i ich sąsiedzi* (pytania i dylematy). In: Kiss, Gy. Cs.: *Lekcja Europy Środkowej. Eseje i szkice*. Kraków: Międzynarodowe Centrum Kultury, 2009, s. 46 – 47.

30 Žiadosti uhorských Slovákov a Rusínov. Dokument č. 105. In: *Dokumenty slovenskej národnej identity a štátnosti*, c. d., s. 311 – 312.

31 Krajčovič, M.: c. d., s. 43.

32 Štúrova reč pred slovenskými dobrovoľníkmi. Myjava 18. septembra 1848. Dokument č. 106. In: *Dokumenty slovenskej národnej identity a štátnosti*, c. d., s. 313.

33 Zenderowski, R.: *Nad Tatrami błyska się...* Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, 2007, s. 183.

34 Výzva Slovenskej národnej rady K národu slovenskému. Viedeň 20. novembra 1848. Dokument č. 107. In: *Dokumenty slovenskej národnej identity a štátnosti*, c. d., s. 315 – 317.

v ríši³⁵. Ešte v marci 1849 však v programových dokumentoch slovenského hnutia popri jazykových požiadavkách stále pretrvávali požiadavky na definovanie slovenského územia³⁶. Hoci po potlačení maďarskej revolúcie viedenská vláda definitívne stratila záujem o rokovania s lídrami SNR, orientovala sa na zachovanie územnej integrity Uhorska a nadviazala spoluprácu s tradicionalistickým, lojalistickým krídlom slovenskej politiky, reprezentovaným Jánom Kollárom, myšlienka vyčlenenia Slovenska ako osobitného územného celku v rámci Uhorska, resp. mimo neho zostala cieľom slovenskej politiky a prejavila sa napr. v roku 1861, keď bolo prijaté Memorandum národa slovenského. Aj táto myšlienka však posilnila presvedčenie uhorských vládných kruhov, že splnenie požiadaviek nemaďarských národností bude znamenať dezintegráciu uhorského štátu.

Záverečné obdobie Štúrovej činnosti, od potlačenia revolučných hnutí v rokoch 1848/49 až po jeho smrť v roku 1856, sa spája predovšetkým s jeho spisom *Slovanstvo a svet budúcnosti*, ktorý však knižne vyšiel až po jeho smrti, najprv v Rusku (1867, 1909). Štúrova polemika s doktrínou austroslavizmu prerastá v odmietnutie Západu, ktorý autor asociuje s negatívnymi atribútmi, akými sú individualizmus, utilitarizmus, pôžitkárstvo a celkový úpadok morálky³⁷. Definitívne zavrhol projekt austroslavizmu, ktorého podpora znamená podľa neho „dobrovoľne sa poddať germanizácii“³⁸. Cestu k politickému oslobodeniu Slovanov videl v spojení s Ruskom, v danom čase jediným nezávislým slovanským štátom, vrátane politického zjednotenia, ktoré by prinieslo aj prijatie spoločného náboženstva, čiže pravoslávia, a spoločného komunikačného jazyka medzi jednotlivými slovanskými národmi, teda jazyka ruského. Naďalej však zostal stúpencom kollárovskej idey „jednoty v rozličnosti“³⁹. Odpor voči západnému liberalizmu, zrejme podmienený aj ľahostajným postojom Viedne a Západu k otázke postavenia slovanských národov v rokoch 1848/49, ako aj absenciou demokratického prvku, ktorý Štúr považoval za nástroj politickej emancipácie nemaďarských národností, vyústil do sformovania toho, čo T. Pichler označil za „konzervatívny utopizmus“⁴⁰, keď ako vzor politickej organizácie Slovanov vyzdvihoval ruskú agrárnu občinu. Rovnako však zdôrazňoval potrebu demokratizácie Ruska, najmä odstránenia poddanstva, ktoré označoval za najväčšie zlo⁴¹, hoci absolutistického panovníka Mikuláša I. označila za Slovana, ktorý „dobro zvažil potrebu svojho národa“ a „dovíď ďaleko do budúcnosti“⁴².

V polemike s tvrdeniami historika Svetozára Bombíka, ktorý tento Štúrov politický program označil za „odmietnutie Západu“⁴³, sa ďalší slovenský historik Vladimír Matula nazdáva, že cieľom spisu bolo v prvom rade získať podporu Ruska v otázke emancipácie stredoeurópskych národov. Poukazoval na skutočnosť, že aj českí liberálni politici ako

35 Hučko, J.: Prvá Slovenská národná rada. In: Pekník, M. a kol.: *Slovenské národné rady a cesta k parlamentarizmu*. Bratislava: Veda, 2008, s. 23.

36 Pamätný spis návrhov riešenia slovenskej otázky. Olomouc 19. marca 1849. Dokument č. 108. In: *Dokumenty slovenskej národnej identity a štátnosti*, c. d., s. 318 – 319.

37 Štúr, Ľ.: *Slovanstvo a svet budúcnosti*, c. d., s. 108 – 114.

38 Tamže, s. 97.

39 Martinkovič, M.: *Slovanstvo, Európa a Rusko*, c. d., s. 100 – 102.

40 Pichler, T.: „Západ“ a „Východ“ v etnickom romantizme Ľudovíta Štúra. In: Pichler, T.: *Etnos a polis. Zo slovenského a uhorského politického myslenia*. Bratislava: Kalligram, 2011, s. 41 – 43.

41 Štúr, Ľ.: *Slovanstvo a svet budúcnosti*, c. d., s. 111.

42 Štúr, Ľ.: *Slovanstvo a svet budúcnosti*, c. d., s. 58.

43 Bombík, S.: c. d.

Karel Havlíček uvažovali v období 50. rokov 19. storočia o spolupráci s Ruskom⁴⁴. Štúrovi politickí nasledovníci, ako napr. Svetozár Hurban Vajanský a ďalší predstavitelia tzv. martinského tábora (resp. Slovenskej národnej strany po roku 1871), sa s programom politického rusofilstva postulovalým Ľ. Štúrom stotožňovali, hoci nie je známe, či boli s textom Štúrovej poslednej práce oboznámení. Štúrov obraz budúcnosti Slovanov a ich sociálno-politickej organizácie, ako aj vnímanie Západu ako protivníka Slovanstva nasvedčujú, že jeho odmietnutie Západu malo viac než účelovo politický charakter. Napriek tomu práca predstavuje iba jednu, relatívne krátku etapu Štúrovej politickej činnosti, preto nie je možné na základe nej generalizovať jeho politické dedičstvo.

ZÁVER

Politiku Ľudovíta Štúra neprijímali jednoznačne pozitívne ani jeho generační spolupútnici, ani jeho politickí spojenci a priaznivci, ale ani nasledovníci. Možno identifikovať tri témy, ktoré predstavovali najväčší predmet sporov. Prvou je dilema, či sa slovenská identita má uberať samostatnou alebo československou cestou. Zavádzanie kollárovskej staroslovenčiny do škôl a úradov po roku 1848, Hurbanove rozhodnutie vydať dva posledné ročníky almanachu *Nitra* (1876, 1877) v češtine, spory medzi „čechoslovakistami“ a „autonomistami“ počas prvej ČSR vrátane už spomínanej polemiky Milana Hodžu a Jozefa Škultétyho o „československom rozkole“⁴⁵ a napokon aj slovensko-slovenský spor o samostatnosť v rokoch 1990 – 1992 svedčia o tom, že uvedená dilema nebola uzavretá ešte ani v prvej polovici 20. storočia.

Druhou takouto témou bola otázka, či mali slovenskí predstavitelia podporiť maďarskú revolúciu proti viedenskému absolutizmu, keďže ani víťazstvo Viedne očakávaní protagonistov Mladého Slovenska nezabezpečilo. Túto dilemu pociťovali i viacerí Štúrovi súčasníci, napr. Michal M. Hodža či Samo Tomášik. Neskôr sa ňou zaoberali nielen marxistickí autori, ale aj liberálni, napr. prvý ponovembrový minister školstva SR Ladislav Kováč. A napokon tretím sporom Ľudovíta Štúra a okolo Ľudovíta Štúra bola polemika súvisiaca s hlavnými postulátmi diela *Slovanstvo a svet budúcnosti*. Polemika, ktorú odštartovalo jej prvé vydanie v slovenskom jazyku v roku 1993, bola súčasťou diskusie o geopolitickej orientácii Slovenska prebiehajúcej v prvých rokoch jeho samostatnosti.

Štúr ako politik prechádzal viacerými fázami vývoja. Ak v prvom období, pred revolúciou v roku 1848, vystupoval ako stúpenec gradualistickej cesty v záujme dosiahnutia cieľov, ktoré by sme v dobovom kontexte mohli označiť za „slovenský záujem“ pri rešpektovaní platného ústavného a štátoprávneho rámca, v rokoch 1848/49 vystupoval ako radikálny demokrat usilujúci sa dosiahnuť vytýčené ciele revolučnou cestou, hoci sa aktívne podieľal na potlačení maďarskej liberálnej revolúcie. Medzi jeho partnerov a spojencov patrili radikálni ľavičiarci a revolucionári, ale aj konzervatívni politici ako chorvátsky bán Josip Jelačić. Prechádzal evolúciou od snahy reformovať a demokratizovať štátoprávny rámec Uhorska až po odmietnutie uhorskej štátnosti

44 Matula, V.: Štúrov spis *Slovanstvo a svet budúcnosti*. In: Sedlák, I.: c. d., s. 130 – 145.

45 Hodža, M., Škultéty, J.: *Polemika o československom rozkole*. Bratislava: Politologický odbor Matice slovenskej 2008.

a snahu o začlenenie Slovenska ako osobitného celku v rámci reformovanej a demokratizovanej rakúskej štátnosti. Napokon v záverečnom období svojho života vystupuje ako konzervatívny vizionár odmietajúci liberalizmus, ale zároveň neodmietajúci úplne hodnoty demokracie. Vystupoval však nielen proti existujúcemu ústavnému poriadku, ale aj samotným princípom konštitucionalizmu a takisto rámcu rakúskej štátnosti. Ideové a politické zvraty, ktoré by sotva bolo možné pochopiť bez znalosti vtedajšieho historického kontextu, však neznamenajú zásadnú diskontinuitu v Štúrovej politickej činnosti, keďže každá z jeho osudových volieb sledovala strategický cieľ, ktorým bola národnopolitická a občianska emancipácia Štúrom projektovaného slovenského národa. Konal teda v intenciách „slovenského záujmu“, ktorý sa po roku 1993 transformoval do podoby národnoštátneho záujmu SR.

Štúra možno v plnom zmysle považovať za politika s európskym rozhľadom. Slovenskú otázku vnímal v široko chápanom kontexte európskeho diania a jeho reflexia ovplyvňovala prijímanie neraz protirečivých politických rozhodnutí. Pri presadzovaní strategických cieľov postupoval pozoruhodne pragmaticky, z hľadiska praktických krokov i z hľadiska voľby partnerov a spojencov. Jeho publikácie prezrádzajú aj vysoko rozvinutý diplomatický inštinkt a schopnosť adresnej politickej komunikácie. Je síce označovaný za človeka romantizmu, ale chápal, že politika je umenie možného. Sklony k esencialistickému vnímaniu národa a Slovanov, idealizované vnímanie Ruska či romantický zmysel pre sebaobetovanie mu nebránili správať sa v politických zápasoch ako realistický aktér. Aj preto venoval veľkú pozornosť aktivitám, ktoré mali prežiť svojich tvorcov, napr. budovaniu kultúrnych a národnopolitických inštitúcií. Štúr si takisto uvedomoval, že národné hnutie nemôže ostať iba doménou úzkeho okruhu elít, ale na jeho činnosti sa musia podieľať širšie vrstvy. Pokúšal sa o to aj počas dobrovoľníckych výprav v rokoch 1848/49, ale bez výraznejšieho úspechu.

Hoci protagonisti štúrovského hnutia sa nedožili úspechu svojich myšlienok, zavŕšeného vznikom nezávislej SR, ba naopak, za svojho života utrpeli ťažkú porážku, ich postup v 30. a 40. rokoch 19. storočia svedčí o diplomatických schopnostiach, ktorými disponovali aj napriek tomu, že v tejto oblasti nemali v podstate žiadne skúsenosti. Zmyslom štúrovského konania pre súčasnosť je teda nielen to, čo robili, ale aj to, ako pri dosahovaní svojich cieľov postupovali. Navyše v kontexte súčasných politických diskusií v európskom i domácom slovenskom kontexte, v ktorých sa čoraz viac spochybňuje demokracia ako forma vládnutia, má naďalej mimoriadny význam Štúrovo rozhodnutie, ktorým spojil riešenie slovenskej otázky s demokratickými hodnotami.

PRÍLOHY

CHRONOLÓGIA DÔLEŽITÝCH UDALOSTÍ V SLOVENSKEJ ZAHRANIČNEJ POLITIKE V ROKU 2015

11. 1. Premiér R. Fico sa v Paríži zúčastnil na pochode úcty za obeť teroristických útokov a uctil si pamiatku obetí teroristického útoku spáchaného 7. januára 2015 v redakcii týždenníka *Charlie Hebdo*.

12. 1. Americký minister obrany C. Hagel počas návštevy ministra obrany M. Glváča v Spojených štátoch amerických ocenil účasť slovenských vojakov v zahraničných operáciách, ako aj pomoc Slovenska pre Ukrajinu.

14. 1. Minister M. Lajčák odcestoval do Osla, kde rokoval so svojim nórskeym rezortným kolegom B. Brendem. Témami rokovania boli vzťahy oboch krajín, ktoré sú tradične na vysokej úrovni, spolupráca Nórska a EÚ, ako aj globálne otázky, v ktorých sa Slovensko a Nórsko angažujú. M. Lajčák rokoval aj s ministrom pre politiku Nórskeho kráľovstva vo vzťahu k EÚ a koordináciu záležitostí Európskeho hospodárskeho priestoru Vidarom Helgesenom.

15. 1. Pri návšteve Litvy sa minister Lajčák zúčastnil na prestížnom stretnutí Snow Meeting v Trakai.

19. 1. Minister M. Lajčák sa zúčastnil na pravidelnom zasadnutí Rady EÚ pre zahraničné veci (FAC) v Bruseli. Ministri zahraničných vecí diskutovali o budúcom smerovaní vzťahov s Ruskom, boji proti terorizmu a o situácii v arabskom svete.

21. 1. Minister M. Lajčák sa stretol s podpredsedom parlamentu Chorvátskej republiky N. Stazićom. Partneri diskutovali o uplynulých prezidentských voľbách a v ďalšej diskusii sa dotkli aj aktuálnych tém svetového diania vrátane Ukrajiny, situácie na Balkáne s osobitným dôrazom na vývoj v Srbsku a Bosne a Hercegovine a perspektívy ich začlenenia do EÚ.

Na základe údajov z internetových stránok Prezidenta SR, Úradu vlády SR, Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR a Ministerstva obrany SR spracoval Patrik Kováč, RC SFPA (kovac@sfp.sk).

22. 1. Na stretnutí s veľvyslancami arabských štátov, ktoré majú zastupiteľský úrad v Bratislave, minister Lajčák uviedol, že Slovensko je pripravené aktívne sa zapojiť do riešenia problémov súvisiacich s náboženským extrémizmom a terorizmom, ktorý sa skrýva za islam. Na pozadí nedávnych tragických udalostí v Paríži a prekazení útokov v Belgicku spoločne diskutovali o otázkach politického islamu, radikalizmu a zneužívania islamu teroristami.

25. 1. Štátny tajomník ministerstva obrany M. Koterec sa spolu so zástupcom štátneho tajomníka Ministerstva obrany Maďarska P. Siklósim stretli v Bratislave na pravidelnom výročnom zasadnutí Slovensko-maďarskej zmiešanej komisie. Hlavnými témami spoločného rokovania boli zhodnotenie bilaterálnej spolupráce v oblasti obrany, krízový manažment, vývoj medzinárodného bezpečnostného prostredia a predsedníctvo Slovenska vo V4.

26. 1. V priestoroch Úradu vlády SR v Bratislave prijal predseda vlády R. Fico ministra zahraničných vecí Azerbajdžanskej republiky E. Mammadjarova.

29. 1. Na zámku v Slavkove u Brna sa uskutočnilo stretnutie predsedu vlády ČR B. Sobotku, premiéra R. Fica a rakúskeho spolkového kancelára W. Faymanna. Témami spoločného rokovania boli regionálna spolupráca, problematika energetickej bezpečnosti, rozvoj dopravnej infraštruktúry, sociálny rozmer európskej integrácie, ako aj skúsenosti v oblasti podpory zamestnanosti mladých či využívanie európskych fondov pri rozvoji cezhraničnej spolupráce.

29. 1. Minister M. Lajčák odcestoval do Washingtonu, kde sa stretol s viceprezidentom USA J. Bidenom a poradkyňou prezidenta B. Obamu pre národnú bezpečnosť S. Riceovou. Témou ich diskusií bola bezpečnostná situácia v Európe na pozadí ukrajinskej krízy a vzťahov s Ruskom, ako aj boj proti terorizmu a extrémistom z tzv. Islamského štátu.

29. 1. Zhoršená situácia na východe Ukrajiny bola hlavným dôvodom, pre ktorý zvolala vysoká predstaviteľka EÚ pre zahraničné veci F. Mogherini mimoriadne zasadnutie Rady EÚ pre zahraničné veci. Slovenskú republiku na rokovaní zastupoval štátny tajomník P. Burian. Ministri vyjadrili znepokojenie z novej vojenskej eskalácie a z porušovania prímeria, ktoré viedli k početným obetiam aj medzi civilistami.

30. 1. Vojenskotechnická spolupráca a riešenie otázky nadzvukového letectva boli hlavnými témami, o ktorých diskutoval minister M. Glváč s ministrom obrany Švédskeho kráľovstva P. Hultqvistom počas oficiálnej návštevy na Slovensku.

1. 2. Minister M. Lajčák odcestoval na oficiálnu návštevu Číny, kde rokoval s ministrom zahraničných vecí Wangom Yim a ďalšími vysokými predstaviteľmi. Témou rokovaní boli perspektívy rozvoja všestranných bilaterálnych vzťahov a otázky širšieho medzinárodného diania.

5. 2. Minister M. Glváč sa v Bruseli zúčastnil na stretnutí ministrov obrany krajín NATO. Išlo o prvé rokovanie ministrov obrany od septembrového samitu NATO, ktorý sa konal vo Walese. Stretnutiu ministrov obrany krajín Aliancie dominovalo najmä hodnotenie postupu plnenia úloh v rámci Akčného plánu pripravenosti, ktorý je priamou reakciou na zmeny bezpečnostného prostredia.

6. 2. Premiér R. Fico spolu s ministrom M. Lajčákom a ministrom hospodárstva P. Pavlisom absolvovali jednodňovú zahraničnú návštevu Kyjeva. Počas nej sa stretli s prezidentom Ukrajiny P. Porošenkom, predsedom vlády A. Jaceňukom a predsedom Najvyššej rady Ukrajiny V. Grojsmanom. Hlavnými témami rokovania boli najmä otázky zamerané na hospodársku spoluprácu, energetiku, dopravu a cezhraničnú spoluprácu, ako aj témy regionálnej a európskej agendy.

9. 2. Premiér R. Fico sa v areáli prečerpávacej stanice (PS-4) spoločnosti Transpetrol spoločne s predsedom vlády Maďarska V. Orbánom zúčastnili na slávnostnom otvorení ropovodného prepojenia medzi Slovenskom a Maďarskom.

12. 2. Minister M. Lajčák v sídle OSN v New Yorku spolupredsedať zasadnutiu Skupiny priateľov reformy bezpečnostného sektora. O situácii na Ukrajine, boji proti medzinárodnému terorizmu, rozvojovej problematike a reforme bezpečnostného sektora diskutoval s generálnym tajomníkom OSN Panom Ki-Munom.

12. 2. Premiér R. Fico sa zúčastnil na neformálnom zasadnutí Európskej rady. Lídri rokovali o boji proti terorizmu a o potrebe užšej vzájomnej spolupráce medzi členskými štátmi, aby dokázali predchádzať týmto hrozbám. Diskutovali tiež o aktuálnej situácii na Ukrajine či spôsobe posilňovania hospodárskej koordinácie a o hladkom fungovaní hospodárskej a menovej únie.

16. 2. Predseda vlády R. Fico prijal ministra zahraničných vecí Rumunska B. Aureasca, ktorý pricestoval na návštevu SR. Témou spoločného rokovania bol rozvoj obojstranne výhodných kontaktov najmä v oblasti ekonomiky a obchodu, spolupráca medzi V4 a Rumunskom a aktuálna situácia na Ukrajine, s ktorou majú Slovensko i Rumunsko spoločnú hranicu.

19. 2. Možnosti reakcie EÚ na súčasnú bezpečnostnú situáciu v bezprostrednom aj širšom susedstve Európy boli nosnou myšlienkou diskusií počas dvojdnového rokovania ministrov obrany EÚ v Rige. Slovenskú delegáciu viedol štátny tajomník ministerstva obrany M. Koterec.

23. 2. Ministri Miroslav Lajčák a Albert del Rosario sa na rokovaníach v Manile dohodli, že Slovensko a Filipíny rozšíria politickú aj ekonomickú spoluprácu. Minister Lajčák sa po 17 rokoch stal prvým členom slovenskej vlády, ktorý navštívil Filipíny.

2. 3. Minister M. Lajčák sa zúčastnil na podujatí na vysokej úrovni v rámci 28. zasadnutia Rady OSN pre ľudské práva v Ženeve, kde vystúpil v súvislosti s aktuálnymi témami ľudskoprávnej agendy. V Ženeve sa stretol aj s vysokým komisárom OSN pre ľudské práva Zeidom Ra'adom Al Husseinom a prezidentom Medzinárodného výboru Červeného kríža Petrom Maurerom.

3. 3. Prezident Andrej Kiska sa v Bruseli stretol s generálnym tajomníkom NATO Jensom Stoltenbergom. Témou bola najmä bezpečnosť v súvislosti s konfliktom na Ukrajine.

5. 3. Premiér Robert Fico prijal ministra zahraničných vecí Bulharskej republiky Daniela Mitova, ktorý pricestoval na návštevu SR. Témami rokovania boli možnosti posilnenia vzájomných kontaktov medzi Slovenskom a Bulharskom v rôznych oblastiach spoločného záujmu, spolupráca oboch krajín v rámci EÚ i aktuálne medzinárodnopolitické dianie.

6. 3. Minister M. Lajčák sa v lotyšskej Rige zúčastnil na neformálnom stretnutí ministrov zahraničných vecí členských štátov EÚ (formát Gymnich). V súvislosti s posledným vývojom v susedstve EÚ bola pozornosť ministrov venovaná diskusií o situácii v Líbyi, na Ukrajine a v Rusku.

9. 3. Počas návštevy v Tirane minister M. Lajčák vyhlásil, že Slovensko podporuje snahu Albánska o vstup do Európskej únie a ponúka mu pri tom svoje skúsenosti z transformácie spoločnosti a európskej integrácie. Okrem rokovania so svojím albánskym rezortným partnerom D. Bushatim otvoril aj prvú schôdzu Národného konventu o Európskej únii založeného podľa slovenského vzoru.

11. 3. Rakúsky minister obrany Gerald Klug na stretnutí s ministrom obrany Martinom Glváčom ocenil špičkové Výcvikové a testovacie centrum RCHBO v Zemianskych Kostolčanoch, ktoré umožňuje výcvik s reálnymi toxickými a chemickými látkami.

12. 3. Minister M. Lajčák prijal v Bratislave svojho islandského rezortného kolegu G. B. Sveinssona, ktorý prišiel na Slovensko ako vôbec prvý minister zahraničných vecí Islandu. Ministri spolu prediskutovali vývoj v oboch krajinách s akcentom na obojstrannú snahu o zdynamizovanie a rozšírenie dvojstrannej spolupráce.

13. 3. Ministri zahraničných vecí 12 krajín strednej a severnej Európy sa na dvojdňovom stretnutí vo Vysokých Tatrách zhodli na význame a potrebe regionálnej diskusie a koordinácie v otázkach zahraničnej politiky, bezpečnosti či energetiky. Išlo o najväčšie podujatie slovenského predsedníctva vo V4, pozvaní boli ministri zahraničných vecí z krajín troch významných regionálnych zoskupení: V4, Severskej rady a Pobaltskej trojky.

19. 3. Minister M. Lajčák počas návštevy v Podgorici vyhlásil, že pred Čiernou Horou stojí v integračnom procese veľa náročných úloh, ale môže sa pri ich plnení spoľahnúť na jednoznačnú podporu Slovenska. Rokoval tam s prezidentom krajiny Filipom Vujanovičom, predsedom parlamentu Rankom Krivokapičom, premiérom Milom Đukanovičom a svojím rezortným kolegom Igorom Lukšičom a tiež ministrom vnútra Raškom Konjevičom a podpredsedom vlády Duškom Markovičom.

20. 3. Premiér R. Fico sa v Bruseli zúčastnil na zasadnutí Európskej rady. Hlavnou témou bolo zvýšenie energetickej bezpečnosti členských krajín EÚ, diverzifikácia zdrojov a prepojenie energetickej infraštruktúry. V zahraničnopolitickej oblasti sa lídri venovali aktuálnej situácii na Ukrajine v nadväznosti na stav plnenia druhej minskej dohody.

23. 3. O situácii na Ukrajine, západnom Balkáne a v krajinách Východného partnerstva i o energetickej bezpečnosti diskutovali v Bratislave ministri zahraničných vecí štátov Vyšehradskej štvorky a Nemecka.

24. 3. Premiér R. Fico prijal ministra zahraničných vecí Spolkovej republiky Nemecko F.-W. Steinmeiera, ktorý pricestoval na návštevu SR. Témou spoločného rokovania boli bilaterálne ekonomické vzťahy a nemecké investície na Slovensku. Diskutovali tiež o aktuálnych otázkach európskej a medzinárodnej politiky.

26. 3. Minister M. Lajčák, jeho rezortný partner M. Vieira, viceprezident krajiny M. Temer a zástupcovia parlamentu sa počas rokovania v hlavnom meste Brazília dohodli, že Slovensko a Brazília zintenzívnia politický dialóg i spoluprácu na ekonomických projektoch.

27. 3. Minister M. Lajčák po rokovaní v Bogote s kolumbijskou rezortnou kolegyňou M. Á. H. Cuellarovou uviedol že Kolumbiu považujeme za blízkeho spojenca a partnera Slovenska i celej EÚ a máme záujem o rozšírenie vzájomnej spolupráce.

30. 3. Po rokovaní v Budapešti minister M. Lajčák konštatoval, že vzťahy Slovenska a Maďarska sú vyvážené, postavené na pragmatickej spolupráci a pozitívnej agende. V rámci oficiálnej návštevy Maďarska ho prijal premiér V. Orbán a hlavné rokovania absolvoval s rezortným kolegom P. Szijjártóom.

31. 3. Premiér R. Fico sa v priestoroch Úradu vlády SR stretol s prezidentom Tureckej republiky R. T. Erdoğanom v rámci jeho oficiálnej návštevy v SR. Rokovali spolu o vzájomnej spolupráci Slovenska a Turecka so zameraním na hospodárske a vedeckovýskumné aktivity aj o aktuálnej medzinárodnej politickej situácii.

2. 4. Prezident A. Kiska prijal predsedu vlády Srbska A. Vučića, ktorý bol na oficiálnej návšteve Slovenska. Prezident v rozhovore vyzdvihol tradične dobré vzťahy medzi našimi krajinami a ocenil pokrok Srbska v plnení kritérií na vstup do EÚ.

4. 4. Pri príležitosti osláv 70. výročia oslobodenia Bratislavy prijal prezident A. Kiska ministra zahraničných vecí Ruskej federácie S. Lavrova. Prezident na stretnutí zdôraznil, že na Slovensku si uvedomujeme a oceňujeme nezastupiteľnú úlohu Červenej armády pri oslobodzovaní Slovenska a neexistuje tu záujem prekrúcať fakty našich dejín.

8. 4. Prezident A. Kiska absolvoval návštevu Talianska a Vatikánu. Najprv v Ríme rokoval s talianskou hlavou štátu S. Mattarellom, s ktorým počas zhruba hodinového rokovania hovorili o vzájomnej ekonomickej spolupráci oboch krajín, situácii na Ukrajine, vývoji v krajinách južného susedstva aj o imigrantoch z Afriky, ktorí smerujú do Talianska. Nasledujúci deň sa stretol s pápežom Františkom.

14. 4. V priestoroch rezortu diplomacie usporiadali MZVaEZ SR a Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku 16. ročník Hodnotiacej konferencie zahraničnej a európskej politiky Slovenskej republiky.

17. 4. Premiér R. Fico absolvoval v slovinskom Blede večerné pracovné rokovanie s predsedom vlády Slovinskej republiky Mirom Cerarom. Témou bola spolupráca v oblasti energetiky, infraštruktúry či dopravy i tzv. Junckerov investičný balík.

20. 4. Po mimoriadnom spoločnom rokovaní ministrov vnútra a zahraničných vecí členských krajín EÚ v Luxemburgu vyhlásil minister Lajčák, že EÚ musí zastaviť zomieranie nevinných migrantov vo vlnách Stredozemného mora a Slovensko je pripravené byť solidárne a podieľať sa na hľadaní celoeurópskeho riešenia problému imigrácie.

20. 4. V Luxemburgu sa konalo prvé stretnutie ministrov zahraničných vecí Holandska, Slovenska a Malty, ktoré tvoria tzv. trio na predsedníctvo v Rade EÚ v rokoch 2016 – 2017. Slovensko na schôdzke zastupoval minister M. Lajčák.

21. 4. Minister Lajčák prijal hlavného koordinátora pre boj s korupciou z Ministerstva zahraničných vecí USA Georgea Kenta. Ten bol na návšteve Slovenska s cieľom prediskutovať s predstaviteľmi vlády koordináciu aktivít SR a USA v boji proti korupcii a za väčšiu transparentnosť.

22. 4. Spolupráca v oblasti obranného priemyslu, vzdelávanie a výcvik či aktuálne modernizačné procesy. Aj o týchto témach hovoril minister obrany M. Glváč s ministrom obrany Chorvátskej republiky A. Kotromanovićom na oficiálnej návšteve v Splite.

22. 4. Minister M. Lajčák podpísal v Bratislave Memorandum o porozumení medzi vládou SR a vládou Spojených arabských emirátov o založení Spoločného hospodárskeho výboru. Za SAE dokument podpísal minister hospodárstva Sultán bin Sajíd al Mansúri, ktorý bol na historicky prvej návšteve Slovenska.

23. 4. Premiér R. Fico sa v Bruseli zúčastnil na mimoriadnom zasadnutí Európskej rady, ktoré zvolal jej predseda Donald Tušk v súvislosti s nedávnymi tragickými udalosťami v Stredozemnom mori. Vedúci predstavitelia EÚ sa dohodli na strojnásobení financovania námorných operácií na pátranie po utečencoch a ich záchranu.

23. 4. Minister Lajčák odcestoval na pracovnú cestu do Spojených štátov, počas ktorej otvoril vôbec prvú spoločnú prezentáciu startupov z V4 v americkom Silicon Valley. Okrem toho navštívil prestížnu Kalifornskú univerzitu v Berkeley, kde vystúpil s prednáškou na tému vzťahov EÚ s Ruskom.

23. 4. V rámci slovenského predsedníctva vo V4 privítal minister M. Glváč na spoločnom stretnutí svojich rezortných kolegov z Česka, Maďarska a Poľska. Hlavnými témami rokovania v Tomášove boli prijatie Akčného plánu obrannej spolupráce, obranné plánovanie, vytvorenie bojovej skupiny EÚ krajín V4 a Stratégie V4 pre oblasť výcviku a cvičení či cezhraničné operácie.

28. 4. Minister M. Lajčák na pôde OSN popri účasti na hodnotiacej konferencii Zmluvy o nešírení jadrových zbraní absolvoval sériu rokovaní o globálnych otázkach, európskych i bilaterálnych témach. Okrem iného rokoval s ministrom zahraničných vecí Alžírsku Ramtanem Lamamrom, so zástupcom generálneho tajomníka OSN Janom Eliassonom, zástupkyňou generálneho tajomníka OSN pre komunikáciu a informovanie verejnosti Cristinou Gallachovou, s ministrom zahraničných vecí Švajčiarska Didierom Burkhalterom a so štátnym tajomníkom Mexika Juanom Manuelom Gómezom Robledom a absolvoval tiež neformálne stretnutie s významným nórsnym diplomatom Terjem Rødom-Larsenom, ktorý stojí na čele Medzinárodného mierového inštitútu.

6. 5. Minister M. Lajčák slávnostne uviedol do funkcie nového štátneho tajomníka rezortu diplomacie Igora Slobodníka.

12. 5. Z iniciatívy premiérov R. Fica a B. Sobotku sa v juhomoravských Valticiach uskutočnilo v poradí už tretie spoločné rokovanie vlád Slovenskej a Českej republiky. Ministri rokovali o aktuálnych témach jednotlivých rezortov, rozvoji cezhraničnej dopravnej infraštruktúry, ale aj o prehlbovaní vzájomnej nadštandardnej spolupráce medzi krajinami. Hovorili tiež o blížiacom sa júnovom samite Európskej rady v Bruseli.

14. 5. Minister M. Lajčák rokoval so svojou švédskou rezortnou kolegyňou M. Wallströmovou. Ich bilaterálne stretnutie sa uskutočnilo pred spoločnou večerou ministrov zahraničných vecí krajín V4 a troch členských štátov EÚ (Lotyšska, Rumunska a Švédska), vysokej predstaviteľky EÚ pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku a komisára EÚ pre susedskú politiku a rozširovanie.

15. 5. Slovensko hostilo ďalšie z významných medzinárodných podujatí v rámci svojho predsedníctva vo V4. Minister M. Lajčák v Bratislave privítal ministrov zahraničných vecí 12 krajín EÚ a Východného partnerstva, ako aj vysokú predstaviteľku EÚ pre zahraničnú politiku s komisárom EÚ pre susedstvo a rozširovanie.

18. 5. Minister M. Lajčák sa zúčastnil na pravidelnom zasadnutí Rady EÚ pre zahraničné veci (FAC) v Bruseli. Súčasťou schôdzky bolo spoločné rokovanie ministrov zahraničných vecí a ministrov obrany členských krajín EÚ. Počas pracovného obeda za účasti generálneho tajomníka NATO Jensa Stoltenberga ministri prediskutovali tému bezpečnostných výziev v susedstve EÚ so zameraním na zhodnotenie situácie v južnom aj vo východnom susedstve.

19. 5. Prezident A. Kiska prijal Gregoriosa III. Lahama, gréckokatolíckeho melchitského patriarchu Antiochie a celého Východu, Alexandrie a Jeruzalema so sídlom v Damasku. Patriarcha v rozhovore upriamil pozornosť na dramatickú humanitárnu situáciu a utrpenie kresťanskej komunity na Blízkom východe, predovšetkým v Sýrii a Iraku, kde rozsiahle územia dobyli extrémisti tzv. Islamského štátu.

21. 5. Prezident A. Kiska v sprievode ministra M. Lajčáka absolvoval oficiálnu návštevu Ukrajiny. Rokoval s ukrajínskym prezidentom P. Porošenkom, predsedom vlády A. Jaceňukom a predsedom parlamentu V. Grojsmanom. Témami rozhovorov boli vývoj situácie na Ukrajine, reformy, politická i ekonomická obnova a európske aspirácie krajiny.

21. 5. Ministri zahraničných vecí Slovenska, Maďarska, Bulharska a Rumunska podpísali memorandum, v ktorom vyjadrujú politickú podporu prepojeniu existujúcej infraštruktúry na dodávky plynu. Za SR memorandum podpísal M. Lajčák.

22. 5. Prezident A. Kiska sa v lotyšskej Rige zúčastnil na prvom samite krajín Európskej únie so šiestimi krajinami Východného partnerstva, odkedy Gruzínsko, Moldavsko a Ukrajina podpísali asociačné dohody. Samit potvrdil záväzok Únie spolupracovať s východnými partnermi. Spoločnú deklaráciu prijali na záver ako celok všetci účastníci samitu.

24. 5. Slovensko a Katar budú hľadať cesty na rozvoj intenzívnejšej spolupráce. Zhodli sa na tom ministri zahraničných vecí oboch krajín Miroslav Lajčák a Chálíd bin Mohamed al Attijáh na spoločnom rokovaní v katarskej metropole Dauha.

25. 5. Slovensko a Malajzia sa dohodli na častejších kontaktoch zameraných na konkrétne výsledky a intenzívnejšiu spoluprácu. Vyplývalo to z rokovaní ministra M. Lajčáka v Kuala Lumpur, kde podpísal dohodu o zabránení dvojitému zdaneniu a otvoril slovensko-malajzijské podnikateľské fórum na podporu slovenského exportu. S malajzijským ministrom zahraničných vecí A. Amanom si vymenili názory na regionálne a globálne témy.

27. 5. V Canberre podpísal minister M. Lajčák s austrálskou ministerkou zahraničných vecí J. Bishopovou dohodu o programe pracovných dovolení. Okrem toho rokovali o bilaterálnych záležitostiach i medzinárodnopolitických témach.

28. 5. Minister M. Lajčák rokoval počas oficiálnej návštevy Nového Zélandu v hlavnom meste Wellington s ministrom pre hospodársky rozvoj S. Joyceom a predsedom parlamentu D. Carterom, s ktorým diskutovali o situácii v EÚ, na Ukrajine, ale aj o problémoch, ktoré prináša nelegálna migrácia.

29. 5. Počas druhého dňa návštevy Nového Zélandu sa minister M. Lajčák stretol s novozélandským ministrom zahraničných vecí M. McCullym. Ministri sa venovali aj situácii na Ukrajine, mierovému procesu na Blízkom východe, rastúcej hrozbe terorizmu a ilegálnej migrácii. Zhodli sa tiež, že jednu z najväčších výziev súčasného sveta predstavuje erózia rešpektu voči medzinárodnému právu, čo ohrozuje najmä menšie krajiny.

1. 6. Premiér R. Fico spolu s ministrami M. Lajčákom, P. Žigom a J. Draxlerom absolvovali dvojdnú zahraničnú návštevu Moskvy. V rámci tejto cesty sa premiér stretol s prezidentom Ruskej federácie V. Putinom, predsedom Štátnej dumy S. Naryškinom, predsedom vlády D. Medvedevom a ministrom obchodu a priemyslu D. Manturovom. Okrem otázok dvojstranných slovensko-ruských vzťahov sa venovali vývoju na Ukrajine, problémom na Blízkom východe, iránskemu jadrovému programu i nelegálnej migrácii.

3. 6. Predseda Predsedníctva Bosny a Hercegoviny M. Ivanić rokoval v rámci oficiálnej návštevy Slovenskej republiky s prezidentom A. Kiskom. Rozprávali sa o bezpečnostnej situácii, reformách aj bosnianských európskych ašpiráciách.

10. 6. Vzťahy medzi Českou a Slovenskou republikou sú také dobré ako medzi žiadnymi inými krajinami v Európe, zhodli sa Andrej Kiska a Miloš Zeman počas stretnutia na Pražskom hrade. Prezidenti nadviazali na svoje doterajšie rokovania pracovným obedom, na ktorom zhodnotili otázky vzájomnej spolupráce a aktuálne dianie v regióne a Európe.

10. 6. Vietnamský prezident Trương Tấn Sang podporuje spoločné projekty so Slovenskou republikou v oblasti obrany, o ktorých hovoril minister M. Glváč s ministrom národnej obrany Vietnamu genplk. Phùngom Quangom Thanhom. Svoju podporu vyjadril počas ich spoločného stretnutia v prezidentskom paláci vo Vietname.

16. 6. Situácia na Ukrajine, problém migrácie a blížiac sa slovenské predsedníctvo v Rade Európskej únie boli hlavnými témami diskusie počas pracovných raňajok prezidenta A. Kisku s vedúcimi zastupiteľských úradov členských krajín Únie. Stretnutie sa uskutočnilo na pozvanie lotyšského predsedníctva v Rade EÚ.

16. 6. Minister M. Lajčák sa zúčastnil na tematickom podujatí venovanom reformám na Ukrajine v sídle Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) v Paríži. Deň Ukrajiny v OECD sa koná z iniciatívy ministra M. Lajčáka, ktorú predostrel na mimoriadnom zasadnutí Rady OECD vo februári.

18. 6. Na pozvanie M. Lajčáka pricestoval na oficiálnu dvojdnovú návštevu Slovenskej republiky palestínsky minister zahraničných vecí Rijád al-Malkí. Popri medzinárodnopolitických otázkach, ktoré okrem Blízkeho východu zahŕňali aktuálne témy migrácie, radikálneho extrémizmu a situácie v Sýrii a Iraku, sa ministri venovali bilaterálnym vzťahom, ktoré sú pomerne intenzívne.

18. 6. Minister M. Lajčák prijal komisára Rady Európy pre ľudské práva N. Muižnieksa, ktorý bol na návšteve Slovenska. Spoločne prediskutovali aktuálne otázky ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike, ale aj v širšom európskom kontexte.

19. 6. Minister obrany M. Glváč rokoval o možnej vzájomnej spolupráci s ministerkou obrany Čiernej Hory M. Pejanovićovou-Đjurišićovou a so šéfom macedónskeho rezortu obrany Z. Jolevským. Zhodli sa na záujme rozvíjať vzájomné vzťahy vo vojenskej oblasti.

19. 6. Prezident Kiska sa v Bratislave stretol s prezidentom Francúzskej republiky F. Hollandeom a britským premiérom D. Cameronom a prijal prezidentku Chorvátskej republiky K. Grabarovú-Kitarovićovú, gruzínskeho prezidenta G. Margvelašviliho a prezidenta Macedónska G. Ivanova.

20. 6. Prezident A. Kiska sa stretol s končiacim poľským prezidentom B. Komorowským, ktorý bol na poslednej oficiálnej návšteve Slovenska. Obaja prezidenti vo vyhlásení vyzdvihli, že majú rovnaké hodnoty a názory, pokiaľ ide o aktuálnu situáciu v Európe.

22. 6. Premiér R. Fico prijal predsedu vlády Čiernej Hory M. Đukanoviča, ktorý pricestoval na návštevu SR. Témou rokovania boli vzájomné vzťahy medzi oboma krajinami, možnosti posilnenia kontaktov v rôznych oblastiach spoločného záujmu a skúsenosti z integračného procesu Slovenska do EÚ vo vzťahu k integračným ambíciám Čiernej Hory.

22. 6. Minister M. Lajčák sa zúčastnil na pravidelnom zasadnutí Rady EÚ pre zahraničné veci v Luxemburgu. Strategickou témou bolo zhodnotenie možností rozvoja vzťahov EÚ s ázijskými krajinami aj regionálnymi zoskupeniami. Počas pracovného obeda diskutovali šéfovia diplomacií s generálnym tajomníkom OSN Panom Ki-munom o možnostiach rozvoja spolupráce EÚ a OSN a riešení aktuálnych politických a bezpečnostných kríz so zameraním na situáciu v Stredomorí, vrátane problémov migrácie a riešenia konfliktov v Líbyi a Sýrii.

22. 6. Premiér R. Fico sa zúčastnil na mimoriadnom samite členov eurozóny, ktorý do Bruselu zvolal predseda Európskej rady D. Tusk v súvislosti so situáciou v Grécku. Lídri EÚ na spoločnom rokovaní hľadali východiská zo súčasnej gréckej dlhovej krízy s cieľom posilniť a stabilizovať ďalší vývoj v eurozóne.

22. 6. Prezident A. Kiska sa na hrade Windsor stretol s Charlesom, princom z Walesu. Hlavnou témou rozhovoru bola charitatívna činnosť, ku ktorej majú obaja blízko, a podpora startupov.

24. 6. Minister M. Glváč sa zúčastnil na rokovaní ministrov obrany členských krajín NATO v Bruseli. Témami stretnutia boli predovšetkým implementácia Akčného plánu pripravenosti, pokrok v oblasti posilňovania Síl rýchlej reakcie NATO (NRF), implementácia procesu nasadenia Síl veľmi vysokej pripravenosti (VJTF) či budovanie styčného integračného tímu (NFIU).

25. 6. Premiér R. Fico sa zúčastnil na zasadnutí Európskej rady. Hlavnou témou samitu bola migrácia ľudí zo severnej Afriky do Európy. Na rokovaní Európskej rady boli potvrdené závery z apríla, ktoré hovorili o dobrovoľnosti pri prijímaní utečencov.

29. 6. O skúsenostiach a ambíciách Slovenska pri poskytovaní rozvojovej pomoci hovoril minister M. Lajčák na neformálnom stretnutí ministrov zodpovedných za rozvojovú spoluprácu, vedúcich rozvojových agentúr členských krajín OECD a vysokých predstaviteľov medzinárodných rozvojových organizácií v holandskom meste Oegstgeest.

1. 7. Splnomocnencom vlády pre predsedníctvo v Rade EÚ sa stal I. Korčok. Medzi jeho hlavné úlohy patrí koordinácia aktivít voči inštitúciám a poradným orgánom Európskej únie.

3. 7. Premiér R. Fico s poľskou premiérkou E. Kopaczovou za účasti ministrov obrany oboch krajín v Siemianowiciach podpísal dohodu o spoločnom projekte Poľska a Slovenska v oblasti vojenskej spolupráce.

3. 7. Na pozvanie ministra M. Lajčáka uskutočnil oficiálnu návštevu Slovenska minister zahraničných vecí a medzinárodnej spolupráce Talianskej republiky P. Gentiloni. Ťažiskom rokovaní oboch partnerov boli možnosti ďalšieho posilňovania slovensko-talianskej spolupráce s osobitným dôrazom na hospodársku oblasť a výmenu postojov k aktuálnym európskym a medzinárodnopolitickým otázkam.

10. 7. Minister M. Lajčák sa zúčastnil na tradičnom Chorvátskom fóre v Dubrovniku, počas ktorého konštatoval, že globálne prostredie na poskytovanie rozvojovej pomoci sa za posledné desaťročie dramaticky zmenilo, čo prináša nové impulzy, ale aj problémy, ktorými sa treba zaoberať. Okrem toho minister s viacerými rezortnými partnermi diskutoval o otázkach energetickej bezpečnosti, migrácie, o aktuálnych medzinárodných témach, ale aj blížiacom sa predsedníctve Slovenska v Rade EÚ.

13. 7. Prezident A. Kiska prijal rakúskeho prezidenta H. Fischera na oficiálnej návšteve Slovenska. Hlavnými témami rokovania boli Grécko, migranti a Ukrajina.

14. 7. V prejave na medzinárodnej konferencii OSN o financovaní rozvoja v etiópskej Addis Abebe minister M. Lajčák uviedol, že skúsenosti Slovenska z reforiem v oblasti verejných financií a daní môžu pomôcť aj rozvojovým krajinám.

26. 7. Prezident A. Kiska sa v nemeckom Bayreute zúčastnil na pozvanie predsedu vlády Bavorska H. Seehofera na otvorení 104. ročníka hudobných slávností Richarda Wagnera. Popri účasti na predstavení sa prezident Kiska neformálne stretol i s kancelárkou Spolkovej republiky Nemecko A. Merkelovou, predsedom Nemeckého spolkového snemu N. Lammertom, bývalým nemeckým ministrom zahraničných vecí H. D. Genscherom a s ďalšími významnými hosťami podujatia.

1. 8. Minister M. Lajčák slávnostne uviedol do funkcie nového štátneho tajomníka ministerstva I. Kočoka, ktorý vystriedal na tomto poste P. Javorčíka.

29. 8. Prezident Kiska sa počas osláv Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici stretol s predsedom Snemovne rumunského parlamentu V. Zgoneom, ktorý pricestoval na oficiálnu návštevu SR. V rozhovore sa venovali hlavne otázkam bilaterálnej spolupráce oboch krajín, vývoju v Európskej únii a aktuálnej bezpečnostnopolitickej situácii v Európe.

31. 8. Minister M. Lajčák sa zúčastnil na 10. ročníku Bledského strategického fóra, na ktorom vystúpil ako hlavný rečník v diskusii o globálnych partnerstvách v rámci rozvojovej politiky. Vo svojom príhovore konštatoval, že pre úspech rozvojovej politiky a rozvojovej pomoci je veľmi dôležité partnerstvo vlád s občianskou spoločnosťou a mimovládny sektorom.

2. 9. Na pozvanie ministra B. Aurescua absolvoval minister M. Lajčák pracovnú návštevu Rumunska. Okrem rokovaní s rezortným partnerom sa stretol s rumunským prezidentom K. Iohannisom, s ktorým v rozhovoroch posúdili aktuálny vývoj situácie v regióne, možnosti rozvoja ekonomickej spolupráce a aktuálne otázky európskej a bezpečnostnej agendy.

4. 9. Premiér R. Fico sa v Prahe zúčastnil na mimoriadnom samite predsedov vlád krajín V4. Jeho témou bola aktuálna migračná kríza v Európe a spoločný postup krajín V4 v tejto problematike.

7. 9. V Bratislave sa uskutočnilo spoločné rokovanie Hospodárskej a sociálnej rady SR a Rady hospodárskej a sociálnej dohody ČR za účasti predsedov vlád R. Fica a B. Sobotku. Témou spoločného rokovania boli minimálna mzda, agentúrne zamestnávanie, podpora zamestnávania osôb so zdravotným postihnutím či skúsenosti so zavedením registračných pokladníc.

10. 9. Prezident Kiska rokoval vo štvrtok s ukrajinským predsedom vlády Jaceňukom. Prezident vyjadril podporu nezávislosti a územnej celistvosti Ukrajiny, informoval sa o aktuálnom vývoji bezpečnostnej situácie a pripomenul, že splňanie minských dohôd je kľúčové pre návrat mieru a stability v krajine.

10. 9. Generálny tajomník NATO J. Stoltenberg pricestoval na pracovnú návštevu do Bratislavy, aby bližšie prerokoval prípravy budúročného samitu NATO, ktorý sa bude konať vo Varšave. Počas svojej návštevy absolvoval rokovania s prezidentom A. Kiskom, predsedom vlády R. Ficom, predsedom NR SR P. Pellegrinom, ministrom zahraničných vecí M. Lajčákom a ministrom obrany M. Glváčom.

11. 9. Premiér R. Fico prijal ministerku zahraničných vecí, kultúry a vzdelávania Lichtenštajnska A. Frickovú. Témou spoločného rokovania boli otázky týkajúce sa rozvoja hospodárskej spolupráce v oblasti výskumu, priemyselných inovácií, vzdelávacieho systému, prehĺbenie bilaterálnych vzťahov medzi Slovenskou republikou a Lichtenštajnskom, ako aj nadchádzajúce slovenské predsedníctvo v Rade EÚ, aktuálna situácia na Ukrajine a migračná kríza.

11. 9. O spôsoboch riešenia migračnej krízy rokovali v Prahe ministri zahraničných vecí krajín Vyšehradskej štvorky s rezortnými kolegami z Nemecka a Luxemburska, ktoré bolo zároveň aj predsedníckou krajinou EÚ. Slovensko na schôdzke zastupoval minister M. Lajčák.

11. 9. Kosovo a migrácia boli hlavné témy stretnutia ministra M. Lajčáka s podpredsedníčkou Európskeho parlamentu U. Lunacekovou. Obaja predstavitelia si vymenili názory na aktuálny vývoj integračného procesu na západnom Balkáne.

21. 9. Ministri zahraničných vecí krajín V4 a Lotyšska rokovali v Prahe o migračnej kríze s ministrom zahraničných vecí Luxemburska, ktoré predsedalo Únii. Cieľom bolo zosúladiť postoje týchto krajín k návrhu Európskej komisie o vytvorení trvalého relokačného mechanizmu utečencov v rámci Únie a zavedení povinných kvót.

23. 9. Premiér R. Fico sa zúčastnil na mimoriadnom stretnutí Európskej rady, ktoré do Bruselu zvolal predseda D. Tusk. Lídri členských krajín EÚ sa zaoberali prehlbujúcou sa utečeneckou krízou na európskom kontinente a hľadaním efektívneho postupu 28 štátov v tejto otázke.

23. 9. Minister M. Lajčák prijal v Bratislave novú výkonnú riaditeľku Medzinárodného vyšehradského fondu B. Jaczewskú. Tá prebrala vedenie fondu od slovenskej diplomatky K. Wursterovej, ktorej sa po troch rokoch skončilo funkčné obdobie.

25. 9. Miroslav Lajčák viedol slovenskú delegáciu na jubilejnom 70. zasadnutí Valného zhromaždenia OSN v New Yorku. Počas prvého dňa rokovaní sa zúčastnil na otvorení samitu OSN o udržateľnom rozvoji a na vystúpení pápeža Františka pred delegátmi zo všetkých členských krajín OSN. Počas ďalších dní absolvoval sériu rokovaní s rezortnými partnermi so zameraním na aktuálne otázky bezpečnosti a možnosti ďalšej spolupráce.

26. 9. Minister Lajčák sa v americkom Clevelande zúčastnil na oslavách 100. výročia podpisu Clevelandskej dohody.

2. 10. Prezident A. Kiska sa prvýkrát neformálne stretol s poľským prezidentom A. Dudom. Stretnutie sa odohralo symbolicky na moste na poľsko-slovenskej hranici v Červenom Kláštore. Obaja prezidenti si následne prezreli kláštor a absolvovali spoločný obed.

8. 10. Predseda vlády R. Fico sa v sprievode ministrov M. Lajčáka a P. Kažimíra v Havane stretol s kubánskym kardinálom J. L. Ortegom y Alaminom. Stalo sa tak počas oficiálnej návštevy Kuby, ktorá vyvrcholila prijatím u prezidenta R. Castra.

8. 10. Prezident Kiska sa zúčastnil na dvojdnovom samite hláv štátov Vyšehradskej štvorky a Chorvátska v Maďarsku. Predmetom rozhovorov boli vývoj na západnom Balkáne a téma klimatických zmien. Prezidenti otvorili aj viacero ďalších aktuálnych tém, vrátane migračnej krízy a projektu Nord Stream 2, ktorý na rokovanie navrhol prezident Kiska.

12. 10. Minister M. Lajčák sa zúčastnil na pravidelnom zasadnutí Rady EÚ pre zahraničné veci v Luxemburgu. Hlavnou témou októbrovej schôdzky bola situácia v Sýrii, ktorá má silný vplyv na migračné procesy v Európe, s dôrazom na reflexiu aktuálneho vývoja v krajine, kde sa vojensky angažuje Ruská federácia a Irán.

15. 10. Premiér R. Fico sa zúčastnil na rokovaní Európskej rady, ktorého hlavnou témou bola migrácia. Lídri členských štátov EÚ hodnotili doterajšiu implementáciu prijatých opatrení pri riešení tejto problematiky aj výsledky konferencie o západobalkánskej migračnej ceste.

16. 10. Minister M. Lajčák prijal predsedu Národnej rady Federálneho zhromaždenia Švajčiarska Stéphana Rossiniho, ktorý bol na oficiálnej návšteve Slovenska. Ide o historicky prvú návštevu predsedu švajčiarskeho parlamentu u nás.

17. 10. Na pozvanie prezidenta A. Kisku Slovenskú republiku počas 17. – 20. októbra 2015 navštívil generálny tajomník OSN Pan Ki-mun. V rámci programu navštívil v regióne Vysokých Tatier kultúrno-historické pamiatky a prírodné zaujímavosti zapísané na zozname svetového dedičstva UNESCO, na Univerzite Komenského sa stretol so študentmi a s vedením, v historickej

budove Národnej rady SR s M. Lajčákom otvoril výstavu venovanú 70. výročiu založenia OSN a následne rokoval s premiérom R. Ficom.

19. 10. Počas oficiálnej návštevy Estónska sa prezident Andrej Kiska stretol v Tallinne s prezidentom Toomasom Hendrikom Ilvesom a absolvoval prezentáciu estónskeho e-governmentu. Hlavnou témou rokovania prezidentov boli aktuálne zahraničnopolitické otázky, osobitne utečenecká kríza a situácia na Ukrajine.

21. 10. Prezident Kiska v sprievode ministra Lajčáka absolvoval oficiálnu návštevu Fínska, ktorú začal v Helsinkách stretnutím s prezidentom Saulim Niinistöom. Hovorili spolu o inováciách, vzdelávaní a výskume, ako aj o aktuálnej medzinárodnej situácii vrátane migračnej krízy.

27. 10. Minister M. Lajčák absolvoval dvojdňovú oficiálnu návštevu Uruguaja a Peru – išlo o prvú oficiálnu návštevu ministra v týchto dvoch krajinách. Hlavným cieľom cesty bolo potvrdiť záujem SR o zintenzívnenie politického dialógu i hospodárskej výmeny a dať impulz na rozvoj spolupráce v medzinárodných organizáciách s týmito krajinami.

4. 11. Britského štátneho ministra pre Európu D. Lidingtona v Bratislave prijal minister M. Lajčák. Predmetom ich rozhovoru boli prípravy Británie na usporiadanie referenda o jej budúcnosti v EÚ.

4. 11. Minister M. Lajčák prijal v Bratislave parlamentného tajomníka pre predsedníctvo Maltskej republiky v Rade Európskej únie a pre fondy EÚ I. Borgia. Stretnutie sa konalo na okraj Tatra Summitu, na ktorom minister vystúpil so svojim príhovorom.

5. 11. Premiér R. Fico sa stretol s podpredsedami Európskej komisie V. Dombrovskisom, zodpovedným za oblasť sociálneho dialógu a eura, a M. Šefčovičom, ktorý je poverený projektom energetickej únie. Na spoločnom pracovnom obede účastníci prediskutovali aktuálne otázky týkajúce sa rozvoja EÚ v spomínaných oblastiach, ako aj súčasné dianie v EÚ v súvislosti s migračnou krízou.

7. 11. Slovensko a Lotyšsko čoraz viac zintenzívňujú svoje kontakty vo viacerých oblastiach. Na stretnutí s lotyšským ministrom zahraničných vecí E. Rinkēvičsom v Rige to konštatoval minister M. Lajčák.

9. 11. Minister M. Lajčák absolvoval oficiálnu návštevu v Bosne a Hercegovine. Predmetom jeho rokovaní s rezortným partnerom I. Crnadakom boli predovšetkým európska agenda a reformy, ktoré musí Bosna a Hercegovina vykonať na ceste do Európskej únie. Na rokovaníach s predsedom Rady ministrov D. Zvizdičom a členmi kolektívneho Predsedníctva Bosny a Hercegoviny D. Čovičom, B. Izetbegovičom a M. Ivaničom slovenský minister zhodnotil doterajší pokrok krajiny v jej európskych ambíciách, ako aj pomoc Slovenska v tomto procese a rozvoj dvojstranných vzťahov.

11. 11. Predseda vlády R. Fico sa v metropole Malty Vallette zúčastnil na samite o migrácii. Hlavnou témou bola spolupráca EÚ a afrických krajín pri hľadaní spoločných riešení.

12. 11. Pod taktovkou predsedníctva Českej republiky vo V4 sa v Prahe uskutočnilo v poradí už siedme ministerské stretnutie vo formáte V4 + západný Balkán, ktoré sa koná pravidelne každý rok. Diskusia bola zameraná na možnosti posilňovania vplyvu stredoeurópskych krajín v prebiehajúcich rokovaníach o inštitucionálnych reformách EÚ. Súčasťou dvojdňovej schôdzky bol aj podpisový ceremoniál zmluvy o vytvorení Západobalkánskeho fondu.

13. 11. V priestoroch Úradu vlády SR prijal premiér R. Fico predsedu vlády Gruzínskej republiky I. Garibašviliho, ktorý pricestoval na oficiálnu návštevu Slovenskej republiky. Témou spoločného rokovania boli otázky slovensko-gruzínskej spolupráce v rôznych oblastiach spoločného záujmu s dôrazom na posilnenie najmä ekonomickej dimenzie vzájomných vzťahov.

18. 11. Prezident Kiska prijal v stredu rumunského prezidenta Iohannisa na oficiálnej návšteve Slovenska. Témou rokovania boli predovšetkým bezpečnostné otázky, vrátane nedávnych teroristických útokov v Paríži.

19. 11. Minister M. Lajčák sa stretol s predsedom vlády Čiernej Hory M. Đukanovičom na rokovaní, ktoré sa zameralo na tému euroatlantickej integrácie krajiny a na dvojstranné vzťahy.

26. 11. Minister Lajčák sa zúčastnil na ministerskej konferencii Únie pre Stredomorie (UfM) v Barcelone. Účastníci bilancovali doterajšiu činnosť UfM, predstavili námety na jej zlepšenie a po prvýkrát diskutovali na ministerskej úrovni s južnými partnermi o aktuálnych problémoch v súvislosti s migráciou a novembrovými útokmi v Paríži. M. Lajčák počas konferencie absolvoval aj samostatné bilaterálne stretnutie s generálnym tajomníkom UfM Fathallahom Sijlmassim.

27. 11. Prezident A. Kiska prijal predsedu Národného zhromaždenia Kenskej republiky J. B. Muturiho na oficiálnej návšteve Slovenska. Hovorili spolu o možnostiach posilnenia obchodno-ekonomickej spolupráce a zintenzívnenia rozvojovej pomoci.

28. 11. Minister M. Lajčák sa na pozvanie svojho maltského rezortného kolegu G. Vellu zúčastnil na samite predsedov vlád krajín Spoločenstva v maltskej Vallette. Slovensko bolo vôbec po prvý raz zastúpené na vrcholnej schôdzke britského Spoločenstva národov.

29. 11. Premiér Fico absolvoval dvojdnú pracovnú návštevu v Bruseli a Paríži. V Bruseli sa predseda vlády zúčastnil na mimoriadnom zasadnutí Európskej rady a Turecka, na ktorom sa stretol s predsedami vlád krajín V4, predsedom Európskeho parlamentu M. Schulzom a lídrami členských krajín EÚ. Následne odcestoval do Paríža, kde sa zúčastnil na 21. konferencii zmluvných strán Rámcového dohovoru OSN o klimatických zmenách (COP21).

30. 11. Rozvoj slovensko-kanadských vzťahov, spolupráca v oblasti modernizácie ozbrojených síl a súčasné bezpečnostné výzvy. Aj tieto témy boli predmetom rozhovorov štátneho tajomníka M. Koterca a chargé d'affaires Kanady C. Bunkovej.

1. 12. O podpore pre Afganistan, boji proti terorizmu, ale aj o vzťahoch s Ruskom a ďalšom rozširovaní Severoatlantickej aliancie diskutovali ministri zahraničných vecí členských štátov NATO na zasadnutí v Bruseli. Slovenskú delegáciu viedol M. Lajčák. Ministri okrem iného počas rokovaní odsúhlasili pozvánku pre Čiernu Horu, aby sa stala ďalším členom Aliancie.

3. 12. Premiér R. Fico rokoval v Prahe na stretnutí krajín Vyšehradskej skupiny, ktorého témou bolo decembrové zasadnutie Európskej rady. Premiéri hovorili aj o aktuálnej situácii v oblasti migrácie, požiadavkách Veľkej Británie na reformu Európskej únie, ale aj o procese vytvárania energetickej únie. Na vrcholnom stretnutí lídrov stredoeurópskeho regiónu sa zúčastnila aj prezidentka Kórejskej republiky Pak Kun-hje.

3. 12. Minister M. Lajčák v Belehrade na samostatných stretnutiach rokoval so srbským premiérom A. Vučićom a s ministrom zahraničných vecí I. Dačićom. M. Lajčák konštatoval, že otvorenie prvých rokovacích kapitol so Srbskom bude výrazom uznania doterajšieho srbského úsilia a tiež motiváciou na ďalšie potrebné reformy.

4. 12. Premiér R. Fico prijal podpredsedu vlády Vietnamu Hoàng Trung Hà. Témou rozhovoru počas spoločného obeda boli možnosti posilnenia vzájomnej spolupráce medzi Slovenskom a Vietnamom v rôznych oblastiach a podpora spoločných projektov.
9. 12. Prezident A. Kiska rokoval s prezidentkou Chorvátskej republiky K. Grabarovou-Kitarovičovou, ktorá pricestovala na oficiálnu návštevu Slovenska. Partneri diskutovali o ekonomickej spolupráci aj migračnej kríze.
9. 12. Spolupráca v oblasti obrany, výdavky Slovenskej republiky na obranu, boj proti terorizmu či pôsobenie našich vojakov v Afganistane boli témy rokovaní ministra obrany Martina Glváča s námestníkom ministra obrany USA Robertom O. Workom.
10. 12. Prezident A. Kiska v rámci oficiálnej návštevy Bulharskej republiky rokoval s prezidentom Rosenom Plevnelievom v Sofii. Po stretnutí A. Kiska vyzdvihol bulharskú nízku korporátnu daň na úrovni desať percent a kvalitný IT sektor.
17. 12. Predseda vlády SR Robert Fico sa v Bruseli zúčastnil na pravidelnom zasadnutí Európskej rady (ER), stretol sa s predsedami vlád krajín V4, predsedom Európskeho parlamentu Martinom Schulzom a lídrami členských krajín EÚ. Témami spoločných rokovaní lídrov boli najmä vývoj a riešenie aktuálnej situácie v EÚ spojenej s migračnou a utečeneckou krízou, otázky súvisiace s budovaním hotspotov na účel identifikácie a registrácie migrantov, posilnenie ochrany vonkajších hraníc EÚ a spolupráca s krajinami pôvodu a tranzitu, ako aj zhodnotenie opatrení v boji proti terorizmu.
18. 12. Minister M. Lajčák absolvoval krátku pracovnú návštevu vo Washingtone, kde rokoval so zástupcom ministra zahraničných vecí USA A. Blinkenom a vystúpil v centrále politickej nadácie German Marshall Fund. Počas pobytu sa stretol aj s bývalou ministerkou zahraničných vecí M. Albrightovou, s ktorou hovoril o angažovanosti USA v súčasných krízach na Ukrajine a v Sýrii a vymenili si názory na migračnú krízu a vývoj na Balkáne.
21. 12. Premiér R. Fico spoločne s ministrom R. Kaliňákom absolvovali oficiálnu návštevu Spojených arabských emirátov, kde sa stretli s predstaviteľmi krajiny a emirátov Abú Zabí a Dubaj. Rokovania boli o vzájomnej spolupráci, potenciálnych obchodných projektoch a možných investíciách. V Abú Zabí sa premiér zúčastnil aj na slávnostnom otvorení Veľvyslanectva SR v SAE a podpísal medzištátnu zmluvu o zamedzení dvojitého zdanenia a zabránení daňovému úniku v oblasti daní z príjmov.

ZMLUVY, DOHODY A DOHOVORY PUBLIKOVANÉ V ROKU 2015

BILATERÁLNE ZMLUVY

MEDZI ŠTÁTMI

1. Zmluva medzi Slovenskou republikou a Guernsey o výmene informácií týkajúcich sa daní (Londýn 22. októbra 2013, publ. č. 6/2015 Z. z.)
2. Zmluva medzi Slovenskou republikou a Českou republikou o spolupráci na úseku evidencie obyvateľstva a rodných čísel (Praha 20. januára 2014, publ. č. 34/2015 Z. z.)
 - a) Protokol medzi Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a Ministerstvom vnútra Českej republiky k Zmluve medzi Slovenskou republikou a Českou republikou o spolupráci na úseku evidencie obyvateľstva a rodných čísel (Praha 20. januára 2014, publ. č. 37/2015 Z. z.)
3. Zmluva medzi Slovenskou republikou a Českou republikou o vzájomnom uznávaní rovnocennosti dokladov o vzdelaní vydávaných v Slovenskej republike a v Českej republike (Praha 28. novembra 2013, publ. č. 60/2015 Z. z.)
4. Dohoda medzi Slovenskou republikou a Medzinárodnou investičnou bankou o zriadení kancelárie Medzinárodnej investičnej banky v Slovenskej republike (Bratislava 14. apríla 2015, publ. č. 95/2015 Z. z. – predbežné vykonávanie)
5. Zmluva medzi Slovenskou republikou a Rakúskou republikou, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva medzi Slovenskou republikou a Rakúskou republikou o policajnej spolupráci podpísaná 13. februára 2004 vo Viedni (Viedeň 14. februára 2014, publ. č. 232/2015 Z. z.)

6. Zmluva medzi Slovenskou republikou a Jordánskym hášimovským kráľovstvom o leteckých dopravných službách
(Ammán 12. novembra 2014, publ. č. 322/2015 Z. z.)
7. Zmluva medzi Slovenskou republikou a Macedónskou republikou o sociálnom zabezpečení
(Bratislava 21. novembra 2014, publ. č. 310/2015 Z. z.)

MEDZI VLÁDAMI

1. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Indonézskej republiky o podpore a vzájomnej ochrane investícií
(Jakarta 12. júla 1994, publ. č. 56/1995 Z. z.)
platnosť sa skončila 28. februára 2015, publ. č. 4/2015 Z. z.
2. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Ruskej federácie o spolupráci v oblasti dlhodobých dodávok ropy z Ruskej federácie do Slovenskej republiky a tranzitu ruskej ropy cez územie Slovenskej republiky
(Moskva 5. decembra 2014, publ. č. 11/2015)
3. Protokol medzi vládou Slovenskej republiky a Kabinetom ministrov Ukrajiny o zmene a doplnení Zmluvy medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Ukrajiny o hraničných prechodoch na spoločných štátnych hraniciach
(Kyjev 6. februára 2015, publ. č. 301/2015 Z. z.)
4. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Kubánskej republiky o zrušení vízovej povinnosti pre držiteľov diplomatických pasov
(Havana 10. septembra 2014, publ. č. 59/2015 Z. z.)
5. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Švédskeho kráľovstva o spolupráci v oblasti obrany
(Štokholm 23. septembra 2013, publ. č. 94/2015 Z. z.)
6. Potvrdenie o vykonávaní Zmluvy medzi Republikou československou a Spojeným kráľovstvom Veľkej Británie a Írska o vzájomnom vydávaní zločincov z 11. novembra 1924 a Protokolu o zmene článku 12 tejto zmluvy zo 4. júna 1926 (vyhláška č. 211/1926 Zb.) vo vzájomných vzťahoch medzi Slovenskou republikou a Seychelskou republikou
(výmena nôt 28. augusta 2013 a 29. augusta 2013 publ. č. 97/2015 Z. z.)
7. Protokol medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Čiernej Hory o dvojstranných dohodách upravujúcich slovensko-čiernohorské vzťahy
(Podgorica 18. marca 2015, publ. č. 299/2015 Z. z.)
8. Memorandum o porozumení medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Spojených arabských emirátov o založení Spoločného hospodárskeho výboru
(Bratislava 22. apríla 2015, publ. č. 108/2015 Z. z.)
9. Protokol medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Macedónskej republiky o vykonávaní Dohody medzi Európskym spoločenstvom a Macedónskou republikou o readmisii osôb bez povolenia na pobyt
(Skopje 16. decembra 2014, publ. č. 109/2015 Z. z.)

10. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Čiernej Hory o hospodárskej spolupráci
(Bratislava 25. marca 2014, publ. č. 298/2015 Z. z.)
11. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarska o zmene a doplnení Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarskej republiky o readmisii osôb na spoločnej štátnej hranici podpísanej v Budapešti dňa 12. septembra 2002
(Brusel 5. decembra 2014, publ. č. 184/2015 Z. z.)
12. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a Radou ministrov Albánskej republiky o spolupráci v boji proti terorizmu, organizovanej trestnej činnosti, nedovolenému obchodovaniu s omamnými látkami, psychotropnými látkami, jedmi a drogovými prekurzormi a iným trestným činom
(Sankt Pölten 4. mája 2015, publ. č. 183/2015 Z. z.)
13. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Arménskej republiky o vzájomnej ochrane utajovaných skutočností
(Bratislava 11. novembra 2014, publ. č. 212/2015 Z. z.)
14. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Ruskej federácie o spolupráci v boji proti nelegálnej migrácii
(Moskva 2. júna 2015, publ. č. 238/2015 Z. z.)
15. Dohoda medzi vládou Československej socialistickej republiky a vládou Jordánskeho hášimovského kráľovstva o spolupráci v oblasti zdravotníctva a lekárskeho vied
(Praha 19. februára 1986, publ. č. 47/1986 Zb.)
platnosť sa skončí 19. februára 2021, publ. č. 302/2015 Z. z.
16. Spoločné vyhlásenie medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Peruánskej republiky o dvojstranných dohodách uzatvorených medzi vládou Československej socialistickej republiky a vládou Peruánskej republiky
(Lima 28. októbra 2015, publ. č. 317/2015 Z. z.)
17. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a Kabinetom ministrov Ukrajiny o akademickom vzájomnom uznávaní rovnocennosti dokladov o vzdelaní vydaných v Slovenskej republike a na Ukrajine
(Bratislava 8. apríla 2014, publ. č. 318/2015 Z. z.)

REZORTNÉ

1. Dohoda medzi Ministerstvom dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky, Ministerstvom železníc Ruskej federácie a Ministerstvom dopravy Ukrajiny o medzinárodnej železničnej preprave tovaru medzi Slovenskou republikou, Ruskou federáciou a Ukrajinou o tranzitných prepravách po železniciach týchto štátov
(Astana 9. júna 1999, publ. č. 181/2002 Z. z.)
platnosť sa skončila 31. januára 2015, publ. č. 5/2015 Z. z.
2. Dohoda medzi Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky a Ministerstvom zahraničných vecí a medzinárodnej spolupráce Talianskej republiky o zastupovaní vo vízovom konaní
(výmena nôt 5. marca 2015 a 23. marca 2015, publ. č. 86/2015 Z. z.)

3. Zmena č. 2 Protokolu medzi Ministerstvom zahraničných vecí Slovenskej republiky a Ministerstvom zahraničných vecí Českej republiky o vykonávaní Dohody medzi Ministerstvom zahraničných vecí Slovenskej republiky a Ministerstvom zahraničných vecí Českej republiky o vzájomnom zastupovaní prostredníctvom diplomatických misíí a konzulárnych úradov svojich štátov vo vízovom konaní (výmena nót 16. januára 2015 a 1. apríla 2015, publ. č. 85/2015 Z. z.)
4. Memorandum o porozumení a spolupráci medzi Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a Ministerstvom vnútra Spojených arabských emirátov o bezpečnostnej spolupráci a boji proti terorizmu (Abu Dhabí 5. apríla 2015, publ. č. 116/2015 Z. z.)
5. Memorandum o porozumení medzi Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a Ministerstvom vnútra Spojených arabských emirátov o vzájomnom uznávaní vodičských preukazov oboch krajín (Abu Dhabí 5. apríla 2015, publ. č. 115/2015 Z. z.)
6. Dohoda medzi Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky a Ministerstvom zahraničného obchodu a zahraničných vecí Maďarska o vzájomnom zastupovaní vo vízovom konaní (výmena nót 11. júna 2015 a 14. júla 2015, publ. č. 199/2015 Z. z.)
7. Zmena prílohy k Dohode medzi Ministerstvom zahraničných vecí Slovenskej republiky a Spolkovým ministerstvom pre európske a medzinárodné záležitosti Rakúskej republiky o vykonávaní Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a spolkovou vládou Rakúskej republiky o vzájomnom zastupovaní prostredníctvom diplomatických misíí a konzulárnych úradov svojich štátov v konaní o udelení víza, podpísanej 6. mája 2011 (výmena nót 23. januára 2015 a 10. júla 2015, publ. č. 211/2015 Z. z.)
8. Vykonávací protokol medzi Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a Ministerstvom vnútra Chorvátskej republiky o spolupráci počas turistickej sezóny (Bratislava 19. mája 2015, Záhreb 12. mája 2015, publ. č. 210/2015 Z. z.)
9. Dohoda medzi Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky a Ministerstvom zahraničných vecí Švajčiarskej konfederácie o zastupovaní vo vízovom konaní (výmena nót 1. októbra 2015 a 23. októbra 2015, publ. č. 329/2015 Z. z.)

MNOHOSTRANNÉ

1. Dohoda o medzinárodnej železničnej preprave tovaru (SMGS) (Budapešť 10. júla 1951, publ. č. 1/2015 Z. z.)
2. Medzinárodný dohovor o ochrane všetkých osôb pred nedobrovoľným zmiznutím (New York 20. decembra 2006, publ. č. 12/2015 Z. z.)
3. Dohoda o založení Medzinárodnej investičnej banky a Štatút Medzinárodnej investičnej banky medzi vládami Bulharskej ľudovej republiky, Maďarskej ľudovej republiky, Nemeckej demokratickej republiky, Mongolskej ľudovej republiky, Poľskej ľudovej republiky, Zväzu sovietskych socialistických republík a Československej socialistickej republiky (Moskva 10. júla 1970, publ. č. 19/2015 Z. z.)

4. Protokol o zmene Dohody o založení Medzinárodnej investičnej banky vrátane štatútu tejto banky medzi vládami Bulharskej republiky, Maďarskej republiky, Vietnamskej socialistickej republiky, Kubánskej republiky, Mongolskej ľudovej republiky, Poľskej republiky, Rumunska, Zväzu sovietskych socialistických republík, Českej a Slovenskej federatívnej republiky (Moskva 20. decembra 1990, publ. č. 20/2015 Z. z.)
5. Dohoda o Vyšehradskom patentovom inštitúte (Bratislava 26. február 2015, publ. 369/2015 Z. z.)
6. Vyhlásenie Slovenskej republiky podľa článku 52 ods. 1 Dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa z 19. októbra 1996 vo vzťahu k Poľskej republike (vyhlásenie uložené u depozit.(Holandsko) - 30. októbra 2014, publ. č. 93/2015 Z. z.)
7. Protokol o trvalo udržateľnom cestovnom ruchu k Rámcovému dohovoru o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát (Bratislava 27. mája 2011, publ. č. 110/2015 Z. z.)
8. Zmeny a doplnky v prílohách k Európskej dohode o medzinárodnej preprave nebezpečného tovaru po vnútrozemských vodných cestách (ADN) (Ženeva 31. januára 2014, publ. č. 96/2015 Z. z.)
9. Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky o prijatí zmien Vykonávacieho predpisu k Zmluve o patentovej spolupráci (Ženeva 30. septembra 2014, publ. č. 133/2015 Z. z.)
10. Dohoda o stabilizácii a pridružení medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na jednej strane a Bosnou a Hercegovinou na strane druhej (Luxemburg 16. júna 2008, publ. č. 111/2015 Z. z.)
11. Zmeny a doplnky Dohody o medzinárodnej železničnej preprave tovaru (SMGS) (Ulanbátar 2. – 5. júna 2015, publ. č. 153/2015 Z. z.)
12. Zmeny a doplnky k Poriadku pre medzinárodnú železničnú prepravu nebezpečného tovaru (RID) – dodatok C k Dohovoru o medzinárodnej železničnej preprave (COTIF) z 9. mája 1980 v znení Protokolu 1999 o zmene Dohovoru o medzinárodnej železničnej preprave (COTIF) z 9. mája 1980 (Bern 22. mája 2014, publ. č. 152/2015 Z. z.)
13. Zmeny a doplnky príloh A a B k Európskej dohode o medzinárodnej cestnej preprave nebezpečných vecí (ADR) (Ženeva 7. októbra 2014, publ. č. 151/2015 Z. z.)
14. Protokol z roku 2002 k Aténskemu dohovoru o preprave cestujúcich a ich batožiny po mori z roku 1974 (PAL PROT 2002) (Londýn 1. novembra 2002, publ. č. 146/2015 Z. z.)
15. Euro-stredozemská dohoda o leteckej doprave medzi Európskou úniou a jej členskými štátmi na jednej strane a vládou Izraelského štátu na strane druhej (Luxemburg 10. júna 2013, predbežné vykonávanie publ. č. 187/2015 Z. z.)

16. Dohovor o uľahčení prístupu k justičným orgánom v cudzine z 25. októbra 1980 – Kazašská republika sa stala zmluvnou stranou 1. apríla 2015
(publ. č. 290/2015 Z. z.)
17. Vnútorá dohoda medzi zástupcami vlád členských štátov Európskej únie zasadajúcimi v Rade o financovaní pomoci Európskej únie na základe viacročného finančného rámca na obdobie rokov 2014 – 2020 v súlade s Dohodou o partnerstve AKT – EÚ a o poskytnutí finančnej pomoci zámorským krajinám a územiám, na ktoré sa vzťahuje štvrtá časť Zmluvy o fungovaní Európskej únie
(Luxemburg 24. júna 2013, publ. č. 300/2015 Z. z.)
18. Dohoda medzi vládami členských štátov Európskej únie, ktoré sa zišli na zasadnutí Rady, o ochrane utajovaných skutočností, ktoré sa vymieňajú v záujme Európskej únie
(Brusel 25. mája 2011, publ. č. 330/2015 Z. z.)
19. Odvolanie vyhlásenia Slovenskej republiky o neuplatňovaní dodatkov CUI, APTU a ATMF k Dohovoru o medzinárodnej železničnej preprave (COTIF), ktoré bolo uplatnené podľa článku 42 COTIF prijatého v Berne 9. mája 1980 v znení Protokolu 1999 o zmene COTIF z 9. mája 1980
(publ. č. 352/2015 Z. z.)

ŠTRUKTÚRA ORGÁNOV ŠTÁTNEJ SPRÁVY PÔSOBIACICH V OBLASTI MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ V ROKU 2015

PREZIDENT SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Andrej Kiska
Kancelária prezidenta Slovenskej republiky
Hodžovo nám. 1, 810 00 Bratislava 1
tel.: 02/57 888 127
www.prezident.sk

Odbor protokolu
riaditeľ: Tomáš Ferko, tel.: 02/5933 3339
Odbor zahraničnej politiky
riaditeľ: Vít Koziak, tel.: 02/5788 8165

NÁRODNÁ RADA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Námestie Alexandra Dubčeka 1, 812 80 Bratislava
tel.: 02/5972 1111
www.nrsr.sk

Predseda Národnej rady Slovenskej republiky

Peter Pellegrini

Zahraničný výbor
František Šebej, predseda, tel.: 02/5972 1233, zv@nrsr.sk
Výbor pre európske záležitosti
Ľuboš Blaha, predseda,
tel.: 02/5972 2751, vez@nrsr.sk,
Výbor pre ľudské práva a národnostné menšiny
Rudolf Chmel, predseda, tel.: 02/5972 1699, vlpnm@nrsr.sk
Výbor pre obranu a bezpečnosť
Jaroslav Baška, predseda, tel.: 02/5972 1225, vob@nrsr.sk

ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Nám. slobody 1, 813 70 Bratislava
tel.: 02/5729 5111, info@vlada.gov.sk, premier@vlada.gov.sk
www.vlada.gov.sk

Predseda vlády Slovenskej republiky

Robert Fico

Podpredseda vlády Slovenskej republiky pre investície

Ľubomír Vážny

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VEČÍ A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlboká cesta 2, 811 04 Bratislava
tel.: 02/5978 1111, 0906072222, info@mzv.sk
www.mzv.sk

Minister

Miroslav Lajčák

Štátny tajomník

Peter Burian (do 30. 4. 2015)
Igor Slobodník (od 1. 5. 2015)
Peter Javorčík (do 30. 6. 2015)
Ivan Korčok (od 1. 7. 2015)

Vedúci služobného úradu

Pavol Sýkorčín, tel.: 02/5978 3301, kave@mzv.sk

Sekcia ministra

generálny riaditeľ: Radomír Boháč, tel.: 02/59783051, radomir.bohac@mzv.sk

Diplomatický protokol

riaditeľ: Ivan Surkoš, tel.: 02/5978 3041, ivan.surkos@mzv.sk

Tlačový odbor

riaditeľ: Juraj Tomaga, tel.: 02/5978 3070, juraj.tomaga@mzv.sk

Odbor analýz a plánovania

riaditeľ: Igor Grexa, tel.: 02/5978 3020, igor.grexa@mzv.sk

Odbor generálnej inšpekcie

riaditeľ: Vasil Grivna, tel.: 02/5978 3030, vasil.grivna@mzv.sk

Odbor verejnej diplomacie

riaditeľka: Elena Mallicková, tel.: 02/5978 3061, elena.mallickova@mzv.sk

Odbor kultúrnej diplomacie

riaditeľka: Jana Tomková, tel.: 02/5978 3061, jana.tomkova@mzv.sk

Politická sekcia

generálny riaditeľ: Peter Mišík, tel.: 02/5978 3401, peter.misik@mzv.sk

Odbor spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky

riaditeľ: Martin Kačo, tel.: 02/5978 3410, martin.kaco@mzv.sk

Odbor bezpečnostnej politiky

riaditeľ: Manuel Korček, tel.: 02/5978 3481, manuel.korcek@mzv.sk

Odbor štátov východnej Európy, južného Kaukazu a strednej Ázie

riaditeľ: Marek Šafin, tel.: 02/5978 3430, marek.safin@mzv.sk

Odbor štátov juhovýchodnej Európy a Turecka

riaditeľ: Henrik Markuš, tel.: 02/5978 3441, henrik.markus@mzv.sk

Odbor štátov severnej a južnej Ameriky

riaditeľ: Marcel Babicz, 02/5978 3420, marcel.babicz@mzv.sk

Odbor Ázie a Pacifiku

riaditeľ: Marián Tomášik, tel.: 02/5978 3450, marian.tomasik@mzv.sk

Odbor Blízkeho a Stredného východu a subsaharskej Afriky

riaditeľ: Miroslav Hacek, tel.: 02/5978 3461, miroslav.hacek@mzv.sk

Sekcia európskych záležitostí

generálna riaditeľka: Iveta Hricová, tel.: 02/5978 3501, iveta.hricova@mzv.sk

Odbor európskych politík 2

riaditeľ: Peter Beňo, tel.: 02/5978 3560, peter.beno@mzv.sk

Odbor všeobecných záležitostí a vzťahov s inštitúciami EÚ

riaditeľka: Veronika Lombardini, tel.: 02/5978 3581, veronika.lombardini@mzv.sk

Druhý teritoriálny odbor

riaditeľka: Eva Ponomarenková, tel.: 02/5978 3541, eva.ponomarenkova@mzv.sk

Odbor európskych politík 1

riaditeľ: Dušan Bella, tel.: 02/5978 3511, dusan.bella@mzv.sk

Sekcia hospodárskej spolupráce

generálna riaditeľka: Ingrid Brocková, tel.: 02/5978 3801, ingrid.brockova@mzv.sk

Odbor riadenia ekonomickej diplomacie 1

riaditeľ: Ján Kuderjavý, tel.: 02/5978 3810, jan.kuderjavy@mzv.sk

Odbor riadenia ekonomickej diplomacie 2

riaditeľ: Drahomír Štos, tel.: 02/5978 3880, drahomir.stos@mzv.sk

Odbor medzinárodných ekonomických organizácií

riaditeľka: Zuzana Chudá, tel.: 02/5978 3862, zuzana.chuda@mzv.sk

Odbor podnikateľského centra

riaditeľka: Dagmar Urbanová, tel.: 02/5978 3890, dagmar.urbanova@mzv.sk

Oddelenie globálnych politík

riaditeľ: Igor Hajdušek, tel.: 02/5978 3818, igor.hajdusek@mzv.sk

Sekcia medzinárodných organizácií, rozvojovej a humanitárnej pomoci

generálny riaditeľ: Michal Mlynár, tel.: 02/5978 3601, michal.mlynar@mzv.sk

Odbor OSN a medzinárodných organizácií

riaditeľka: Denisa Frelichová, tel.: 02/5978 3610, denisa.frelichova@mzv.sk

Odbor odzbrojenia a boja proti terorizmu

riaditeľ: Karol Mistrík, tel.: 02/5978 3621, karol.mistrik@mzv.sk

Odbor rozvojovej a humanitárnej pomoci

riaditeľ: Jaroslav Chlebo, tel.: 02/5978 3641, jaroslav.chlebo@mzv.sk

Sekcia medzinárodnopráva a konzulárna

generálna riaditeľka: Barbara Illková, tel.: 02/5978 3701, barbara.illkova@mzv.sk

Odbor medzinárodného práva

riaditeľ: Metod Špaček, tel.: 02/5978 3710, metod.spacek@mzv.sk

Odbor ľudských práv

riaditeľ: Milan Kollár, tel.: 02/5978 3770, milan.kollar@mzv.sk

Konzulárny odbor

riaditeľ: Igor Pokojný, tel.: 02/5978 3740, igor.pokojny@mzv.sk

Osobný úrad

generálny riaditeľ: Jaroslav Blaško, tel.: 02/5978 2101, jaroslav.blasko@mzv.sk

Odbor personálnej a mzdovej politiky pre ústredie

riaditeľka: Jana Švecová, tel.: 02/ 5978 2120, jana.svecova@mzv.sk

Odbor personálnej a mzdovej politiky pre zahraničie

riaditeľka: Zuzana Warderová, tel.: 02/5978 2130, zuzana.warderova@mzv.sk

Odbor rozvoja ľudských zdrojov

riaditeľ: Július Hauser, tel.: 02/5978 2110, julius.hauser@mzv.sk

Odbor diplomatickej prípravy, vzdelávania a knižnica

riaditeľ: Ján Škoda, tel.: 02/5978 2140, jan.skoda@mzv.sk

Sekcia ekonomiky a všeobecnej správy

generálna riaditeľka: Silvia Toldyová, tel.: 02/5978 2801, silvia.toldyova@mzv.sk

Finančný odbor

riaditeľka: Ivana Čermáková, tel.: 02/5978 2810, ivana.cermakova@mzv.sk

Odbor investícií, nehnuteľností a služieb

riaditeľ: František Zemanovič, tel.: 02/5978 2850, frantisek.zemanovic@mzv.sk

Odbor verejného obstarávania

riaditeľ: Stanislav Oravec, tel.: 02/5978 2890, stanislav.oravec@mzv.sk

Odbor ekonomických informácií a majetku

riaditeľka: Lýdia Selecká, tel.: 02/5978 2700, lydia.selecka@mzv.sk

Sekcia bezpečnosti, spracovania a prenosu informácií

generálny riaditeľ: Oldřich Hlaváček, tel.: 02/5978 2001, oldrich.hlavacek@mzv.sk

Odbor prevádzky a bezpečnosti informačných a komunikačných technológií

riaditeľ: Rastislav Kubán, tel.: 02/5978 2020, rastislav.kuban@mzv.sk

Odbor bezpečnosti, utajovaných skutočností, archívu a registratúry

riaditeľka: Katarína Hanzalová, tel.: 02/5978 2050, katarina.hanzalova@mzv.sk

Odbor elektronizácie služieb a procesov

riaditeľ: Milan Kováč, tel.: 02/5978 2090, milan.kovac@mzv.sk

Sekretariát predsedníctva Slovenskej republiky v Rade Európskej únie

riaditeľ: Milan Zachar, tel.: 02/5978 3901, milan.zachar@mzv.sk

Odbor pre organizáciu a logistiku

riaditeľka: Martina Balunová, tel.: 02/5978 3910, martina.balunova@mzv.sk

Odbor pre horizontálne otázky a koordináciu

riaditeľka: Petra Vargová, tel.: 02/5978 3940, petra.vargova@mzv.sk

Odbor pre komunikáciu a prezentáciu

riaditeľka: Slavomíra Mašurová, tel.: 02/5978 3960, slavomira.masurova@mzv.sk

MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Mierová 19, 827 15 Bratislava

tel.: 02/4854 1111

www.economy.gov.sk, www.mhsr.sk

Minister

Pavol Pavlis (do 15. 6. 2015)

Vazil Hudák (od 16. 6. 2015)

Štátny tajomník

Rastislav Chovanec

Miroslav Obert

MINISTERSTVO OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava

tel.: 0960 11 22 33

oficiálna stránka je www.mosr.sk, ale funguje aj mod.gov.sk

Minister

Martin Glváč

Štátny tajomník

Miloš Koterec

Sekcia obrannej politiky

generálny riaditeľ: Róbert Tibenský, tel.: 02/44 25 87 81, 0960 312 855,

robert.tibensky@mod.gov.sk

MINISTERSTVO VNÚTRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Pribinova 2, 812 72 Bratislava

tel.: 02/5094 1111

www.minv.sk

Minister

Robert Kaliňák

Štátny tajomník

Jozef Buček

Marián Saloň

MINISTERSTVO FINANCIÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Štefanovičova 5, 817 82 Bratislava

tel.: 02/5958 1111

www.finance.gov.sk

Minister

Peter Kažimír

Štátny tajomník

Vazil Hudák (do 10. 6. 2015)

Ivan Lesay (od 17. 6. 2015)

MINISTERSTVO KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Námestie SNP 33, 813 31 Bratislava

tel.: 02/2048 2111

www.culture.gov.sk, www.mksr.sk, mksr@culture.gov.sk

Minister

Marek Maďarič

Štátny tajomník

Ivan Sečík

MINISTERSTVO ZDRAVOTNÍCTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Limbová 2, 837 52 Bratislava 37
tel.: 02/5937 3111
www.health.gov.sk, office@health.gov.sk

Ministerka

Viliam Čislák

Štátny tajomník

Mario Mikloši

MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Špitálska 4, 6, 8, 816 43 Bratislava
tel.: 02/2046 0000
www.employment.gov.sk

Minister

Ján Richter

Štátny tajomník

Jozef Burian
Branislav Ondruš

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Stromová 1, 813 30 Bratislava
tel.: 02/5937 4111
www.minedu.sk

Minister

Juraj Draxler

Štátny tajomník

Vladimír Kováčik
Romana Kanovská (od 15. 3. 2015)

MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Župné námestie 13, 813 11 Bratislava
tel.: 02/8889 1111
www.justice.gov.sk

Minister

Tomáš Borec

Štátna tajomníčka

Monika Jankovská

Sekcia medzinárodného práva

generálny riaditeľ: Michal Kotlárík, tel.: 02/8889 1349, ms.smep.sek@justice.sk

Odbor medzinárodného práva súkromného
riaditeľka (zastupovanie): Tatiana Hačková, tel.: 02/8889 1258

MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Nám. Ľ. Štúra 1, 812 35 Bratislava
tel.: 02/5956 1111
www.enviro.gov.sk, www.minzp.sk

Minister

Peter Žiga

Štátny tajomník

Vojtech Ferencz
Ján Ilavský

Sekcia environmentálnej politiky

generálny riaditeľ (zastupovanie): Norbert Kurilla, norbert.kurilla@enviro.gov.sk
Odbor trvalo udržateľného rozvoja ŽP
riaditeľ: Kamil Viliňovič, tel.: 02/5956 2003, kamil.vilinic@enviro.gov.sk
Odbor implementácie environmentálnej politiky EÚ
riaditeľ: Ivan Rodina, 02/59562459, ivan.rodina@enviro.gov.sk

MINISTERSTVO PÔDOHOSPODÁRSTVA A ROZVOJA VIDIEKA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Dobrovičova 12, 812 66 Bratislava
tel.: 02/5926 6111
www.mpsr.sk

Minister

Ľubomír Jahnátek

Štátny tajomník

Magdaléna Lacko-Bartošová
Jozef Spevár

MINISTERSTVO DOPRAVY, VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA

Námestie slobody 6, 810 05 Bratislava
tel.: 02/5949 4111
www.telecom.gov.sk

Minister

Ján Počiatek

Štátny tajomník

František Palko
Viktor Stromček

PROTIMONOPOLNÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Drieňová 24, 826 03 Bratislava

tel.: 02/4829 7111

www.antimon.gov.sk

Predseda

Tibor Menyhart, tel.: 02/4829 7230, 02/48 297 375, 02/43 337 305, predseda@antimon.gov.sk

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Miletičova 3, 824 67 Bratislava

tel.: 02/50236 222

www.statistics.sk

Predsedníčka

Ľudmila Benkovičová, tel.: 02/5542 5802, 02/50 236 334, ludmila.benkovicova@statistics.sk

ZOZNAM ZASTUPITELSKÝCH ÚRADOV KRAJÍN EÚ, NATO A NIEKTO RÝCH ĎALŠÍCH KRAJÍN V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

EXISTUJÚCE ZASTUPITELSKÉ ÚRADY V SLOVENSKEJ REPUBLIKE A ICH VEDÚCI PODĽA STAVU V JANUÁRI 2016

Krajina	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Afgánská islamská republika	-	Na Karlovce 1387/6 160 00 Praha 6 Česká republika	Abdul Qudus Khalil <i>chargé d'affaires a. i.</i>
Albánska republika	1. 1. 1993	Podjavorinskej 4 811 03 Bratislava	Enkeleda Mërkuri <i>chargé d'affaires</i>
Alžírská demokratická ľudová republika	1. 1. 1993	Rudolfingasse 18 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Mohamed Benhocine <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 25 apríl 2013
Andorrské kniežatstvo	3. 6. 1996	Kärtnering 2A/13 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Gemma Cano Berné <i>radkyňa, chargé d'affaires a. i.</i>
Angolská republika	30. 9. 1993	Wallstrasse 58 D-10179 Berlín Spolková republika Nemecko	Maria de Jesus dos Reis Ferreira <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 4. február 2016
Argentínska republika	1. 1. 1993	Goldschmiedgasse 2/1 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Rafael Mariano Grossi <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 13. máj 2014
Arménska republika	14. 11. 1993	Na Pískách 1411/95 160 00 Praha Česká republika	Tigran Seirianian <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 20. marec 2013
Austrálsky zväz	1. 1. 1993	Hügelgasse 2 A-1130 Viedeň Rakúska republika	David Gordon Stuart <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 20. marec 2013
Azerbajdžanská republika	27. 11. 1993	Hügelgasse 2 A-1130 Viedeň Rakúska republika Hviezdoslavovo nám. 14 811 02 Bratislava	Emir Mammadov <i>chargé d'affaires a. i.</i>
Bangladéška ľudová republika	3. 3. 1993	Dovestr.1 D-105 87 Berlín Spolková republika Nemecko	Muhammad Ali Sorcar <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 13. máj 2014

Na základe údajov Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR spracoval Patrik Kováč, RC SFPA (kovac@sfa.sk).

Krajina	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Belgické kráľovstvo	1. 1. 1993	Prinz-Eugen-Strasse 8-10 A-1040 Viedeň Rakúska republika	Willem Van de Voorde <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 12. október 2015
Beninská republika	19. 1. 1993	Englerallee 23 D-14159 Berlín Spolková republika Nemecko	Gabrielle Christine Aiko – Ahosti <i>chargé d'affaires a. i.</i>
Bieloruská republika	1. 1. 1993	Jančova 5 811 02 Bratislava 1	Vladimir Serpikov <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 13. december 2010
Bolívijský mnohonárodný štát	5. 3. 1993	Waaggasse 10/8 A-1040 Viedeň Rakúska republika	Ricardo Javier Martínez Covarrubias <i>chargé d'affaires a. i.</i>
Bosna a Hercegovina	1. 1. 1993	Opletalova 27 110 00 Praha Česká republika	Danka Savić <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 13. marec 2014
Botswanská republika	-	6 Stratford Place W1C 1AY Londýn Spojené kráľovstvo	Roy Warren Blackbeard <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 16. apríl 2002
Brazílska federatívna republika	1. 1. 1993	Palisády 47 811 06 Bratislava	Susan Kleebank <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 16. október 2012
Bulharská republika	1. 1. 1993	Kuzmányho 1 811 06 Bratislava 1	Margarita Ganeva Ganeva <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 29. máj 2012
Burkina Faso	1. 8. 1997	Strohgasse 14c A-1030 Viedeň Rakúska republika	Paul Robert Tiendrebeogo <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 14. apríl 2014
Burundská republika	29. 6. 1999	Berliner Strasse 36 D-10715 Berlín Spolková Republika Nemecko	Edouard Bizimana <i>deziňovaný veľvyslanec</i>
Cyperská republika	1. 1. 1993	Michalská 12 811 01 Bratislava	Nearchos Palas <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 6. november 2014
Čadská republika		Korovy Val 7, Moskva	Youssef Abassalah <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 21. apríl 2015
Česká republika	1. 1. 1993	Hviezdoslavovo nám. 8 P.O.Box 208 810 00 Bratislava	Livia Klausová <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 16. december 2013
Čierna Hora	1. 1. 1993	Nibelungengasse 13 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Ivan Milčić <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 4. február 2016
Čilská republika	1. 1. 1993	Lugeck 1/311 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Andrés Augustín Lamoliatte Vargas <i>prvý tajomník, chargé d'affaires a. i.</i>
Čínska ľudová republika	1. 1. 1993	Jančova 8b 811 02 Bratislava 1	Lin Lin <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 8. december 2015
Dánske kráľovstvo	1. 1. 1993	Führichgasse 6 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Liselotte Kjærsgaard Plesner <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 26. november 2014
Zastúpenie Európskej komisie	-	Palisády 29 811 06 Bratislava	Dušan Chrenek <i>vedúci zastúpenia</i>
Informačná kancelária Európskeho parlamentu	-	Palisády 29 811 06 Bratislava	Robert Hajšel <i>riaditeľ kancelárie</i>

Krajina	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Egyptská arabská republika	1. 1. 1993	Holubyho 4 814 99 Bratislava 1	Amr Wafik Elhenawy mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 26. november 2014
Ekvádorská republika	1. 1. 1993	Andrássy út 20.1/2. 1061 Budapešť Maďarská republika	Maria del Carmen González Cabal chargé d'affaires a. i., zástupkyňa vedúceho misie
Estónska republika	1. 1. 1993	Wohlebengasse 9/12 A-1040 Viedeň Rakúska republika	Rein Oidekivi mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 12. október 2015
Etiópska federatívna demokratická republika	-	Boothstrasse 20a D-12207 Berlín Spolková republika Nemecko	Yohannes Shode Didawa chargé d'affaires a. i.
Filipínska republika	1. 1. 1993	Laurenzerberg 2/II/ZWG A-1010 Viedeň Rakúska republika	Maria Zeneida Angara Collinson mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa PL: 12. október 2015
Fínska republika	1. 1. 1993	Hellichova 1 118 00 Praha Česká republika	Helena Elisabet Tuuri radkyňa, chargé d'affaires a. i. PL: 12. október 2015
Francúzska republika	1. 1. 1993	Hlavné námestie 7 812 83 Bratislava 1	Didier Michael Gilles Lopinot mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 2. október 2013
Gambijská republika	18. 8. 1995	Avenue F. D. Roosevelt 126 1050 Brusel Belgické kráľovstvo	Teneng Mba Jaiteh mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Ghanská republika	-	V Tišine 718/4 160 00 Praha 6 Česká republika	Samuel Mbrayeh Quartey mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Gruzínsko	25. 11. 1993	Michalská 9 811 01 Bratislava	Alexander Nalbandov mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 3. máj 2011
Guatemalská republika	15. 4. 1993	Prinz Eugen Strasse 18/1/Top7 A-1040 Viedeň Rakúska republika	Antonio Roberto Castellanos López mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 13. marca 2014
Guinejská republika	16. 3. 1993	Jägerstrasse 67-69 DE-10117 Berlín Spolková republika Nemecko	Mamadou Bouliwel Sou chargé d'affaires
Guinejsko-Bissauská republika	-	Kronenstrasse 72 DE-10117 Berlín Spolková republika Nemecko	Malam Djassi mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Helénska republika	1. 1. 1993	Hlavné námestie 4 811 01 Bratislava 1	Nicolas Plexidas mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 3. september 2013
Holandské kráľovstvo	1. 1. 1993	Fraňa Kráľa 5 811 05 Bratislava 1	Richard Van Rijssen mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 3. september 2013
Chorvátska republika	1. 1. 1993	Mišikova 21 811 06 Bratislava 1	Jakša Muljačić mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 16. október 2012
Indická republika	1. 1. 1993	Dunajská 4 811 08 Bratislava	Paramjit Mann mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 18. september 2014
Indonézska republika	1. 1. 1993	Briňanska 31 811 04 Bratislava 1	Djumantoro Purwokoputro Purbo mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 14. január 2013

Krajina	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Veďúci ZÚ
Iracká republika	1. 1. 1993	Radvanská 15 811 01 Bratislava	Mohamed Hakiem Abd Ali Hamza Al-Robaiee <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 2. október 2013
Iránska islamská republika	1. 1. 1993	Jauresgasse 9 A-1030 Viedeň Rakúska republika	Ebadollah Molaie <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Írsko	1. 1. 1993	Carlton Savoy Building Mostová 2 811 02 Bratislava	Anne-Marie Callan <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 21. október 2013
Islandská republika	1. 1. 1993	Naglergasse 2/3/8 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Audunn Atlason <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 21. júl 2014
Štát Izrael	1. 1. 1993	Slávičie údolie 106 811 02 Bratislava	Zvi Aviner Vapni <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 8. december 2015
Jamajka	1. 1. 1993	Schmargendorfer Strasse 32 D-12159 Berlín Spolková republika Nemecko	Margaret Ann Louise Jobson <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i>
Japonsko	1. 1. 1993	Hlavné nám. 2 813 27 Bratislava	Akio Egawa <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 16. december 2013
Jemenská republika	1. 1. 1993	Reisnerstrasse 18 – 20 1030 Viedeň Rakúska republika	Samy Al-Basha <i>tretí tajomník, chargé d'affaires a. i.</i>
Jordánske hášimovské kráľovstvo	3. 3. 1993	Rennweg 17/4 A-1030 Viedeň Rakúska republika	Hussam Abdullah Ghodayeh Al Hussein <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 21. júl 2014
Juhoafrická republika	1. 1. 1993	Sandgasse 33 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Tebogo Joseph Seokolo <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 21. apríl 2015
Kambodžské kráľovstvo	-	Benjamin-Vogelsdorf Str. 2 D-13187 Berlín Spolková republika Nemecko	Thai Chun <i>druhý tajomník, chargé d'affaires a. i.</i>
Kamerunská republika	-	Ulmenallee 32 D-14050 Berlín Spolková republika Nemecko	
Kanada	1. 1. 1993	Laurenzerberg 2 A-1010 Viedeň Rakúska republika Kancelária v Bratislave: Carlton Savoy Building Mostová 2 811 02 Bratislava	Mark Bailey <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 14. apríl 2014 Kathy Bunka <i>chargé d'affaires a. i.</i>
Katarský štát	-	Cseppkó u. 27/B 1025 Budapešť Maďarská republika	Abdulla Hussain Aljaber <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 20. január 2014
Kazašská republika	1. 1. 1993	Pod Hradbami 662/9 160 00Praha 6 Česká republika Kancelária v Bratislave Gunduličova 6 811 05 Bratislava	Serzhan Abdykarimov <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>

Krajina	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Kenská republika	1. 1. 1993	Andromeda Tower, 16th Floor Donau-City Strasse 6 1220 Viedeň Rakúska republika	Michael Adipo Okoth Oyugi dezinovaný veľvyslanec
Kirgizská republika	1. 1. 1993	Invalidenstrasse 3/8, A-1030 Viedeň, Rakúska republika	Ernek Ibrahimov mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 4. február 2016
Kolumbijská republika	1. 1. 1993	Stadiongasse 6-8/15 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Jaime Alberto Cabal Sanclemente mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 06. november 2014
Konzská republika	30. 6. 1998	Grabbeallee 47 D-13156 Berlín Spolková republika Nemecko	Serge Michel Odzocki chargé d'affaires a. i., radca minister
Konzská demokratická republika	18. 2. 1993	Soukenická 34/1765 110 00 Praha 1 - Nové Mesto Česká republika	Albertine Kabambi Milebwe Musenge prvá tajomníčka, chargé d'affaires a. i.
Kórejská republika	1. 1. 1993	Dunajská 4 811 08 Bratislava	Lee Tae-Ro mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 8. december 2015
Kórejská ľudovodemokratická republika	1. 1. 1993	Na Větru 395/18 162 00 Praha 6 Česká republika	Kim Pyong Il mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 21. apríl 2015
Kostarická republika	6. 10. 1993	Wagramer Strasse 23/1/1/2-3 A-1220 Viedeň Rakúska republika	Herbert Daniel Espinoza Solano radca - minister a generálny konzul, chargé d'affaires a. i.
Kubánska republika	1. 1. 1993	Somolického 1/A 811 05 Bratislava	Loipa Sánchez Lorenzo mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa PL: 8. november 2011
Kuvajtský štát	1. 1. 1993	Lodná 2 811 02 Bratislava	Essa Y.K.E Al Shamali mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 8. december 2015
Laoská ľudovodemokratická republika	-	Sommerhaidenweg 43 A-1180 Viedeň Rakúska republika	Phoukhao Phomma Vongsa mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 21. apríl 2014
Lesothské kráľovstvo	8. 5. 1995	Via Serchio 8 001 98 Rím Talianska republika	Joseph Sempe Lejaha dezinovaný veľvyslanec
Libanonská republika	1. 1. 1993	Oppolzergasse 6/3 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Salim Baddoura chargé d'affaires a. i.
Libya	1. 1. 1993	Révova 45 811 02 Bratislava	Abdulhafid M.M. Benzeitun mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 13. mája 2014
Litovská republika	1. 1. 1993	Löwengasse 47/4 A-1030 Viedeň Rakúska republika	Loreta Zakarevčienė mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa PL: 21. apríl 2015
Lotyšská republika	1. 1. 1993	Stefan Esders Platz 4 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Edgars Skuja mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 14. apríl 2014
Luxemburské veľkovoľvodstvo	1. 1. 1993	Sternwartestrasse 81 A-1180 Viedeň Rakúska republika	Hubert Wurth mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 12. december 2011
Macedónska republika	1. 1. 1993	Kinderspitalgasse 5/2 A-1090 Viedeň Rakúska republika	Vasilka Poposka Trenevská mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa

Krajina	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Madagaskarská republika	16. 2. 1996	Koursovoy Per. 5 119 034 Moskva Ruská federácia	Eloi A. Maxime Dovo mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 26. november 2003
Maďarsko	1. 1. 1993	Nad lomom 28 811 02 Bratislava 1	Éva Czibalmosné Molnár mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa PL: 16. marec 2015
Malajzia	1. 1. 1993	Floridsdorfer Hauptstrasse 1-7 Florido Tower 24. posch. A-1210 Viedeň Rakúska republika	Dato' Adnan Bin Othman mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 12. október 2015
Malawijská republika	-	Westfälische Strasse 86 D-10709 Berlín Spolková republika Nemecko	Michael Barth Kamphambe Nkhoma deznovaný veľvyslanec
Malijská republika	-	Novokuznetskaya 11 115184 Moskva Ruská federácia	Brahima Coulibaly deznovaný veľvyslanec
Maltská republika	1. 1. 1993	Openring 5/1 1010 Viedeň Rakúska republika	Anthony Licari mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 16. október 2013
Marocké kráľovstvo	1. 1. 1993	Hasenauerstrasse 57 A-1180 Viedeň Rakúska republika	Ali El Mhamdi mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 21. február 2012
Mauritánska islamská republika	-	Kommandantenstrasse 80 D-10117 Berlín Spolková republika Nemecko	Mohamed Mahomud Ould Brahim Khilil deznovaný veľvyslanec
Mjanmarská zväzová republika	-	Kneza Miloša 72 11000Belehrad Srbská republika	Zaw Ton mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 16. december 2013
Moldavská republika	1. 1. 1993	Löwengasse 47/10 A-1030Viedeň Rakúska republika	Andrei Popov mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 13. marec 2014
Mongolsko	1. 1. 1993	Na Marně 5 160 00 Praha 6 Česká republika	Dorjamba Zumberellkham mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 20. január 2014
Namibijská republika	9. 12. 1997	Zuckerandlgasse 2 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Simon Madjumo Maruta deznovaný veľvyslanec
Spolková republika Nemecko	1. 1. 1993	Hviezdoslavovo nám. 10 813 03 Bratislava	Thomas Gustav Götz mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 21. júl 2014
Nepál	4. 3. 1994	Guerickestrasse 27 D-10587 Berlín Spolková republika Nemecko	Prakash Mani Paudel chargé d'affaires a. i.
Nigérijská federatívna republika	1. 1. 1993	Rennweg 25 A-1030 Viedeň Rakúska republika	Abel Adelakun Ayoko mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 21. apríl 2015
Nigerská republika	-	Machnowerstraße 24 D-14165 Berlín Spolková republika Nemecko	
Nikaragujská republika	5. 1. 1993	Ebendorferstrasse 10/3/12 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Karla Luzetta Beleta Brenes mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa
Nórske kráľovstvo	1. 1. 1993	Palisády 29 811 06 Bratislava	Inga Magistad mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa PL: 16. máj 2013

Krajina	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Nový Zéland	1. 1. 1993	Mattiellstrasse 2-4/3 A-1040 Viedeň Rakúska republika	Deborah Geels mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa PL: 20. január 2014
Ománsky sultanát	3. 3. 1993	Wahringer Strasse 2-4/24-25 A-1090 Viedeň Rakúska republika	Badr Mohammed Zaher Al Hinai mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 5. február 2009
Pakistanská islamská republika	1. 1. 1993	Hofzeile 13 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Ayesha Rijaz mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa PL: 26. november 2014
Palestínsky štát	1. 1. 1993	Červeňova 15 811 03 Bratislava Slovenská republika	Abdallahman S. O. Bsaiou mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 11. október 2010
Panamská republika	–	Wichmannstrasse 6 107 87 Berlín Spolková republika Nemecko	Lerys Lobo de Holhaenger atašé (konzuláme záležitosti), chargé d'affaires a. i.
Paraguajská republika	8. 1. 1993	Prinz Eugen Strasse 18/1/7 A-1040 Viedeň Rakúska republika	Horacio Norgués Zubizarreta dezignovaný veľvyslanec
Peruánska republika	1. 1. 1993	Mahlerstrasse 7/22 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Edgard Arturo Perez Alvan radca minister, chargé d'affaires a. i.
Poľská republika	1. 1. 1993	Paulínyho 7 814 91 Bratislava	Leszek Soczewica mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 9. november 2015
Portugalská republika	1. 1. 1993	Ventúrska 16 811 01 Bratislava	Ana Maria Coelho Ribeiro Da Silva mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa
Rakúska republika	1. 1. 1993	Astoria Palace Hodžovo námestie 1/A 811 06 Bratislava	Helfried Carl mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 18. september 2014
Republika Pobrežia Slonoviny		Schinkelstrasse 10, 14193 Berlín, Spolková republika Nemecko	Gilbert Iargaton Ouattara mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Republika Rovníkovej Guiney		Rohlfstraße 17 – 19, 14195 Berlín, Spolková republika Nemecko	Cândio Muatetama Rivas
Rumunsko	1. 1. 1993	Tichá 45/A 811 02 Bratislava 1	Steluta Arhire splnomocnená ministerka, chargé d'affaires a. i.
Ruská federácia	1. 1. 1993	Godrova 4 811 06 Bratislava 1	Alexei Leonidovič Fedotov mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 06. november 2014
Rwandská republika	–	Jägerstrasse 67 – 69 D-10117 Berlín Spolková republika Nemecko	Christine Nkuliyinka mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa PL: 21. október 2013
Salvádorská republika	1. 1. 1993	Prinz Eugen Strasse 72/2/1 A-1040 Viedeň Rakúska republika	Carmen Maria Gallardo de Hernández mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa PL: 12. október 2015
Sanmarínska republika	1. 1. 1993	Via Cisono 27 48100 Ravenna Talianska republika	Severino Bollini mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 22. február 2007
Saudskoarabské kráľovstvo	16. 6. 1995	Formaneggasse 38 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Abdullah Alsolamy mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec

Krajina	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Senegalská republika	-	Dessauer Strasse 29/29 D-10963 Berlín Spolková republika Nemecko	
Seychelská republika	-	Boulevard Saint Michel, 28 1040 Brusel Belgické kráľovstvo	Jhnette Stephen <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i>
Sierraleonská republika	-	Rublevskoe šosse, 26/1, of. 58-59 121615 Moskva Ruská federácia	John Bobor Laggah <i>chargé d'affaires</i>
Singapurská republika	12. 2. 1993	MZV, Tanglin 248163 Singapur	Chay Wai Chuen <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 18. september 2014
Slovenská republika	1. 1. 1993	Ventúrska 5 813 15 Bratislava 1	Bernarda Gradišnik <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 25. november 2013
Somálska federatívna republika	-	Simferopolsky Bulvar 7a-145 117 556 Moskva Ruská federácia	Mohamed Mahmoud Handule <i>deznimovaný veľvyslanec</i>
Spojené arabské emiráty	3. 1. 1993	Chimanistrasse 36 A-1190Viedeň Rakúska republika	Abdelhadi Abdelwahid Alkhajah <i>deznimovaný veľvyslanec</i>
Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	1. 1. 1993	Panská 16 811 01 Bratislava 1	Andrew Garth <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 18. september 2014
Spojené štáty americké	1. 1. 1993	Hviezdoslavovo námestie 5 811 02 Bratislava 1	Jan Liam Wasley <i>chargé d'affaires a. i.</i>
Spojené štáty mexické	1. 10. 1993	Operngasse 21/10 A-1040 Viedeň Rakúska republika	Luis Alfonso De Alba Góngora <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 13. marec 2014
Srbská republika	1. 1. 1993	Búdkova 38 811 04 Bratislava 1	Šani Dermaku <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 25. november 2013
Srilanská demokratická socialistická republika	15. 2. 1993	Weyringergasse, 33-35 (4. posch.) A-1040 Viedeň Rakúska republika	Aliyar Lebbe Abdul Azeez <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 8. august 2012
Sudánska republika	27. 7. 1993	Reisnerstrasse 29/5 A-1030 Viedeň Rakúska republika	Yousif Ahmed Eltayeb Yousif Elkordofoani <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Svazijské kráľovstvo	-	Avenue Winston Churchill 188 1180 Brusel Belgické kráľovstvo	
Svätá stolica	1. 1. 1993	Nekrasovova 17 811 04 Bratislava 1	Mario Giordana <i>apoštolský nuncius</i> PL: 4. jún 2008
Sýrska arabská republika	1. 1. 1993	Daffingerstrasse 4 A-1030 Viedeň Rakúska republika	Bassam Ahmad Nazim Al Sabbagh <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 13. december 2010
Španielske kráľovstvo	1. 1. 1993	Prepoštská 10 811 01 Bratislava 1	Félix Valdés y Valentín Gamazo <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 29. máj 2012
Švajčiarska konfederácia	1. 1. 1993	Michalská 12 811 06 Bratislava 1	Alexander Wittwer <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 13. máj 2014

Krajina	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Švédske kráľovstvo	1. 1. 1993	Liechtensteinstrasse 51 A-1090 Viedeň Rakúska republika	Helen Eduards <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i>
Tadžická republika	–	Universitaestr. 8/1a A-1090 Viedeň Rakúska republika	Ismatullo Nasredinov <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 26. november 2014
Taliana republika	1. 1. 1993	Palisády 49 811 06 Bratislava	Roberto Martini <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 8. august 2012
Tanzánijská zjednotená republika	1. 1. 1993	Eschenallee 11 D-14050 Berlín Spolková republika Nemecko	Philip S. Marmo <i>deziňovaný veľvyslanec</i>
Thajské kráľovstvo	1. 1. 1993	Cottagegasse 48 A-1180 Viedeň Rakúska republika	Arthayudh Srisamoot <i>mim. a spl. veľvyslanec</i> PL: 12. október 2015
Togská republika		Grabbeallee 43, 13156 Berlín, Spolková republika Nemecko	Kwami Christophe Dikenou
Tuniská republika	1. 1. 1993	Sieveringerstrasse 187 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Ghazi Jomaa <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Turecká republika	1. 1. 1993	Holubyho 11 811 03 Bratislava 1	Lebibe G ülhan Ulutekin <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 12. december 2011
Turkménsko	1. 1. 1993	Argentinerstrasse 22/II/EG A-1040 Viedeň Rakúska republika	Silapberdi Ashirgeldiveich Nurberdiyev <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Ukrajina	1. 1. 1993	Radvanská 35 811 01 Bratislava 1	Oleh Havaši <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 13. október 2010
Uruguajská východná republika	–	Mahlerstrasse 11/2/2 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Bruno Javier Machado Faraone <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 21. apríl 2015
Uzbecká republika	20. 1. 1993	Pötzeleinsdorfer Strasse 49 A-1180 Viedeň Rakúska republika	Rustamdjan Khakimov <i>chargé d'affaires a. i.</i>
Venezuelská bolívarovská republika	1. 1. 1993	Prinz Eugen Strasse 72/1/I.1 A-1040 Viedeň Rakúska republika	Alí de Jesús Uzcátegui Duque <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 27. apríl 2009
Vietnamská socialistická republika	1. 1. 1993	Dunajská 15 811 08 Bratislava	Minh Nguyệt Hồ Đắc <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 6. november 2014
Zambijská republika	5. 5. 1993	Axel-Springer Strasse 54 A D-10117 Berlín Spolková republika Nemecko	Bwalya Stanley Kasonde Chiti <i>deziňovaný veľvyslanec</i>
Zimbabwianska republika	3. 3. 1993	Neustift am Walde 91 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Taong Mushayavanhu <i>radca</i>
Zvrchovaný vojenský špitálsky rád sv. Jána Jeruzalemského z Ródu a Malty	1. 1. 1993	Kapitulská 9 811 01 Bratislava	Anton Ferdinand Gatnar <i>chargé d'affaires a. i.</i>

ZOZNAM KONZULÁRNYCH ÚRADOV VEDENÝCH HONORÁRNYMI KONZULMI V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

VEDÚCI KONZULÁTOV V SLOVENSKEJ REPUBLIKE POĎĽA STAVU V JANUÁRI 2016

Krajina	Konzulát	Konzul
Azerbajdžanská republika	Klobočnícka 4 811 01 Bratislava	Džalal Gasymov <i>honorárny konzul</i>
Bahamské spoločenstvo	Rybárska brána 8 811 08 Bratislava	Michal Lazar <i>honorárny konzul</i>
Bangladéšska ľudová republika	Pod záhradami 41 841 01 Bratislava	Štefan Petkanič <i>honorárny konzul</i>
Belgické kráľovstvo	Hlavná 75 040 01 Košice	Dany R. E. Rottiers <i>honorárny konzul</i>
Belize	Krajná ulica 56C 821 04 Bratislava	Miroslav Strečanský <i>honorárny konzul</i>
Bieloruská republika	Osadská 679/15 028 01 Trstená	Marián Murín <i>honorárny konzul</i>
Čínska republika	Kĺzavá 31/C 831 01 Bratislava	Jaroslav Šoltys <i>honorárny konzul</i>
Dánske kráľovstvo	Bajkalská 5/A 831 03 Bratislava	Michal Lőrincz <i>honorárny generálny konzul</i>
Ekvádorská republika	Ventúrska 1 811 01 Bratislava	Ján Molitor <i>honorárny konzul</i>
Estónska republika	Tomášikova 19 82101 Bratislava	Peter Pochaba <i>honorárny konzul</i>
Etiópska federatívna demokratická republika	Bojnická 3 831 04 Bratislava	Štefan Rosina <i>honorárny konzul</i>
Filipínska republika	Cesta na Senec 15725/24 830 06 Bratislava	Pavol Konštiak <i>honorárny generálny konzul</i>
Fínska republika	Moyzesova 5 811 05 Bratislava	Karol Kállay <i>honorárny generálny konzul</i>
Gruzínska republika	Hlavná 24 040 01 Košice	Franco Pigozzi <i>honorárny konzul</i>
Guatemalská republika	Vajnorská 8/A 831 04 Bratislava	Zoroslav Kollár <i>honorárny konzul</i>

Na základe údajov Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR spracoval Patrik Kováč, RC SFPA (kovac@sfp.sk).

Krajina	Konzulát	Konzul
Holandské kráľovstvo	Košická 44 P.O. Box 21 080 01 Prešov	Matúš Murajda honorárny konzul
Islandská republika	Palisády 39 811 06 Bratislava	Otto Halás honorárny konzul
Izrael	Garbiarska 5 040 01 Košice	Peter Frajt honorárny konzul
Jamajka	Porubského 2 811 06 Bratislava	Marián Valko honorárny konzul
Juhoafrická republika	Fraňa Kráľa 1 851 01 Bratislava	Milan Lopašovský honorárny konzul
Kazašská republika	Ventúrska 3 811 01 Bratislava	Štefan Rosina honorárny konzul
Kirgizská republika	Miletičova 1 821 08 Bratislava	Tibor Podoba honorárny konzul
Kolumbijská republika	AC Diplomat Palisády 29/A 811 06 Bratislava	Anton Siekel honorárny konzul
Konzská demokratická republika	Štefanovičova 12 811 04 Bratislava	Pavol Jánošík honorárny konzul
Kostarická republika	Prepoštská 6 811 01 Bratislava	Tomáš Chrenek honorárny konzul
Laoská ľudovodemokratická republika	Panská ulica 27 811 01 Bratislava	Bounthong Bounthong honorárny konzul
Litva	Cukrová 14 813 39 Bratislava	Marián Meško honorárny konzul
Lotyšská republika	Krmanova 1 040 01 Košice	Miroslav Repka honorárny konzul
Luxemburské veľkovoľvodstvo	Apollo Business Centrum Mlynské Nivy 43 821 09 Bratislava	Peter Kriško honorárny konzul
Maďarsko	Hlavná 67 040 01 Košice	Ádám Szesztay honorárny generálny konzul
Malajzia	Jašíkova 2 821 03 Bratislava	Igor Junas honorárny konzul
Maldivská republika	Lazaretská 29 811 09 Bratislava	Andrej Maľko honorárny konzul
Malijská republika	Mikulášska 3 - 5 811 02 Bratislava	Eugen Horváth honorárny konzul
Maltská republika	Palisády 33 811 06 Bratislava	Martin Hantabál honorárny konzul
Marocké kráľovstvo	Krajná 86 821 04 Bratislava	Ľubomír Šídala honorárny konzul
Moldavská republika	Zámocká 16 811 01 Bratislava	Antonio Parziale honorárny konzul
Moldavská republika	Trieda SNP 39 040 11 Košice	Ján Varga honorárny konzul
Monacké kniežatstvo	Gorkého 7/A 811 01 Bratislava	Miroslav Výboh honorárny konzul
Mongolsko	Národná trieda 56 040 01 Košice	Peter Slávik honorárny konzul
Nikaragujská republika	Vrbová 22 900 43 Hamuliakovo	Vladimír Kašťák honorárny konzul
Paraguajská republika	Rigeleho 1 811 02 Bratislava	Martin Šamaj honorárny konzul

Krajina	Konzulát	Konzul
Peruánska republika	Tuhovská 5 831 07 Bratislava	Andrej Glatz honorárny generálny konzul
Poľská republika	Nám. osloboditeľov 1 031 01 Liptovský Mikuláš	Tadeusz Frackowiak honorárny konzul
Rumunská republika	Kapitulská 1 Banská Bystrica	Ladislav Rehák honorárny konzul
Ruská federácia	Moldavská 10/B 040 11 Košice	Ladislav Štefko honorárny konzul
Salvádorská republika	Záhradnícka 62 82108 Bratislava	Igor Moravčík honorárny konzul
Senegalská republika	Kálov 655/10 010 01 Žilina	Souleymane Seck honorárny konzul
Seychelská republika	Beblavého 4 811 01 Bratislava	Andrej Hryc honorárny konzul
Sierraleonská republika	Partizánska 16 811 03 Bratislava	Branislav Hronec honorárny generálny konzul
Spojené štáty mexické	Rigeleho 1 811 02 Bratislava	Václav Míka honorárny konzul
Spolková republika Nemecko	Timonová 27 040 01 Košice	Juraj Banský honorárny konzul
Srbská republika	Jesenského 12 040 01 Košice	Eva Dekanovská honorárna konzulka
Srílanská demokratická socialistická republika	Podunajská 24 821 04 Bratislava	Peter Gabalec honorárny konzul
Sýrska arabská republika	Tatranská 1 841 06 Bratislava-Záhorská Bystrica	Mustafa Al-Sabouni honorárny konzul
Španielske kráľovstvo	Hutnícka 1 040 01 Košice	Daniel Lučkanič honorárny konzul
Švédske kráľovstvo	Tomášikova 30 821 01 Bratislava	Vladimír Kestler honorárny generálny konzul
Thajské kráľovstvo	Viedenská cesta 3-7 851 01 Bratislava	Alexander Rozin honorárny generálny konzul
Turecká republika	Kuzmányho 16 974 01 Banská Bystrica	Vladimír Soták honorárny konzul
Turecká republika	Mlynská ulica 2 040 01 Košice	Štefan Melník honorárny konzul
Ugandská republika	Ružová dolina 25 821 09 Bratislava	Andrej Brna honorárny konzul
Ukrajina	Budovateľská 29 093 01 Vranov nad Topľou	Stanislav Obický honorárny konzul
Uruguajská východná republika	Trnkova 46 851 10 Bratislava	Milan Beniak honorárny konzul
Uzbecká republika	Business Centrum Lake Side Park Tomášikova 64 831 04 Bratislava	Ľudovít Černák honorárny konzul
Vietnamská socialistická republika	Hlavná 70 040 01 Košice	Rastislav Sedmák honorárny konzul

ZOZNAM ZASTUPITELSKÝCH ÚRADOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY, STÁLÝCH MISÍÍ, GENERÁLNYCH KONZULÁTOV A SLOVENSKÝCH INŠTITÚTOV

EXISTUJÚCE ZASTUPITELSKÉ ÚRADY A ICH VEDÚCI POĎĽA STAVU V JANUÁRI 2016

ZÚ	Pôsobnosť	Adresa	Vedúci ZÚ
Abuja	Beninská republika, Burkina Faso, Demokratická republika Svätého Tomáša a Princovho ostrova, Gabon, Gambia, Ghana, Guinea, Kamerun, Kapverdy, Libéria, Mali, Niger, Nigéria, Republika Pobrežia Slonoviny, Rovníková Guinea, Senegal, Sierra Leone, Guinea-Bissau, Nigérijská federatívna republika	21st Crescent, Off Constitution Avenue, Central Business District Abuja, Nigéria	Peter Holásek <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Abu Dhabi	Spojené arabské emiráty	Al Mataf Street No. 16, Villa 2 Abu Dhabi Spojené arabské emiráty	Dušan Horniak <i>veľvyslanec</i>
Addis Abeba	Džibutská republika, Etiópia, Etiópia, Stredoafrická republika	Yeka Sub-City, Woreda 13, Kebele 20/21, House No.: P7 CARA-VIL Compound Addis Abeba Etiópia	Jozef Cibula <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Ankara	Turecko	Atatürk Bulvari 245 06692 Ankara Turecká republika	Anna Tureníčová <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i>
Astana	Kazachstan, Kirgizsko	D.A Kunajeva 1, C 11 010 000, Astana Kazachstan	Peter Juza <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Atény	Grécko	Georgiou Saferi 4, Palaio Psychiko 154 52 Atény Helénska republika	Peter Michalko <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Bangkok	Thajsko, Kambodža, Laos, Mjanmarsko	9-th Floor, South Sathorn Road 25 Bangkok 10 120 Thajské kráľovstvo	Stanislav Opiela <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Bejrút	Libanonská republika, Jordánske hášimovské kráľovstvo, Sýrska arabská republika	Weavers Center, 14th FL. Clemenseau Street, Bejrút Libanon	Ľubomír Macko <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>

Na základe údajov Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR spracoval Patrik Kováč, RC SFPA (kovacc@sfa.sk).

ZÚ	Pôsobnosť	Adresa	Vedúci ZÚ
Belehrad	Srbsko	Bulevar umetnosti 18 110 70 Nový Belehrad Srbská republika	Dagmar Repčecová <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i>
Berlín	Nemecko	Hildebrandstraße 25 10785 Berlín Nemecko	Peter Lizák <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Bern	Švajčiarsko, Lichtenštajnsko	Thunstrasse 63 3074 Muri b. Bern, Švajčiarska konfederácia	Andrea Elscheková Matisová <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i>
Brasília	Brazília, Ekvádor, Kolumbia, Venezuela, Surinam, Guayana	SES, Avenida das Nações, Qd. 805, Lote 21 B CEP 70 200-902 Brasília, D.F. Brazílska federatívna republika	Milan Cigán <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Brusel	Belgické kráľovstvo, Luxemburské veľkovevodstvo	Avenue Moliere 195 1050 Brusel Belgické kráľovstvo	Stanislav Vallo <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Budapešť	Maďarsko	Stefánia út 22 – 24. 1143 Budapešť XIV Maďarská republika	Rastislav Káčer <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Buenos Aires	Argentína, Bolívia, Čile, Paraguaj, Peru, Uruguaj	Figuroa Alcorta 3240 Buenos Aires Argentínska republika	Branislav Hitka <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Bukurešť	Rumunsko	Strada Otetari 020 977 Bukurešť Rumunsko	Ján Gábor <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Canberra	Austrálsky zväz, Kiribatská republika, Nauruská republika, Nový Zéland, Papua-Nová Guinea, Republika Fidžijských ostrovov, Samojský nezávislý štát, Šalamúnove ostrovy, Tongské kráľovstvo, Tuvalu, Vanuatská republika	47 Culgoa Circuit, O'Malley 2606 Canberra Austrálsky zväz	Igor Bartho <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Dillí	Bangladéška ľudová republika, Bhutánske kráľovstvo, Indická republika, Maldivská republika, Nepálska federatívna demokratická republika, Srilanská demokratická socialistická republika	50-M, Niti Marg, Chanakyapuri 110021 Nai Dillí Indická republika	Žigmund Bertók <i>veľvyslanec</i>
Dublin	Írsko	80 Merrion Square South Dublin 2 Írsko	Dušan Matulay <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Haag	Holandsko	Parkweg 1 2585 Den Haag Holandské kráľovstvo	Roman Bužek <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Hanoj	Vietnam	12 Ba Huyen Thanh Quan Ba Dinh District Hanoj Vietnamská socialistická republika	Igor Pacolák <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Havana	Antigua a Barbuda, Bahamy, Barbados, Dominika, Dominikánska republika, Grenada, Haiti, Jamajka, Kuba, Svätá Lucia, Svätý Krištof a Nevis, Svätý Vincent a Grenadíny, Trinidad a Tobago	Calle 66, No. 521 Entre 5B y 7, Miramar, Playa Havana Kubánska republika	Ladislav Straka <i>vedúci zastupiteľského úradu</i>
Helsinki	Fínsko, Estónsko	Vähäniityntie 5 00570 Helsinki Fínska republika	Tibor Králik <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Jakarta	Brunejsko-darussalamský štát, Východný Timor, Filipíny, Indonézia, Malajzia, Singapur	Jalan Profesor Mohammad Yamin 29 Jakarta 103 10 Indonézska republika	Michal Slivovič <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>

ZÚ	Pôsobnosť	Adresa	Vedúci ZÚ
Káhira	Čadská republika, Egyptská arabská republika, Jemenská republika, Líbya, Mauritánska islamská republika, Ománsky sultanát, Saudskoarabské kráľovstvo, Spojené arabské emiráty, Sudánska republika, Tuniská republika	3 Adel Hosein Rostom P.O. Box 450 11794 – Ramses Post Office Dokki, Káhira Egyptská arabská republika	Anton Pinter velvyslanec
Kišiňov	Moldavsko	A. Sciusev 101 Kišiňov Moldavsko	Róbert Kirmág mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Kodaň	Dánske kráľovstvo (Dánsko, Faerské ostrovy, Grónsko)	Vesterled 26 – 28 2100 Kodaň Dánske kráľovstvo	Boris Gandel mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Kuvajt	Kuvajt, Bahrajn, Katar	Block No. 2, Street No. 16 Villa No. 22 131 23 Area Surra Kuvajtský štát	Pavol Svetík mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Kyjev	Ukrajina	Jaroslavov val 34 019 01 Kyjev Ukrajina	Juraj Siváček mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Lisabon	Portugalsko	Avenida da Liberdade 200 5 Esq., 1250-147 Lisabon Portugalská republika	Jozef Adamec mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Londýn	Spojené kráľovstvo	25, Kensington Palace Gardens W8 4QY Londýn Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	Ľubomír Rehák mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Lubľana	Slovinsko	Bleiweisova 4 1000 Lubľana Slovinsko	Pavel Vízdal vedúci úradu
Madrid	Španielsko, Andorra, Maroko	C/Pinar, 20 28006 Madrid Španielske kráľovstvo	Vladimír Grác mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Mexico City	Mexiko, Guatemala, Honduras, Salvador, Kostarika, Nikaragua, Panama, Belize	Julio Verne 35 11 560 Mexico Spojené štáty mexické	Anna Gažurová mimoriadna a splnomocnená velvyslankyňa
Minsk	Bielorusko	Volodarskogo 6 220 030, Minsk Bieloruská republika	Miroslav Mojžita vedúci úradu, velvyslanec
Moskva	Ruská federácia, Arménsko, Azerbajdžan	J. Fučíka 17/19 115 127 Moskva Ruská federácia	Peter Priputen mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Nairobi	Burundi, Eritrea, Juhosudánska republika, Keňa, Komory, Konžská demokratická republika, Konžská republika, Rwanda, Seychely, Somálsko, Tanzánia, Uganda	Milimani Road 30 204 00 100 Nairobi Kenská republika	František Dlhopolček mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Nikózia	Cyperská republika	Kalamatas Street No. 4 Strovolos, 2002 Nikózia, Cyperská republika	Oksana Tomová mimoriadna a splnomocnená velvyslankyňa
Oslo	Nórsko, Island	Thomas Heftyes gate 24 N-0244 Oslo Nórske kráľovstvo	František Kašický mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Ottawa	Kanada	50 Rideau Terrace K1M 2A1, Ottawa, Ontario Kanada	Andrej Droba mimoriadny a splnomocnený velvyslanec
Paríž	Francúzsko, Monako, Alžírsko	125 rue du Ranelagh 75016 Paríž Francúzska republika	Marek Ěstok mimoriadny a splnomocnený velvyslanec

ZÚ	Pôsobnosť	Adresa	Vedúci ZÚ
Peking	Čína, Mongolsko	Ritan Lu, Jian Guo Men Wai 100 600 Peking Čínska ľudová republika	
Podgorica	Čierna Hora	Crnogorskih Serdara 5 81000 Podgorica Čierna Hora	Roman Hloběň vedúci zastupiteľského úradu
Praha	Česká republika	Pelléova 12 160 00 Praha Česká republika	Peter Weiss mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Pretória	Juhoafrická republika, Angola, Botswana, Lesotho, Madagaskar, Maurícius, Malawi, Mozambik, Namíbia, Svazijsko, Zambia, Zimbabwe	930 Arcadia Street Arcadia 0083 Pretória Juhoafrická republika	Alexander Hlaščik mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Priština	Srbsko (Kosovo)	Metush Krasniqi 7 Dragodan 10000 Priština Srbská republika (Kosovo)	Ľubomír Batáry vedúci pobočky zastupiteľského úradu
Riga	Lotyšsko, Litva	Smilšu iela 8 1050 Riga Lotyšská republika	Peter Hatiar veľvyslanec
Rím	Taliansko, Malta, San Marino	Via dei Colli della Farnesina 144VI/A 00194 Rím Talianska republika	Ján Šoth mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Sarajevo	Bosna a Hercegovina	Trnovska 6 710 00 Sarajevo Bosna a Hercegovina	Ján Pšenica mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Skopje	Macedónsko	Budimpeštanska 39 1000 Skopje Macedónska republika	Martin Bezák mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Sofia	Bulharsko	Blv. Janko Sakazov 9 1504 Sofia Bulharská republika	Marián Jakubócy mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Soul	Kórejská republika, Kórejská ľudovodemokra- tická republika	389-1 Hannam-dong, Yongsang-gu 140-210 Soul Kórejská republika	Milan Laččiak mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Štokholm	Švédsko	Arsenalsgatan 2/3 TR, Box 7183 10 388, Stockholm Švédsko	Jaroslav Auxt mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Slovenský ekonomický a kultúrny úrad Taipei	Taiwan	333 Keelung Road, Section 1 110 Taipei Čínska republika (Taiwan)	Michal Kováč vedúci úradu
Taškent	Tadžikistan, Turkmenistan, Uzbekistan	Kičik Bešjogoč 38 100070 Taškent Uzbecká republika	Pavol Ivan mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Teherán	Irán, Afganistan, Pakistan	Moghadas Ardebili 94 P.O. Box 19679-17951, Teherán Irán	Ľubomír Golian mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Tel Aviv	Izrael, Palestínska samospráva	Jabotinsky 37 P.O. Box 6459 Tel Aviv Štát Izrael	Peter Hulényi mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Tirana	Albánsko	Rruga Skenderbeu 8 Tirana Albánska republika	Milan Cigánik mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Tripolis	Libya	Hay Al-Andalus, Gargaresh Street 3 km, Tripolis Libya	

ZÚ	Pôsobnosť	Adresa	Vedúci ZÚ
Tbilisi	Gruzínsko	38 Nino Chkheidze St. , 0102 Tbilisi, Gruzínsko	Rudolf Michalka mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Tokio	Japonsko, Mikronézia, Marshallove ostrovy, Palau	2-11-33, Motoazabu, Minato-ku 106-0046 Tokio Japonsko	Michal Kottman mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Svätá stolica	Vatikánsky mestský štát, Svätá stolica Zvrchovaný vojenský špitálsky rád sv. Jána Jeruzalemského z Ródu a Malty	Via dei Colli della Farnesina 144 00135 Roma Vatikán	Peter Sopko veľvyslanec
Varšava	Poľsko	Litewska 6 00-581 Varšava Poľská republika	Dušan Kríštofik mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Viedeň	Rakúsko	Armbrustergasse 24 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Juraj Macháč mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Washington	USA	3523 International Court, NW 20008 Washington D.C. Spojené štáty americké	Peter Kmec mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Záhreb	Chorvátsko	Prilaz Gjüre Deželica 10 10000 Záhreb Chorvátska republika	Juraj Priputen veľvyslanec

STÁLE MISIE

Stála misia	Adresa SM	Vedúci SM
SM pri medzinárodných organizáciách vo Viedni	Blaastraße 34 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Oľga Algayerová
SD pri NATO, Brusel	Boulevard Leopold III NATO HQ 1110 Brusel Belgické kráľovstvo	Tomáš Valášek
SM pri OECD, Paríž	28, Avenue d'Eylau 750 16 Paríž Francúzska republika	Juraj Tomáš
SM pri OSN, New York	801 Second Avenue 10017 New York Spojené štáty americké	František Ružička
SM pri OSN, Ženeva	9, Chemin de l'Ancienne Route 1218 Grand Saconnex Švajčiarska konfederácia	Fedor Rosocha
SM pri Rade Európy, Štrasburg	1 Rue Ehrmann 67000 Štrasburg Francúzska republika	Drahoslav Štefánek
SZ pri EÚ, Brusel	Avenue de Cortenbergh 107 1000 Brusel Belgické kráľovstvo	Peter Javorčík

GENERÁLNE KONZULÁTY

Generálny konzulát	Adresa GK	Generálny konzul
Čínska ľudová republika	1375 Huaihai Central Road 200031 Šanghaj Čína	<i>František Hudák</i>
Maďarská republika	Derkovits sor 7 5600 Békešská Čaba	<i>Igor Furdík</i>
Poľská republika	Św. Tomasza 34 31 027 Krakov	<i>Ivan Škorupa</i>
Ruská federácia	Orbeli č. 21/2 194 223 Sankt Peterburg	<i>Augustín Čisár</i>
Spojené štáty americké	801 Second Avenue, 12th Floor New York, N.Y. 10017	<i>Jana Trnovcová</i>
Spolková republika Nemecko	Vollmannstrasse 25d 819 25 Mníchov	<i>Ján Voderadský</i>
Turecká republika	3. Levent Bambu Sokak No: 6 343 30 Istanbul	<i>Jozef Šesták</i>
Ukrajina	Lokoty 4 880 00 Užhorod	<i>Janka Burianová</i>

SLOVENSKÉ INŠTITÚTY

Názov	Adresa SI	Riaditeľ
Slovenský inštitút Berlín	Hildebrandstr. 25 10785 Berlín Spolková republika Nemecko	<i>Viera Polakovičová</i>
Slovenský inštitút Budapešť	Rákóczi út. 15 H-1088 Budapešť Maďarská republika	<i>Gabriel Hushegyi</i>
Slovenský inštitút Moskva	Ul. 2 Brestská 27 125-056 Moskva Ruská federácia	<i>Ján Šmihula</i>
Slovenský inštitút Paríž	125 Rue de Ranelagh F-75016 Paríž Francúzska republika	<i>Daniel Jurkovič</i>
Slovenský inštitút Praha	Jilská 450/16 110 00 Praha 1 Česká republika	<i>Vladimír Valovič</i>
Slovenský inštitút Rím	Via dei Colli della Farnesina 144 00135 Rím Talianska republika	<i>Peter Dvorský</i>
Slovenský inštitút Varšava	Krzywe Kolo 12/14a PL-00 270 Varšava Poľská republika	<i>Milan Novotný</i>
Slovenský inštitút Viedeň	Wipplingerstrasse 24 --26 A-1010 Viedeň Rakúska republika	<i>Alena Heribanová</i>

ZOZNAM KONZULÁRNYCH ÚRADOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY VEDENÝCH HONORÁRNymi KONZULMI

VEDÚCI KONZULÁRNYCH ÚRADOV SR PODĽA STAVU V JANUÁRI 2016

Krajina	Konzulárny úrad	Konzul
Albánska republika	Tirana	Faik Dizdarii honorárny konzul
Andorrské kniežatstvo	Andorra	Josep Àngel Mortés Pons honorárny konzul
Argentínska republika	La Plata	Eduardo Kabát honorárny generálny konzul
Arménska republika	Jerevan	Gagik Vladimirovič Martirosian honorárny konzul
Austrálsky zväz	Brisbane	Michal Horvath honorárny konzul
Austrálsky zväz	Perth	Pavol Faix honorárny konzul
Austrálsky zväz	Sydney	Milan Neklapil honorárny konzul
Bahamské spoločenstvo	Nassau	Isacc Chester Cooper honorárny konzul
Bangladéška ľudová republika	Dhaka	Miran Ali honorárny konzul
Belgické kráľovstvo	Antverpy	Gunnar Riebs honorárny konzul
Belgické kráľovstvo	Gent	Arnold Vanhaecke honorárny konzul
Belgické kráľovstvo	Liège	Raffaele Antonio Apruzzese honorárny konzul
Bolívijská republika	La Paz	Hernán Guido Vera Ruiz honorárny konzul
Bosna a Hercegovina	Medžugorie	Rajko Zelenika honorárny konzul
Brazílska federatívna republika	Santa Catarina	Ernesto Heinzelmann honorárny konzul
Brazílska federatívna republika	Pernambuco	João Alexandre Neto honorárny konzul
Brazílska federatívna republika	Rio de Janeiro	Mohamad Faiçal Mohamad Said Hammoud honorárny konzul

Na základe údajov Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR spracoval Patrik Kováč, RC SFPA (kovac@sfp.sk).

Krajina	Konzulárny úrad	Konzul
Brazílska federatívna republika	Sao Paulo	Peter Pauliček honorárny generálny konzul
Bulharská republika	Varna	Edita Blagoevova honorárna konzulka
Česká republika	Brno	Jaroslav Weigl honorárny konzul
Čilská republika	Santiago	Paul Nador honorárny konzul
Čínska ľudová republika	Hongkong	Willy Sun Mo Lin honorárny konzul
Dánsko	Århuse	Claus Søgaard Poulsen honorárny konzul
Egyptská arabská republika	Alexandria	Mohamed Moustafa el Naggar honorárny konzul
Estónska republika	Tallinn	Even Tudeberg honorárny konzul
Etiópska federatívna demokratická republika	Addis Abeba	Feleke Bekele Safo honorárny konzul
Filipínska republika	Cebu City	Antonio N. Chiu honorárny konzul
Filipínska republika	Manila	Robert Chin Siy honorárny generálny konzul
Fínska republika	Teerijärvi	Mikael Ahlbäck honorárny konzul
Fínska republika	Tampere	Kalervo Kummola honorárny konzul
Francúzska republika	Grenoble	Menyhért Kocsis honorárny konzul
Francúzska republika	Lille	Alain Bar honorárny konzul
Francúzska republika	Lyon	Christian Michel-Mestrallet honorárny konzul
Francúzska republika	Marseille	Marc-André Distanti honorárny konzul
Francúzska republika	Bordeaux	Philippe Lorette honorárny konzul
Grécko	Kréta	Stavros Paterakis honorárny konzul
Grécko	Solún	Konstatinos Mavridis honorárny konzul
Grécko	Patras	Phaedon Couniniotis honorárny konzul
Grécko	Pireus	Michael Bodouroglou honorárny konzul
Gruzínsko	Tbilisi	Besarion Kvartskhava honorárny konzul
Guatemalská republika	Guatemala	Mario Fernando Montúfara Rodrigues honorárny konzul
Guinejská republika	Conakry	Boubakar Lombonna Diallo honorárny konzul
Haitská republika	Port-au-Prince	Claude Martin jr. honorárny konzul
Holandské kráľovstvo	Eindhoven	Gerardus Hendrik Meulesteen honorárny konzul

Krajina	Konzulárny úrad	Konzul
Holandské kráľovstvo	Rotterdam	Jacob Ten Hoop honorárny konzul
Chorvátska republika	Osijek	Ivan Komak honorárny konzul
Indická republika	Kalkata	Patrha Sadhan Bosé honorárny konzul
Indická republika	Bombaj	Amit Choksey honorárny konzul
Indonézska republika	Denpasar	Jürgen Schreiber honorárny konzul
Indonézska republika	Surabaya	Sindunata Sambudhi honorárny konzul
Irak	Erbil	Ahmed Hassan honorárny konzul
Islandská republika	Reykjavík	Runólfur Oddsson honorárny konzul
Štát Izrael	Ha Sharon	Karol Nathan Steiner honorárny konzul
Štát Izrael	Jeruzalem	Martin Rodan honorárny konzul
Jamaika	Kingston	Christopher Richard Issa honorárny konzul
Japonsko	Kirishima	Masahiro Jamamoto honorárny konzul
Japonsko	Utsunomiya	Eichū Ishikawa honorárny konzul
Jemenská republika	Sanáa	Adel Mohamed Al Huraibi honorárny konzul
Jordánske hášimovské kráľovstvo	Ammán	Khaldun A. Abuhassan honorárny generálny konzul
Juhoafrická republika	Kapské Mesto	Geoffrey Leighton Ashmead honorárny konzul
Kamerunská republika	Yaoundé	Mohamadou Salihou honorárny konzul
Kanada	Montreal	Dezider Michaletz honorárny konzul
Kanada	Toronto	Michael Martinček honorárny konzul
Kanada	Calgary	Richard Wolfl honorárny konzul
Kazašská republika	Karaganda	Alexej Petrovič Nefjodov honorárny konzul
Kazašská republika	Kurčatov	Kairat Kamalovič Kadyrzanov honorárny konzul
Kenská republika	Mombasa	Christoph Modigell honorárny konzul
Kirgizská republika	Biškek	Igor Konstantinovič Gusarov honorárny konzul
Kolumbijská republika	Medellín	Jenaro Pérez Gutiérrez honorárny konzul
Kórejská republika	Busan	Oh Myung Hwan honorárny konzul
Kostarická republika	San José	Eugénio Gerardo Araya Chacón honorárny konzul

Krajina	Konzulárny úrad	Konzul
Lichtenštajnsko	Vaduz	Fabian Frick
Litovská republika	Kaunas	Vytautas Mikaila honorárny konzul
Luxemburské veľkovojevodstvo	Luxemburg	Blanche Mourtrier honorárny konzul
Macedónska republika	Skopje	Vlade Tome Stojanovski honorárny konzul
Malajzia	Kota Kinabalu	Wong Khen Thau honorárny konzul
Malawijská republika	Blantyre	Salim David Babu honorárny konzul
Maltská republika	Valletta	Godwin Edvard Bencini honorárny konzul
Marocké kráľovstvo	Casablanca	Kamil Ouzzani Touhamy honorárny konzul
Maurícius	Port Louis	Yatemani Gujadhur honorárny konzul
Mexiko	Cancún	Francisco Edmundo Lechón Rosas honorárny konzul
Mexiko	Monterrey	Jorge García Segovia honorárny konzul
Moldavská republika	Kišiňov	Iurie Grigore Popovici honorárny konzul
Mongolsko	Ulanbátar	Gotov Dugerjav honorárny konzul
Mozambická republika	Maputo	Ismael Mussá Mangueira honorárny konzul
Nepál	Káthmandu	Pasang Dawa Sherpa honorárny konzul
Nigérijská federatívna republika	Port Harcourt	Eze Clifford Amadi honorárny konzul
Nórske kráľovstvo	Bergen	Morten L. Gjesdahl honorárny konzul
Nórske kráľovstvo	Drammen	Zuzana Opavská Wahl honorárna konzulka
Nórske kráľovstvo	Trondheim	Erik Frederiksen honorárny konzul
Nový Zéland	Auckland	Peter Kiely honorárny konzul
Omán	Muscat	Mohammed S. Al-Harthy honorárny konzul
Pakistán	Lahore	Muhammad Malik Asif honorárny konzul
Palestína	Betlehem	George Suliman Malki Jabra honorárny konzul
Panamská republika	Panama	Julio César Benedetti honorárny konzul
Paraguajská republika	Cuidad del Este	Charif Hammoud honorárny konzul
Peruánska republika	Lima	Teresa Koetzle-Daly honorárna konzulka
Poľská republika	Gliwice	Marian Czerny honorárny konzul

Krajina	Konzulárny úrad	Konzul
Poľská republika	Poznaň	Piotr Stanisław Styczynski honorárny konzul
Poľská republika	Rzeszow	Adam Góral honorárny konzul
Poľská republika	Sopot	Jerzy Leśniak honorárny konzul
Poľská republika	Wroclav	Maciej Kaczmarski honorárny konzul
Poľská republika	Zakopané	Wiesław Tadeusz Wojas honorárny konzul
Portugalská republika	Porto	Tiago Ferreira Quintas Neiva de Oliveira honorárny konzul
Portugalská republika	Madeira	Roberto Rodrigo Vieira Henriques honorárny konzul
Rakúska republika	Graz	Volker Pichler honorárny konzul
Rakúska republika	Innsbruck	Jurgen Bodenser honorárny konzul
Rakúska republika	Linz	Harald Papesch honorárny konzul
Rakúska republika	Salzburg	Gerald Hubner honorárny konzul
Rakúska republika	Eisenstadt	Alfred Tombor honorárny konzul
Rumunsko	Salonta	Miroslav Iabloncsik honorárny konzul
Ruská federácia	Astrachán	Vladimir Stepanovič Sinčenko honorárny konzul
Ruská federácia	Chanty-Mansijsk	Eduard Vasiljevič Lebedev honorárny konzul
Ruská federácia	Omsk	Jurij Viktorovič Šapovalov honorárny konzul
Ruská federácia	Krasnojarsk	Valerij Alexandrovič Gračev honorárny konzul
Ruská federácia	Jekaterinburg	Alexander Petrovič Petrov honorárny konzul
Ruská federácia	Vladivostok	Apres Voskanian honorárny konzul
Salvádorská republika	San Salvador	Nicolas Antonio Salume Babun honorárny konzul
Senegalská republika	Dakar	Mapathé Ndiouck honorárny konzul
Seychelská republika	Victoria	Joseph France Albert honorárny konzul
Singapurská republika	Singapur	Cheo Guan Ow honorárny konzul
Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	Belfast	Thomas Sullivan honorárny konzul
Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	Cardiff	Nigel Bruce Harold Payne honorárny konzul
Spojené štáty americké	Boston	Peter Mužila honorárny konzul
Spojené štáty americké	Denver	Gregor James Fasing honorárny konzul

Krajina	Konzulárny úrad	Konzul
Spojené štáty americké	Detroit	Edward Zelenak honorárny konzul
Spojené štáty americké	Indianapolis	Steve Zlatos honorárny konzul
Spojené štáty americké	Kansas City	Ross P. Marine honorárny konzul
Spojené štáty americké	Dallas	Martin Valko honorárny konzul
Spojené štáty americké	Bloomington, Minneapolis	Donald Pařko honorárny konzul
Spojené štáty americké	North Miami	Cecilia F. Rokusek honorárna konzulka
Spojené štáty americké	Columbia	Peter D. Korn honorárny konzul
Spojené štáty americké	Pittsburgh	Joseph T. Senko honorárny konzul
Spojené štáty americké	San Francisco	Barbara M. Pivnicka honorárna konzulka
Spojené štáty americké	Naperville	Rosemary Macko Wisnosky honorárny konzul
Spolková republika Nemecko	Bad Homburg	Imrich Donath honorárny konzul
Spolková republika Nemecko	Lipsko	Albrecht Heinz Tintelnot honorárny konzul
Spolková republika Nemecko	Hannover	Dirk Bettels honorárny konzul
Spolková republika Nemecko	Stuttgart	Christoph Goeser honorárny konzul
Srbská republika	Niš	Stela Jovanovič honorárna konzulka
Demokratická socialistická republika Srí Lanka	Colombo	Mahen Roshan Andrew Kariyawan honorárny konzul
Sudánska republika	Chartúm	Nasreldin Ibrahim Shulgami honorárny generálny konzul
Sýrska arabská republika	Latákia	Anas Dib Joud honorárny konzul
Španielske kráľovstvo	Barcelona	Joan Ignacio Torredemer Galles honorárny generálny konzul
Španielske kráľovstvo	Santa Cruz de Tenerife	Francisco José Perera Molinero honorárny konzul
Španielske kráľovstvo	Malaga	Jesús García Urbano honorárny konzul
Švajčiarska konfederácia	Zürich	Michal Čierny honorárny generálny konzul
Švédske kráľovstvo	Göteborg	Carl Magnus Richard Kindal honorárny konzul
Švédske kráľovstvo	Luleå	Jonas Lundström
Švédske kráľovstvo	Malmö	Rolf Bjernedell honorárny konzul
Talianska republika	Ascoli Piceno	Carlo Matarazzo honorárny konzul
Talianska republika	Florenca	Massimo Sani honorárny konzul

Krajina	Konzulárny úrad	Konzul
Talianska republika	Forlì	Alvaro Ravaglioli honorárny konzul
Talianska republika	Miláno	Luigi Cuzzolin honorárny konzul
Talianska republika	Neapol	Franca Serao honorárny konzul
Talianska republika	Terst	Miljan Todorovič honorárny konzul
Talianska republika	Turín	Giuseppe Pellegrino honorárny konzul
Togská republika	Lomé	Vivoto James Victor Sossou honorárny konzul
Turecká republika	Bursa	Hüseyin Özdilek honorárny konzul
Turecká republika	Edirne	Coskun Molla honorárny konzul
Turecká republika	Izmir	Selçuk Borovali honorárny konzul
Turecká republika	Trabzon	Suat Gürkök honorárny konzul
Turecká republika	Kayseri	Osman Güldüoğlu honorárny konzul
Turecká republika	Antalya/Manavgat	Dr. Şükrü Vural honorárny konzul
Turecká republika	Mersin	Emir Bozkaya honorárny konzul
Turecká republika	Tekirdağ	Levent Erdoğan honorárny konzul
Uganda	Kampale	Abel M. S. Katahoire honorárny konzul
Ukrajinská republika	Doneck	Tamara Timofejevna Lysenko honorárna konzulka
Ukrajinská republika	Odesa	Muzalev Mychailo Viktorovič honorárny konzul
Ukrajinská republika	Veľké Berezny	Adamčuk Oleg Ivanovič honorárny konzul
Uruguaj	Montevideo	Matias Balparda honorárny konzul
Venezuela	Caracas	Manuel Antonio Polanco Fernández honorárny konzul
Vietnamská socialistická republika	Hočiminovo mesto	Huy Ho honorárny generálny konzul
Zambijská republika	Lusaka	Jaroslav Kulich honorárny konzul

POČTY PRÍSLUŠNÍKOV OS SR V SÚČASNÝCH MISIÁCH NA PODPORU MIERU

STAV K JANUÁRU 2016

Misia	Miesto pôsobenia	Skutočný počet príslušníkov OS SR
OSN		
UNFICYP (United Nations Peacekeeping Force in Cyprus) – OSN	Cyperská republika	159
UNTSO (United Nations Truce Supervision Organization) – OSN	Sýrska arabská republika, Egypt	2
NATO		
RS (Resolute Support)	Afgánsky islamský štát	36
Veliteľstvo NATO Sarajevo	Bosna a Hercegovina	1
EÚ		
ALTHEA	Bosna a Hercegovina	37
EUMM	Gruzínsko	1

O AUTOROCH

O AUTOROCH

Peter Brezáni ukončil v roku 2002 štúdium na Fakulte medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v Bratislave. Od roku 2002 do roku 2003 pracoval ako analytik v Slovenskom inštitúte medzinárodných štúdií. Od septembra 2003 pracuje v Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, ako výskumný pracovník programu Hospodárska a rozvojová politika, spolueditor časopisu *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs* a editor *Ročenky zahraničnej politiky SR*. Vo svojom výskume sa venuje problematike vzťahov krajín severovýchodnej Ázie a rozvojovej politike. (brezani@sfpa.sk)

Alexander Duleba absolvoval v roku 1989 štúdium na Kyjevskej štátnej univerzite T. G. Ševčenka. V rokoch 1990 – 1993 pracoval na Katedre sociálno-politických vied Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Prešove. Od mája 1993 do augusta 1995 bol analytikom Slovenského inštitútu medzinárodných štúdií zriadenom pri MZV. Od septembra 1995 pracuje v Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, od mája 2002 ako riaditeľ a zároveň vedúci výskumného programu Východná Európa. Titul PhD. získal na Ústave politických vied SAV a v roku 2009 získal titul docent na Univerzite Komenského v Bratislave. Od mája 2010 pôsobí ako pedagóg na Prešovskej univerzite v Prešove. Je autorom, spoluautorom a editorom viacerých kníh, štúdií a množstva odborných článkov. (duleba@sfpa.sk)

Dušan Fischer je analytikom výskumného programu Medzinárodná bezpečnosť v Slovenskej spoločnosti pre zhraničnú politiku. Študoval v Centre amerických štúdií na Univerzite v Heidelbergu, absolvoval Program bezpečnostných štúdií v Centre George C. Marshalla a pôsobil vo veliteľských štruktúrach NATO. Do SFPA nastúpil v roku 2014 a vo svojom výskume sa venuje domácej a zahraničnej politike USA, euroatlantickým vzťahom, medzinárodnej bezpečnosti, bezpečnostnej a obrannej politike SR. (fischer@sfpa.sk)

Miroslav Lajčák začal svoju profesionálnu kariéru na československom ministerstve zahraničných vecí v roku 1988. V rokoch 1994 – 1998 bol veľvyslancom SR v Japonsku a v rokoch 2001 – 2005 pôsobil ako veľvyslanec SR v Srbsku, Macedónsku a Albánsku. Pred svojím vymenovaním do funkcie ministra zahraničných vecí SR v januári 2009 sa v roku 2006 zúčastnil ako mediátor a osobný zástupca vysokého predstaviteľa EÚ pre spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku na úspešnom a hladkom priebehu referenda v Čiernej Hore. Od júla 2007 do marca 2009 zastával post Vysokého predstaviteľa medzinárodného spoločenstva v Bosne a Hercegovine/Špeciálneho predstaviteľa EÚ. V rokoch 2010 – 2012 zastával pozíciu výkonného riaditeľa diplomatických zborov pre Rusko, Východné partnerstvo a západný Balkán. Od roku 2012 je ministrom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR. (kami@mzv.sk)

Július Lőrincz sa viac ako štyridsať rokov profesionálne venuje novinárstvu. Bývalá Juhoslávia bola predmetom jeho záujmu od sedemdesiatych rokov a jeho záujem sa vystupňoval v krízových deväťdesiatych rokoch minulého storočia. Je autorom alebo spoluautorom množstva rozhovorov publikovaných v denníku *Pravda* s významnými politickými osobnosťami regiónu, ako sú napr. Kiro Gligorov, Milan Kučan, Ibrahim Rugova, Ivica Račan, Mira Marković, Zoran Đinđić, Vojislav Koštunica, Milo Đukanović, Boris Tadić, Veton Surroi a ďalší. V rokoch 2002 – 2005 pôsobil na Ministerstve zahraničných vecí SR a na zastupiteľskom úrade SR v Záhrebe. Dlhodobo spolupracuje s rôznymi mimovládnyimi organizáciami. (julius.lorincz@gmail.com)

Juraj Marušiak ukončil v roku 1994 štúdium na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského, odbor história – slovenský jazyk a literatúra. Od roku 1996 pôsobí v Ústave politických vied SAV, kde v roku 2003 obhájil titul PhD. v odbore teória politiky. V rokoch 2003 – 2010 pôsobil ako predseda Spoločnosti pre strednú a východnú Európu a v redakcii portálu Euromonitor International (od roku 2008 DespiteBorders.com). V roku 2006 externe prednášal na Bratislavskej medzinárodnej škole liberálnych štúdií. Od roku 2007 externe vyučuje na Fakulte sociálnych a ekonomických vied UK v Bratislave. Odborne sa venuje problematike najnovších dejín Slovenska po roku 1945 a medzinárodným vzťahom v regióne strednej a východnej Európy. Od roku 2013 je členom Predsedníctva SAV. (juraj.marusiak@savba.sk)

Tomáš Strážay vyštudoval na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave odbor žurnalistika a politológia. Doktorandské štúdium absolvoval na Graduate School for Social Research vo Varšave. Pracuje v Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, kde vedie program Stredná a juhovýchodná Európa a je spolueditorom štvrťročníka *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs*. (strazay@sfp.sk)

Aneta Világi vyštudovala politológiu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. V rámci programu Európske štúdiá pôsobila v rokoch 2003 – 2008 v Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku. V súčasnosti sa venuje výskumu domácej a európskej politiky Slovenskej republiky a prednáša na Katedre politológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave

Martin Vlachynský vyštudoval hospodársku politiku na Masarykovej univerzite v Brne a manažment, ekonómiu a medzinárodné vzťahy na Aberdeen University. Pôsobil v súkromnej sfére. Od roku 2012 je analytikom Inštitútu ekonomických a spoločenských analýz, kde sa venuje najmä euru, Európskej únii a energetike. (martin.vlachynsky@iness.sk)

ROČENKA ZAHRANIČNEJ POLITIKY SLOVENSKEJ REPUBLIKY 2015

BRATISLAVA 2016

© VÝSKUMNÉ CENTRUM
SLOVENSKEJ SPOLOČNOSTI PRE ZAHRANIČNÚ POLITIKU, N.O.
© AUTORI

EDITOR
PETER BREZÁNI

EDIČNÁ RADA
VLADIMÍR BILČÍK, PETER BREZÁNI, JURAJ BUZALKA, ALEXANDER DULEBA,
PETER HOLÁSEK, JURAJ MARUŠIAK, TOMÁŠ STRÁŽAY, JÁN ŠOTH

RECENZENTI
VLADIMÍR BENČ, NORA BEŇÁKOVÁ, VLADIMÍR BILČÍK, PETER BREZÁNI,
ALEXANDER DULEBA, ZSOLT GÁL, SAMUEL GODA, MATÚŠ KORBA, PATRIK
KOVÁČ, TOMÁŠ STRÁŽAY

JAZYKOVÁ REDAKTORKA
DOROTA BERECOVÁ

188 STRÁN, VYDANIE PRVÉ

ISBN 978-80-89356-44-7

SFPA

Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku bola založená v auguste 1993 ako otvorené nestraničné diskusné fórum o medzinárodných otázkach a zahraničnej politike Slovenskej republiky. Jej hlavným cieľom je poskytovať priestor na otvorenú výmenu názorov o zahraničnej politike. Je dobrovoľným združením fyzických a právnických osôb, ktoré sa zaujímajú o oblasť zahraničnej politiky. Prostredníctvom svojich programov šíri informácie o medzinárodných vzťahoch z pôvodných zdrojov. SFPA združuje občanov rôznej politickej orientácie. Členstvo v SFPA je otvorené pre každého, kto je presvedčený o dôležitosti diskusií o problémoch zahraničnej politiky a medzinárodných vzťahov.

RC SFPA

Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n.o. vzniklo transformáciou bývalej príspevkovej organizácie MZV SR Slovenský inštitút medzinárodných štúdií podľa zákona č. 13/2002 Z. z. na základe rozhodnutia vlády Slovenskej republiky č. 1113 z 26. novembra 2003. V rámci svojej pôsobnosti poskytuje tieto všeobecne prospešné služby:

- vypracúva nezávislé odborné analýzy kľúčových otázok medzinárodných vzťahov a zahraničnej politiky Slovenskej republiky;
- vydáva odborné periodické i neperiodické publikácie, ktoré slúžia na prehľadné poznanie v oblasti medzinárodných vzťahov a zahraničnej politiky SR a slúžia ako zdroj kvalifikovaných informácií pre odbornú a laickú verejnosť;
- organizuje odborné podujatia a podieľa sa na medzinárodnej vedeckej spolupráci v oblasti výskumu medzinárodných vzťahov a bezpečnosti;
- prispieva k skvalitneniu odbornej diskusie o medzinárodných vzťahoch a zahraničnej politike Slovenskej republiky;
- vytvára priaznivé prostredie na rast novej generácie slovenských odborníkov v oblasti medzinárodných vzťahov;
- podnecuje širší záujem občanov Slovenskej republiky o dianie vo svete, hlbšie pochopenie významu zahraničnej politiky a jej prepojenia s domácou politikou.

VÝSKUMNÉ CENTRUM
SLOVENSKEJ SPOLOČNOSTI PRE ZAHRANIČNÚ POLITIKU

STAROMESTSKÁ 6/D, 811 03 BRATISLAVA
SLOVENSÁ REPUBLIKA
WWW.SFPA.SK

ISBN 978-80-89356-44-7